

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้
โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โดย
นางสาวพิณทกานต์ นิมมานุทย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้
โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

THE DEVELOPMENT OF LOCAL CURRICULUM
USING BY COMMUNITY-BASED LEARNING FOR SECONDARY EDUCATION

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Education (TEACHING SOCIAL STUDIES)
Department of Curriculum and Instruction
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2021
Copyright of Silpakorn University

60262306 : การสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร รายวิชาท้องถิ่นของเรา การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

นางสาว พิณทกานต์ นิมมานุทย์: การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพอน พ่วงแพ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) พัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 3) ผลการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4) ปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเมธีชุมหะวัฒนวิทยาลัย อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การสนทนากลุ่ม แบบประเมินความสามารถในการทำโครงการ แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญ และต้องการให้พัฒนาหลักสูตรโดยส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติจริงจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น 2) หลักสูตรประกอบด้วยหลักการ จุดมุ่งหมาย แนวทางการจัดการเรียนรู้ แนวทางการวัดประเมินผล คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ โครงสร้างรายวิชา และแผนการจัดการเรียนรู้ 3) นักเรียนมีผลการเรียนรู้หลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, ความสามารถในการทำโครงการหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับสูง และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด 4) หลักสูตรมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

60262306 : Major (TEACHING SOCIAL STUDIES)

Keyword : Course Development Our Local Area Course Community-based learning management

MISS PHINTHAKAN NIMMANUT : THE DEVELOPMENT OF LOCAL CURRICULUM USING BY COMMUNITY-BASED LEARNING FOR SECONDARY EDUCATION
THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR PHENPHANOR PHUANGPHAE, Ph.D.

This research aims to 1) Examine basic information about development of the “Our Land” course, using community-based learning management for first-year junior high school students, 2) Develop the “Our Land” course using community-based learning management for first-year junior high school students, 3) Evaluate the “Our Land” course after using community-based learning management for first-year junior high school students, 4) Improve the “Our Land” course using community-based learning management for first-year junior high school students. The sample group consisted of 13 first-year junior high school students of 1st semester of Academic Year 2021 from Matee Chunchawan Vitayalai School, Bangkotee District, Samut Songkram Province. The tools used in this study consisted of the “Our Land” course after using community-based learning management for first-year junior high school students, survey on the needs related with the “Our Land” course after using community-based learning management for first-year junior high school students, focus group, project assessment form, and survey form for comment on the course. Analysis was done using percentage, average, standard deviation, content analysis and t-test.

Result of this research revealed that 1) Students and relevant parties saw the importance and the need for course development by encouraging the students to learn and practice in local learning sources, 2) The course, consisting of principle, objective, learning management guideline, assessment guideline, course description, learning achievement, course structure and learning management plan. 3) The pre-test and post-test learning achievement of the students are statistical significance .05 after using our local curriculum management approach for secondary 1 and can do the project was high after used in the content includes learning activities and students have high. The opinions of students on using the course have highest. The materials are appropriate measurement and evaluation to be used in teaching and learning.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำปรึกษาเป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพนอก พ่วงแพ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก คอยช่วยเหลือ และคอยให้กำลังใจเสมอมาตั้งแต่ต้นจนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ อาจารย์ ดร.มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์และรองศาสตราจารย์อนงค์พร สมานชาติ ผู้คอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำที่ดีเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับผู้วิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง

กราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.อธิกมาส มากจ้อย ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการการสอบพิจารณาวิทยานิพนธ์ และ ดร.เกษศิริพันธ์ ศรีสัมฤทธิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้ความกระจ่างเพื่อปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจนคณาจารย์ในสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา และคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้สั่งสอนศิษย์ ให้ประสบความสำเร็จ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพิพิทย์ โรจนบุญยา ประธานสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อาจารย์ ดร.วิฑูรย์ คุ้มหอม อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ดร.อรรณพ ชุ่มเพ็งพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนสมุทรสาครบูรณะ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงใจ ชนะสิทธิ์ คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมที่กรุณาเสียสละเวลา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สำหรับการทำวิทยานิพนธ์ ทำให้การวิจัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณะครู นักเรียนโรงเรียนเมธีชุนหะวันวิทยาลัยและผู้รู้ในท้องถิ่น ชุมชนบางนกแขวกที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งเสริมให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง

ขอบคุณเพื่อนหลักสูตรสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา รุ่น 2560 ที่เป็นแรงกาย แรงใจ คอยปลุกดัน ให้คำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยเสมอมา

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณครอบครัวนิมมานุทย์ ที่ให้กำลังใจในการทำงาน และอาจารย์ตุลย์ จิรโชคโสภณ ผู้เป็นแรงผลักดันในการศึกษาให้กับผู้วิจัย ขอขอบคุณที่ ขอบใจน้องที่ให้กำลังใจเสมอมา ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนตลอดจนผู้ที่สนใจโดยทั่วไป คุณค่าอันจะเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาแต่คุณของคุณพ่อ คุณแม่ คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

นางสาว พิณทกานต์ นิมมานุทย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญ.....	1
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	8
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	12
คำถามการวิจัย.....	13
สมมติฐานการวิจัย.....	14
ขอบเขตของการวิจัย.....	14
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	15
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	17
1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และหลักสูตรโรงเรียนเมธีชุนหะวัฒนวิทยาลัย อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม	18
1.1 วิสัยทัศน์.....	18
1.2 หลักการ.....	19
1.3 จุดหมาย.....	19
1.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์.....	19

1.5	มาตรฐานการเรียนรู้.....	20
1.6	เรียนรู้อะไรในสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	20
1.7	หลักสูตรโรงเรียนเมธีคุณหะวินวิทยาลัย อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม	21
2.	การพัฒนาหลักสูตร.....	24
2.1	ความหมายของหลักสูตร	24
2.2	ความสำคัญของหลักสูตร.....	25
2.3	องค์ประกอบของหลักสูตร.....	25
2.4	ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร	27
2.5	รูปแบบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร	28
2.6	การประเมินหลักสูตร.....	41
2.7	จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร	42
2.8	รูปแบบการประเมินหลักสูตร	43
3.	ท้องถิ่นของเรา จังหวัดสมุทรสงคราม	47
3.1	ความสำคัญของท้องถิ่น	48
3.2	มะพร้าวในประวัติศาสตร์	48
3.3	มะพร้าวกับภูมิศาสตร์	49
3.4	มะพร้าวกับเศรษฐศาสตร์.....	52
3.5	มะพร้าวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม และความเชื่อ	54
3.6	มะพร้าวกับภูมิปัญญา และวิถีชีวิต	55
4.	การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning : CBL).....	57
4.1	ความหมายของชุมชน.....	58
4.2	ประวัติความเป็นมาของชุมชน.....	58
4.3	ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	60
4.4	ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	61

4.5	ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นในการจัดการศึกษา.....	62
4.6	รูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วม	63
4.7	กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	65
5.	ความสามารถในการทำโครงการ.....	68
5.1	ความหมายของโครงการ	68
5.2	ประเภทของโครงการ	69
5.3	ขั้นตอนการทำโครงการ	70
5.4	การประเมินความสามารถในการทำโครงการ.....	73
5.5	ประโยชน์ของโครงการ	78
6.	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	81
6.1	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร.....	81
6.2	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	85
สรุป	89
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	91
ขั้นตอนที่ 1	วิจัย (Research) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	93
ขั้นตอนที่ 2	พัฒนา (Development) : การพัฒนาหลักสูตร	99
ขั้นตอนที่ 3	วิจัย (Research) : การทดลองใช้หลักสูตร	103
ขั้นตอนที่ 4	พัฒนา (Development) : การปรับปรุงหลักสูตร	113
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	115
1.	ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	115
1.1	ผลการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 และหลักสูตร สถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนเมธีคุณ วัฒโนวิทยาลัย	115
1.2	ผลการศึกษาความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	116

1.3 ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง	123
2. ผลการพัฒนาหลักสูตร	129
2.1 ผลการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง	130
3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	135
3.1 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเรา	135
3.2 ผลการประเมินความสามารถในการทำโครงการหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	136
3.3 ผลการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	141
3.4 ผลการประเมินระหว่างการใช้หลักสูตร	144
บทที่ 5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	152
สรุปผลการวิจัย	153
อภิปรายผล	154
ข้อเสนอแนะ	159
ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้	159
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	159
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	160
รายการอ้างอิง	161
ภาคผนวก	170
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	171
ภาคผนวก ข การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	173

ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	185
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	195
ภาคผนวก จ ภาพกิจกรรมการเรียนการสอนในการลงพื้นที่	244
ภาคผนวก ช ภาพตัวอย่างผลงานนักเรียน	247
ประวัติผู้เขียน	249

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	22
ตารางที่ 2 ตารางสังเคราะห์รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร	40
ตารางที่ 3 ตารางการสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	67
ตารางที่ 4 แสดงเกณฑ์รวมที่ใช้ประเมินโครงการ.....	76
ตารางที่ 5 สรุปวิธีดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (R1 / Research) : ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	97
ตารางที่ 6 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาหลักสูตร (ฉบับร่าง).....	102
ตารางที่ 7 แบบแผนการวิจัย.....	103
ตารางที่ 8 วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ รายวิชาท้องถิ่นของเรา และกำหนดน้ำหนักเนื้อหาในหลักสูตร	106
ตารางที่ 9 เกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการทำโครงการ	108
ตารางที่ 10 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลหลักสูตร.....	112
ตารางที่ 11 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ตอนที่ 4 พัฒนา (Development) : การปรับปรุงหลักสูตร....	114
ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	117
ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลของหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	120
ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group).....	124
ตารางที่ 15 โครงสร้างรายวิชาท้องถิ่นของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 ชั่วโมง	133
ตารางที่ 16 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเราก่อนและหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วย t-test แบบ Dependent	136
ตารางที่ 17 สรุปผลงานโครงการรายวิชาท้องถิ่นของเรา	137

ตารางที่ 18 ความสามารถด้านการวางแผนการทำงาน	138
ตารางที่ 19 ความสามารถด้านกระบวนการทำงาน	139
ตารางที่ 20 ความสามารถด้านผลงานและการนำเสนอ	140
ตารางที่ 21 ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	141
ตารางที่ 22 สภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขหลักสูตร.....	149
ตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความต้องการใช้ หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	174
ตารางที่ 24 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group).....	175
ตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง ของหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	177
ตารางที่ 26 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ รายวิชาท้องถิ่นของเรา.....	178
ตารางที่ 27 ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ รายวิชาท้องถิ่นของเรา.....	181
ตารางที่ 28 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินความสามารถในการทำ โครงการ.....	182
ตารางที่ 29 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อ หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1	183
ตารางที่ 30 ผลการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเรา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	186
ตารางที่ 31 ผลการประเมินความสามารถในการทำโครงการหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของ เรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มที่ 1 เรื่อง หอมหวานขนมตาลกะทิสด	187

ตารางที่ 32 ผลการประเมินความสามารถในการทำโครงการหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของ เรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มที่ 2 เรื่อง มหัศจรรย์ยางมะพร้าวบาติก.....	188
ตารางที่ 33 ผลการประเมินความสามารถในการทำโครงการหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของ เรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มที่ 3 เรื่อง ขนมบัวลอยรวมมิตร.....	190
ตารางที่ 34 ผลการประเมินความสามารถในการทำโครงการหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของ เรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มที่ 4 เรื่อง ขนมบัวปิ่นมะพร้าวอ่อน.....	191
ตารางที่ 35 ผลการประเมินความสามารถในการทำโครงการหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของ เรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มที่ 5 เรื่อง ของใช้จากมะพร้าว.....	193

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	12
แผนภาพที่ 2 องค์ประกอบของหลักสูตร	26
แผนภาพที่ 3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์.....	31
แผนภาพที่ 4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา	33
แผนภาพที่ 5 รูปแบบการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของฟอกซ์.....	34
แผนภาพที่ 6 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเชย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส.....	36
แผนภาพที่ 7 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของโบแฮมป์	37
แผนภาพที่ 8 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของวิชัย วงษ์ใหญ่	39
แผนภาพที่ 9 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Stufflebeam.....	45
แผนภาพที่ 10 แสดงรูปแบบความสัมพันธ์และความสอดคล้องของ Stake	46
แผนภาพที่ 11 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	92
แผนภาพที่ 12 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม	95
แผนภาพที่ 13 แสดงขั้นตอนการสร้างประเด็นการสนทนากลุ่ม.....	96

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นสังคมที่มีความเอื้ออาทร มีความสัมพันธ์เป็นพี่เป็นน้อง อยู่รวมกันเป็นชุมชน มีวิถีการดำรงชีวิตที่คล้ายคลึงกันมีขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามสืบต่อกันมาชั่วลูกชั่วหลาน ทำให้เกิดเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง มีภูมิปัญญาและวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์ตามบริบทของสังคมที่มีพื้นฐานจากการทำเกษตรกรรม ระบบของสังคม มีโครงสร้างแบบหลวม ภายใต้ความหลากหลายของชาติพันธุ์ ศาสนา ยอมรับในระบบอาวุโส และระบบอุปถัมภ์ ไม่นิยมความรุนแรง เรียบง่าย ในอดีตครอบครัวของคนไทยมีลักษณะเป็นครอบครัว ขยาย คือ มีพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา อยู่ในครอบครัวเดียวกัน ทุกครอบครัวล้วนแล้วแต่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เมื่อมีลักษณะครอบครัวดังกล่าวเด็กที่เกิดขึ้นมาในครอบครัวจะได้รับการเลี้ยงดู อบรมบ่มนิสัยอย่างหลากหลายจากทุกคนในครอบครัว เด็กมีความใกล้ชิดกับคนในครอบครัว ชุมชนได้เรียนรู้วัฒนธรรมอันดีงามในท้องถิ่น เด็กและเยาวชนประพฤติปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดี ของคนในชุมชน (รุ่งรัตน์ สุขเดชะ, 2563: 2) แต่จากสถานการณ์ในโลปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว ด้านเทคโนโลยี การคมนาคมที่สะดวกสบาย ส่งผลให้วิถีชีวิตของสังคมไทยเปลี่ยนแปลง ไปอย่างสิ้นเชิง ครอบครัวมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น คือ ในครอบครัวประกอบไปด้วย พ่อ แม่ และลูกบางครอบครัวพ่อแม่ต้องรีบออกไปทำงานเพื่อหาเงินมาดำรงชีพแต่เช้า ไม่มีเวลาอบรม สั่งสอนลูกมากพอทำให้เด็กไทยในปัจจุบันมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เห็นคุณค่าของตนเอง ครอบครัว และชุมชนน้อยลงภูมิปัญญา และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์อันดีงามของแต่ละชุมชน ก็ค่อยๆ เลือนหายไปตามกาลเวลา เนื่องจากเยาวชนยุคใหม่ไม่ให้ความสำคัญ และไม่มีการสืบทอด ต่อจากบรรพบุรุษ

ปัจจุบันรัฐบาลได้วางยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ไว้ในกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาไว้ว่าต้องพัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนเก่ง ดี และมีคุณภาพ ต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีการพัฒนาที่ครอบคลุม มีสุขภาวะที่ดีทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคม เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีการ อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561: 31) นอกจากนี้ได้มีการประชุมองคมนตรี ร่วมกับผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562 : ออนไลน์) ในการน้อมนำ พระราช

กระแสรับสั่งพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ในด้านการศึกษาว่าการศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 3 ด้านสำคัญ คือ 1) สร้างทัศนคติที่ถูกต้อง 2) สร้างพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงเข้มแข็ง และ 3) สร้างความรู้พื้นฐานด้านอาชีพสู่การมีงานทำโดยโรงเรียนควรจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิต คือ สร้างความมีวินัย มีมารยาทไทย และจัดการเรียนการสอนอาชีพอย่างเป็นระบบพัฒนาการศึกษาให้สัมพันธ์กับชุมชน วัด โรงเรียน เพื่อให้ชุมชนช่วยดูแลในทุกระดับการศึกษา เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชน วัด โรงเรียน ชุมชนสามารถจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องต่อความต้องการได้ สร้างความตระหนัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง อันจะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ที่มีหลักการสำคัญในการพัฒนา คือ ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มุ่งพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิต และสุขภาวะที่ดี เป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี , 2560: 9)

จากแนวทางจัดการเรียนการสอนข้างต้นสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ในมาตราที่ 4 ได้กล่าวถึงความหมายของการศึกษาว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกฝน การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากสภาพแวดล้อม เกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ราชกิจจานุเบกษา, 2542: 2) และมาตรา 7 กล่าวว่าในกระบวนการเรียนรู้มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อระบอบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความภูมิใจในความเป็นไทย ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สามารถในการประกอบอาชีพ และพึ่งตนเองได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2542: 4)

นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้การจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้มีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาค้นคว้าได้เต็มตามศักยภาพ ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของชุมชนท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดความตระหนัก รัก และเห็นคุณค่าของท้องถิ่น เกิดความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษ เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหา พัฒนาชีวิต อาชีพ ครอบครัวและสังคมของตนเองได้สมควรแก่ฐานะ และเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นในแง่มุมต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างชัดเจน โดยกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีสาระเกี่ยวกับท้องถิ่น เพื่อใช้จัดการเรียนรู้อันบรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้นั้น ให้สถานศึกษาจัดทำหรือเพิ่มเติม ในส่วนที่จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น ภายใต้บริบทของสถานศึกษาตามหลักการจัด

การศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551: 35)

ปัจจุบันมีการพัฒนาทางการศึกษาอย่างหลากหลายรัฐบาลมีการขับเคลื่อนโดยกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อพัฒนาคนในชาติอย่างต่อเนื่องซึ่งนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายทางการศึกษาไว้อย่างชัดเจนภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยมีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทย มีเป้าหมาย คือ ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนจะต้องมีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย มีคุณภาพ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงหลักสูตร และนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ และจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรตามความจำเป็น และความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และสังคม ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active Learning) เน้นทักษะกระบวนการให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งใน และนอกห้องเรียนให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ อย่างเข้มแข็งต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561: 1 – 5) สถานศึกษาจึงควรพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป้าหมายหลักของหลักสูตรท้องถิ่น คือ ต้องการให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้ดีขึ้น เพราะหลักสูตรท้องถิ่นมีการพัฒนาขึ้นจากความต้องการพื้นฐานใกล้ตัวของผู้เรียนที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่น ส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นการหาองค์ความรู้ที่ตอบสนองกับความต้องการ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเอง สามารถปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ นำความรู้ไปใช้การพัฒนาตนเอง ครอบครัว และสังคมได้ (กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน, 2543 : 3)

สำหรับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้นเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ครูเป็นผู้สอน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้บรรยายเนื้อหาให้ครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher-centered) บอกทุกสิ่งทุกอย่างในตำราหรือหนังสือให้นักเรียนจดบันทึกแล้วนำไปใช้สอบเก็บเป็นคะแนนความรู้ แต่ปัจจุบันจากการที่โลกของเรามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีสมัยใหม่เกิดขึ้นอย่างมากมาย การจัดการเรียนการสอนแบบเก่าไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้กับผู้เรียนได้จึงเกิดกระบวนการจัดการเรียนรู้แนวใหม่ในศตวรรษที่ 21 ขึ้นโดยเปลี่ยนบทบาทของครูจากที่เคยเป็นผู้บรรยายปรับมาเป็นให้ครูร่วมออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ (Pedagogy) ให้ผู้เรียนใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก นำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในห้องเรียน เรียกกระบวนการเรียนรู้แบบนี้ว่า Active Learning ที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered) (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560: 4-5) โดยในปัจจุบันโลกแห่งการศึกษาได้ก้าวหน้า และ

พัฒนาขึ้นตลอดเวลา รูปแบบการเรียนรู้ก็ต้องปรับปรุงไปเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยโดยผู้เรียนจะมีการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น สร้างสรรค์ และท้าทาย มองเห็นปัญหาเป็นโจทย์ให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการแก้ไข ซึ่งทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ 3R8C โดยมีรายละเอียดดังนี้ 3R คือ ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อผู้เรียนทุกคน ได้แก่ Reading คือ สามารถอ่านออก Writing คือ สามารถเขียนได้ Arithmetic คือ มีทักษะในการคำนวณ 8C เป็นทักษะต่างๆ ที่จำเป็นเช่นเดียวกัน ซึ่งทุกทักษะสามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนรู้ได้ทุกวิชา คือ Critical thinking and problem solving คือ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและสามารถแก้ไขปัญหาได้ Creativity and innovation คือ การคิดอย่างสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม Cross-cultural understanding คือ ความเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรม Collaboration teamwork and leadership คือ การทำงานเป็นทีม Communication information and media literacy คือ มีทักษะในการสื่อสาร รู้เท่าทันสื่อ Computing and IT literacy คือ มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์รู้เท่าทันเทคโนโลยี มีทักษะอาชีพ และมีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย ทักษะทั้งหมดที่ได้กล่าวมาเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในยุคการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างมากซึ่งมีความแตกต่างจากการเรียนรู้ในสมัยก่อน ทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560: 7-8)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงต้องมีการพัฒนาปฏิรูประบบ รูปแบบ เทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ฯลฯ เพื่อให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีตามที่สังคมคาดหวัง พัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต และอาชีพอย่างสมดุล ให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง รักความเป็นไทย เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพของประเทศ ตระหนักถึงหน้าที่ และความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมืองไทย มีความสามารถในการดำรงชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข การที่จะจัดการศึกษาที่ดี มีคุณภาพ ตามมาตรฐานที่ควรจะเป็นในยุคปัจจุบันควรมาจากกรอบแนวทางที่ดี อันหมายถึงการจัดการศึกษาที่มาจากหลักสูตรที่มีคุณภาพ เพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนมรดกประสพการณ์ที่โรงเรียนจัดให้กับผู้เรียนเป็นกรอบแนวทางในการจัดการเรียนการสอนประกอบไปด้วยจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอน เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผล และเวลาที่ใช้ในการเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่ชุมชน สังคม ประเทศชาติต้องการซึ่งเป็นไปตามปรัชญา ค่านิยมของคนไทยในชาติ และนโยบายของประเทศการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบโจทย์ต่อการจัดการเรียนรู้ที่ดี ในยุคปัจจุบันควรมุ่งเน้นการศึกษาที่บูรณาการศาสตร์ในชุมชน หรือส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ท้องถิ่น และชุมชนทุกภาคส่วนได้มีโอกาสร่วมพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพื้นฐาน และความต้องการของนักเรียน ชุมชน สังคมเป็นการออกแบบกระบวนการ

เรียนรู้อย่างมีคุณค่า และมีความหมาย (ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2560: 18-19) นอกจากนี้หลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญในการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน เพราะความหลากหลายทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นแต่ละพื้นที่ของประเทศไทยมีความแตกต่างกัน การใช้หลักสูตรเดียวกันจากส่วนกลางมีจุดหมายกว้างไม่สามารถตอบสนองสภาพปัญหา และความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้ แต่หลักสูตรท้องถิ่นเป็นเครื่องมือที่สามารถบูรณาการเนื้อหา เรื่องราว ทรัพยากร ภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ มาเป็นบทเรียนที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบริบทของตนเองได้มากขึ้นส่งผลให้เกิดความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง (กิตติศักดิ์ คนแรงดี, 2559: 19)

การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning : CBL) นั้นคือการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ เต็มตามศักยภาพของตนเอง ผ่านการเรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างอิสระบนพื้นฐานของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของตนผ่านกระบวนการสอบถามจากผู้รู้ในชุมชน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ได้ตลอดเวลาจากการเรียนรู้ภายในชุมชนของตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลมาวิเคราะห์แนวโน้มของปัญหา และความต้องการของชุมชนเพื่อใช้เป็นพื้นฐานของการกำหนดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา (ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์, 2554: 7) และสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารย์ พานิช (2557 : 2) ที่ให้ทัศนะว่า โรงเรียนต้องหาแนวทางจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับองค์กรในชุมชนและสังคม อันได้แก่ วิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสถานที่เป็นฐาน เรียกว่า การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning : CBL) ซึ่งในจังหวัดสมุทรสงครามมีองค์ความรู้ที่น่าสนใจในการศึกษาผ่านการเรียนรู้จากชุมชนมากมายหลายแขนง และสิ่งที่มีความผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวบ้านจังหวัดสมุทรสงครามมาอย่างยาวนาน คือ มะพร้าว ถึงแม้ว่าจังหวัดสมุทรสงครามจะเป็นจังหวัดเล็กๆ แต่ผู้คนกลับมีวิถีชีวิตที่มีความสุขมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายพื้นที่ส่วนใหญ่จะเต็มไปด้วยสวนมะพร้าว ชุมชนท้องถิ่น มีการปลูกมะพร้าวมาอย่างยาวนานเพราะพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ สามารถใช้ประโยชน์จากมะพร้าวได้ทุกส่วนตั้งแต่นำมาทำอาหารทั้งคาว และหวาน ผลิตภัณฑ์สำหรับปรุงอาหาร ผลิตภัณฑ์สุขภาพ และความงาม เครื่องดนตรี ฯลฯ สร้างรายได้ให้กับชุมชนตลอดทั้งปี เป็นรายได้หลักของชาวบ้านในจังหวัดสมุทรสงคราม ที่สืบทอดอาชีพต่อกันจากรุ่นบรรพบุรุษมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563: 132) เอกลักษณะทางวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับมะพร้าวของชาวบ้านจังหวัดสมุทรสงครามที่โดดเด่น น่าค้นหา และสิ่งต่างๆ เหล่านี้กำลังจะลึบเลือนไปตามกาลเวลาหากขาดคนรุ่นใหม่มาสืบทอดให้ดำรงอยู่ต่อไปได้ ไม่ว่าจะเป็น การทำสวนตาลหรือการทำน้ำตาลมะพร้าว การปลูกมะพร้าวเพื่อทำน้ำตาลที่เรียกว่า สวนตาลเคยเป็นอาชีพหลักที่สร้างรายได้มหาศาล ทำให้คนสมุทรสงครามเสียภาษามากที่สุดในประเทศเป็นอันดับสองรองจากกรุงเทพมหานคร ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์อันอุดมสมบูรณ์ เป็นบริเวณที่ตั้งอยู่ใกล้ปากอ่าวไทยหัวน้ำ

ขึ้นเป็นน้ำจืด ช่วงกลาง และช่วงปลายน้ำขึ้นเป็นน้ำกร่อย และเค็ม จึงส่งผลให้น้ำตาลมะพร้าวจากสวนตาลในจังหวัดนี้มีรสชาติพิเศษ มีความหวาน หอม มัน และผสมเค็มกลายเป็นน้ำตาล สวนนอกบางข้างอันลือชื่อ ด้วยเหตุปัจจัยทางภูมิศาสตร์ดังกล่าว ลักษณะการทำสวนมะพร้าวในจังหวัด จึงพบภูมิปัญญาการทำสวนแบบยกร่อง คนโบราณมีการสร้างบ้านแปงเมืองให้มีชีวิตอยู่ร่วมกับน้ำ และทำการเกษตรได้อย่างปกติสุข ทั้งในยามน้ำมากและในเวลาน้ำทะเลหนุน ด้วยภูมิปัญญาการทำสวนแบบยกร่องกระจายทั้งจังหวัด ทำให้ชาวสวนใช้ทรัพยากรน้ำจากแม่น้ำแม่กลองได้อย่างทั่วถึงแม้สวนจะอยู่ลึกเข้าไปในแผ่นดินก็ตาม (ภัทรพร อภิชาติ, 2561: 43 – 49) นอกจากลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมด้านการประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าว และการทำน้ำตาลมะพร้าวแล้วยังพบความโดดเด่นด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับมะพร้าวอีก เช่น ด้านอาหาร พบ การใช้มะพร้าวมาประกอบอาหารทั้งคาว หวาน ซึ่งจะพบได้ตามบทพระราชนิพนธ์ กาพย์แห่งชมเครื่องคาวหวานในรัชกาลที่ 2 ด้านศิลปะท้องถิ่น พบการทำชอจากกะลามะพร้าว ซึ่งเป็นมะพร้าวพันธุ์พิเศษ เรียกว่า มะพร้าวชอ (กีก้อง เสือดี, 2561 : 15) ด้านที่อยู่อาศัย ชาวสวนจังหวัดสมุทรสงครามมักปลูกบ้านเป็นทรงไทยใต้ถุนสูง ใกล้กับบ้านจะปลูกโรงเคียวตาลมีเตาตาลที่ใช้สำหรับเคียวตาล และเป็นที่เก็บอุปกรณ์เคียวตาล ด้านการแต่งกาย พบว่า มีการย้อมผ้าจากเปลือกมะพร้าว และด้านภาษา สำเนียงเหนือที่มีเอกลักษณ์ของคนแม่กลอง ผสมผสานกับภาษาในร่องสวนมีศัพท์ต่างๆ ที่น่าสนใจ ได้แก่ ชนิด ทะเลบัว เท็งบอง หมูสี พะอง กะเปี้ยว เป็นต้น (สรรรวส ชัยชวลิต, 2561 : 24 – 30)

โดยแนวทางการพัฒนาบุคลากรภายในจังหวัดสมุทรสงครามปัจจุบันถูกกล่าวถึงในแผนพัฒนาจังหวัดสมุทรสงคราม พ.ศ. 2561-2564 ว่าต้องการส่งเสริมให้ประชาชนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและปลอดภัยภายในเมืองที่ขึ้นชื่อว่าเมืองแห่งวิถีชีวิต 3 น้ำ เป็นแหล่งอาหารอันอุดมสมบูรณ์ การเกษตรปลอดภัย มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืน ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย และสังคมโลกอยู่ตลอดเวลา เพิ่มขีดความสามารถ และส่งเสริมการศึกษาตามศักยภาพของผู้เรียนตามบริบทของชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยสภาพทั่วไปของจังหวัดสมุทรสงครามพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มริมทะเลสภาพของดินเป็นดินเหนียวปนทราย แม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่านจังหวัดคือ แม่น้ำแม่กลองซึ่งไหลผ่านอำเภอบางคนที อำเภออัมพวา และไปออกอ่าวไทยที่อำเภอเมืองมีลำคลองน้อยใหญ่มากมาย การคมนาคมสะดวก มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักจนได้ชื่อว่า “เวนิชตะวันออกแห่งสุดท้ายแห่งเมืองสยาม” (กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2559 : 5-9) จังหวัดสมุทรสงครามมีจำนวนประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและกิจการ ได้แก่ การทำสวนมะพร้าว การทำสวนผลไม้ ได้แก่ ลิ้นจี่ ส้มโอ กล้วย ฯลฯ ในเขตอำเภออัมพวาจะมีพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด รองลงมาคืออำเภอบางคนที และอำเภออัมพวาตามลำดับ

จากการศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของโรงเรียนเมธิคุณหะวันวิทยาลัย พบว่า มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีทักษะชีวิต และอาศัยตามศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมความรู้ตามมาตรฐานสากล น้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการดำรงชีวิต โดยกำหนดสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ออกเป็น 5 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 3) เศรษฐศาสตร์ 4) ประวัติศาสตร์ และ 5) ภูมิศาสตร์ (งานวัดผล กลุ่มสาระการเรียนรู้การ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนเมธิคุณหะวันวิทยาลัย, 2563) และจากการสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของโรงเรียนเมธิคุณหะวันวิทยาลัย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนเมธิคุณหะวันวิทยาลัย หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในท้องถิ่น เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2564 พบว่า สภาพการจัดการศึกษาของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของโรงเรียนเมธิคุณหะวันวิทยาลัย มีปัญหาด้านความไม่เชื่อมโยงระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนกับวิถีชีวิตในชุมชน การศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกแปลกแยกไม่ตระหนักถึงปัญหาของชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเกิดความอ่อนแอ การศึกษาเน้นความเป็นปัจเจกบุคคล มุ่งผลิตคนเข้าสู่ระบบการแข่งขัน ละทิ้งหน้าที่ คุณธรรม จริยธรรม การศึกษาไม่ได้สร้างกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม โดยเฉพาะกับสังคม ท้องถิ่นใกล้ตัว นอกจากนี้การที่ผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเรา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมธิคุณหะวันวิทยาลัย ปี 2559-2564 พบว่า โรงเรียนยังไม่มีพัฒนาหลักสูตรที่มีสาระเกี่ยวกับท้องถิ่นเป็นรูปธรรมที่จะเป็นกรอบในการจัดการเรียนรู้สาระ ท้องถิ่นอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน ของผู้วิจัยได้ทำการสอบถามความต้องการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่น ของเราจากผู้อำนวยการโรงเรียนเมธิคุณหะวันวิทยาลัย หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในท้องถิ่น เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2564 ณ ห้องประชุมสมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนเมธิคุณหะวันวิทยาลัย พบว่า ทุกคนต่างให้ ความเห็นว่าควรมีการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราขึ้น เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ตอบ โจทย์ต่อความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และจังหวัด ซึ่งต้องการให้มีการศึกษาเกี่ยวกับมะพร้าวซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของชาวจังหวัดสมุทรสงคราม มีความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านมาอย่างช้านาน ในชีวิตประจำวันของคนไทยไม่มีใครสามารถปฏิเสธได้ว่าไม่เคยมีความเกี่ยวข้องกับมะพร้าว มะพร้าว ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการใช้ชีวิตประจำวันของคนไทย

จากความเป็นมา และความสำคัญดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร ที่ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นขึ้น เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับ สาระของมะพร้าวซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นมาของท้องถิ่นที่ประชาชนมีวิถีชีวิตควบคู่กับมะพร้าวมาอย่างยาวนาน เรียนรู้วัฒนธรรม

ภูมิปัญญาต่างๆ เกี่ยวกับมะพร้าว การประกอบอาชีพเกี่ยวกับมะพร้าว และการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่สามารถเป็นแนวทางในการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ต่อไปในอนาคต

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และงานวิจัยต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร และประเมินหลักสูตร โดยมีนักการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร มีนักการศึกษาเสนอแนวคิด และขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

ไทเลอร์ (Tyler, 1949 : 3) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นที่ 2 การเลือกเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และขั้นที่ 4 การประเมินผลการเรียนรู้

ทาบา (Taba, 1962) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 สำรวจให้ทราบความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคม (Diagnosis of Needs) ขั้นที่ 2 ตั้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามที่สังคมต้องการ (Formulation of Objectives) ขั้นที่ 3 คัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ที่ต้องการนำมาสอน (Selection of Content) เพื่อให้มีความรู้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นของสังคม โดยพยายามคัดเลือกให้เรียนเฉพาะที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ตั้งไว้ ขั้นที่ 4 จัดระเบียบ จัดลำดับ แกะไขเนื้อหาวิชาความรู้ที่คัดเลือก (Organization of Content) ขั้นที่ 5 คัดเลือกประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ต่างๆ ขั้นที่ 6 จัดระเบียบ จัดลำดับแก้ไขปรับปรุงประสบการณ์ต่างๆ ที่จะนำมาเสริมเนื้อหาวิชาความรู้ (Organization of Learning Experience) และขั้นที่ 7 กำหนดว่ามีอะไรบ้าง เนื้อหาหรือประสบการณ์ใดบ้างที่จะต้องประเมินผลว่า ได้มีการเรียนรู้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หรือไม่เพียงใด นอกจากนี้ยังต้องกำหนดว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร มีอะไรที่จะนำมาช่วยในการประเมินผลบ้าง

ฟอกซ์ (Robert S. Fox 1962 : 204 อ้างถึงใน ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539 : 26-27) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ขั้นที่ 2 คัดเลือกความรู้ด้านกระบวนการพัฒนาและการเรียนรู้ ความต้องการ ในสาขาวิชาต่างๆ ขั้นที่ 3 คัดเลือกสาระ สื่อ รูปแบบและวิธีสอน และขั้นที่ 4 จัดทำหลักสูตร

เซย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor, Alexander, and Lewis, 1981: 2839) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต (Goals Objectives and Domains) ขั้นที่ 2 คัดเลือกเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขตจากการพิจารณาตัวแปรภายนอก (External Variables) ขั้นที่ 3 การออกแบบหลักสูตร (Curriculum

Design) ขั้นที่ 4 การใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation) และขั้นที่ 5 การประเมินผลหลักสูตร (Curriculum Evaluation)

โบแชมป์ (Beauchamp, 1981 : 164) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 การสร้างหลักสูตร และขั้นที่ 3 การใช้ และการศึกษาผลของหลักสูตร

นอกจากแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นยังมีผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554 : 57) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการ และโครงสร้าง และการออกแบบหลักสูตร ขั้นที่ 2 ยกร่างเนื้อหาสาระแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ขั้นที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ขั้นที่ 4 อบรมผู้สอนผู้บริหารทุกระดับ และบุคลากรทางการศึกษาก่อนการประกาศใช้หลักสูตร

2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับท้องถิ่นของเรา

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นของเรา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน ดังนี้

โกวิท พวงงาม (2553: 32) ได้ให้ความหมายของคำว่า ท้องถิ่นของเราไว้ว่า 1) ชุมชนท้องถิ่น มีหน้าที่หรือภารกิจจำเป็นต่อการดำรงอยู่ของระบบสังคม 2) ชุมชนท้องถิ่น เป็นเครื่องมือที่สะท้อนความคิดเห็นของประชาชน 3) ชุมชนท้องถิ่น เป็นตัวรวมผลประโยชน์และความต้องการของคนในสังคม 4) ชุมชนท้องถิ่น เป็นหน่วยพื้นฐานของสังคม และ 5) ชุมชนท้องถิ่น เปรียบเสมือนสถาบันหนึ่งในการฝึกการมีส่วนร่วมหรือส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ให้แก่ประชาชน

ราชบัณฑิตยสถาน (2554: 122) ได้ให้ความหมายของคำว่า ท้องถิ่นไว้ว่า ท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง เน้นในเรื่องของลักษณะทางทางภูมิศาสตร์ ที่มีอาณาเขต หรือขอบเขตของพื้นที่ชัดเจน ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นต้น

พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์ (2563: 21) ได้กล่าวถึงท้องถิ่นของเราไว้ว่า เป็นที่ตั้งถิ่นฐานเพื่อการดำเนินชีวิตของคน โดยมีการกำหนดอาณาเขต หรือขอบเขตของพื้นที่ ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และสภาพแวดล้อมมีความเกื้อหนุนต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์

3. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

เบดรี เฟรน แอนด์ ดอริง (Bedri, Frein and Dowling, 2017 : 82) ได้กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการและวางแผน ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินผล และ ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปผล

ดิษยุทธิ์ บัวจุม และคณะ (2557 : 65) ได้กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ศึกษาคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในชุมชน ขั้นที่ 2 กระตุ้นทุกคนในชุมชนรวมถึงบุคลากรในโรงเรียนตระหนักต่อความสำคัญในการจัดการศึกษา ขั้นที่ 3 ศึกษาความต้องการของนักเรียนในด้านอาชีพ ขั้นที่ 4 พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ขั้นที่ 5 กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการปฏิบัติจริง ขั้นที่ 6 จัดโครงการเสริมการเรียนรู้ และ ขั้นที่ 7 ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ศรียรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557 : 78) ได้กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์หลักสูตร ขั้นที่ 2 วิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ขั้นที่ 3 กำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 4 ออกแบบการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ขั้นที่ 5 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 6 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ และขั้นที่ 7 ประเมินผลการเรียนรู้

ประยูร บุญใช้ และคณะ (2558 : 44) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์หลักสูตร ขั้นที่ 2 วิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ ขั้นที่ 3 กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 4 ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ขั้นที่ 5 ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 6 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ และขั้นที่ 7 ประเมินผลการเรียนรู้

นอกจากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานข้างต้น ยังมีผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เช่น ศรียรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557 : 13) ศึกษาเรื่องกระบวนการที่ศูนย์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของกระบวนการที่ศูนย์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ หาประสิทธิภาพของกระบวนการที่ศูนย์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และขยายผลกระบวนการที่ศูนย์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้โดยให้ความสำคัญกับชุมชนเป็นหลัก เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติจริงจากสถานการณ์ที่พบในชุมชน เช่น การไปศึกษาเรื่องของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ การประกอบอาชีพ วิถีชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานได้กับทุกภาคส่วนในสังคม เกิดการหยั่งรู้ในโลกของความเป็นจริงมากขึ้น

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักสูตรมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดย 1.1) วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของโรงเรียนเมธีชุมพลวิทยาลัย

วิทยาลัย 1.2) ศึกษาความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เกี่ยวกับความต้องการในสาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และข้อเสนอแนะต่างๆ 1.3) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ศึกษานิเทศก์ ผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น 1.4) ศึกษาสาระเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การวัดและประเมินผลจากตำรา เอกสารงานวิจัย และผู้เชี่ยวชาญ

2. การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร โดยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง ประกอบด้วย 2.1) หลักการ 2.2) จุดมุ่งหมาย 2.3) แนวทางการจัดการเรียนรู้ 2.4) แนวทางการวัดประเมินผล 2.5) คำอธิบายรายวิชา 2.6) ผลการเรียนรู้ 2.7) โครงสร้างรายวิชา 2.8) แผนการจัดการเรียนรู้

3. การประเมินผลหลักสูตรหลักจากการทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเมธีคุณะวิทย์วิทยาลัย ตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยการประเมินผลการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเรา ประเมินความสามารถในการทำโครงการ และสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4. การปรับปรุงหลักสูตรในด้านเนื้อหาสาระ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล

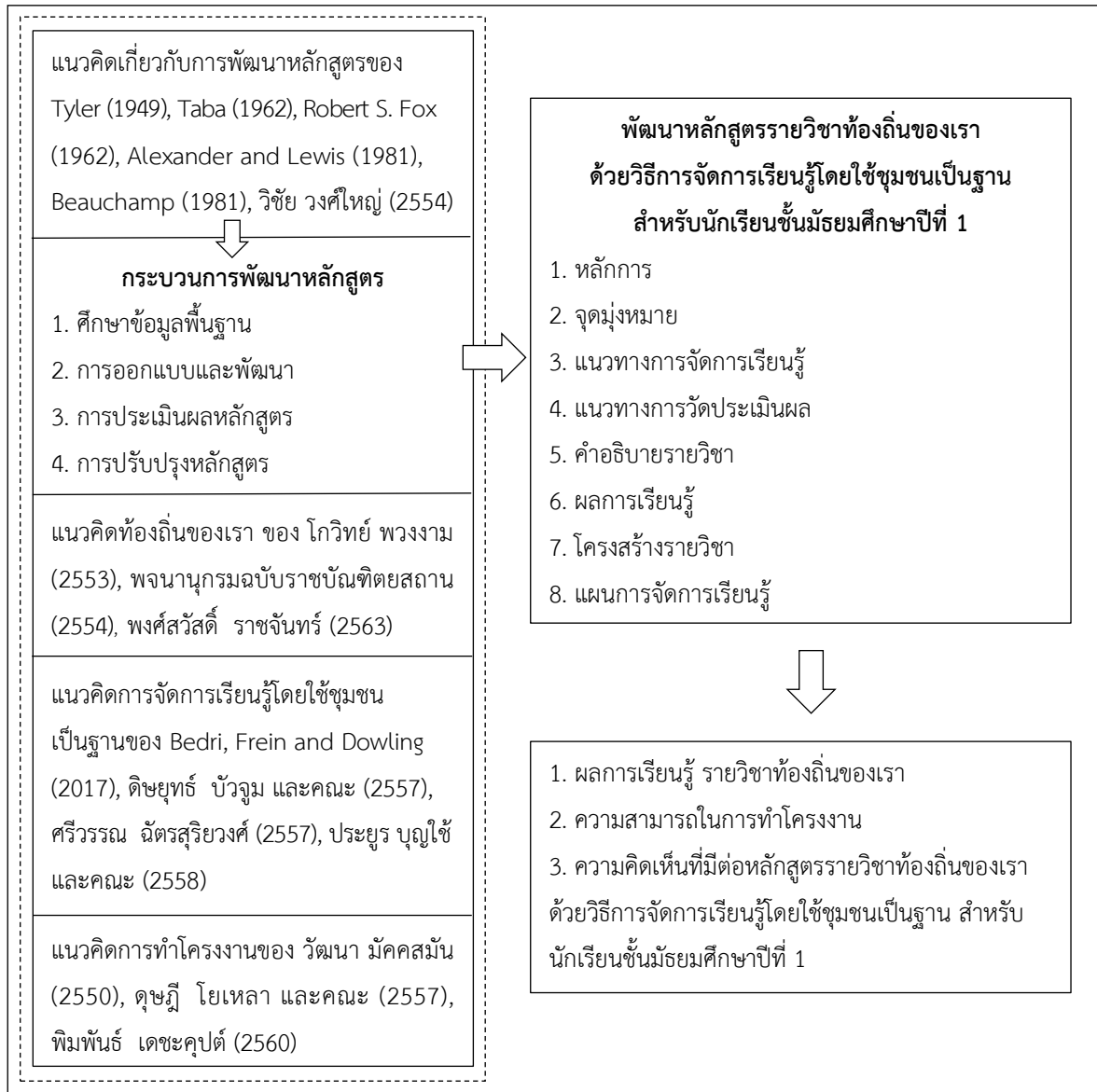
4. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการทำโครงการ

วัฒนา มัคคสมัน (2550: 46-60) ได้กล่าวถึงความสามารถในการทำโครงการไว้ว่า การทำโครงการสามารถดำเนินการได้เป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ คือ สังเกต สร้างความสนใจ กำหนดหัวข้อโครงการ ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ คือ กำหนดปัญหาที่ต้องการศึกษา ตั้งสมมติฐาน ตรวจสอบผลการทดสอบสมมติฐาน และระยะที่ 3 รวบรวมสรุปผล คือ สรุปประเด็นที่สำคัญ และนำเสนอผลการศึกษา

ดุขฎิ โยเหลา และคณะ (2557: 20-23) ได้กล่าวถึงความสามารถในการทำโครงการไว้ว่า การทำโครงการประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ให้ความรู้พื้นฐาน ขั้นที่ 2 กระตุ้นความสนใจ ขั้นที่ 3 จัดกลุ่มร่วมมือ ขั้นที่ 4 ดำเนินการตามแผน และขั้นที่ 5 สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2560: 41-46) ได้กล่าวถึงความสามารถในการทำโครงการไว้ว่า การทำโครงการประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้ ขั้นที่ 1 กำหนดชื่อโครงการ ขั้นที่ 2 คณะผู้จัดทำโครงการ ขั้นที่ 3 อาจารย์ที่ปรึกษา ขั้นที่ 4 กำหนดที่มาและความสำคัญของโครงการ ขั้นที่ 5 ตั้งคำถามโครงการ ขั้นที่ 6 วัตถุประสงค์ของการทำโครงการ ขั้นที่ 7 ตั้งสมมติฐาน ขั้นที่ 8 ขอบเขตของการทำโครงการ ขั้นที่ 9 วิธีดำเนินการ ขั้นที่ 10 วิเคราะห์ข้อมูล ขั้นที่ 11 ผลที่คาดว่าจะได้รับ ขั้นที่ 12 กำหนดเวลาปฏิบัติงาน และขั้นที่ 13 เอกสารอ้างอิง

จากแนวคิด ทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร และกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.1 เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเราก่อนและหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.2 เพื่อศึกษาความสามารถในการทำโครงการหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4. เพื่อปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำถามการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นอย่างไร

2. พัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้น ประกอบด้วยอะไรบ้าง และมีขั้นตอนอย่างไร

3. หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นำไปใช้อย่างไร

3.1 ผลการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเราก่อนและหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่

3.2 ความสามารถในการทำโครงการหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับใด

3.3 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับใด

4. การปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นอย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. ความสามารถในการจัดทำโครงการ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับสูง
3. ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการใช้หลักสูตร หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมาก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 กลุ่มโรงเรียนปัญจมิตร ได้แก่ โรงเรียนสกลวิสุทธิ จำนวน 35 คน โรงเรียนเมธีชุนหะวัฒน์วิทยาลัย จำนวน 13 คน โรงเรียนวัดแก้วเจริญอานวยวิทย์ จำนวน 7 คน โรงเรียนเทพสุวรรณชาฎยวิทยา จำนวน 60 คน และโรงเรียนวัดบางกระพ้อม (คงลาภยิ่งประชานุสรณ์) จำนวน 15 คน จังหวัดสมุทรสงคราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สมุทรสาคร สมุทรสงคราม รวมนักเรียน จำนวน 130 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเมธีชุนหะวัฒน์วิทยาลัย ตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สมุทรสาคร สมุทรสงคราม จำนวน 13 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม
2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปร 2 ประเภท คือ

 - 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.2.1 ผลการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเรา
 - 2.2.2 ความสามารถในการทำโครงการ
 - 2.2.3 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาในการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ใช้ทดลองสัปดาห์ละ 2 คาบ คาบละ 60 นาที จำนวน 10 สัปดาห์ รวมเป็น 20 คาบ

4. เนื้อหา

หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เนื้อหาประกอบด้วย

4.1 ประวัติศาสตร์ของมะพร้าว และเรื่องราวของมะพร้าวที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ในอดีต (สาระการเรียนรู้ “เรื่องเก่าเล่าขาน ตำนานมะพร้าว”)

4.2 ลักษณะภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมต่อการปลูกมะพร้าว (สาระการเรียนรู้ “พัฒนาการเติบโตของมะพร้าว”)

4.3 มะพร้าวกับระบบเศรษฐกิจศาสตร์ (สาระการเรียนรู้ “สุขโข สารพรรณมะพร้าว”)

4.4 ความสัมพันธ์ของมะพร้าวที่มีอิทธิพลต่อศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม (สาระการเรียนรู้ “อันมะพร้าว หนูนสุโขกุล”)

4.5 ความสัมพันธ์ของมะพร้าวที่มีต่อวัฒนธรรม และการดำรงชีวิตในสังคม (สาระการเรียนรู้ “สืบสานภูมิปัญญา คุณค่าจากมะพร้าว”)

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชา หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือสมบูรณ์ขึ้นกับการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐาน และเป็นมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งมีการพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร (การเลือกเนื้อหาและประสบการณ์เรียนรู้) 3) การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ 4) ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ท้องถิ่นของเรา หมายถึง พื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามที่มีพื้นที่ทั้งหมด 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที ที่มีพืชเศรษฐกิจหลักสำคัญในท้องถิ่น คือ มะพร้าว ซึ่งมะพร้าวมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวจังหวัดสมุทรสงครามมาอย่างช้านาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตั้งแต่เกิดจนตาย

การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน หมายถึง การจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเต็มตามศักยภาพของตนเอง ผ่านการเรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ

บนพื้นฐานของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของตนเอง การสอบถาม สัมภาษณ์จากผู้รู้ในชุมชน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ได้ตลอดเวลาผ่านการเรียนรู้จากชุมชน ผ่านขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ 1) ชั้นวางแผน/เตรียมการ โดยศึกษาพื้นฐานของชุมชน วิเคราะห์หลักสูตรต่างๆ แล้วจึงประชุมชี้แจงเพื่อออกแบบการเรียนรู้ 2) ชั้นดำเนินการ โดยประยุกต์กับการเรียนรู้ด้วยโครงการ ร่วมกับการเรียนรู้ในชุมชน และเกิดการสะท้อนคิด และ 3) ชั้นประเมินผล โดยประเมินผู้เรียนทุกคน ตามสภาพจริง

ผลการเรียนรู้ หมายถึง คะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเรา เพื่อประเมินความจำ ความเข้าใจ ประยุกต์ใช้ วิเคราะห์ ประเมินค่า และสร้างสรรค์ของนักเรียน ก่อน และหลังการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ความสามารถในการทำโครงการ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกจากการปฏิบัติกิจกรรม การทำโครงการของนักเรียน ซึ่งวัดโดยแบบวัดความสามารถในการทำโครงการ 3 ด้าน ได้แก่ ความสามารถด้านการวางแผนการทำโครงการ ความสามารถด้านกระบวนการทำงาน และความสามารถด้านผลงานและการนำเสนอที่ครู ผู้รู้ในท้องถิ่นที่ร่วมจัดการเรียนรู้ และเพื่อนร่วมชั้นเรียนเป็นผู้ประเมิน

ความคิดเห็น หมายถึง ระดับความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยหลักสูตร รายวิชาท้องถิ่นของเรา โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยประเมินด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรรายวิชา ท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

นักเรียน หมายถึง ผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเมธีคุณหะวันวิทยาลัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. นักเรียนมีผลการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเราสูงขึ้น และมีความสามารถในการจัดทำโครงการ สูงขึ้นจากการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. ครูมีแนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเราโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
3. โรงเรียนมีหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. ชุมชนมีโอกาสดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนที่สอดคล้องกับท้องถิ่น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้นำเสนอเนื้อหาสาระที่สำคัญของแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และหลักสูตรโรงเรียนเมธีชุมพลวิทยาลัย อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

- 1.1 วิสัยทัศน์
- 1.2 หลักการ
- 1.3 จุดหมาย
- 1.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 1.5 มาตรฐานการเรียนรู้
- 1.6 เรียนรู้อะไรในสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 1.7 หลักสูตรโรงเรียนเมธีชุมพลวิทยาลัย อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
2. การพัฒนาหลักสูตรรายวิชา
 - 2.1 ความหมายของหลักสูตร
 - 2.2 ความสำคัญของหลักสูตร
 - 2.3 องค์ประกอบของหลักสูตร
 - 2.4 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร
 - 2.5 รูปแบบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร
 - 2.6 การประเมินหลักสูตร
 - 2.7 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร
 - 2.8 รูปแบบการประเมินหลักสูตร
3. ท้องถิ่นของเราจังหวัดสมุทรสงคราม
 - 3.1 ความสำคัญของท้องถิ่น
 - 3.2 มะพร้าวในประวัติศาสตร์
 - 3.3 มะพร้าวกับภูมิศาสตร์
 - 3.4 มะพร้าวกับเศรษฐศาสตร์

- 3.5 มะพร้าวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม และความเชื่อ
- 3.6 มะพร้าวกับภูมิปัญญา และวิถีชีวิต
4. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
 - 4.1 ความหมายของชุมชน
 - 4.2 ประวัติความเป็นมาของชุมชน
 - 4.3 ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
 - 4.4 ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน
 - 4.5 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นในการจัดการศึกษา
 - 4.6 รูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วม
 - 4.7 กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
5. ความสามารถในการทำโครงการ
 - 5.1 ความหมายของโครงการ
 - 5.2 ประเภทของโครงการ
 - 5.3 ขั้นตอนการทำโครงการ
 - 5.4 การประเมินความสามารถในการทำโครงการ
 - 5.5 ประโยชน์ของโครงการ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร
 - 6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และหลักสูตรโรงเรียนเมธีชุนหะวันวิทยาลัย อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

1.1 วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทักษะพื้นฐาน และการประกอบอาชีพ มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนการอนุรักษ์วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ (โรงเรียนเมธีชุนหะวันวิทยาลัย, 2563 : 1-10)

1.2 หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 มีหลักการที่สำคัญดังนี้

1. เพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาเด็กให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม
2. เพื่อปวงชนมุ่งให้ทุกคนได้รับการศึกษา
3. สนองการกระจายอำนาจให้สังคม
4. มีโครงสร้างยืดหยุ่น
5. เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. สำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
7. มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
8. มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการดำเนินชีวิต

1.3 จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตามหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิดแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี
4. มีความรักชาติ
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

1.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดเกิดสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

1. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้
 - 1.1 ความสามารถในการสื่อสาร
 - 1.2 ความสามารถในการคิด
 - 1.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา

1.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

1.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

2.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

2.2 ซื่อสัตย์สุจริต

2.3 มีวินัย

2.4 ใฝ่เรียนรู้

2.5 อยู่อย่างพอเพียง

2.6 มุ่งมั่นในการทำงาน

2.7 รักความเป็นไทย

2.8 มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

1.5 มาตรฐานการเรียนรู้

สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนาทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

1.6 เรียนรู้อะไรในสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมมีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมโดยได้กำหนดสาระต่างๆ ไว้ ดังนี้

1. สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

2. สาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

3. สาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์

4. สาระการเรียนรู้ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม

5. สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต

1.7 หลักสูตรโรงเรียนเมธีคุณหะวันวิทยาลัย อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

1.7.1 ความนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศใช้เป็นกรอบในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นคนที่มีความรู้ด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 1) พร้อมกันนี้ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่มุ่งกระจายอำนาจทางการศึกษาให้สถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และให้ความหมายของการศึกษาว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคม (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553: 2)

1.7.2 พันธกิจโรงเรียนเมธีคุณหะวันวิทยาลัย

โรงเรียนและชุมชนร่วมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสิ่งเหล่านี้

1. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
2. พัฒนาผู้เรียนให้ได้คุณภาพมาตรฐานการศึกษา โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. ส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียน
4. พัฒนาสิ่งแวดล้อมให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
5. พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้
6. พัฒนาระบบการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล
7. อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.7.3 นโยบายของโรงเรียนเมธีคุณหะวันวิทยาลัย

1. ปฏิรูปการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระวิชา
2. พัฒนาระบบการบริการภายในภายนอกให้มีประสิทธิภาพ
3. พัฒนาสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่อาศัยภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่
4. ส่งเสริมภูมิทัศน์ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มากพอและมีประสิทธิภาพสูง
5. ยกผลสัมฤทธิ์ให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

1.7.4 คุณภาพผู้เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. ได้เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและสิ่งที่อยู่รอบข้าง
2. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีทักษะกระบวนการ และมีข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ ฝึกการตัดสินใจ
3. ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนในลักษณะการบูรณาการ
4. ได้รับการพัฒนาแนวคิดพื้นฐาน

ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ภาคเรียนที่ 1		ภาคเรียนที่ 2	
รายวิชา/กิจกรรม	น.ก./ชม.	รายวิชา/กิจกรรม	น.ก./ชม.
รายวิชาพื้นฐาน	11.0(440)	รายวิชาพื้นฐาน	11.0(440)
ท21101 ภาษาไทย 1	1.5(60)	ท21102 ภาษาไทย 2	1.5(60)
ค21101 คณิตศาสตร์ 1	1.5(60)	ค21102 คณิตศาสตร์ 2	1.5(60)
ว21101 วิทยาศาสตร์ 1	1.5(60)	ว21102 วิทยาศาสตร์ 2	1.5(60)
ส21101 สังคมศึกษา 1	1.5(60)	ส21102 สังคมศึกษา 2	1.5(60)
ส21103 ประวัติศาสตร์ 1	0.5(20)	ส21104 ประวัติศาสตร์ 2	0.5(20)
พ21101 สุขศึกษา 1	0.5(20)	พ21102 สุขศึกษา 2	0.5(20)
พ21102 พลศึกษา 1	0.5(20)	พ21104 พลศึกษา 2	0.5(20)
ศ21101 ทักษะศิลป์ 1	1.0(40)	ศ21102 ดนตรี-นาฏศิลป์ 1	1.0(40)
ว21103 การออกแบบและเทคโนโลยี 1	0.5(20)	ว21104 วิทยาการคำนวณ 1	0.5(20)
อ21101 ภาษาอังกฤษ 1	1.5(60)	อ21102 ภาษาอังกฤษ 2	1.5(60)
ง21101 การงานอาชีพ 1	0.5(20)	ง21101 การงานอาชีพ 1	0.5(20)
รายวิชาเพิ่มเติม	4.0 (160)	รายวิชาเพิ่มเติม	1.0 (160)
ส20231 หน้าที่พลเมือง 1 (บูรณาการ)	0.5(20)	ส20242 หน้าที่พลเมือง 2 (บูรณาการ)	0.5(20)
ส20203 ท้องถิ่นของเรา	1.0(40)	ส20204 เศรษฐศาสตร์ท้องถิ่น	0.5(20)
ว20207 คอมพิวเตอร์ 1	1.0(40)	ว20208 คอมพิวเตอร์ 2	1.0(40)
อ20201 ภาษาอังกฤษ ฟัง พูด	1.0(40)	อ20202 ภาษาอังกฤษ ฟัง พูด	1.0(40)
ศ20205 วงโยธวาทิต 1	0.5(20)	ศ20206 วงโยธวาทิต 2	1.0(40)
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	- (60)	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	(60)

ตารางที่ (1) ต่อ

ภาคเรียนที่ 1		ภาคเรียนที่ 2	
รายวิชา/กิจกรรม	น.ก./ชม.	รายวิชา/กิจกรรม	น.ก./ชม.
รายวิชาพื้นฐาน	11.0(440)	รายวิชาพื้นฐาน	11.0(440)
- แขนง	- (20)	- แขนง	- (20)
- ลูกเสือวิสามัญ	- (20)	- ลูกเสือวิสามัญ	- (20)
- กิจกรรมชุมนุม	- (15)	- กิจกรรมชุมนุม	- (15)
- กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์	- (5)	- กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์	- (5)
รวมเวลาเรียนทั้งหมด/ภาคการศึกษา	15(680)	รวมเวลาเรียนทั้งหมด/ภาคการศึกษา	15(680)

คำอธิบายรายวิชา

ส20203 ท้องถิ่นของเรา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เวลา 40 ชั่วโมง จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงครามที่มีความผูกพันกับมะพร้าวสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์การปลูกมะพร้าว ความสำคัญของมะพร้าวที่มีต่อชนบทรอบนิคมประเพณี ศิลปะพื้นบ้าน วัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการดำเนินชีวิตของประชากร เพื่อให้เกิดความเข้าใจในอิทธิพลของมะพร้าวที่มีต่อสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรมต่อการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจ รักและผูกพันกับท้องถิ่นของตน ร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

โดยใช้กระบวนการประชาธิปไตย การคิดสร้างสรรค์ กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการกลุ่ม กระบวนการทางเทคโนโลยี กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาการใช้ทักษะในชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และการทำโครงการ

เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณธรรม มีความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดวิจารณ์ญาณ คิดแก้ปัญหา มีการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ตลอดจนมีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม นำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

ผลการเรียนรู้

1. รู้และเข้าใจประวัติความเป็นมา และอิทธิพลของของมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
2. รู้และเข้าใจวิธีการปลูก การดูแลรักษาต้นมะพร้าว
3. รู้และเข้าใจระบบเศรษฐกิจศาสตร์ของมะพร้าว
4. อธิบายความสัมพันธ์ของมะพร้าวที่มีความสัมพันธ์ของมะพร้าวที่มีอิทธิพลต่อศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
5. อธิบายความสัมพันธ์ของมะพร้าวที่มีต่อวัฒนธรรม และการดำรงชีวิตในสังคม

2. การพัฒนาหลักสูตร

2.1 ความหมายของหลักสูตร

คำว่า “หลักสูตร” ได้ถอดความหมายจากคำภาษาอังกฤษ คือ “Curriculum” มาจากภาษาละตินว่า “Currere” แปลว่า a running, course, race หมายถึง การวิ่ง, ลู่วิ่ง, เส้นทางวิ่ง (Amstrong, 1989: 2 อ้างถึงใน ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2560: 17) โดยคำว่า “Currere” ได้ถูกนำมาใช้ประมาณร้อยกว่าปีก่อนคริสต์ศักราชโดยมีการเปรียบเทียบ “หลักสูตร” กับ “ลู่วิ่ง” ที่ต้องผ่านอุปสรรคหรืองานที่บุคคลต้องเอาชนะหรือทำให้สำเร็จเป็นสิ่งที่มีการเริ่มต้นและมีการสิ้นสุด

ทาบา (Taba, 1962 : 10) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง วิธีการเตรียมพลเมืองที่จะให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขมีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิกที่สามารถสร้างสรรค์ผลผลิตให้แก่สังคม

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2553 : 2) ได้กล่าวว่า หลักสูตร มีความหมายแบ่งออกเป็นสองนัย คือ ความหมายในวงแคบ หลักสูตร หมายถึง วิชาหรือเนื้อหาวิชาที่สอน ส่วนความหมายในวงกว้าง หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน

ชรินทร์ มั่งคั่ง (2560 : 21) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง องค์ความรู้ ความเชื่อ ทฤษฎี โครงสร้างทางปรัชญาตลอดจนการศึกษา การออกแบบ การพัฒนา การประเมินหลักสูตร เพื่อสนองความต้องการของสังคมเกี่ยวกับสาระพื้นฐานและมวลประสบการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมและธรรมชาติแวดล้อม

ชวลิต ชูกำแหง (2561 : 4) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทั้งส่วนที่เป็นเอกสารหลักฐาน กระบวนการ การจัดกิจกรรม สื่อวัสดุต่างๆ ที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนสอดคล้องและเหมาะสมต่อชีวิตของมนุษย์

จากการศึกษาความหมายของหลักสูตรพบว่า หลักสูตร หมายถึง แนวการจัดประสบการณ์ที่มีการจัดทำเป็นแบบแผน เป็นกรอบหรือแนวทางในการจัดการศึกษา โดยมีการกำหนดวิธีการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้

2.2 ความสำคัญของหลักสูตร

นักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ ดังนี้

ชวลิต ชูกำแหง (2561 : 13) ได้กล่าวว่า หลักสูตร คือหัวใจของการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาระดับใดจะขาดหลักสูตรไม่ได้ เนื่องจากหลักสูตรเป็นตัวกำหนดแนวทางทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน หรือเป็นเครื่องชี้นำในการจัดความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้เรียนโดยสามารถกำหนดความสำคัญของหลักสูตร ดังนี้

1. หลักสูตรเปรียบเสมือนแม่พิมพ์ของประชาชน เพราะหลักสูตรเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของคนที่จบการศึกษา
2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการศึกษา เพราะหลักสูตรที่มีคุณภาพสามารถสะท้อนถึงการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้
3. หลักสูตรเป็นแนวทางในการให้การศึกษา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองสามารถใช้หลักสูตรเป็นเครื่องมือกำกับดูแล และติดตามผลการศึกษาได้
4. หลักสูตรเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนของครู เนื่องจากหลักสูตรได้กำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนไว้แล้ว ครูจึงสามารถออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายให้บรรลุเป้าหมายที่หลักสูตรได้กำหนดไว้
5. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์ของครูผู้สอน
6. หลักสูตรเป็นตัวทำนายอนาคตของการศึกษาชาติ เพราะหลักสูตรได้กำหนดวิสัยทัศน์ วางกรอบเนื้อหาที่สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

จากความสำคัญของหลักสูตรข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นแผนแสดงแนวทางในการจัดมวลงประสบการณ์ และเป็นตัวกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

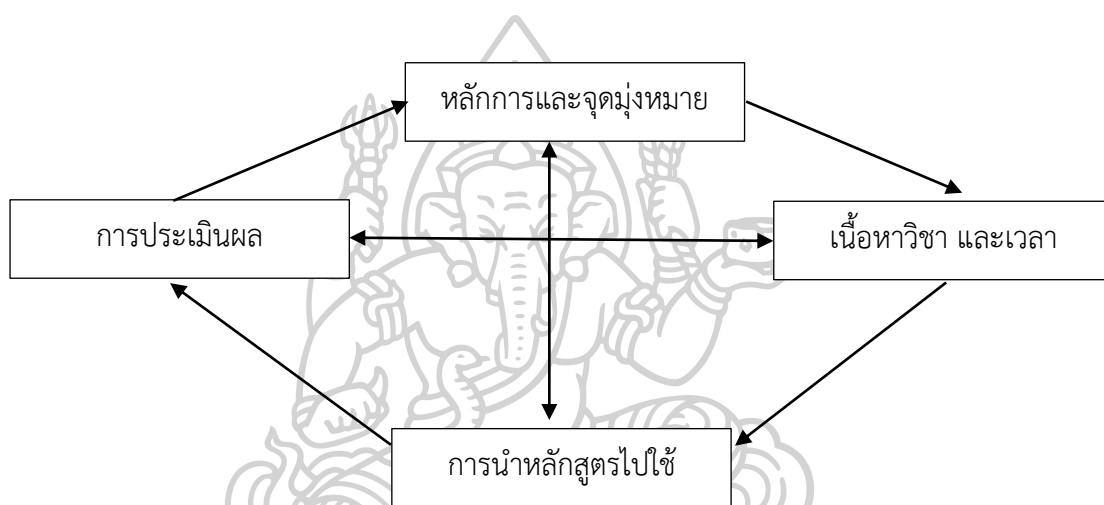
2.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

นักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ ดังนี้

ทาบา (Taba, 1962: 9 – 14) ให้ความเห็นว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบอย่างน้อย 4 อย่าง คือ 1) วัตถุประสงค์ทั่วไป และจุดประสงค์เฉพาะวิชา 2) เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสำหรับแต่ละวิชา 3) กระบวนการเรียนการสอน และ 4) โครงการประเมินผลตามหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับไทเลอร์ (Tyler, 1996: 1 อ้างถึงใน มยุรฉัตร ธรรมวิเศษ, 2547: 9) ที่กล่าวว่า โครงสร้างของหลักสูตรประกอบไปด้วย

4 ประการ คือ 1) จุดมุ่งหมาย (Education Purpose) 2) ประสบการณ์ (Education Experience) ที่จัดขึ้นเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย 3) วิธีการจัดการเรียนรู้และสร้างเสริมประสบการณ์ (Organizational Education Experience) วิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และ 4) วิธีการวัดและประเมินผล (Determination of What to Evaluation) การตรวจสอบผลของจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2553 : 3-5) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญ มีด้วยกันทั้งหมด 4 ส่วน ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา และวิธีการจัดการเรียนรู้ การใช้หลักสูตร และการวัดและประเมินผล โดยสามารถกำหนดเป็นแผนภาพ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 องค์ประกอบของหลักสูตร

ที่มา: ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2553 : 3) การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา

ชวลิต ชูกำแพง (2561 : 7) ได้กล่าวว่า หลักสูตรมีหลายองค์ประกอบขึ้นอยู่กับลักษณะของหลักสูตรที่สร้างขึ้น โดยองค์ประกอบสำคัญที่ทุกหลักสูตรพึงมี คือ จุดหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร การจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบจะต้องมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน

จากการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรข้างต้น สรุปได้ว่า หลักสูตร ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมาย (Aims) 2) เนื้อหาวิชา (Subject Matter and Experience) 3) กิจกรรมการเรียนการสอน (Activities) 4) การประเมินผล (Evaluation) เพื่อให้ หลักสูตรมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบของหลักสูตรทั้ง 4 ส่วน จะต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน และมีผลต่อเนื่องกัน โดยเริ่มตั้งแต่ การกำหนดจุดมุ่งหมายโดยพิจารณาว่าการศึกษาในระดับนั้นๆ ควรเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เรียนสำเร็จผลตามหลักสูตรนั้นแล้วควรมีคุณสมบัติอย่างไร เนื้อหา และประสบการณ์ใดที่จะช่วยให้

ผู้เรียนมีคุณสมบัติบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ กิจกรรมการเรียนการสอนควรเป็นแบบใด ปฏิบัติอย่างไร แล้วจึงประเมินผลว่าหลักสูตรมีผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่

2.4 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตรที่เป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน คือ มวลประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดให้กับผู้เรียน หลักสูตรมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ จุดมุ่งหมาย ขอบข่ายเนื้อหา และความสัมพันธ์ กับเวลา โดยรูปแบบหลักสูตรระดับห้องเรียน

ทาบา (Taba, 1962) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร เป็นการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตรอันเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนด การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ตั้งแต่จุดมุ่งหมาย วิธีการ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้ จะมีผลกระทบต่อด้านความคิด และความรู้สึกของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายส่วนการปรับปรุงหลักสูตร คือ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรบางส่วนโดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐาน หรือรูปแบบของหลักสูตร

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1974) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน การพัฒนาหลักสูตรนั้นอาจหมายถึงรวมถึงการสร้างเอกสารอื่นสำหรับนักเรียนด้วย

โอลิวา (Oliva, 2009:22) ได้กล่าวว่า ถ้าหลักสูตรเป็นเป็นแผนสำหรับการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่ผู้เรียนอยู่ภายใต้การดูแลของโรงเรียน หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการจัดการและการกำกับประสบการณ์เหล่านั้น วัตถุประสงค์ในการให้แนวทางและทำให้หลักสูตรทำงานได้อย่างราบรื่นนี้เป็นที่รู้จักกันในการพัฒนาหลักสูตร

สังต์ อุทรานันท์ (2532 : 25) กล่าวถึงความหมายการพัฒนาหลักสูตรว่า การพัฒนาหลักสูตร ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Development” ให้ความหมายได้ 2 ลักษณะคือ การทำให้ดีขึ้น และการทำให้เกิดขึ้น ด้วยเหตุดังกล่าวการพัฒนาหลักสูตรจึงมีความหมาย 2 ลักษณะคือ การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ขึ้น และการพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานเลย

รัตนะ บัวสนธ์ (2551 : 27) กล่าวถึงความหมายว่า การพัฒนาหลักสูตรใดๆ โดยอาศัยกระบวนการวิจัยในการดำเนินงานสร้าง ตรวจสอบ และปรับปรุงคุณภาพของหลักสูตรนั้นๆ ผลสุดท้าย ที่ได้รับจากการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยสองส่วน ในส่วนแรกก็คือ หลักสูตรที่ผ่านกระบวนการสร้างและตรวจสอบปรับปรุงคุณภาพ จนกระทั่งสามารถนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ สำหรับส่วนที่สองของผลการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ เอกสารประกอบ การใช้หลักสูตร ได้แก่ คู่มือครู และแผนการใช้หลักสูตร เป็นต้น

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2552 : 83) กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรจะมีความหมายกว้าง โดยจะหมายถึงการดำเนินการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่หรือจัดทำหลักสูตร ที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นก็ได้ ซึ่งคำศัพท์ที่มีความใกล้เคียงกับการพัฒนาหลักสูตรมากที่สุด ได้แก่ การออกแบบหลักสูตร (Curriculum design) และการร่างหลักสูตร (Curriculum planning) สำหรับการสร้างหลักสูตร (Curriculum construction) ค่อนข้างจะมีความหมายแคบ คือ มุ่งถึงการสร้างหลักสูตรหรือจัดทำรายวิชาขึ้นมาใหม่ แต่อย่างเดียวน ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร (Curriculum improvement) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร (Curriculum revision) และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (Curriculum change) ค่อนข้างจะมุ่งถึงการจัดทำหลักสูตร โดยอาศัยหลักสูตรที่มีอยู่เดิมเป็นรากฐาน

จากความหมายของการพัฒนาหลักสูตรพบว่า การพัฒนาหลักสูตรรายวิชา หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือสมบูรณ์ขึ้นกับการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐาน และเป็นมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

2.5 รูปแบบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

นักการศึกษาหลักสูตรได้กล่าวถึงรูปแบบของหลักสูตรเป็นไปในแนวทางใกล้เคียงกัน ดังนี้

ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1949 : 3) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรว่าต้องตอบคำถามพื้นฐานที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. จุดมุ่งหมายการศึกษา
2. ประสบการณ์ทางการศึกษา
3. การจัดประสบการณ์ทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
4. การประเมินประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา

ไทเลอร์ ได้วางรูปแบบโครงสร้างของการพัฒนาหลักสูตรโดยใช้วิธีการและเป้าหมายปลายทาง (Means and Ends Approach) ดังนี้ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537 : 10-11)

1. การกำหนดจุดมุ่งหมาย ก่อนจะกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างกว้างๆ นั้นต้องอาศัยข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น แหล่งแรก คือ สังคม ได้แก่ ค่านิยมความเชื่อและแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิตในสังคม และความมุ่งหมายทางสังคม เป็นต้น แหล่งที่สอง เกี่ยวกับผู้เรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ และคุณลักษณะที่ประเทศชาติต้องการ และแหล่งที่สาม คือ คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาต่างๆ หรือจากผลการวิจัยที่สรุปข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน แล้วนำมาประมวลเข้าด้วยกันจนเป็นจุดมุ่งหมายอย่างกว้างๆ

ของหลักสูตรหรือจุดประสงค์ชั่วคราว (Tentative Objectives) จากนั้นจุดประสงค์ชั่วคราวจะได้รับการกลั่นกรองจากข้อมูลด้านปรัชญาการศึกษา ปรัชญาทางสังคม และจิตวิทยาการเรียนรู้ ซึ่งจะตัดทอนจุดประสงค์ที่ไม่จำเป็นออก และทำให้จุดประสงค์มีความชัดเจนขึ้น จุดประสงค์ที่ได้นี้เป็นจุดประสงค์ที่แท้จริงในการพัฒนาหลักสูตร จากนั้นเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้

2. การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่คาดหวังจะให้ผู้เรียนมีประสบการณ์อย่างไร กิจกรรมที่จัดทั้งในการเรียนการสอน ส่วนเสริมหลักสูตรนั้นมีอะไร ทั้งนี้เพื่อจะให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปเพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ไทเลอร์ได้เสนอเกณฑ์การพิจารณาเลือกประสบการณ์เรียนรู้ไว้ ดังนี้

- 2.1 ผู้เรียนควรมีโอกาสฝึกพฤติกรรม และเรียนรู้เนื้อหาตามที่ระบุไว้ในจุดประสงค์
- 2.2 กิจกรรมและประสบการณ์นั้นควรจะทำให้ผู้เรียนพึงพอใจที่จะปฏิบัติตามพฤติกรรมที่ได้ระบุไว้ในจุดประสงค์
- 2.3 กิจกรรมและประสบการณ์นั้นควรอยู่ในขอบข่ายความพอใจที่พึงปฏิบัติได้
- 2.4 กิจกรรมและประสบการณ์หลายๆ อาจนำไปสู่จุดประสงค์ที่เพียงข้อเดียว
- 2.5 ในทำนองเดียวกันกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้เพียงหนึ่งอย่าง อาจตอบสนองจุดประสงค์หลายๆ ข้อได้

นอกจากนั้น ไทเลอร์ยังเน้นเกี่ยวกับการพิจารณาการจัดประสบการณ์เรียนรู้ว่าต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ในด้านเวลาต่อเวลา และเนื้อหาต่อเนื้อหา เรียกว่า ความสัมพันธ์แบบแนวตั้ง (Vertical) กับแนวนอน (Horizontal) ซึ่งมีเกณฑ์ในการจัด ดังนี้

ความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง ความสัมพันธ์ในแนวตั้งของส่วนองค์ประกอบหลักของตัวหลักสูตรจากระดับหนึ่งไปยังอีกระดับหนึ่งที่สูงขึ้นไป เช่น ในวิชาทักษะ ต้องเปิดโอกาสให้มีการฝึกทักษะในกิจกรรมและประสบการณ์บ่อยๆ และต่อเนื่อง

การจัดช่วงลำดับ (Sequence) หมายถึง ความสัมพันธ์แนวตั้งของส่วนองค์ประกอบหลักของหลักสูตรจากสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนไปสู่สิ่งที่เกิดขึ้นภายหลัง หรือจากสิ่งที่มีความง่ายไปสู่ที่มีความยาก ดังนั้น การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้มีการเรียงลำดับก่อนหลังก็เพื่อให้ได้เรียนเนื้อหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

บูรณาการ (Integration) ความสัมพันธ์กันในแนวนอนขององค์ประกอบหลักของตัวหลักสูตรจากหัวข้อเนื้อหาไปยังอีกเนื้อหาหนึ่งของรายวิชาหรือจากรายวิชาหนึ่งไปยังอีกรายวิชาอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน การจัดประสบการณ์จึงควรเป็นลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนความคิดเห็นและได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียนเป็นการเพิ่มความสามารถทั้งหมดของผู้เรียนให้ใช้ประสบการณ์ได้ในสถานการณ์ที่แตกต่าง ประสบการณ์การเรียนรู้จึงเป็นแบบแผนของปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้เรียนกับสถานการณ์แวดล้อม

3. การประเมินผลเพื่อที่จะตรวจสอบดูว่าการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ควรจะมีการปรับแก้ไขส่วนใดบ้าง ควรพิจารณาจากสิ่งต่างๆ ดังนี้

3.1 กำหนดจุดประสงค์ที่จะวัดและพฤติกรรมที่คาดหวัง

3.2 วัดและวิเคราะห์สถานการณ์ที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้น

3.3 ศึกษาสำรวจข้อมูลเพื่อสร้างเครื่องมือที่จะวัดพฤติกรรมอย่างเหมาะสม

3.4 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

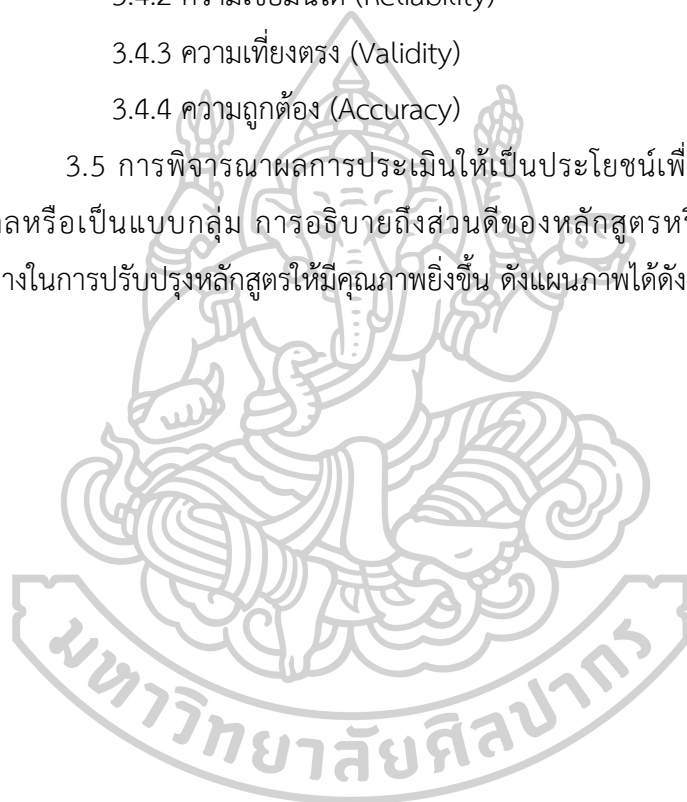
3.4.1 ความเป็นปรนัย (Objectivity)

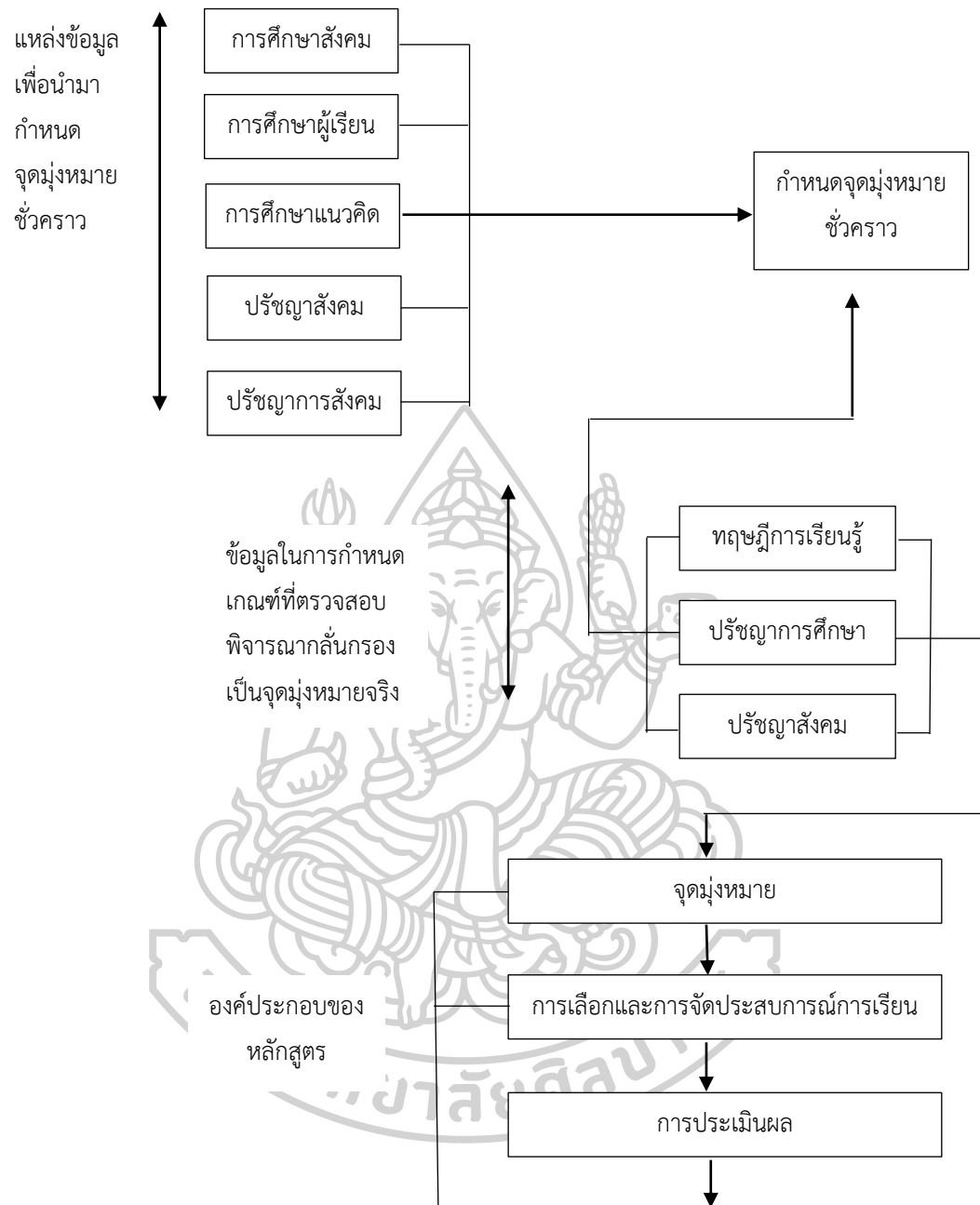
3.4.2 ความเชื่อมั่นได้ (Reliability)

3.4.3 ความเที่ยงตรง (Validity)

3.4.4 ความถูกต้อง (Accuracy)

3.5 การพิจารณาผลการประเมินให้เป็นประโยชน์เพื่ออธิบายผลการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือเป็นแบบกลุ่ม การอธิบายถึงส่วนดีของหลักสูตรหรือสิ่งที่จะต้องปรับแก้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ดังแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

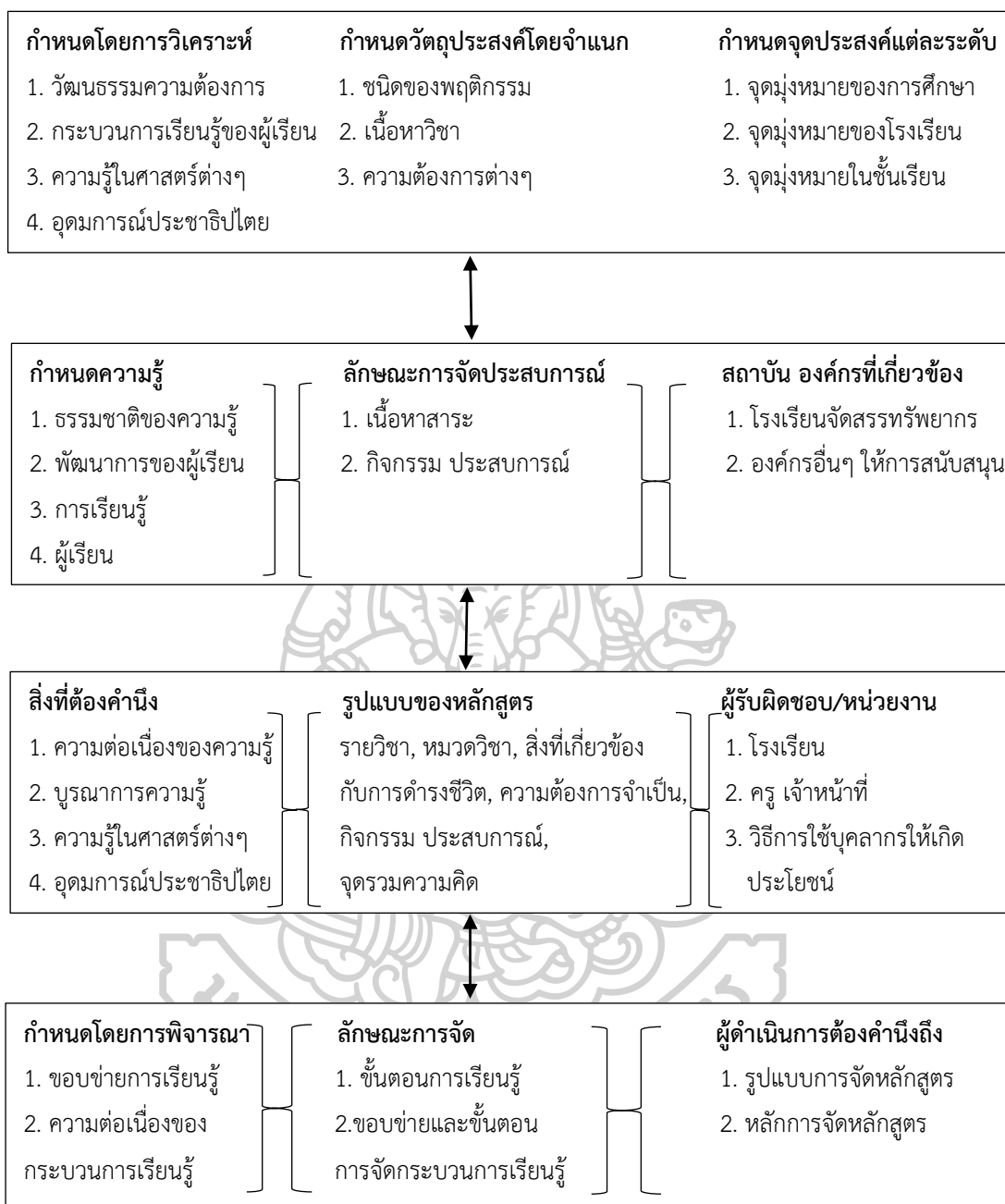
แผนภาพที่ 3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์

ที่มา: วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 11) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

ทาบ (Taba, 1962 : 456-459) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นวิธีจากระดับล่างสู่ระดับบน หรือ Grass-roots Approach มีความเชื่อว่าการพัฒนาหลักสูตรควรเริ่มจากระดับล่าง หรือครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้ ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรของทาบามี 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสำรวจความต้องการ นักพัฒนาหลักสูตรหรือผู้สอนเป็นผู้สำรวจความต้องการทางการเรียนจากผู้เรียน โดยทำการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้เรียนแต่ละบุคคล ในด้านข้อมูลพื้นฐาน ข้อบกพร่อง และความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย ผู้สอนใช้ข้อมูลจากการสำรวจความต้องการของผู้เรียน มากำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาหลักสูตรขั้นต่อไป
3. การเลือกเนื้อหา จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้จะเป็นแนวทางในการเลือกเนื้อหา เนื้อหาที่ผู้สอนคัดเลือกมาจะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้มีความเหมาะสม และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน
4. การจัดลำดับเนื้อหาวิชา เมื่อผู้สอนได้เนื้อหามาแล้วควรมีการจัดลำดับเนื้อหาวิชา ให้เหมาะสมกับผู้เรียน เช่น ความต้องการ วุฒิภาวะ ความพร้อม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น
5. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ เมื่อผู้สอนจัดลำดับเนื้อหาเรียบร้อยแล้ว ควรมีการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับธรรมชาติวิชาและความต้องการของผู้เรียน
6. การจัดลำดับประสบการณ์ ผู้สอนจัดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้อตามความสามารถของผู้เรียน
7. กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมิน ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ ควรคัดเลือกเทคนิควิธีการประเมินที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน โดยสามารถกำหนดแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

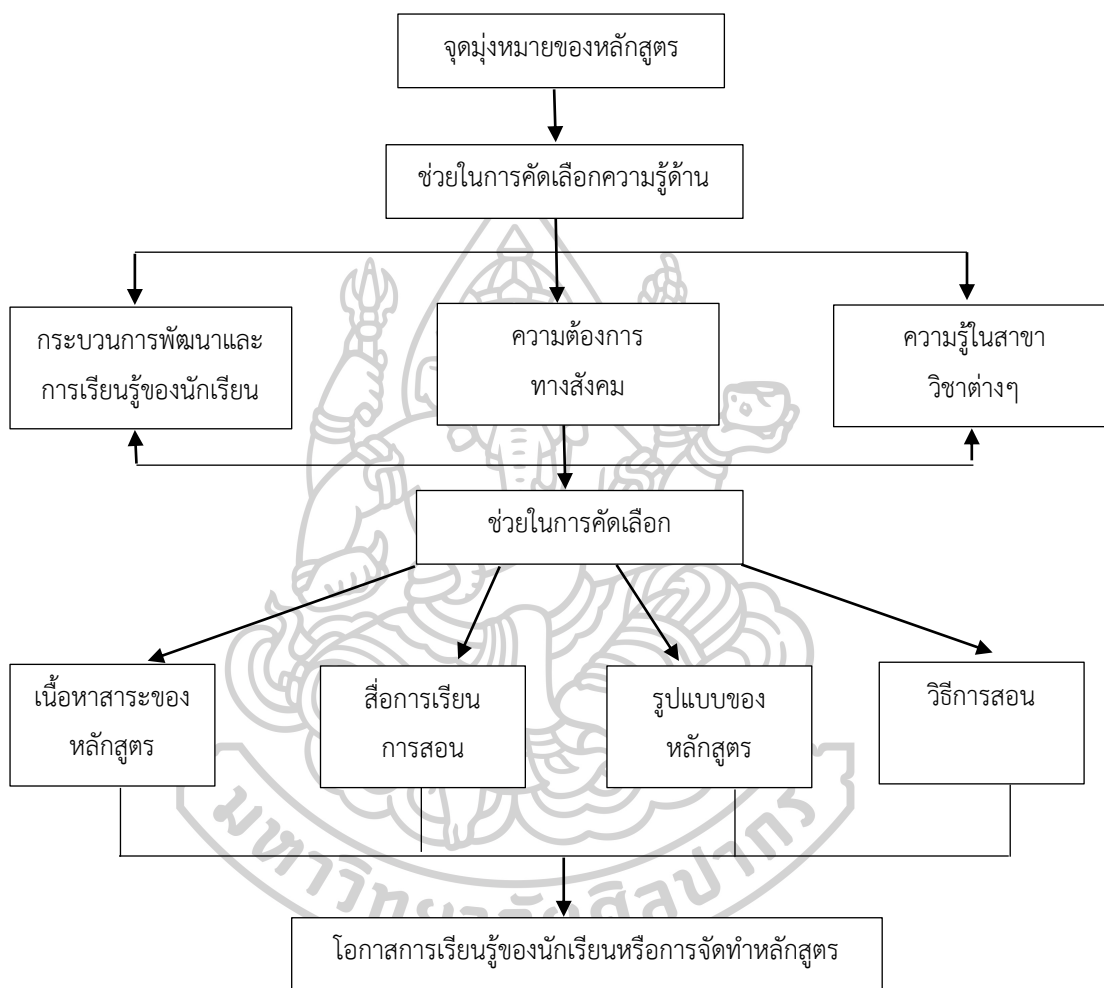

แผนภาพที่ 4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบ

ที่มา: วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 17) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ

ฟอกซ์ (Robert S. Fox, 1962 : 204 อ้างถึงใน ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539 : 26-27) ได้เสนอรูปแบบการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรพร้อมแสดงขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร คือค่านิยมต่างๆ ในสังคม จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร และจุดประสงค์ของหลักสูตรจะช่วยให้การตัดสินใจเลือกสิ่งที่จะเป็นความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

และการเรียนรู้ของผู้เรียน ความต้องการทางสังคม และความรู้ในสาขาวิชา ความรู้ทั้ง 3 ชนิด ที่กล่าวถึงจะเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรในการคัดเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตร สื่อการเรียน การสอน รูปแบบของหลักสูตรและวิธีการสอน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการจัดโอกาสการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือการจัดทำหลักสูตรดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5 รูปแบบการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของฟอล์กซ์

ที่มา : ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 27) การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ

เซย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor, Alexander, and Lewis, 1981: 2839) ได้เสนอรูปแบบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร มีขั้นตอนรายละเอียดในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต (Goals Objectives and Domains)
นักพัฒนาหลักสูตรควรกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นสิ่งแรก เป้าหมายในแต่ละ

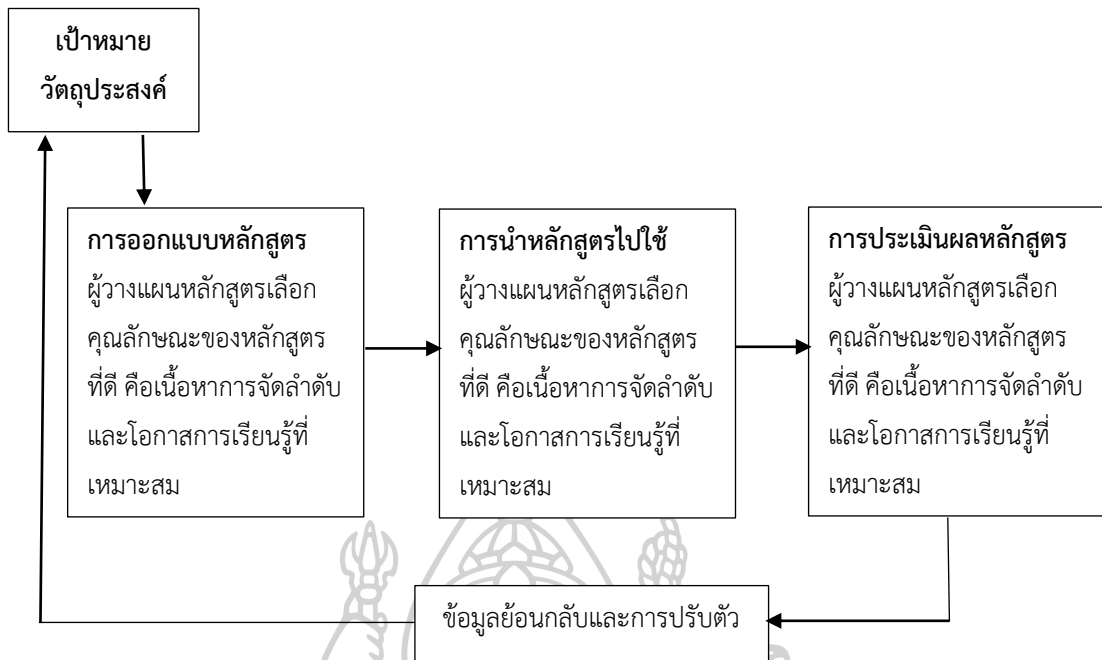
ประเด็นควรบอกถึงขอบเขตของหลักสูตร เชย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส ได้เสนอขอบเขตที่สำคัญ 4 ขอบเขตได้แก่ 1) พัฒนาการส่วนบุคคล (Personal Development) 2) มนุษย์สัมพันธ์ (Human Relation) 3) ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง (Continued Learning Skills) และ 4) ความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization) ทั้งนี้อาจจะมีขอบเขตที่สำคัญอื่นๆ อีกทั้งนักพัฒนาหลักสูตรสามารถพิจารณาให้เหมาะสมกับผู้เรียน และลักษณะของสังคม

2. เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต จะถูกคัดเลือกจากการพิจารณาตัวแปรภายนอก (External Variables) อย่างรอบคอบ ได้แก่ ทักษะและความต้องการของสังคม ข้อบังคับทางกฎหมายของรัฐ ข้อค้นพบจากงานวิจัย ปรัชญาของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร เป็นต้น

3. การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) หลังจากที่ได้กำหนดเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว นักพัฒนาหลักสูตรต้องวางแผนออกแบบหลักสูตร ตัดสินใจเลือก และจัดเนื้อหาสาระเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ รูปแบบหลักสูตรที่เลือกแล้ว ควรให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมาย จุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้งความต้องการของผู้เรียน ลักษณะของสังคม ตลอดจนข้อกำหนดต่างๆ ของสังคม และปรัชญาการศึกษา

4. การใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation) หลังตัดสินใจเลือกรูปแบบของหลักสูตรเป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ครูผู้สอนควรวางแผน และจัดทำแผนการสอนในรูปแบบต่างๆ โดยเลือกวิธีการสอน และวัสดุสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ได้กำหนดไว้

5. การประเมินผลหลักสูตร (Curriculum Evaluation) การประเมินผลหลักสูตรเป็นขั้นตอนสุดท้ายของรูปแบบนี้ นักพัฒนาหลักสูตรและครูผู้สอนจะต้องตัดสินใจเลือกเทคนิคการประเมินผลที่สามารถตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตร คือ สามารถบอกได้ว่าหลักสูตรบรรลุเป้าหมาย หรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลหลักสูตรควรมุ่งเน้นการประเมินตัวหลักสูตร คุณภาพการสอน และพฤติกรรมทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลจากการประเมินจะช่วยให้ นักพัฒนาหลักสูตรสามารถตัดสินใจได้ว่าจะใช้หลักสูตรนี้ต่อไป ควรปรับปรุงแก้ไขหรือควรยกเลิกหลักสูตรดังกล่าวโดยสามารถกำหนดแผนภาพที่ 6 ได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 6 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเชย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส
ที่มา: ชรินทร์ มั่งคั่ง (2560 : 399) อุดมคติวิทยาหลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อปวงชน

โบแชมป์ (Beauchamp, 1981 : 164) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรในรูปแบบที่เป็นระบบระเบียบโดยกำหนดขั้นตอนของการทดลองใช้ การทบทวนการแก้ไข ซึ่งมี กระบวนการที่ประกอบด้วย ตัวนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Product) ดังนี้

แผนภาพที่ 7 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของโบแชมป์

ที่มา : George A Beauchamp. *Curriculum Theory*, 4th ed (Itasca, Illinois : F.E Peacock
 Publisher, 1981) 164.

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554 : 57) ได้เสนอรูปแบบและแนวคิดขั้นตอนกระบวนการ
 พัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการ และโครงสร้าง
 และการออกแบบหลักสูตรขึ้นมา โดยอาศัยข้อมูลจากสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมในปัจจุบัน
 โดยปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชาอย่างสม่ำเสมอ
2. ยกร่างเนื้อหาสาระแต่ละกลุ่มประสบการณ์แต่ละหน่วยการเรียนรู้และรายวิชา
 โดยปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ
 แต่ละสาขาวิชาเป็นผู้กำหนดผลการเรียนรู้ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือจุดประสงค์การเรียนรู้
 วางแผนการสอน ทำบันทึกการสอน ผลิตสื่อการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกลุ่ม
 หรือรายบุคคล
3. นำหลักสูตรที่พัฒนาแล้ว ไปทดลองใช้ในสถานศึกษานำร่อง (สถานศึกษาทดลองใช้
 หลักสูตรใหม่) โดยคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรกำหนดไว้ ถ้ามีข้อบกพร่องก็ทำการแก้ไขปรับปรุง
 โดยปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาอยู่ตลอดเวลา

4. อบรมผู้สอน ผู้บริหารทุกระดับ และบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าใจหลักสูตรใหม่ เพื่อจะได้ใช้หลักสูตรใหม่ให้ถูกต้องเหมาะสมตามจุดมุ่งหมายหลักสูตร รวมทั้งประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

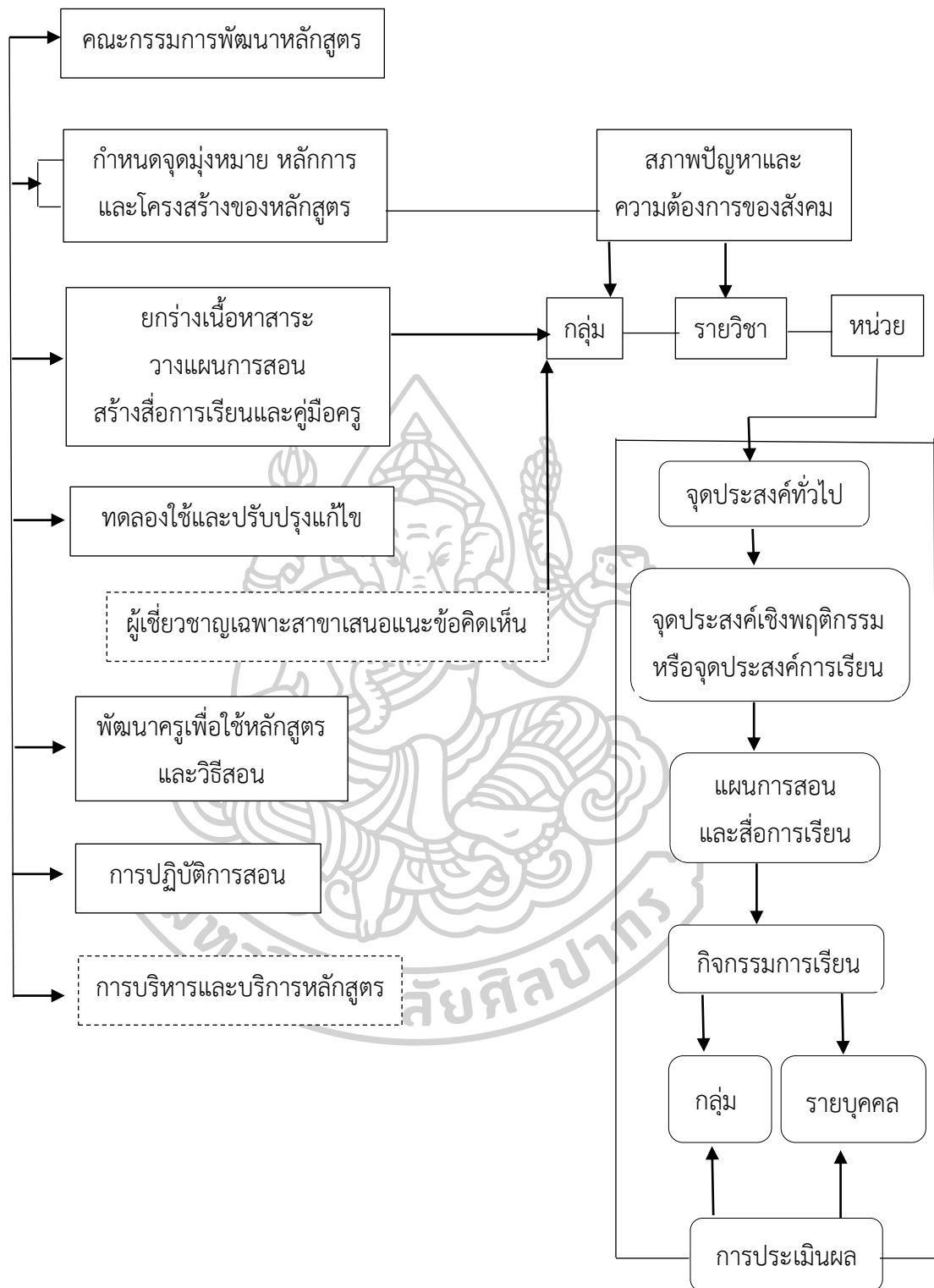
5. นำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติการสอนที่สถานศึกษา ก่อนการประกาศใช้หลักสูตร สนับสนุนผู้บริหารและผู้สอนนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในสถานศึกษาต่อไปกิจกรรมการใช้หลักสูตรใหม่มี 4 ประการ คือ

5.1 การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน มีการจัดทำวัสดุหลักสูตร ได้แก่ เอกสารหลักสูตร สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็นที่จะต้องใช้ประกอบการเรียนการสอน

5.2 ผู้บริหารจัดเตรียมสิ่งต่างๆ เช่น บุคลากร วัสดุหลักสูตร บริการต่างๆ เริ่มตั้งแต่ อบรมครูและบุคลากรฝ่ายสนับสนุนการใช้หลักสูตร ห้องสมุด ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการสอนทุกชนิด รวมทั้งจัดงบประมาณสนับสนุนการบริหารหลักสูตร

5.3 การสอน เป็นหน้าที่ของผู้สอนประจำการทั่วไปต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอน ให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

5.4 การประเมินผล เพื่อให้ทราบข้อบกพร่องของหลักสูตรจากนั้นจึงดำเนินการปรับปรุงแก้ไขต่อไป การประเมินผลมี 2 ประเภท ได้แก่ การประเมินผลการเรียนของผู้เรียน และการประเมินผลหลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร ได้แก่ การประเมินเอกสารหลักสูตร ประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ ประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และประเมินผลการใช้หลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร นั้นจะต้องประเมินอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างในสังคมปัจจุบันย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เครื่องมือสื่อสาร เครื่องอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ แต่ละสาขาวิชา โดยสามารถกำหนดแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 8 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของวิชัย วงษ์ใหญ่
 ที่มา: ชรินทร์ มั่งคั่ง (2560 : 412) อุดมคติวิทยาหลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อปวงชน

นอกจากการนำเสนอรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรที่นักการศึกษาต่างๆ ได้นำเสนอไว้ และสรุปรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางสังเคราะห์รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร

นักการศึกษา ประเด็น	ไทเลอร์ (1949)	ทาบา (1962)	ฟอกซ์ (1962)	โบแชมป์ (1981)	เชย์เลอร์ อเล็ก ซานเดอร์ และเลวิส (1981)	วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554)	ผลการ สังเคราะห์
รูปแบบ ของ การพัฒนา หลักสูตร	1. การกำหนดวัตถุประสงค์ 2. การเลือกเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ 3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 4. การประเมินผลการเรียนรู้	1. การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ 2. การกำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระ 3. การเลือกเนื้อหาสาระ 4. การจัดและรวบรวมเนื้อหาสาระ 5. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 7. การประเมินผล	1. กำหนดจุดมุ่งหมายขอหลักสูตร 2. คัดเลือกความรู้ด้านกระบวนการพัฒนาและการเรียนรู้ 3. ความต้องการในสาขาวิชาต่างๆ 3. คัดเลือกสาระ สื่อ รูปแบบและวิธีสอน 4. จัดทำหลักสูตร	1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2. การสร้างหลักสูตร 3. การใช้และการศึกษา ผลของหลักสูตร	1. เป้าหมายจุดมุ่งหมายและขอบเขต 2. เป้าหมายจุดมุ่งหมายและขอบเขต 3. การคัดเลือก จากการพิจารณาตัวแปรภายนอก 3. การออกแบบหลักสูตร 4. การใช้หลักสูตร 5. การประเมินผลหลักสูตร	1. กำหนดจุดมุ่งหมายหลักการโครงสร้างและออกแบบหลักสูตร 2. ยกร่างเนื้อหาสาระและกลุ่มประสบการณ์ 3. การทดลองใช้หลักสูตร 4. อบรมผู้สอนผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา	1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2. การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร (การเลือกเนื้อหาและประสบการณ์เรียนรู้) 3. การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ 4. ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ตารางที่ 2 (ต่อ)

นักการศึกษา ประเด็น	ไทเลอร์ (1949)	ทาบา (1962)	ฟอกซ์ (1962)	โบแชมป์ (1981)	เชย์เลอร์ อเล็ก ซานเดอร์ และเลวิส (1981)	วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554)	ผลการ สังเคราะห์
รูปแบบ ของ การพัฒนา หลักสูตร						5. นำ หลักสูตร ไปใช้ ปฏิบัติการ สอน	

จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรมีความต่อเนื่องเป็นวัฏจักร (Cycle) มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้ทันต่อเหตุการณ์ การเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในตลอดเวลา เพื่อให้หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน โรงเรียน ชุมชน และสังคมปัจจุบันสามารถสรุปขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร (การเลือกเนื้อหาและประสบการณ์เรียนรู้) 3) การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ 4) ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

2.6 การประเมินหลักสูตร

นักการศึกษาได้กล่าวถึงการประเมินหลักสูตร ดังนี้

สตีฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1971: 128, อ้างถึงใน ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2553: 133) ได้กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร คือ ขั้นตอน กระบวนการหาข้อมูล เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการหาแนวทางที่ดีกว่าเดิม

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2553 : 134) ได้กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร คือ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของหลักสูตร เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนว่ามีคุณภาพหรือไม่อย่างไร และมีส่วนใดบ้างที่ควรปรับปรุง

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554 : 291) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการเพื่อพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่าหลักสูตรนั้นๆ ว่ามีประสิทธิภาพแค่ไหน เมื่อนำไปใช้แล้วบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีอะไรที่ต้องแก้ไข เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าต่อไป

มารุฒ พัฒนาผล (2555 : 105-8) ได้กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร คือ การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรโดยการตัดสินคุณค่าในประเด็นต่างๆ ว่ามีคุณภาพตามเกณฑ์หรือไม่ โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ และนำผลมาพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น เช่น ความทันสมัยของหลักสูตร เอกสารหลักสูตร คุณภาพการจัดการเรียนรู้ คุณภาพการวัดและประเมินผล คุณภาพของผู้เรียน เป็นต้น

จากการศึกษาการประเมินหลักสูตรสามารถสรุปดังนี้ การประเมินหลักสูตร เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีระบบในองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร ได้แก่ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ และการวัดผลการประเมินผล เพื่อนำผลมาใช้ประโยชน์ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าหลักสูตรที่นำไปปฏิบัติว่าสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ อย่างไร มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพ หรือเพื่อประกอบการตัดสินใจ หาทางเลือกในการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรต่อไปหรือยกเลิกหลักสูตร

2.7 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร เป็นการตัดสินคุณภาพ ประสิทธิภาพหรือคุณค่าของหลักสูตร ซึ่งต้องมีการกำหนดมาตรฐานสำหรับการตัดสินคุณภาพ รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาตราฐานที่กำหนดมาตัดสินคุณภาพข้อมูลเหล่านั้น โดยนักการศึกษาได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร ดังนี้

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2556) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร ดังนี้

1. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร โดยจะประเมินในช่วงที่การพัฒนาหลักสูตรยังคงดำเนินการอยู่ โดยพิจารณาความสอดคล้องความเหมาะสมขององค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร เช่น จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาวิชา การวัดและประเมินผล ฯลฯ ว่าสามารถนำมาปฏิบัติในช่วงการทดลองใช้หรือในขณะที่การใช้หลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน กำลังดำเนินการอยู่ได้มากน้อยเพียงใด และมีอุปสรรคปัญหาใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรให้มีคุณภาพได้ทัน่วงที

2. เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การประเมินแบบนี้ จะดำเนินการที่มีการนำหลักสูตรไปใช้ ทำให้ได้แนวทางการปรับปรุงหลักสูตรให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. เพื่อตัดสินคุณภาพของหลักสูตร โดยพิจารณาว่ามีคุณภาพดีหรือไม่ดี บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ตอบสนองต่อสังคมเพียงใด เหมาะแก่การนำหลักสูตรไปใช้หรือไม่

การประเมินนี้จะดำเนินการหลังจากที่หลักสูตรใช้ไปแล้วระยะหนึ่ง แล้วจึงประเมินเพื่อสรุปผลเมื่อจบโครงการ หรือเมื่อการนำไปใช้ครบถ้วนตามวงจรหลักสูตร

4. เพื่อติดตามผลผลิตของหลักสูตร โดยพิจารณาที่คุณภาพของผู้เรียนว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตร หลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้ว การประเมินในลักษณะนี้จะดำเนินการในขณะที่การนำหลักสูตรไปใช้หรือหลังจากที่ใช้ไปแล้วระยะหนึ่ง

ชวลิต ชูกำแหง (2561 : 117) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร ดังนี้

1. การปรับปรุงหลักสูตร คือ การประเมินในระหว่างการพัฒนาหลักสูตร มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ผลการประเมินนั้นให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยการวัดผลเป็นระยะๆ ในระหว่างการพัฒนาหลักสูตร แล้วนำผลจากการวัดมาประเมินว่าแต่ละขั้นตอนหลักสูตรมีความเหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้ดีเพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างซึ่งเป็นประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตรในการปรับปรุงส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตรได้ถูกต้องก่อนที่นำไปใช้จริงต่อไป

2. การสรุปว่าคุณค่าของการพัฒนาหลักสูตรมีความเหมาะสมหรือไม่ หลักสูตรตอบสนองความต้องการของผู้เรียนของสังคมเพียงใด ควรจะใช้ได้ต่อไป หรือควรจะยกเลิกทั้งหมด หรืออาจจะยกเลิกบางส่วนหรือปรับแก้ไขในส่วนใด

2.8 รูปแบบการประเมินหลักสูตร

การทำงานใดๆ ก็ตามต้องมีการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลของการดำเนินงาน เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ว่าได้ผลตามที่กำหนดไว้เพียงใด มีบทบาทความสำคัญในการให้ข้อมูลด้านความคืบหน้า ซึ่ปัญหา และข้อขัดข้องด้านประสิทธิภาพประสิทธิผล และผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงาน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในด้านการจัดการโดยผ่านการประเมิน ซึ่งการประเมินหมายถึง การศึกษาข้อดี คุณค่า หรือความสำคัญของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเป็นระบบเพื่อทราบความก้าวหน้าของการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการเพื่อปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยมีนักวิชาการนำเสนอรูปแบบการประเมินหลักสูตร ดังนี้

สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1983 : 569-601) ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่เกิดจากการประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ดังนี้

1. การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนดำเนินการ (Planning decisions) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นการตัดสินใจโดยใช้ผลการประเมินบริบทเป็นข้อมูลสารสนเทศ เช่น การกำหนดเป้าประสงค์และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เป็นต้น

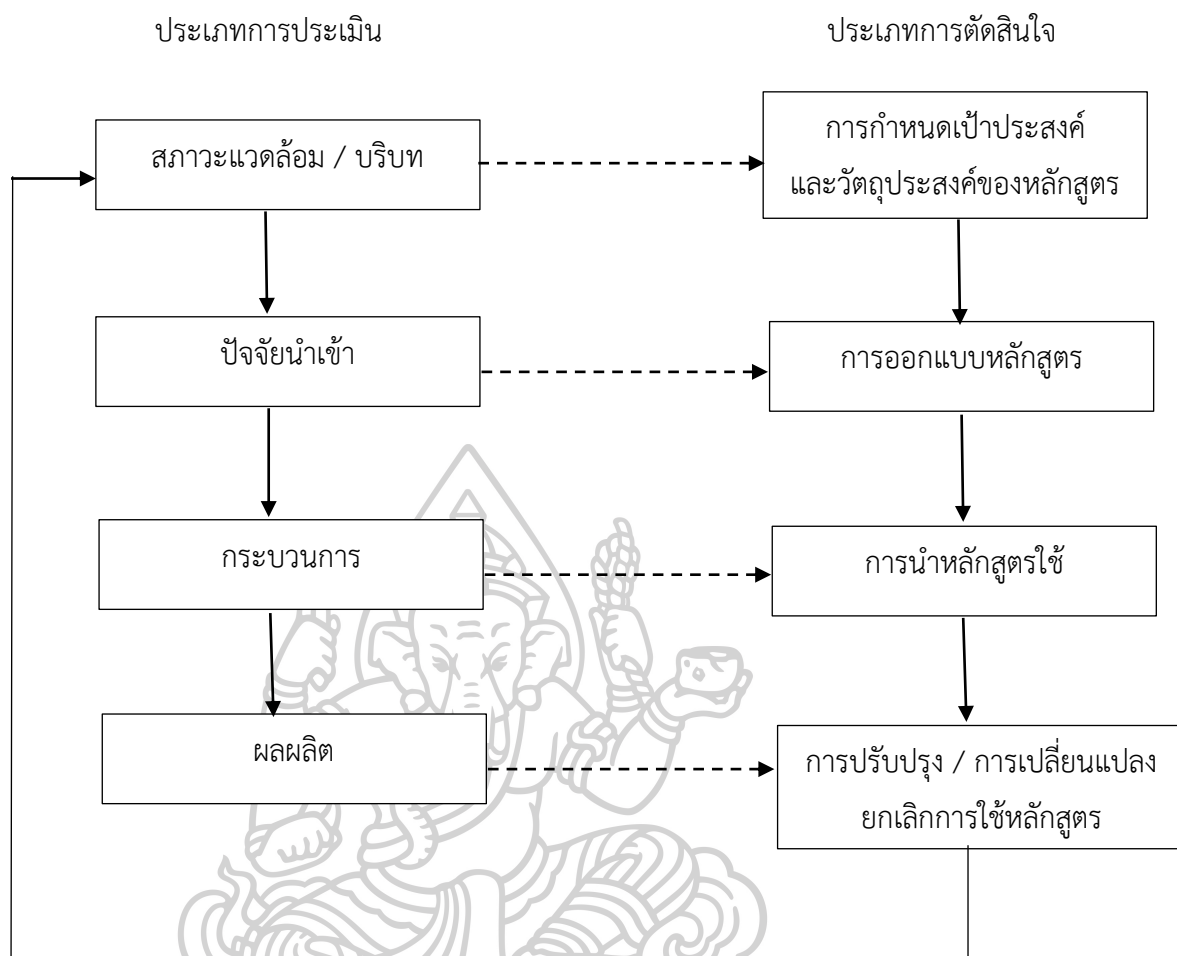
2. การตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้าง (Structuring decisions) เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แล้วนำมากำหนดเป็นโครงสร้างของหลักสูตร เช่น โครงสร้างเนื้อหาสาระของหลักสูตร เวลาเรียน เป็นต้น

3. การตัดสินใจเพื่อใช้หลักสูตร (Implementation decisions) เป็นการตัดสินใจโดยใช้ผลการประเมินเพื่อพิจารณาการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามโครงสร้างที่กำหนด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนหลักสูตร (Recycling decisions) เป็นการตัดสินใจโดยใช้ผลการประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกการใช้หลักสูตร

ประเภทการประเมินและการตัดสินใจดังกล่าวแสดงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกัน ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 9 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Stufflebeam

ที่มา: Stufflebeam, Daniel L. (1983). "The CIPP Model for Program Evaluation".

Evaluation models : viewpoint on educational and human services evaluation.

Boston : Kluwer – Nijhoff.

โรเบิร์ต อี สเตค (Rebert E. Stake, 2004 : 265) กล่าวถึง รูปแบบการประเมินที่มุ่งเน้น การตัดสินใจคุณค่าตามเกณฑ์หรือมาตรฐาน โดยที่มาของเกณฑ์หรือมาตรฐาน กำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานองค์กรวิชาชีพ โดยแนวทางการประเมินจะประกอบไปด้วย 2 ส่วน ได้แก่

1. การบรรยาย ผู้ประเมินบรรยายตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร เช่น ความถนัด สภาพแวดล้อม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดประสงค์ของรายวิชาต่างๆ นอกจากนี้ ยังบรรยายถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน เช่น วิธีการสอน สื่อ บุคลิกภาพของครู คุณลักษณะของผู้เรียน เป็นต้น

2. การตัดสินใจ เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตรโดยใช้ข้อมูลประกอบว่าส่วนใดที่ดี ส่วนใดที่ไม่ดี หรือมีจุดเด่น จุดอ่อนตรงไหน เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขโดยพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการบรรยายเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน

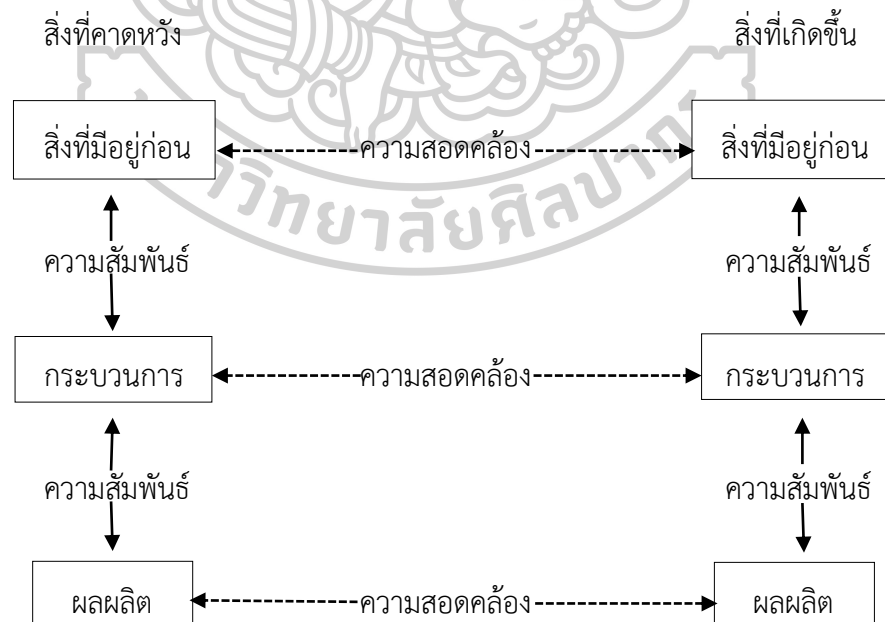
สำหรับการประเมินตามแนวคิดของสเตคนั้นจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อใช้ในการบรรยายและการตัดสินใจ ลักษณะของข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. สิ่งที่มีอยู่ก่อนหรือปัจจัยเบื้องต้น เป็นเงื่อนไขที่มีอยู่ก่อนที่จะส่งผลต่อผลผลิต เป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนการใช้หลักสูตร เช่น นักเรียน คุณลักษณะของครู หลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ สถานศึกษา ชุมชน เป็นต้น

2. กระบวนการ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นช่วงการใช้หลักสูตร ครอบคลุมปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน ผู้ปกครองกับครู ผู้บริหารกับครู ผู้บริหารกับนักเรียน เป็นต้น

3. ผลผลิต เป็นผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตรหรือหลังจากที่มีการเรียนการสอนไปแล้ว เช่น ความรู้ความสามารถของนักเรียน เจตคติของนักเรียน ตลอดจนผลกระทบจากการสอนของครู ผู้บริหาร การเสื่อมสภาพของวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น

รูปแบบการประเมินที่มุ่งเน้นการตัดสินใจคุณค่าตามเกณฑ์หรือมาตรฐานดังกล่าวสามารถกำหนดเป็นแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 10 แสดงรูปแบบความสัมพันธ์และความสอดคล้องของ Stake

มารุฒ พัฒนาผล (2555, 105-107) กล่าวถึง รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Stufflebeam นำเสนอรูปแบบโดย (Daneil L. Stufflebeam, 1983) ว่าเป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (Decision making) โดยกำหนดชื่อเรียกโดยทั่วไปว่า “ซีบีโมเดล” (CIPP Model) ย่อมาจาก Context แปลว่า บริบทหรือสภาพแวดล้อม Input แปลว่า ปัจจัยนำเข้า Process แปลว่า กระบวนการ Product แปลว่า ผลผลิต รูปแบบการประเมินหลักสูตรนี้มีลักษณะเด่น คือ เป็นการประเมินทีละด้านตามลำดับ เริ่มจากการประเมินบริบท การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการสร้างหลักสูตร และการประเมินผลผลิต ซึ่งผลการประเมินแต่ละด้าน จะส่งผลสู่การตัดสินใจที่จะดำเนินการขั้นต่อไป โดยมีแนวทางการประเมินแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1. การประเมินบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินภาพรวมของสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เป็นอยู่ปัจจุบันเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดเป้าประสงค์ และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ตลอดจนความเหมาะสมที่เป็นไปได้ ความสอดคล้องกับนโยบาย และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการ เวลา เทคโนโลยี เป็นต้น เพื่อที่จะหาข้อมูลมาสนับสนุนเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินหาประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตร

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินที่มุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียน

จากการศึกษารูปแบบการประเมินหลักสูตรข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจะทำให้เราทราบว่าหลักสูตรที่มีการพัฒนาขึ้นนั้นมีจุดประสงค์อะไร เป็นหลักสูตรที่ดีหรือไม่ มีจุดเด่น จุดด้อยอย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาและเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

3. ท้องถิ่นของเรา จังหวัดสมุทรสงคราม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546:511) ให้ความหมายของคำว่า “ท้องถิ่น” ไว้ว่า ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะซึ่งเน้นถึงลักษณะทางสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ขอบเขตเฉพาะ ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นต้น ในการศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม ที่มีอาณาเขตทั้งหมด 3 อำเภอ ลักษณะพื้นที่เป็นลุ่มแม่น้ำ มีแม่น้ำสายสำคัญ คือ แม่น้ำแม่กลองไหลผ่าน ลักษณะพื้นที่จึงมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสงครามก็คือ มะพร้าว ซึ่งมะพร้าวมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวจังหวัดสมุทรสงครามมาช้านาน

3.1 ความสำคัญของท้องถิ่น

ท้องถิ่นเปรียบเสมือนหน่วยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์ เช่น หมู่บ้าน ตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งหน้าที่คล้ายกับสถาบันครอบครัว เช่น สถาบันครอบครัวมีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูสมาชิก เช่นเดียวกับท้องถิ่นมีหน้าที่ขัดเกลา ทางสังคมของท้องถิ่น โดยมีนักวิชาการให้ความหมายของความสำคัญของท้องถิ่นไว้ดังนี้

โกวิท พวงงาม (2553 : 32) ได้ให้ความหมายของคำว่า ท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ชุมชนท้องถิ่น มีหน้าที่ต่อการดำรงอยู่ของระบบสังคม
2. ชุมชนท้องถิ่นสามารถสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนในระบบสังคมได้
3. ชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์รวมผลประโยชน์และความต้องการของคนในสังคม
4. ชุมชนท้องถิ่นเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคม
5. ชุมชนท้องถิ่นเป็นสถาบันหนึ่งในการฝึกการมีส่วนร่วมของประชาชน

ราชบัณฑิตยสถาน (2554 : 122) ได้ให้ความหมายของคำว่า ท้องถิ่นไว้ว่า ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเน้นลักษณะทางสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ มีขอบเขตการปกครองเช่น หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นต้น

พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์ (2563: 21) ได้ให้ความหมายของคำว่า ท้องถิ่นไว้ว่า บริเวณที่ใดที่หนึ่งที่เป็นที่ตั้งถิ่นฐานเพื่อการดำเนินชีวิตของคนหมู่คนท้องถิ่นนั้นกำหนดขอบเขตของพื้นที่ตามเขตการปกครอง ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด พร้อมทั้งมีสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนต่อการดำรงชีวิต เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

จากการศึกษาความสำคัญของท้องถิ่นข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ท้องถิ่นมีความจำเป็นต่อระบบสังคมในขั้นพื้นฐานที่สุดและมีผลต่อการดำรงอยู่ของระบบสังคม รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้แก่ประชาชนได้อีกทางหนึ่ง

3.2 มะพร้าวในประวัติศาสตร์

สมุทรสงครามเป็นจังหวัดเล็กๆ แต่ชาวบ้านในจังหวัดมีวิถีชีวิตที่มีความสุข มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย และพอเพียง บรรยากาศโดยทั่วไปเต็มไปด้วยมะพร้าว จังหวัดสมุทรสงครามเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ชุมชนท้องถิ่นมีการปลูกมะพร้าวมาอย่างยาวนาน และใช้ทุกส่วนต้นมะพร้าวให้เป็นประโยชน์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563 : 132)

มะพร้าวเป็นพืชเศรษฐกิจในเมืองร้อนที่มีประโยชน์มากมาย เป็นเพราะสามารถใช้ประโยชน์ได้จากทุกๆ ส่วนของมะพร้าวตั้งแต่รากไปจนถึงยอด มะพร้าวเป็นพืชที่ให้ทั้งอาหารและสิ่งจำเป็นแก่ชีวิตรวมทั้งเป็นพืชอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างรายได้มหาศาลให้กับประเทศของเรา ประเทศต่างๆ ในเขตร้อนจึงถือว่ามะพร้าวเป็น “ต้นไม้แห่งชีวิต” (Tree of Life) มะพร้าวมีชื่อสามัญว่า Coconut เป็นคำภาษาโปรตุเกส หมายถึง Monkey หรือลิง เพราะผลมีลักษณะคล้ายหัวลิง ในประเทศไทยมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น เช่น ภาคเหนือ เรียก มะปอบ กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน เรียก ม่อแฉะ เสโทคลี กะเหรี่ยงกาญจนบุรี เรียก หม่าทิ นอกจากนี้ยังมีการเรียกชื่ออื่นๆ อีก เช่น พรวัว โพล่ มะปิว มะแพรว หมากอูน และหมากคุณเป็นต้น (เกษร สุนทรเสรี, 2541 : 1-2)

มะพร้าว (Coconut) เป็นพืชที่ไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าถิ่นกำเนิดอยู่ที่ใด แต่เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นพืชที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในเขตร้อนของทวีปเอเชีย หรือหมู่เกาะมหาสมุทรแปซิฟิก ต่อมามีการแพร่กระจายออกไปทั่วทุกภูมิภาคในเขตร้อนและกึ่งร้อน โดยสันนิษฐานว่าอาจเกิดจากการกระจาย หรือลอยน้ำไปเอง และมนุษย์ที่พบเห็นก็นำไปปลูก (อภิชาติ ศรีสะอาด, 2561 : 6)

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2538 : 66) คนไทยคุ้นเคยกับมะพร้าวมาเป็นเวลานาน และใช้ประโยชน์จากทุกส่วนของมะพร้าว เช่น ผลอ่อนใช้รับประทานสด เนื้อมะพร้าวจากผลแก่นำไปปรุงอาหารและขนมหลายชนิด และใช้สกัดน้ำมัน กากที่เหลือใช้เลี้ยงสัตว์ น้ำมันมะพร้าวใช้ประกอบอาหาร เนยเทียม และสบู่ เปลือกมะพร้าวนำไปแยกเอาเส้นใยใช้ทำเชือก วัสดุทำเบาะ และที่นอน ขุยมะพร้าวใช้ทำวัสดุเพาะชำต้นไม้ กะลาใช้ทำภาชนะ ตักดวงของเหลว ทำกระดุม เครื่องประดับ เครื่องดนตรี ทำเชื้อเพลิง และถ่านกัมมันต์ ใบมะพร้าวทั้งอ่อนและแก่ ตลอดจนก้านใบใช้มุงหลังคา เครื่องจักสาน ไม้กวาดทางมะพร้าว ใช้ทำรั้ว และเชื้อเพลิง ลำต้นแก่ใช้ในการก่อสร้าง ประดิษฐ์เครื่องเรือน ยอดอ่อนใช้เป็นอาหาร จั่น มีน้ำหวาน ร่องมาติ่มเป็นน้ำผลไม้ หรือทำน้ำตาลหมักทำเหล้าและน้ำส้ม รากใช้ทำยา สีย้อมผ้า และเชื้อเพลิง แต่อย่างไรก็ตามการปลูกมะพร้าวโดยทั่วไป ก็เพื่อนำเอาเนื้อมะพร้าวไปประกอบอาหาร และสกัดเอาน้ำมันเช่นเดียวกับปาล์ม

นอกจากนั้นมะพร้าวยังเป็นต้นไม้คู่บ้านคู่เมืองของไทย กษัตริย์องค์ใดจะไปครองเมืองใหม่จะต้องนำมะพร้าวไปปลูกด้วย เช่น พระนางจามเทวี เดิมอยู่เมืองละโว้ จะไปครองนครศรีอยุธยา ก็ทรงนำมะพร้าวไปปลูกเพื่อหวังให้ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุข (เกษร สุนทรเสรี, 2541 : 2)

3.3 มะพร้าวกับภูมิศาสตร์

จังหวัดสมุทรสงคราม หรือเมืองแม่กลอง เป็นจังหวัดที่เล็กที่สุดในประเทศไทย มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มน้ำและชายฝั่งทะเล มีคลองเชื่อมต่อกัน 300 คลอง สภาพน้ำมีทั้งน้ำเค็ม น้ำกร่อยและน้ำจืด ประชาชนจึงประกอบอาชีพทำนาเกลือ ทำประมงทะเล ประมงน้ำกร่อย และน้ำจืด ทำสวนมะพร้าว สวนส้มโอ ลิ้นจี่ อุ่น มะละกอ ส้มแก้ว ฯลฯ เมืองแม่กลอง หรือจังหวัด

สมุทรสงครามจึงเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ มีภูมิปัญญาวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า (กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตร และสหกรณ์, 2564 : 10)

3.3.1 การปลูกมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรสงคราม (2562 : 17) กล่าวว่า จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นจังหวัดที่มีสภาพแวดล้อมเหมาะสมในการปลูกมะพร้าวอย่างมากเพราะมีพื้นที่ติดกับชายฝั่งทะเล พื้นดินจึงกระทบกับน้ำ 3 สภาพ ได้แก่ น้ำเค็ม น้ำกร่อย และน้ำจืด ลักษณะดินเป็นดินเลนเก่าบริเวณที่อยู่เหนือปากอ่าว น้ำไม่ท่วมขังจึงเหมาะแก่การทำเกษตร กลุ่มคนที่อยู่ในพื้นที่นี้จึงปลูกมะพร้าว และพืชผักผลไม้หลากหลายชนิด โดยเฉพาะมะพร้าวซึ่งเป็นพืชที่เหมาะสมกับสภาพดินเลนชายฝั่งทะเล โดยจะเห็นได้จากพื้นที่อำเภอเมืองซึ่งอยู่ใกล้ทะเลมากที่สุด อุดมไปมะพร้าวทั้งเก็บผล และเก็บน้ำหวาน ส่วนพื้นที่อำเภออัมพวา อยู่ในช่วงกลางของแม่น้ำแม่กลอง อุดมไปด้วยผลไม้หลากหลายชนิด และพื้นที่อำเภอบางคนที เป็นบริเวณช่วงปลายที่อยู่ติดกับจังหวัดราชบุรี กระทบเพียงน้ำจืดเท่านั้นจึงสามารถปลูกผักได้หลายชนิด ทุกพื้นที่ล้วนแต่ปลูกมะพร้าวไว้ตามคันดิน รอบสวน ตรงกลางสวนจะยกคันดินเป็นร่องสวนสำหรับปลูกพืชผักผลไม้ และเกษตรกรจังหวัดสมุทรสงครามมีการปลูกมะพร้าวมาช้านานนับ 100 ปี โดยเริ่มแรกปลูกมะพร้าวผลใหญ่ หรือมะพร้าวใหญ่สำหรับเก็บผล ต่อมาเริ่มมีการทำน้ำตาลมะพร้าวเนื่องจากมะพร้าวมีความสูงมาก ทำให้ยากต่อการเก็บเกี่ยวน้ำตาล เกษตรกรจึงมีการปรับเปลี่ยนสวนมะพร้าวเป็นมะพร้าวอ่อนน้ำหอม โดยจังหวัดสมุทรสงครามมีพื้นที่ปลูกมะพร้าวทั้งหมด 67,682 ไร่ โดยพบว่า พื้นที่ปลูกมะพร้าวผลทั้งหมด 46,713 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 69.02 ปลูกมากที่สุดในอำเภออัมพวา พื้นที่ปลูกมะพร้าวอ่อนทั้งหมด 8,150 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.04 ปลูกมากที่สุดในอำเภอบางคนที และพื้นที่ปลูกมะพร้าวตาลทั้งหมด 12,819 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.94 พบมากที่สุดในอำเภอเมือง

อภิชาติ ศรีสะอาด (2561 : 7) กล่าวว่า ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของมะพร้าว มีชื่อว่า โคคอสนูซิเฟอรา (Cocosnucif-era Linn.) อยู่ในวงศ์ปาล์ม (Palmae Family) สกุล โคคอส (Cocos) โดยมะพร้าวแกงหรือมะพร้าวใหญ่ในกลุ่มมะพร้าวต้นสูงจะจัดอยู่ในกลุ่มทิปปิกา (Typica) ส่วนมะพร้าวต้นเตี้ยจะเรียกว่า นาน่า (Nana) ส่วนประกอบของมะพร้าวที่สำคัญ ได้แก่

1. ราก (Root) เป็นรากหลักขนาดเท่าๆ กัน แผ่กระจายจากโคนต้นออกรอบต้น ลึกลงผิวดินประมาณ 50-90 เซนติเมตร และมีรากย่อยปลายรากย่อยจะมีหมวกรากใช้ในการดูดน้ำ และธาตุอาหาร นอกจากนี้ยังมีรากอากาศนำอากาศจากด้านบนไปสู่รากที่อยู่ใต้ดินทำให้มะพร้าวเจริญเติบโตบริเวณริมตลิ่ง แม่น้ำ คลอง หรือท่อน้ำท่วมได้ระดับหนึ่ง

2. ลำต้น (Stem) มีลำต้นเดี่ยว ไม่แตกแขนง หรือมีตาข้าง แต่มีตายอดเพียงตาเดียวที่เจริญเติบโตเพิ่มขนาดความสูง ภายในลำต้นไม่มีเนื้อเยื่อใหม่ เมื่อเกิดแผลจะไม่สามารถ

รักษาแผลได้ ซึ่งรอยแผลจากการหลุดร่วงของใบตลอดลำต้นทำให้สามารถคำนวณอายุของต้นมะพร้าวได้

3. ใบ (Leaf) ประกอบด้วยก้านใบหรือทางใบ (Rechis) และใบย่อย (Leaflet) บนก้านทางประมาณ 200-300 ใบ ใน 1 รอบต้นจะมีใบอยู่ประมาณ 5 ใบ

4. ช่อดอกหรือจั่น (Inflorescence) มะพร้าวเป็นพืชที่มีดอกตัวผู้และดอกตัวเมียอยู่ในต้นเดียวกัน และเกิดในช่อดอกเดียวกัน เรียกว่า monoecious plant ช่อดอกเป็นแบบ panicle เรียกว่า จั่น (spadix) ประกอบด้วยแกนช่อดอก (Rachis) และก้านย่อย (Rachilla) หรือระแง้ หรือทางหนู ช่อดอกในระยะแรกที่โผล่ออกมาจากมุมใบมีกาบ (Spathe) 2 แผ่น หุ้มอยู่

5. ผล (Fruit) ผลเกิดเป็นช่อเรียกว่า ทะลาย (Bunch) ผลเป็นแบบ Fibrous drupe เรียกว่า Nut มีเยื่อหุ้มผล (Pericarp) ประกอบด้วยเนื้อเยื่อ 3 ชั้น คือ 1) เปลือกนอกสุด (Exocarp หรือ Epi-carp) เป็นแผ่นบางแข็ง เหนียว ผิวมัน เมื่อแก่จะมีสีเขียว แดง เหลือง น้ำตาล ต่างกันไปตามพันธุ์ 2) เปลือกชั้นกลาง (Mesocarp หรือ Husk หรือ Coir) เป็นชั้นเส้นใย (Fiber) ที่อยู่ถัดจาก Exocarp มีลักษณะเป็นเส้นใย มีความหนาพอประมาณ 3) เปลือกชั้นใน (Endocarp หรือ Shell) มีลักษณะแข็งหรือที่เรียกกันว่า กะลา (Shell)

6. เมล็ด (Seed) หรือ Kernel หรือ Meat คือ ส่วนของผลที่อยู่ในกะลา ประกอบด้วยเยื่อหุ้มเมล็ด (Seed coat หรือ Testa) บางๆ สีน้ำตาลม่วง เนื้อมะพร้าว (Solid endosperm) น้ำมะพร้าว (Liquid endosperm) และคัพภะ (Embryo) เมื่อคัพภะงอก ใบเลี้ยงจะพองโต คล้ายฟองน้ำ เรียกว่า จาว (Apple หรือ Haustorium)

3.3.2 การคัดเลือกพันธุ์มะพร้าว

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม (2562 : 26) กล่าวว่า พันธุ์มะพร้าวที่นิยมปลูกในจังหวัดสมุทรสงครามมี 2 ประเภท คือ ต้นเตี้ย และต้นสูง

1. ต้นเตี้ย มะพร้าวประเภทนี้สามารถผสมเกสรได้ด้วยตัวเอง จึงสามารถให้ผลตก และไม่ค่อยก่อกลายพันธุ์ นิยมรับประทานผลอ่อนหรือที่นิยมเรียกว่ามะพร้าวอ่อน เนื้อจะบางและอ่อนนุ่ม น้ำมีรสชาติหวาน มะพร้าวประเภทนี้มีหลากหลายพันธุ์ แต่ละพันธุ์มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น เปลือกสีเขียว เหลืองนวล น้ำตาลแดง หรือสีส้ม น้ำมีรสหวาน มีกลิ่นหอม มะพร้าวต้นเตี้ยทุกพันธุ์ผลจะมีขนาดเล็ก เช่น หมูสีเหลือง น้ำหอม มะพร้าวเตี้ย มะพร้าวไฟ

2. ประเภทต้นสูง สามารถผสมเกสรข้ามสายพันธุ์ได้ คือ ในช่อดอก หรือจั่น ดอกตัวผู้จะทยอยบาน และร่วงก่อนที่ดอกตัวเมียจะเริ่มบานจึงไม่มีโอกาสได้ผสมตัวเอง มะพร้าวประเภทนี้มักใช้ผลแก่ประกอบอาหารหรือใช้ในอุตสาหกรรมน้ำมันพืช เพราะมีผลโตเนื้อหนาปริมาณ

เนื้อมาก ความสูงเมื่อโตเต็มที่ประมาณ 18 เมตร ผลตกอายุประมาณ 5-6 ปี มีชื่อเรียกต่างๆ เช่น พันธุ์กะโหลก มะพร้าวกลาง มะพร้าวพวงร้อย มะพร้าวเปลือกหวาน

3.3.3 การปลูกมะพร้าว

3.3.3.1 ลักษณะดินที่ปลูก กลุ่มสารสนเทศการเกษตร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม (2562 : 26) กล่าวว่า ลักษณะที่ดินเหมาะสมในการปลูกมะพร้าว คือ ดินใกล้ฝั่งแม่น้ำ ดินใกล้ปากน้ำติดทะเลเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมในฤดูฝน ดินเลนที่ขุดลอกจากสันดอน

3.3.3.2 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม กลุ่มสารสนเทศการเกษตร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม (2562 : 27) กล่าวว่า มะพร้าวสามารถปลูกได้กับสภาพแวดล้อมทุกประเภท แต่หากต้องการให้มะพร้าวเจริญเติบโตดี ให้ผลผลิตสูง ควรเลือกปลูกในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ดังนี้

ฝน มะพร้าวสามารถเจริญเติบโตและให้ผลดีหากได้รับน้ำฝนอย่างสม่ำเสมอ 1,500-2,000 มิลลิเมตร ต่อปีและไม่ควรได้รับน้ำน้อยกว่า 50 มิลลิเมตร

ลม ลมพัดอ่อนๆ ส่งผลให้ให้มะพร้าวเจริญเติบโตดีเพราะสามารถเพิ่มการคายน้ำเร่งการดูดธาตุอาหารรวมถึงน้ำใต้ผิวดิน และช่วยผสมเกสรได้

แสง มะพร้าวต้องการแสงแดดสม่ำเสมอไม่น้อยกว่า 5 ชั่วโมงต่อวัน หากได้รับแสงไม่เพียงพอจะส่งผลให้มะพร้าวไม่ติดผล ผลผลิตไม่สมบูรณ์

อุณหภูมิ มะพร้าวเจริญเติบโตได้ดีในอุณหภูมิเฉลี่ย 27 องศาเซลเซียส จะสูงหรือต่ำกว่าไม่ควรเกิน 7-8 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิไม่ควรเปลี่ยนแปลงกะทันหัน อุณหภูมิที่ต่ำมากจะกระทบกระเทือนการเจริญเติบโต และผลผลิต

สามารถสรุปได้ว่ามะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม มีอยู่ 2 ประเภท คือ ประเภทต้นเตี้ย ได้แก่ พันธุ์นกคุ้ม หมูสีเขียว หมูสีเหลือง น้ำหอม มะพร้าวเตี้ย มะพร้าวไฟ และประเภทต้นสูง ได้แก่ พันธุ์กะโหลก มะพร้าวกลาง ปากจก ทะลายร้อย เปลือกหวาน เป็นต้น

3.4 มะพร้าวกับเศรษฐศาสตร์

3.4.1 วิธีการเลือกซื้อมะพร้าว

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม (2562 : 17-18) กล่าวว่า วิธีการเลือกซื้อมะพร้าวสามารถกระทำได้ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. ดูจากสีบริเวณรอบต่อของช้ำกับลูกมะพร้าว ถ้ายังอ่อนรอบวงช้ำผลจะมีสีเขายิ่งสีขาวเป็นวงกว้างมะพร้าวยิ่งอ่อน ถ้ามีสีเขยิวแสดงว่าเริ่มแก่

2. ดืด หรือเขย่าลูกมะพร้าว ฟังเสียงน้ำ ถ้าเสียงแน่นๆ รู้สึกว่าเหมือนน้ำจะเต็มลูกอยู่ ไม่ค่อยได้ยินเสียงน้ำ แสดงว่าเนื้อมะพร้าวอ่อนอยู่ระยะชั้นครึ่งหรือสองชั้น เนื้อกำลังดีเหมาะกับการรับประทาน แต่ถ้าดืดแล้วน้ำพร่อง ได้ยินเสียงน้ำอยู่ข้างในซัดๆ น้ำน้อยแสดงว่าเริ่มแก่

3. ดูที่หนดมะพร้าว ถ้าเป็นสีน้ำตาลถึงครึ่งหนด แสดงว่าเนื้อมะพร้าวอ่อนใช้ได้ น้ำหวานอร่อยเหมาะแก่การรับประทาน

4. หากมะพร้าวยังอยู่ในทะเลาะ ลูกบนสุดของทะเลาะจะอ่อนสุด เนื้อน้อย น้ำมีรสฝาดซ่า ลูกล่างลงมาของทะเลาะก็จะแก่ลงไปเรื่อยๆ

5. มะพร้าวที่ยังไม่ปอกเปลือก ดูที่เปลือก หากเปลือกนวลๆ ทั้งลูก แสดงว่าอ่อน หากเปลือกมีผิวหยาบทั้งลูก แสดงว่ากำลังพอดี และสุดท้าย หากเปลือกหยาบครึ่งด้านล่าง หยาบมากจนหลุดออกเป็นขลุ่ย น้ำหนักเบาแสดงว่าแก่

6. มะพร้าวที่ปอกเปลือกแล้ว ดูที่เสี้ยนมะพร้าว หากเสี้ยนเป็นเส้นๆ ชัดเจน แสดงว่าอ่อน ถ้าเสี้ยนหยาบเส้นปานกลางทั่วทั้งลูกแสดงว่ากำลังพอดี และหากเส้นเสี้ยนมีขนาดเล็กละเอียดมีสีออกเข้ม แสดงว่าเนื้อแก่เนื้อจะแข็ง

7. การนำลูกมะพร้าวแช่น้ำ มะพร้าวที่จมน้ำ คือ มะพร้าวอ่อน มะพร้าวที่กึ่งจมน้ำ คือ มะพร้าวที่แก่กำลังดี และมะพร้าวที่ลอยน้ำ คือ มะพร้าวแก่เนื้อแข็ง

3.4.2 ประโยชน์ของมะพร้าว

จากคำโบราณที่ว่า “หากทารกถือกำเนิด 1 คน แล้วปลูกมะพร้าวไว้ 1 ต้น เด็กคนนั้น จะแสวงประโยชน์จากมะพร้าวได้ตราบสิ้นอายุขัย” นั้นสามารถพิสูจน์ได้จริง เพราะมะพร้าวที่เปรียบเสมือนต้นไม้แห่งชีวิตนั้นสามารถใช้ทุกส่วนให้เกิดประโยชน์ได้ตั้งแต่รากจนถึงยอด โดยส่วนต่างๆ ของมะพร้าวนั้นสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้

1. ราก มีรสฝาด หวานเล็กน้อย ใช้ทำเป็นยาสมุนไพรขับปัสสาวะและแก้ท้องเสีย นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นวัตถุบสสานเป็นผลิตภัณฑ์ใช้สอยต่างๆ เช่น ถาด ของที่ระลึก เป็นต้น เพราะรากมีความเหนียวและคงทน

2. เปลือก สามารถเอาเส้นใยมะพร้าวไปทำวัสดุเบา เช่น ใย โขฟา เชือก หรือนำขุยมะพร้าวใช้ในงานเกษตรเพาะปลูกต้นไม้

3. กะลา สามารถใช้ทำของใช้ เช่น ขาม ข้อน ทัพพี เครื่องดนตรี เผาเป็นถ่าน เป็นต้น

4. ใบและก้านใบ หรือทางมะพร้าว ใบสามารถใช้ท่อนม มุงหลังคา ทำเครื่องจักสาน ก้านใบทำไม้กวาดทางมะพร้าว ไม้กลัด ท้องมะพร้าวหรือส่วนใต้ของทางมะพร้าวทำเครื่องจักรสาน เช่น ตะกร้อ ด้ามจับไม้กวาดทางมะพร้าว เป็นต้น

5. น้ำมันมะพร้าว น้ำมันมะพร้าวอ่อนสามารถดื่มเพื่อเพิ่มความสดชื่น ใช้เป็นเครื่องดื่มเกลือแร่เนื่องจากอุดมไปด้วยโพแทสเซียม

6. เนื้อ เนื้อของมะพร้าวแกง หรือมะพร้าวแก่ นำไปทำกะทิ ใช้สำหรับปรุงอาหาร ทั้งคาวและหวาน เนื้อของมะพร้าวที่นึ่งทึบ หรือมะพร้าวที่งออ่อนกึ่งแก่ นำไปชุบโรยหน้าขนมไทย เช่น ขนมตาล ขนมเปียกปูน เป็นต้น

7. กากมะพร้าวที่เหลือจากการคั้นกะทิ สามารถนำไปทำเป็นอาหาร เช่น น้ำพริกมะพร้าว ใช้ทำเป็นอาหารสัตว์ เช่น อาหารปลา อาหารหมู หรือใช้สำหรับขัดพื้นบ้านได้เป็นอย่างดี

8. น้ำมันมะพร้าว มีทั้งน้ำมันมะพร้าวสกัดร้อน น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ใช้เป็นส่วนประกอบในอุตสาหกรรม เช่น ทำเนยเทียม สบู่ ครีมหมักผม และบริโภคนครวเรือน เป็นต้น

9. ยอดมะพร้าว สามารถทำอาหารได้ ซึ่งยอดอ่อนมีราคาค่อนข้างแพง

10. ดอกหรือจั่น สามารถใช้ทำน้ำตาลมะพร้าว หมักทำเหล้า และน้ำส้มสายชู เป็นต้น

11. จาวมะพร้าว สามารถทำอาหารสัตว์ได้

12. ต้นมะพร้าว สามารถใช้เนื้อไม้มาทำเฟอร์นิเจอร์ และสร้างบ้าน เป็นต้น

13. รก หรือเยื่อหุ้มคอมะพร้าว ลักษณะเป็นแผ่นใยใช้ผลิตกระเป่า หมวก รองเท้า เป็นต้น

3.5 มะพร้าวกับศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม และความเชื่อ

มะพร้าวมีความสำคัญกับพิธีกรรมทางศาสนา และความเชื่อของคนไทยอย่างหลากหลาย พิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่อมีมะพร้าวไปเกี่ยวข้อง เช่น

พิธีทำขวัญจุก มีพิธีบายศรีที่ต้องจัดเตรียมเครื่องบายศรีที่ประกอบด้วยมะพร้าวอ่อน 1 ผล กล้วยน้ำว่า 1 หวี ขนมต้มขาว ขนมต้มแดง ชันใส่ข้าวสาร 1 ชัน สำหรับปัดแค้นเทียน

พิธีทำขวัญนาค มีสิ่งที่ต้องจัดเตรียมเครื่องบายศรีที่ประกอบด้วยเครื่องบายศรี 1 สำหรับ เครื่องกระยาบวช 1 สำหรับ มะพร้าวอ่อน ไข่ 1 ฟอง กล้วยน้ำว่า 1 หวี ชันใส่ข้าวสาร และเทียนชัย

พิธียกสารพระภูมิ เครื่องสังเวจรธรรมดา ได้แก่ หัวหมู บายศรีปากชาม มะพร้าวอ่อน กล้วยน้ำว่า ขนมต้มขาว ขนมต้มแดง เครื่องสังเวชชุดใหญ่มีดอกไม้สี่เหลี่ยม ข้าวตอก งาคั่ว งา ถั่วทอง อย่างละกระชง กระแจะ น้ำมันหอม บายศรีปากชาม ไข่ลูกหยอด 1 ฟอง ล้อมรอบอีก 3 ฟอง กล้วยน้ำว่า 1 หวี มะพร้าวอ่อน 1 ผล ขนมต้มขาว ขนมต้มแดง พักทองแกงบวช ข้าวรา 8 ก้อน

พิธีแต่งงาน มีขันหมากโท ที่ประกอบด้วยไก่ต้ม 2 ตัว หรือ 1 คู่ หมูชิ้น 2 ถาด ต้นอ้อยหรือมัดอ้อย 2 ต้น หรือ 2 มัด ต้นกล้วยหรือหน่อกล้วย 2 หน่อ มะพร้าวอ่อน 1 ผล ขนมต้มขาว ขนมต้มแดง ฟักทองแกงบวช ข้าวรา 8 ก้อน

ความเชื่อของคนไทย เชื่อว่ามะพร้าวเป็นมงคล ควรปลูกให้ถูกทิศ ควรปลูกมะพร้าวทิศบูรพาและปลูกวันศุกร์จึงจะเป็นมงคล นอกจากนี้ กลุ่มสารสนเทศการเกษตร สำนักงานเกษตร และสหกรณ์การเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม (2562 : 23) กล่าวถึง มะพร้าวกับความเชื่อไว้ดังนี้

1. มะพร้าวกับความเชื่อ มีความเชื่อว่าการปลูกต้นมะพร้าวทางทิศตะวันออกของบ้านจะอยู่เย็นเป็นสุข ไม่มีการเจ็บไข้ได้ป่วย และยังเป็นมิ่งขวัญสำหรับคนเกิดปีชวดและปีเถาะอีกด้วย ส่วนในพิธีกรรมทางศาสนาจะจัดให้มีเครื่องสังเวยเป็นมะพร้าวอ่อน เพราะเชื่อว่าเป็นตัวแทนแห่งความอุดมสมบูรณ์ การตักน้ำมะพร้าวก็เพื่อความเป็นสิริมงคล นอกจากนี้ยังใช้น้ำมะพร้าวล้างหน้าศพอีกด้วย เพราะมีความเชื่อว่าน้ำมะพร้าวเป็นน้ำที่บริสุทธิ์ ทำให้ผู้ตายเกิดความผ่อนคลาย สลบจิตใจลงได้ และเดินทางไปยังภพภูมิหน้าได้อย่างเป็นสุข

2. มะพร้าวกับประจำเดือน โดยเชื่อว่า ในขณะที่ประจำเดือนไม่ควรตักน้ำมะพร้าว เพราะจะทำให้ประจำเดือนเปลี่ยนสี และหายไปแต่ในความเป็นจริงไม่มีผลกระทบต่อประจำเดือนแต่อย่างใด

3. น้ำมะพร้าวกับคนท้อง โดยเชื่อว่า การตักน้ำมะพร้าวมากๆ จะทำให้ลูกที่คลอดออกมามีผิวขาว ผิวเกลี้ยง และช่วยล้างไขมันตามตัว แต่แท้จริงแล้วในน้ำมะพร้าวมีสารอาหารหลากหลาย และมีกรดไขมันที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย เมื่อตักน้ำมะพร้าวจะทำให้สร้างไขที่ตัวเด็กให้มีสีค่อนข้างขาว ส่งผลให้ผิวเด็กดูสะอาด

3.6 มะพร้าวกับภูมิปัญญา และวิถีชีวิต

มะพร้าวเป็นพืชที่มีความผูกพันกับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนไทยมาช้านาน คุณสมบัติที่ดีของมะพร้าว คือ ส่วนต่างๆ ของมะพร้าวสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า และสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้อย่างหลากหลาย

เกษร สุนทรเสรี (2541 : 4-5) กล่าวว่า ในชีวิตประจำวันของคนไทยไม่มีใครสามารถปฏิเสธได้ว่าไม่เคยมีความเกี่ยวข้องกับมะพร้าว มะพร้าวถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการใช้ชีวิตประจำวันของคนไทยไม่ว่าจะเป็นด้านอาหารการกิน ทั้งอาหารคาว และอาหารหวาน หรืออาหารว่างล้วนแล้วแต่มีมะพร้าวเป็นส่วนประกอบทั้งสิ้นในสมัยโบราณเมื่อตื่นเช้าขึ้นมา ก็มีการใช้ผลิตภัณฑ์ต่างๆ จากต้นมะพร้าว เช่น ขันที่ทำมาจากกล้านำมาใช้ตักน้ำล้างหน้า ภายในครัวมีกระบวย ทัพพี ไม้กวาดทางมะพร้าว เสวียนหม้อ กระจาด ตะกร้าจากใบมะพร้าว เด็กๆ ในสมัยโบราณจะใช้ส่วนต่างๆ ของมะพร้าวในการเล่น

และการประดิษฐ์ เช่น ใช้ใบมะพร้าวมางมหลังคา นำมาร้อยเป็นประโประง เล่นเป็นอินเตียนแดง ใช้ใบสานเป็นนกเป็นปลา การนำกะลามะพร้าวมาเล่นเดินกะลา เป็นต้น

นอกจากนี้ มะพร้าวยังผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย โดยธรรมเนียมโบราณเชื่อว่าเมื่อฝังรูกเด็กที่โตก็ให้ปลูกมะพร้าวไว้ด้วย บางพื้นที่ใช้กระดาษเงินกระดาษทองปิดมะพร้าว แล้วนำไปรดน้ำมนต์เสียก่อนจึงนำไปปลูก และเรียกมะพร้าวนั้นว่า “มะพร้าวเงินมะพร้าวทอง” พิธีพราหมณ์มักมีมะพร้าวรวมอยู่ด้วย ประเพณีไทยก็เช่นกัน อย่างพิธีการสังเวทรวงสรวงเทวดา หรือแก้บน พิธีทำขวัญนาค ผู้ทำขวัญนาคจะตักน้ำมะพร้าวอ่อนป้อนนาค ประเพณีของไทยโบราณ มีมะพร้าวอ่อนกับส้มหน่วยกล้วยใบใส่เดียวกับที่สี่ เมื่อนำขันหมากไปบ้านเจ้าสาวในวันแต่งงานในการเผาศพ ก่อนที่จะเผาศพจะต๋อยมะพร้าวให้แตกน่าน้ำมาล้างหน้าศพแล้วจึงจุดไฟเผา และในการนำน้ำมะพร้าว ล้างหน้าศพนี้เป็นประเพณีว่า สิ่งสะอาดย่อมล้างสิ่งโสโครก คือ กุศลธรรมย่อมล้างเสียซึ่งอกุศลธรรม

นอกจากนี้มะพร้าวยังมีประโยชน์ในด้านการเป็นยาสมุนไพรสามารถรักษาโรคต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ตัวอย่างตำรายาสมุนไพรที่ใช้มะพร้าวเป็นส่วนผสมมีดังนี้ (เกสร สุนทรเสรี, 2541 : 44-46)

เปลือกต้น เผาเป็นถ่าน ใช้แปรงฟันแก้ปวดฟัน

ราก ต้มน้ำดื่มเพื่อขับปัสสาวะ แก้โรคเกี่ยวกับทางเดินปัสสาวะ หนองใน แก้เจ็บคอ

น้ำหวานที่ได้จากช่อดอก น้ำหวานหรือน้ำตาลสดนำมาดื่ม ทำให้สดชื่น ขับปัสสาวะได้ ถ้ามักไ้ดื่มเป็นยาระบาย

ผลอ่อน มีรสฝาด สามารถใช้ต้มน้ำอมบ้วนปากแก้ปวดคอแก้อาการเจ็บคอในเด็ก

น้ำมะพร้าวอ่อน มีรสหวานหอม ต้มแก้กระหายทำให้สดชื่น แก้ไข้ รักษาความผิดปกติเกี่ยวกับทางเดินปัสสาวะ แก้อาการอาเจียนได้ดี

เนื้อมะพร้าว เนื้อมะพร้าวอ่อนเป็นของเหลวข้น มีคุณค่าทางอาหารมากมีฤทธิ์ขับปัสสาวะ เนื้อมะพร้าวแก่มั้ฤทธิ์ขับพยาธิ แก้ไข้ และอาการผิดปกติเกี่ยวกับทางเดินปัสสาวะ

น้ำมันมะพร้าว สามารถเป็นยาบำรุงร่างกายได้โดยให้เด็กที่มีร่างกายผอมหรือผู้ที่เป็นโรคเกี่ยวกับปอด รักษาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ทาแก้ผิวหนังแห้งในฤดูหนาว และหมักผมที่หยาบกระด้าง ให้ดูดีมีน้ำหนักร่างกายได้

น้ำมันที่ได้จากการเผากะลา ในน้ำมันนี้มีสารประเภทฟีนอลอยู่จำนวนมาก มีฤทธิ์ฆ่าเชื้อ ใช้ทาแก้โรคผิวหนัง กลาก ผื่นคันได้

สารสีน้ำตาลไตใบ สารสีน้ำตาลที่ย่อยแข็งอยู่ใต้ใบ มีรสฝาด สามารถใช้ห้ามเลือด และสมานบาดแผลได้

เปลือกหุ้มรากมะพร้าว มีฤทธิ์สามารถรักษาโรคคอติบได้ โดยการนำไปตากแห้ง

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า เรื่องราวในบริบทท้องถิ่นของเรา หมายถึง พื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม ที่มีพื้นที่ทั้งหมด 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที

พืชเศรษฐกิจหลักสำคัญ คือ มะพร้าว ซึ่งมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านมาอย่างช้านาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสามารถพบมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงครามอยู่ 2 ประเภท คือ ประเภทต้นเตี้ย ได้แก่ พันธุ์นกคุ้ม หมูสีเขียว หมูสีเหลือง น้ำหอม มะพร้าวเตี้ย มะพร้าวไฟ และประเภทต้นสูง ได้แก่ พันธุ์กะโหลก มะพร้าวกลาง ปากจก ทะลายร้อย เปลือกหวาน เป็นต้น ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เป็นดินใกล้ฝั่งแม่น้ำ ดินใกล้ปากน้ำติดทะเลจึงเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของมะพร้าวได้เป็นอย่างดี มะพร้าวออกลูกตก สามารถอาชีพให้กับชาวบ้านได้อย่างหลากหลาย เช่น การทำสวนมะพร้าว เพื่อขายลูกเป็นมะพร้าวอ่อน และมะพร้าวแก่เพื่อทำกะทิ การทำน้ำตาลมะพร้าว สามารถทำเป็นยา รักษาโรคต่างๆ ได้ นอกจากนี้มะพร้าวยังมีความสำคัญกับพิธีกรรมทางศาสนา และความเชื่อของคนไทย อย่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็นพิธีทำขวัญลูก พิธีทำขวัญนาศ พิธีแต่งงาน เป็นต้น และชาวบ้านในจังหวัดสมุทรสงครามยังมีความเชื่อว่าการปลูกต้นมะพร้าวทางทิศตะวันออกของบ้านจะอยู่เย็นเป็นสุข สตรีในขณะมีประจำเดือนไม่ควรดื่มน้ำมะพร้าวเพราะจะทำให้ประจำเดือนเปลี่ยนสี และคนที่ท้องที่ดื่มน้ำมะพร้าวมากๆ จะทำให้ลูกที่คลอดออกมามีผิวขาว ผิวเกลี้ยง และช่วยล้างไขมันตามตัว เป็นต้น

4. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning : CBL)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ใน หมวดที่ 4 ตั้งแต่มาตรา 22 ถึง มาตรา 30 ไว้ว่า การจัดการศึกษาที่ดีต้องเป็นการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมผู้เรียนพัฒนาอย่างสมบูรณ์ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนพัฒนาตนเองได้ ดังนั้น จึงต้องจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนรู้ รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตามความถนัดและความสนใจ เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม ประเทศชาติ ดังนั้น การศึกษาที่ดีควรสอดคล้องกับบริบทของชุมชน โดยการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง บุคคล ชุมชน และทุกภาคส่วนของสังคม (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2542 : 2)

การศึกษาชุมชนเป็นการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อเข้าใจเรื่องต่างๆ ภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นสภาพปัญหา ความต้องการของคนในชุมชน รู้จักสภาพแวดล้อม ทรัพยากรทางธรรมชาติ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตของคนในชุมชน ดังนั้น การศึกษาชุมชนจึงเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญในการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และอนาคต รวมถึงการนำเสนอแง่มุมแนวคิดของชุมชน เพื่อประยุกต์ และเชื่อมโยงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงในการจัดการศึกษาต่อไป (ธีระภัทร อกผาชัยสวัสดิ์, 2554 : 1-2)

4.1 ความหมายของชุมชน

ธีระภักตรา เอกผาชัยสวัสดิ์ (2554 : 60) กล่าวว่าไว้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่รวมกันในบริเวณเดียวกันที่แน่นอน มีวิถีการดำเนินชีวิตที่คล้ายคลึงกัน มีปฏิสัมพันธ์ ความคิด ความรู้สึกคล้ายคลึงกัน อยู่ภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับเดียวกัน โดยชุมชนจะมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. คน (People)
2. ความสนใจร่วม (Common interest)
3. อาณาเขต (Area)
4. พบปะสังสรรค์ต่อกัน (Interaction)
5. ความสัมพันธ์ของสมาชิก (Relationship)
6. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี (Cultural traditions)

ยศ บริสุทธิ์ (2558 : 3) กล่าวว่าไว้ว่า ชุมชน หมายถึง การอยู่ร่วมกันในหน่วยพื้นที่เดียวกันของประชากรที่เป็นสมาชิก โดยมีความสัมพันธ์กันหรือมีผลประโยชน์บางอย่างร่วมกัน มีกรอบบรรทัดฐานหรือระเบียบกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกันของประชากรที่เป็นสมาชิก

จากการศึกษาความหมายของชุมชนข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ชุมชน หมายถึง อาณาบริเวณแห่งหนึ่งที่มีคนจำนวนหนึ่งอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นเวลายาวนาน มีความผูกพันต่อสถานที่นั้น มีความคิดเห็นและความเชื่อไปในทางเดียวกัน ใช้สาธารณสถานและสถาบันต่างๆ ร่วมกันมีจารีตประเพณี มีวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน มีอาชีพ มีผลประโยชน์ร่วมกัน ลักษณะการดำรงชีวิตที่คล้ายคลึงกัน มีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในชุมชนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

4.2 ประวัติความเป็นมาของชุมชน

การที่จะส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ควรมีความรู้ ความเข้าใจ ประวัติความเป็นมาของชุมชน หรือท้องถิ่นเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในรากเหง้าแห่งความคิดของคนในชุมชน ระบบความสัมพันธ์ สภาพทั่วไปที่เกิดขึ้นในชุมชน พัฒนาการด้านต่างๆ ในแต่ละช่วงเวลาที่เกิดขึ้นในชุมชน

ธีระภักตรา เอกผาชัยสวัสดิ์ (2554 : 94-100) กล่าวว่าไว้ว่า การก่อตั้งชุมชนในประเทศไทยเกิดจากการเคลื่อนย้ายไปตามที่ลุ่มอันอุดมสมบูรณ์เพื่อหาพื้นที่ในการทำเกษตร ซึ่งพืชที่นิยมปลูกจำนวนมาก คือ ข้าว ข้าวจึงจัดว่าเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศไทย ลักษณะสำคัญของชุมชนคือการเป็นเจ้าของร่วมกัน มีการแบ่งพื้นที่ให้กับสมาชิกทุกๆ คนได้ทำกินภายใต้เงื่อนไขที่มีการตกลงร่วมกัน

ต่อมาได้ก้าวเข้าสู่ยุคระบอบศักดินามีกษัตริย์เป็นเจ้าของที่ดินในราชอาณาจักร แต่เพียงผู้เดียว กษัตริย์นำที่ดินมาแบ่งให้เจ้านายและขุนนางครอบครองตามการครอบครองนั้นเพียง แค่วงดำรงตำแหน่งเท่านั้น ส่วนการถือครองของชาวบ้านต้องเสียเสียภาษีอากรที่ดินทุกปี ลักษณะการผลิตของชุมชนในระบบศักดินาเป็นแบบพอยังชีพ คือ ผลิตเพื่ออยู่เองกินเองไม่ได้ มีจุดประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยน มีการทำนาเป็นหลัก ปลูกพืชอื่นๆ เสริมบ้างเล็กน้อย หาของของป่า จับปลา และทอผ้า ชุมชนเหล่านี้มีลักษณะหรือวิธีการผลิตที่ล้าหลังโดยอาศัยแรงงานคน และแรงงานสัตว์ เป็นหลัก เครื่องมือที่ใช้ เช่น ไถ จอบ และคราดเป็นหลัก

ชุมชนที่พัฒนาขึ้นในสมัยโบราณเกิดขึ้นจากการที่มีคนใดคนหนึ่งพบที่ดินที่สมบูรณ์ เหมาะแก่การดำรงชีพ จึงมีการชักชวนกลุ่มคนที่เป็นเครือญาติ รวมกลุ่มกันแบบเครือญาติ ช่วยกันทำงาน ส่วนชุมชนอีกรูปแบบหนึ่งพัฒนาขึ้นมาจากการกวาดต้อนกลุ่มคนมาภายหลังสงคราม อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เป็นชุมชน ช่วยกันทำงานการเกษตรเป็นหลัก

สำหรับการสร้างชุมชนของกลุ่มคนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ได้มีนักวิชาการศึกษา และบันทึกข้อมูลไว้ ดังนี้

สุภาพรณ์ จินตามณีโรจน์ (2554 : 218) กล่าวว่าไว้ว่า จังหวัดสมุทรสงครามเป็นเมือง ปากน้ำ มีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่าน มีคูคลองมากมายเชื่อมโยงกัน ลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่มต่ำ เกิดจาก การทับถมของดินตะกอนปากแม่น้ำ ทำให้ดินบริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำสวน การ ทำสวนเกิดจากการปรับตัวให้เข้ากับระบบนิเวศ เกิดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำสวน โดยเฉพาะการทำ สวนแบบยกร่อง ชาวสวนในย่านนี้มีทั้งคนไทยและคนจีน สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน ต่างสืบทอดภูมิ ปัญญาการทำสวน การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม เกิดการผสมผสานวัฒนธรรมไทยและจีน ซึ่งภูมิปัญญาการทำ สวนแบบยกร่องเป็นชนิดที่พบในจังหวัดสมุทรสงคราม มีร่องน้ำและลำประโดง เป็นรูปแบบการจัดการน้ำที่เป็นรูปแบบและลักษณะการทำสวนแบบผู้คนในมณฑลทลกวางตุ้ง กวางสี ทางตอนใต้ของจีน

พื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามตอนบน เป็นส่วนของอำเภอบางคนทีเป็นพื้นที่เป็นน้ำจืด พื้นที่บริเวณนี้ในอดีตส่วนใหญ่ทำสวนไม้ล้มลุกหรือที่เรียกว่าสวนเตียน ปลูก พริก หอม กระเทียม เป็นต้น แต่ในปัจจุบันสวนเตียนเริ่มน้อยลงเพราะชาวบ้านเริ่มหันมาทำสวนมะพร้าวมากขึ้น สังคมชาวสวน สมุทรสงครามตอนบนที่ประกอบไปด้วยชาวสวนไทยและชาวสวนไทยเชื้อสายจีน มีวิถีชีวิต ที่อยู่กับธรรมชาติ มีความผูกพันรวมกลุ่มกันเป็นปึกแผ่น พึ่งพาอาศัยกัน อยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจเกิดการผสมกลมกลืน ทางวัฒนธรรมอย่างแนบแน่น โดยเฉพาะชาวสวนจีนได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมชาวสวนไทย ไปอย่างเห็นได้ชัด นับเป็นลักษณะเด่นและพิเศษของสังคมชาวสวนย่านจังหวัดสมุทรสงครามตอนบน ที่ยังดำรงจนถึงปัจจุบัน

การเป็นชาวสวนต้องเป็นคนขยันและอดทน ต้องตื่นแต่เช้าเข้าสวน มีงานทำตลอดทั้งวัน นับตั้งแต่การเตรียมดิน การเพาะพันธุ์ การปลูก การจัดการกับระบบน้ำ การดูแลรักษา และการเก็บผลผลิต การทำสวนจึงเป็นงานหนัก ชาวสวนจึงมักได้รับการยกย่องว่าเป็นคนขยัน

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ชุมชนเป็นการรวมกลุ่มกันของคน ผ่านการค้นพบอาณาบริเวณใหม่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ โดยการรวมกลุ่มกันเกิดจาก 2 สาเหตุ คือ การรวมกลุ่มเครือญาติ และการรวมกลุ่มจากการกวาดต้อนผู้คนหลังสงคราม โดยชุมชนชาวบ้านของอำเภอบางคนทีเป็นการรวมกลุ่มคน 2 เชื้อชาติ คือ ชาวไทย และชาวไทยเชื้อสายจีนอยู่กันแบบเครือญาติช่วยเหลือเกื้อกูลทำมาหากินร่วมกัน โดยอาชีพหลัก คือการทำสวนมีภูมิปัญญาการทำสวนที่เป็นเอกลักษณ์คือ การทำสวนแบบยกร่อง เป็นภูมิปัญญาการทำสวนของจีน เดิมเริ่มจากการทำสวนเตียน ต่อมาในปัจจุบันสวนเตียนลดน้อยลงชาวสวนหันมาทำสวนมะพร้าวร่วมกันมากขึ้น

4.3 ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคล และความต้องการของชุมชน (Flecky, 2011 : 2) มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์ (2554 : 7) กล่าวว่าไว้ว่า การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นการศึกษาที่ได้เข้าไปค้นหาความจริงในด้านต่างๆ ทั้งทางกายภาพ ชีวภาพ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ระบบวิถีคิด การทำงาน ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนปัญหาและปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลมาวิเคราะห์แนวโน้มของปัญหา และความต้องการของชุมชนเพื่อใช้เป็นพื้นฐานของการกำหนดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ (2557 : 1) กล่าวว่าไว้ว่า การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติจริงจากสถานการณ์จริงในชุมชน เช่น การศึกษาวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ชุมชน การจัดการองค์กรภายในชุมชน เป็นการศึกษาที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้รู้หรือกลุ่มองค์กรในชุมชน นอกเหนือจากการบรรยายในชั้นเรียน เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ (Learning by doing)

ยศ บริสุทธิ์ (2558 : 65-66) กล่าวว่าไว้ว่า การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นการค้นคว้า การหาคำตอบ การทำความเข้าใจ การหาความรู้และความจริงเกี่ยวกับชุมชนที่ศึกษานั้น โดยศึกษาเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในหน่วยพื้นที่เดียวกันของประชากรที่เป็นสมาชิก โดยมีความสัมพันธ์กัน หรือมีประโยชน์บางอย่างร่วมกัน มีกรอบบรรทัดฐาน หรือระเบียบกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกันของประชากรที่เป็นสมาชิก

วิลโฆรณั กฤทธิคุปต์ (2561 : 182) กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาตามหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับชุมชน โดยใช้การปฏิบัติงาน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในชุมชน ภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างครู นักเรียน และชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน ด้านความรู้ และทักษะอย่างหลากหลาย

จากการศึกษาความหมายของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เป็นการจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ เต็มตามศักยภาพของตนเอง ผ่านการเรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างอิสระบนพื้นฐานของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของตนเอง การสอบถาม สัมภาษณ์จากผู้รู้ในชุมชน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองเรียนรู้ได้ตลอดเวลาผ่านการเรียนรู้จากชุมชน อาทิเช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของอำเภอบางคนที่เหมาะสมต่อการปลูกมะพร้าว ประวัติความเป็นมาของมะพร้าวในอำเภอบางคนที วัฒนธรรมวิถีชีวิต และการดำรงอยู่ของชาวบ้านในอำเภอบางคนที่มีความสัมพันธ์กับมะพร้าว เป็นต้น

4.4 ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

สุมนทนา พรหมบุญ และคณะ (2541 : 57) กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีแห่งการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมคือหนทางที่จะนำไปสู่มิติแห่งการศึกษาตลอดชีวิต ดังนี้

1. สิ่งต่างๆ บนโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทุกคนต้องรู้จักเรียนรู้วิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริงมากที่สุดวิธีหนึ่ง
3. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ฝึกฝนยอมรับได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เกิดความสุขในการอยู่ร่วมกัน

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542 : 189) กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนสามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนแบบชายขอบ (Marginal Participation)
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนแบบเป็นบางส่วน (Partial Participation)
3. การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนแบบสมบูรณ์ (Full Participation)

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543 : 138-139) กล่าวไว้ว่า ความหมายของการมีส่วนร่วมมีความหมาย 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมที่เป็นกระบวนการ การพัฒนาโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน

2. การมีส่วนร่วมในนัยสำคัญทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชนหรือชุมชนสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

2.2 การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลักโดยการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค

4.5 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

การศึกษาเป็นกระบวนการให้และรับความรู้ ประสบการณ์ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ การสร้างจิตสำนึก การเพิ่มพูนทักษะ การทำความเข้าใจให้กระจ่าง การปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรมของสังคม การพัฒนาความคิด โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้บุคคลมีความเจริญงอกงามทางปัญญา มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมสำหรับการประกอบอาชีพ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม มีค่านิยมที่ดี และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การศึกษาของไทยที่ผ่านมา มีการจัดการศึกษาหลายรูปแบบ โดยการศึกษาของไทยในอดีตเป็นหน้าที่ของครอบครัว และชุมชนที่จะให้ความรู้แก่บุตรหลาน ได้แก่ พ่อ แม่ วัด และสำนักต่างๆ ในชุมชนให้การศึกษาทั้งด้านวิชาการ และการประกอบอาชีพ การศึกษาในอดีตจึงสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ต่อมารูปแบบการศึกษาแบบตะวันตกเริ่มเข้ามามีบทบาทในประเทศไทย โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการศึกษาแทนวัด รัฐเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร การจัดการศึกษาจึงไม่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน ความรู้เดิมที่เคยมีกลับสูญหายไปไม่มีคนมาสืบทอด ผลการจัดการศึกษามีการแข่งขันสูง ทำให้ผู้เรียนเกิดภาวะเครียด ไม่มีความสุขในการศึกษา จึงเป็นที่มาในการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการศึกษาขึ้น ดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ได้กำหนดบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้ คือ รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงาน การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ สารของหลักสูตรเกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ลักษณะของหลักสูตรมีความหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล นอกจากนี้ การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งในด้าน วิถีชีวิต อาชีพ วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม ทรัพยากรของชุมชนจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถดำรงตนได้ตามวิถีชีวิตของชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เป็นรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและประเทศชาติต่อไป (ราชกิจจานุเบกษา, 2542: 3)

จากการศึกษาความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นในการจัดการศึกษา สามารถสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาที่สถานศึกษามีการสนับสนุนการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ในลักษณะต่างๆ ในขณะที่เดียวกันก็ควรส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ โดยร่วมมือกับทุกฝ่าย อันได้แก่ บิดามารดา ผู้ปกครอง และคนในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ในทุกๆ โอกาส

4.6 รูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านได้เสนอรูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ อย่างหลากหลาย ดังนี้

เดวิสและนิวตรอม (Davis and Newsyrom, 1989 : 243-248) กล่าวไว้ว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมมี 7 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบที่ผู้บริหารใช้วิธีแบบการปรึกษาหารือกับบุคลากรเพื่อกระตุ้นให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นก่อนที่ผู้บริหารจะตัดสินใจ (Consultive Management : CM)
2. รูปแบบที่ผู้บริหารให้อำนาจการตัดสินใจแก่บุคลากร (Demoratic Management : DM)
3. การปรับสภาพการทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยลูกจ้างและฝ่ายบริหาร (Quality Circle : QC)
4. การกระตุ้นบุคลากรแต่ละคนให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงานซึ่งเน้นการแก้ไขปัญหากลุ่มโดยรวม (Suggestion Program : SP)
5. กลไกของกลุ่มเพื่อปรับปรุงการมีส่วนร่วมของผู้บริหารระดับกลางในการบริหารองค์การระดับสูง (Middle Management Committee : MMC)
6. การกำหนดของรัฐบาลให้คนงานมีส่วนร่วมได้หลายระดับในองค์การเป็นการให้มีส่วนร่วมในการบริหารผ่านกลไกทางสถาบัน (Industrial Democracy : ID)
7. การมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ เพื่อกระตุ้นให้พนักงานมีส่วนร่วมอย่างสูงในกระบวนการตัดสินใจ (Employer Ownership Plans : EOP)

วิชิต นันทสุวรรณ และจางง แรกพินิจ (2541 : 37-51) กล่าวไว้ว่า บทบาทของชุมชนและรูปแบบในการจัดการศึกษาในปัจจุบันมีดังนี้

1. บทบาทและรูปแบบในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง การจัดการศึกษาในลักษณะนี้เกิดขึ้นจากศักยภาพของชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนจัดขึ้นให้เต็มศักยภาพอันนำไปสู่การแก้ปัญหาและลดข้อจำกัดภายในชุมชน การจัดการศึกษาที่ชุมชนจัดขึ้นนี้มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและตอบสนองความต้องการของสมาชิกหรือคนที่อยู่ในบริบททางวัฒนธรรมสังคมเดียวกันโดยยึดหลัก

ให้ผู้เรียนได้เรียนได้เรียนในที่ที่มีความรู้ การเรียนรู้จึงไม่ถูกจำกัดด้วยเวลา สถานที่ เพศ และวัย และเป็นโอกาสเปิดโอกาสให้คนได้เรียนรู้ตามอัธยาศัยอย่างแท้จริง ในที่นี้จึงเรียกรูปแบบการศึกษาใหม่อีกชื่อหนึ่งว่า การศึกษาในวิถีชีวิตชุมชน

2. บทบาทและรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน บทบาทของชุมชนในด้านนี้เกิดจากกระแสการศึกษาของรัฐหรือจากภายนอกเป็นสำคัญภายใต้แนวคิดหรือเหตุผลและความจำเป็นในแต่ละยุคสมัยในช่วงที่ประเทศกำลังเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ และยกระดับมาตรฐานการครองชีพของคนทั้งมวล การศึกษาได้ถูกให้ความหมายในฐานะเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายดังกล่าว สถานศึกษาจึงมีบทบาทนำในการสร้างกระบวนการที่เกิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการศึกษาร่วมกับโรงเรียนนับตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์

3. บทบาทของชุมชนและรูปแบบการเชื่อมประสานการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การจัดการศึกษาในลักษณะนี้เป็นผลมาจากความพยายามของชุมชนในการเชื่อมโยงและประสานศักยภาพหรือจุดแข็งของชุมชนและโรงเรียนเข้าด้วยกัน ซึ่งเกิดขึ้นได้เฉพาะชุมชนที่มีกระบวนการเรียนรู้เข้มแข็งมีองค์กรชุมชนเพื่อจัดการทรัพยากรและการเรียนรู้ร่วมกันจนอาจถึงขั้นการเข้าร่วมเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนอื่น สำหรับรูปแบบของการจัดการศึกษาที่ก่อให้เกิดการเชื่อมประสานระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้นแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

3.1 การเชื่อมประสานจากชุมชนเข้าสู่โรงเรียน เกิดขึ้นจากการขยายผลการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องของชุมชนเข้าสู่การเรียนรู้ของเด็กในโรงเรียน

3.2 การเชื่อมประสานจากโรงเรียนสู่ชุมชนเกิดจากการขยายผลการเรียนรู้ที่โรงเรียนได้จัดให้แก่ักเรียนออกไปสู่ชาวบ้านในชุมชน โดยสามารถสรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน และโรงเรียนในการจัดการศึกษา ได้ดังนี้

3.2.1 การร่วมกันในการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น
ในด้านการศึกษา

3.2.2 การร่วมกันในการวางแผนและกำหนดจุดมุ่งหมายในการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

3.2.3 การร่วมกันดำเนินการจัดการศึกษา

3.2.4 การร่วมกันประเมินผลการจัดการศึกษา

3.2.5 การร่วมรับผลประโยชน์และปรับปรุงการจัดการศึกษาในท้องถิ่น

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543 : 143) กล่าวไว้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมมี ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชนเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้สภาพของชุมชน การดำเนินชีวิตทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน และร่วมกันค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยมีการรวมกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่ต้องใช้
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน หรือเข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านวัตถุ และจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคลและสังคม
5. การมีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผลการพัฒนา เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที

4.7 กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีรากฐานมาจากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) โดยมีเงื่อนไข คือ การเรียนรู้เป็นกระบวนการลงมือทำ (Active Process) ที่เกิดขึ้นจากตัวบุคคล ความรู้จะถูกสร้างด้วยตนเอง โดยผสมผสานความรู้ใหม่กับความรู้ประสบการณ์เดิมที่มีอยู่แล้ว ประสบการณ์ของผู้เรียนจะถูกนำมาเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ และมีผลต่อการสร้างองค์ความรู้ใหม่ (สุมาลี ชัยเจริญ, 2557 : 375 - 378) ในการนี้ได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ดังนี้

เบดรี เฟรน แอนด์ ดอริง (Bedri, Frein and Dowling, 2017 : 82) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการและวางแผน
2. ขั้นดำเนินการ
3. ขั้นประเมินผล
4. ขั้นสรุปผล

ดิษยอุท บัวจุม และคณะ (2557 : 65) ได้กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาศักยภาพของชุมชน
2. กระตุ้นบุคคลในชุมชน และบุคลากรในโรงเรียนตระหนัก และมีพลังอำนาจในการจัดการศึกษาร่วมกัน

3. ศึกษาความต้องการของนักเรียน
4. พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง
6. จัดทำโครงการที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้
7. วัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557 : 78) ได้กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และวิเคราะห์หลักสูตร
2. วิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
3. กำหนดรูปแบบ วิธีการบูรณาการ
4. ออกแบบหน่วยการเรียนรู้โดยบูรณาการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
5. ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้
6. ดำเนินการจัดการเรียนรู้
7. ประเมินผลการเรียนรู้

ประยูร บุญใช้ และคณะ (2558 : 44) ได้กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และวิเคราะห์หลักสูตร
2. วิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
3. กำหนดรูปแบบ วิธีการบูรณาการ
4. ออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน
5. ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้
6. ดำเนินการจัดการเรียนรู้
7. ประเมินผลการเรียนรู้

นอกจากการนำเสนอกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่นักการศึกษาต่างๆ ได้นำเสนอไว้ และสรุปกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ตารางการสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

นักการศึกษา ประเด็น	เบตรี เฟรน แอนด์ คอริง (2017)	ดิษยุทธิ์ บัวจุม และคณะ (2557)	ศรวิพรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557)	ประยูร บุญใช้ และคณะ (2558)	ผลการสังเคราะห์
กระบวนการ จัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชน เป็นฐาน	1. ขั้นเตรียมการ และวางแผน 2. ขั้นตอนการ ขั้น ประเมินผล 4. ขั้นสรุปผล	1. ศึกษาศักยภาพ ของชุมชน 2. กระตุ้นบุคคล ในชุมชน 3. ศึกษา ความต้องการ พัฒนาด้านอาชีพ ในท้องถิ่น ของนักเรียน 4. พัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่น 5. จัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่เน้น การปฏิบัติจริง 6. จัดโครงการ เสริมการเรียนรู้ 7. ประเมินผล การเรียนรู้ ตามสภาพจริง	1. ศึกษาวิเคราะห์ หลักสูตร 2. วิเคราะห์ แหล่งเรียนรู้ ในท้องถิ่น 3. กำหนดรูปแบบ วิธีการบูรณาการ 4. ออกแบบ หน่วยการเรียนรู้ แบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ในท้องถิ่นเป็นฐาน 5. ออกแบบ แผนการจัดการ เรียนรู้ 6. ดำเนินการ จัดการเรียนรู้ 7. ประเมินผล การเรียนรู้	1. ศึกษาวิเคราะห์ หลักสูตร 2. วิเคราะห์ แหล่งเรียนรู้ ในท้องถิ่น 3. กำหนดรูปแบบ วิธีการบูรณาการ 4. ออกแบบ หน่วยการเรียนรู้ แบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ในท้องถิ่นเป็นฐาน 5. ออกแบบ แผนการจัดการ เรียนรู้ 6. ดำเนินการ จัดการเรียนรู้ 7. ประเมินผล การเรียนรู้	1. ขั้นวางแผน/ เตรียมการ โดยศึกษาพื้นฐาน ของชุมชน วิเคราะห์หลักสูตร ประชุมชี้แจง เพื่อออกแบบ การเรียนรู้ 2. ขั้นตอนการ โดยใช้กลยุทธ์ จัดการเรียนรู้ ประยุกต์กับ การเรียนรู้ ด้วยโครงการ เรียนรู้ในชุมชน และสะท้อนคิด 3. ขั้นประเมินผล ประเมินผู้เรียน ตามสภาพจริง

จากการศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสามารถสรุปได้ดังนี้

การจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามศักยภาพ ผ่านการเรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างอิสระบนพื้นฐานของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของตนเอง ผ่านการสอบถาม การสัมภาษณ์จากผู้รู้ในชุมชน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ได้ตลอดเวลาผ่านการเรียนรู้จากชุมชนผ่านขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผนเตรียมการ โดยศึกษาพื้นฐานของชุมชน วิเคราะห์หลักสูตร ประชุมชี้แจงเพื่อออกแบบการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 ขั้นตอนการ โดยใช้กลยุทธ์จัดการเรียนรู้ประยุกต์กับการเรียนรู้ด้วยโครงการ เรียนรู้ในชุมชน และสะท้อนคิด (Reflection) และขั้นที่ 3 ขั้นประเมินผล ประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง

5. ความสามารถในการทำโครงการงาน

การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้จัดทำโครงการงานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมีรากฐานจากแนวคิดของ John Dewey ที่ต้องการเน้นให้ผู้เรียนได้สัมผัสในสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จากการทำงานและการใช้ความคิด สามารถสร้างสรรค์ผลงานได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้รับข้อมูลจากผู้สอนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Blumenfeld, Krajcik, Marx, & Solowey, 1994)

5.1 ความหมายของโครงการงาน

กรมวิชาการ (2544 : 1) กล่าวว่า iva โครงการงาน หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้หาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือกระบวนการอื่นๆ เพื่อได้คำตอบที่ต้องการ โดยมีครูคอย ให้คำแนะนำ จนการศึกษาขั้นนั้นประสบความสำเร็จ ซึ่งการทำโครงการงานนั้นสามารถทำได้ทุกระดับชั้น อาจจะเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม

ยุทธ ไถยวรรณ (2546 : 14) กล่าวว่า iva โครงการงาน หมายถึง กิจกรรมที่เน้นกระบวนการต่างๆ ให้ผู้เรียนได้คิดค้น วางแผน ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามที่วางแผนไว้ โดยอาศัยเครื่องมือ เครื่องจักร วัสดุ อุปกรณ์ในการปฏิบัติเพื่อให้โครงการงานสำเร็จ ภายใต้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญที่คอย กระตุ้น อำนวยความสะดวก ชี้แนะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการทำงานตลอดจน วัตถุประสงค์ ประเมินผลความสำเร็จโครงการงาน

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2549 : 19) กล่าวว่า iva โครงการงาน หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะคล้ายกับการทำวิจัย ผู้เรียนสามารถลงมือศึกษา ค้นคว้า ปฏิบัติจริง อาจทำเป็นกลุ่ม หรือรายบุคคลก็ได้ มีกระบวนการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีแบบแผนโดยมีครูผู้สอนคอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ผลงานที่ได้สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

วัฒนา มัคคสมัน (2550 : 25) กล่าวว่า iva โครงการงาน หมายถึง การศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จากความสนใจ ผ่านกระบวนการคิด การแก้ไขปัญหา กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือกระบวนการอื่นๆ จนค้นพบคำตอบที่ต้องการ

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2560 : 16) กล่าวว่า iva โครงการงาน หมายถึง การศึกษาที่สามารถ ค้นพบความรู้ใหม่ๆ สิ่งประดิษฐ์ใหม่วิธีการใหม่ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มีผู้เชี่ยวชาญ คอยให้คำปรึกษา ซึ่งสิ่งประดิษฐ์ใหม่ และวิธีการใหม่นั้นทั้งนักเรียนและครูไม่เคยรู้หรือมีประสบการณ์ มาก่อน

จากการศึกษาความหมายของโครงการงานสรุปได้ว่า โครงการงาน หมายถึง กิจกรรมที่เปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ

โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือกระบวนการอื่นใดไปใช้ในการศึกษาหาคำตอบในเรื่องนั้นๆ โดยมีครูผู้สอนคอยกระตุ้นแนะนำและให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่การเลือกหัวข้อที่จะศึกษา คำนคว้า ดำเนินการ วางแผน กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานโดยทั่วไป การทำโครงการสามารถทำได้ทุกระดับการศึกษา ซึ่งอาจทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของโครงการ อาจเป็นโครงการเล็กๆ ที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนหรือเป็นโครงการใหญ่ที่มีความยากและซับซ้อนขึ้นก็ได้

5.2 ประเภทของโครงการ

กรมวิชาการ (2544 : 1-4) กล่าวว่า iva ประเภทของโครงการสามารถแบ่งตามลักษณะของกิจกรรมได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. โครงการประเภทสำรวจ รวบรวมข้อมูล เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการสำรวจและรวบรวมข้อมูล แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาจำแนกเป็นหมวดหมู่และนำเสนอในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เห็นลักษณะหรือความสัมพันธ์ในเรื่องที่ต้องการศึกษาที่ชัดเจนขึ้น

2. โครงการประเภทการทดลอง ขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการประเภทนี้จะประกอบด้วย การกำหนดปัญหา การตั้งจุดประสงค์หรือสมมติฐาน การออกแบบ การทดลอง การดำเนินการทดลอง การรวบรวมข้อมูล การแปลผลและการสรุปผลการทดลอง

3. โครงการประเภทพัฒนาหรือประดิษฐ์ เป็นโครงการเกี่ยวกับการประยุกต์ทฤษฎีหรือหลักการทางวิทยาศาสตร์ด้านอื่นๆ มาประดิษฐ์สิ่งที่ต้องการ ซึ่งอาจเป็นการประดิษฐ์สิ่งใหม่หรือการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากของเดิมที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

4. โครงการประเภททฤษฎี หลักการ หรือแนวคิด เป็นโครงการที่ผู้จัดทำได้นำเสนอทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดใหม่ๆ

พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ (2560 : 18-25) กล่าวว่า สามารถแบ่งโครงการได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. โครงการสำรวจ (Survey Research Project) เป็นการสำรวจข้อมูลที่มีอยู่แล้วหรือสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (what it is) มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจ และรวบรวมข้อมูลอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วนำข้อมูลมาจัดเป็นหมวดหมู่ แล้วนำเสนอข้อมูลที่ได้อย่างมีแบบแผน การปฏิบัติตามโครงการประเภทนี้จะต้องศึกษารวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ เช่น สอบถาม สัมภาษณ์ สํารวจโดยใช้เครื่องมือ เช่น แบบสังเกต แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึก ฯลฯ ในการรวบรวมข้อมูลที่ต้องการศึกษา

2. โครงการทดลอง (Experimental Research Project) เป็นการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งว่าจะเกิดอะไร หรือจะเกิดอะไรขึ้น หรือจะมีอะไรเกิดขึ้น

(what it will be) เมื่อมีการทดลองสิ่งที่จะเกิดขึ้น คือ ตัวแปรต้น เพื่อศึกษาว่ามีผลต่อตัวแปรที่ต้องการศึกษา คือ ตัวแปรตาม อย่างไร ด้วยมีการควบคุมตัวแปรอื่นๆ คือ ตัวแปรควบคุมที่อาจมีผลต่อตัวแปรตาม

3. โครงการประดิษฐ์ (Development Research Project) เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำความรู้ ทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดมาประยุกต์ใช้ โดยการประดิษฐ์เป็นเครื่องมือเครื่องใช้เพื่อประโยชน์ในการศึกษา หรือการใช้สอย การประดิษฐ์อาจเป็นการประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่หรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการสร้างแบบจำลอง โครงการประเภทนี้มีการทดลองเพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะ จึงเรียกว่า โครงการทดลองเชิงพัฒนา

จากการศึกษาประเภทของโครงการสามารถสรุปได้ว่า โครงการสามารถแบ่งตามลักษณะของกิจกรรมได้ 4 ประเภท ดังนี้

1. โครงการประเภทสำรวจ เป็นโครงการประเภทเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาสาเหตุของปัญหาหรือสำรวจความคิดเห็น ข้อมูลที่รวบรวมได้บางอย่างอาจเป็นปัญหาที่นำไปสู่การทดลองหรือค้นพบสาเหตุของปัญหาที่ต้องหาวิธีแก้ไขปรับปรุงร่วมกัน

2. โครงการประเภทการทดลอง เป็นโครงการที่ต้องออกแบบทดลอง เพื่อการศึกษาผลการทดลองว่าเป็นไปตามที่ตั้งสมมติฐานไว้หรือไม่ โครงการประเภทนี้ต้องสรุปความรู้หรือผลการทดลองเป็นหลักการหรือแนวทางการปฏิบัติไว้

3. โครงการประเภทสิ่งประดิษฐ์ เป็นโครงการที่ประยุกต์หลักการทางวิทยาศาสตร์เข้าสู่กระบวนการปฏิบัติโดยอาศัยเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อประดิษฐ์ชิ้นงานใหม่ อาจเป็นของใช้เครื่องประดับจากวัสดุเหลือใช้ หรือนำวัสดุท้องถิ่นที่มีมากมายมาทำให้เกิดประโยชน์

4. โครงการประเภททฤษฎี เป็นโครงการที่มีลักษณะเป็นการหาความรู้ใหม่ โดยการรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์จากสถิติแล้วอภิปราย หรือเป็นโครงการที่ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกิดจากข้อสงสัย อาจเป็นการนำบทเรียนมาขยายเพื่อศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมให้ได้ความรู้ในแง่มุมที่กว้างและลึกกว่าเดิม

5.3 ขั้นตอนการทำโครงการ

วัฒนา มัคคสมัน (2550 : 46-60) กล่าวว่าไว้ว่า ขั้นตอนการทำโครงการสามารถดำเนินการได้เป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ

1. สังเกต/สร้างความสนใจ ครูสังเกตความต้องการของผู้เรียนว่าผู้เรียนมีความสนใจในเรื่องอะไร ควรส่งเสริมทักษะ หรือกิจกรรมอะไร

2. ร่วมกันกำหนดหัวข้อโครงการ ครูและผู้เรียนร่วมกันคัดเลือกประเด็นที่สนใจ กำหนดเป็นหัวข้อที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

1. กำหนดปัญหาที่ต้องการศึกษา ตั้งคำถามว่าต้องการศึกษาอะไร และร่วมกันคิดหาแนวทางในการศึกษาหาข้อมูล

2. ตั้งสมมติฐาน กำหนดผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตว่าผลควรเป็นอย่างไรหลังจากศึกษาเรียบร้อยแล้ว

3. ทดลองสมมติฐาน เป็นขั้นดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้

4. ตรวจสอบผลการทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้ศึกษาว่าตรงตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ข้างต้นหรือไม่ หากไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจมีการตั้งสมมติฐานใหม่หาข้อมูลใหม่เพื่อให้ได้ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการศึกษา

ระยะที่ 3 รวบรวมสรุปผล

1. สิ้นสุดความสนใจในหัวข้อโครงการ เมื่อหาข้อมูลเรียบร้อยแล้วตามธรรมชาติของเด็กก็จะหมดความสนใจ ครูควรสรุปประเด็นที่สำคัญเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่ศึกษามากยิ่งขึ้น

2. นำเสนอผลการศึกษา เป็นการเผยแพร่ผลงานให้ผู้อื่นได้ทราบหลังจากศึกษาแล้ว ดุษฎี โยเหลา และคณะ (2557: 20-23) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการทำโครงการประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้ การทำโครงการประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ให้ความรู้พื้นฐาน

2. กระตุ้นความสนใจ

3. จัดกลุ่มร่วมมือ

4. ดำเนินการตามแผน

5. สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2560 : 41-46) กล่าวไว้ว่า ขั้นตอนการทำโครงการประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ชื่อโครงการ นิยมตั้งชื่อให้มีความกะทัดรัด เข้าใจง่าย ดึงดูดความสนใจ

2. คณะผู้จัดทำโครงการ เพื่อจะได้ทราบว่าโครงการนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของใคร และสามารถติดต่อได้ที่ใด

3. ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ควรเขียนอย่างให้เกียรติยกย่อง รวมทั้งขอบคุณที่คอยให้คำแนะนำจนโครงการประสบความสำเร็จ

4. ที่มาและความสำคัญของโครงการ ผู้เขียนต้องศึกษาหลักการ ทฤษฎี แนวคิด สนับสนุนเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจศึกษา เพราะความรู้เหล่านี้จะเป็นแนวทางในการตั้งสมมติฐาน

ออกแบบการทดลอง และประกอบการอภิปรายผล ตลอดจนเสนอแนะเพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อไป

5. คำถามโครงการ เป็นคำถามที่ต้องการให้ทำโครงการเพื่อหาคำตอบต่อไป
6. วัตถุประสงค์ของการทำโครงการ การกำหนดเป้าหมายปลายทางหลังจากทำการศึกษาโดยจะต้องเขียนให้ชัดเจน เข้าใจง่าย สอดคล้องกับชื่อโครงการ
7. สมมติฐาน (ถ้ามี) การคะเนคำตอบล่วงหน้าอย่างมีหลักการ เหตุผลตามหลักการทฤษฎี รวมทั้งผลของการศึกษาโครงการที่ได้ทำมาแล้ว
8. ขอบเขตของการทำโครงการ เพื่อให้ได้ผลที่น่าเชื่อถือ ได้แก่ การกำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ต้องการศึกษา
9. วิธีดำเนินการ เป็นวิธีที่จะช่วยให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการทำงาน ตั้งแต่เริ่มต้นนำเสนอโครงการ จนถึงสิ้นสุดโครงการ ลำดับขั้นตอนก่อนหลังให้ชัดเจน ซึ่งประกอบด้วย
 - 9.1 การกำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา
 - 9.2 การสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 9.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 9.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
10. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล การระบุการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณหรือข้อมูลเชิงคุณภาพ ถ้าเป็นข้อมูลเชิงปริมาณจะวิเคราะห์สถิติอะไรบ้าง เช่น ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เป็นต้น
11. ผลที่คาดว่าจะได้รับ ภาคาดหวังถึงผลการดำเนินการตามโครงการ การเขียนต้องคาดคะเนเหตุการณ์ว่าเมื่อทำโครงการสำเร็จแล้วจะได้รับประโยชน์อะไร สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ใดได้บ้าง สอดคล้องกับจุดประสงค์อย่างไร
12. แผนการกำหนดเวลาปฏิบัติงาน การทำโครงการควรกำหนดระยะเวลาการดำเนินการอย่างชัดเจนเพื่อประโยชน์ต่อการติดตามประเมินผล
13. เอกสารอ้างอิง รายการเอกสารที่นำมาอ้างอิงเพื่อประกอบการทำโครงการ จากการศึกษาขั้นตอนการทำโครงการสามารถสรุปได้ดังนี้ การทำโครงการมีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้
 1. การคิดและการเลือกหัวเรื่อง
 2. การวางแผน
 3. การดำเนินงาน
 4. การเขียนรายงาน
 5. การนำเสนอผลงาน

5.4 การประเมินความสามารถในการทำโครงการ

การประเมินความสามารถในการทำโครงการเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญและจำเป็นกิจกรรมหนึ่ง เมื่อผู้เรียนได้ทำโครงการแล้วจะได้รับการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ซึ่งเป็นการประเมินที่มีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถเลือกปฏิบัติได้ด้วยตนเอง เน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การประเมินผลตามสภาพจริงเป็นการวัดและประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนและประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการประเมินที่สะท้อนให้เห็นคุณภาพงานของผู้เรียน และสิ่งที่คุณผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงโดยพิจารณาจากงานหลายๆ ชิ้น และผู้ประเมินหลายๆ คน โดยมีนักการศึกษาได้ให้แนวทางในการประเมินความสามารถในการทำโครงการไว้ดังต่อไปนี้

กรมวิชาการ (2544 : 8-14) กล่าวว่า การประเมินเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่สามารถสะท้อนให้เห็นความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนและผู้เรียนสามารถประเมินร่วมกันว่าการจัดกิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งขึ้นหรือไม่ อย่างไรก็ตามมีปัญหาอุปสรรคใดเกิดขึ้นบ้าง มีวิธีการแก้ไขอย่างไร และผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรจากการจัดกิจกรรมบ้าง ในการประเมินสามารถประเมินจากผู้ประเมินดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนประเมินตนเอง จะแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนหรือเจ้าของโครงการ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษารายบุคคลหรือรายกลุ่ม มีความพึงพอใจต่อขั้นตอนการศึกษาเพียงใด มีปัญหา ข้อบกพร่อง หรือมีข้อเพิ่มเติมส่วนใดบ้าง ความละเอียดในแต่ละขั้นตอนเป็นอย่างไร
2. เพื่อนร่วมชั้น เป็นการให้ข้อคิดสะท้อนภาพเพิ่มเติม อาจเริ่มจากการขยายขอบเขตการใช้ภาษา ความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งชื่อกับจุดประสงค์ของโครงการตามความเข้าใจของผู้ประเมิน เสนอแนะวิธีการศึกษาของผู้ประเมิน เพื่อพิจารณาการจัดรูปเล่มเพื่อนำเสนอโครงการ เป็นต้น
3. ผู้สอนหรือครูที่ปรึกษา อาจแนะนำเพิ่มเติมในเรื่องวิธีการอื่นๆ ที่ใช้ในการหาคำตอบ ความสัมพันธ์เชิงบูรณาการระหว่างวิชากับหัวข้อที่ศึกษา การขยายผลการศึกษาเป็นโครงการใหม่ๆ เป็นต้น
4. ผู้ปกครอง จะได้ทราบถึงความสามารถ ความถนัด ความสนใจของลูกหรือเด็ก ในความปกครอง ทำให้สามารถปรับตัวเพื่อสนับสนุนทั้งด้านการเงิน กำลังใจ โอกาส เวลาในการร่วมกิจกรรมตามความสนใจของเด็ก

การประเมินผลโครงการควรประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยมีลักษณะดังนี้

1. ทำไปพร้อมๆ กับการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. ยึดพฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงออกเป็นสำคัญ

3. เน้นการพัฒนาตนเองและการประเมินตนเอง
4. ให้ความสำคัญในการพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียน
5. เก็บข้อมูลระหว่างปฏิบัติทุกๆ บริบท (Context) ทั้งที่บ้าน โรงเรียน และชุมชน
6. อยู่บนพื้นฐานของเหตุการณ์จริง
7. เน้นคุณภาพของงาน บูรณาการความรู้กับความสามารถของผู้เรียน
8. เน้นพัฒนาความสามารถการคิดระดับสูง
9. วัดปฏิสัมพันธ์เชิงบวก
10. สนับสนุนการมีส่วนร่วม และการรับผิดชอบร่วมกัน

โดยเสนอวิธีการประเมินผลโครงการเป็น 3 รูปแบบได้แก่

ในการสังเกต

1. การสังเกต สามารถทำได้ทุกเวลา ทุกสถานการณ์ ทั้งแบบมีและไม่มีเครื่องมือ

ขณะปฏิบัติโครงการก็ได้

2. การสัมภาษณ์ การสอบถาม อาจมีลักษณะเป็นทางการ หรือสัมภาษณ์ สอบถาม

3. วัดความรู้ ความสามารถ (Authentic Test) ควรเป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อดูความเชื่อมโยงความรู้อันเดิมกับความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน

บรูซซี ศิริมหาสาร (2547 : 218) กล่าวว่า วิธีการประเมินผลโครงการสามารถประเมินตามจุดเน้น ดังนี้

1. เน้นการประเมินโครงการทั้งระบบ คือ การประเมินโครงการต้องมีวิธีการที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ โดยประเมินกระบวนการ ทั้ง 6 ชั้น คือ

ขั้นที่ 1 การคิดและการเลือกหัวข้อโครงการ

ขั้นที่ 2 การวางแผน (โครงร่างของโครงการ)

ขั้นที่ 3 การดำเนินงาน (ปฏิบัติการโครงการ)

ขั้นที่ 4 การเขียนรายงานโครงการ

ขั้นที่ 5 การนำเสนอโครงการ

ขั้นที่ 6 การพัฒนาโครงการ

และการประเมินความสำเร็จของโครงการ (Process) โดยการใช้การประเมินผลตามทฤษฎีเชิงระบบให้ครอบคลุมทั้ง 3 ระยะ คือ

1) Input คือ การประเมินก่อนการทำโครงการ

2) Process คือ การประเมินขณะทำโครงการ

3) Output คือ Product คือ การประเมินความสำเร็จของโครงการ

2. เน้นการประเมินผู้เรียนในทุกด้าน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงศักยภาพในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) คือ ความสามารถในการปฏิบัติงาน การวางแผนงาน ความสำเร็จของงาน ส่วนด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) คือ ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน และความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ของเรื่องที่ศึกษา และด้านจิตพิสัย (Affective Domain) คือ ทักษะคิดที่ติดต่อการทำงาน

3. เน้นการประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเป็นการประเมินตามสภาพจริง คือ ประเมินโดยบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น เพื่อน ผู้สอน ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยมีวิธีการประเมินที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจรายงานโครงการ และผลงาน การทดสอบความรู้ (ข้อสอบปรนัยและอัตนัย) แฟ้มผลงานโครงการ (Project Portfolio) การนำเสนอโครงการ (แผนโครงการและนิทรรศการ)

สุวัฒน์ นิยมไทย (2553 : 142) กล่าวว่า การประเมินโครงการจะต้องมีการวางแผนการดำเนินการ และการจัดการประเมินการจัดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ผู้ประเมินต้องมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่อไปนี้

1. พฤติกรรมหรือการปฏิบัติของผู้เรียนที่ต้องประเมินมีอะไรบ้าง
2. กระบวนการหรือวิธีการประเมินมีอะไรบ้าง
3. เป้าหมายของการประเมินการเรียนรู้คืออะไร
4. จุดเน้นที่ต้องประเมินการเรียนรู้คืออะไร
5. ผู้มีหน้าที่ประเมินการเรียนรู้มีใครบ้าง

จุดประสงค์การเรียนรู้เป็นแนวทางให้กำหนดเกณฑ์การประเมิน ส่วนการให้คะแนนการทำโครงการต้องเป็นไปตามเกณฑ์การประเมิน 2 แบบ ดังนี้

1. การให้คะแนนภาพรวม เป็นการให้คะแนนในลักษณะของการสรุปผลการเรียนรู้ในส่วนที่เป็นประเด็นสำคัญ โดยไม่พิจารณาถึงองค์ประกอบย่อย เกณฑ์รวมที่ใช้ประเมินการทำโครงการในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงเกณฑ์รวมที่ใช้ประเมินโครงการ

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ
ใช้เวลามากในการทำความเข้าใจปัญหา ต้องอาศัยการแนะนำ การวางแผน วิธีการดำเนินโครงการ ปฏิบัติงานยากลำบาก และเขียนรายงานสับสนไม่ชัดเจน	ต้องปรับปรุง หรือ 1
มีหลักฐานที่แสดงถึงความเข้าใจปัญหา การวางแผน วิธีการดำเนินโครงการถูกต้องบางส่วน ปฏิบัติงานสำเร็จบางส่วน และเขียนรายงานยังไม่ชัดเจน	พอใช้ หรือ 2
มีหลักฐาน ร่องรอยที่แสดงถึงความเข้าใจปัญหา การวางแผน วิธีการทำโครงการได้ถูกต้อง ลงมือปฏิบัติจนสำเร็จ และเขียนรายงานได้ชัดเจน	ดี หรือ 3
มีหลักฐาน ร่องรอยที่แสดงถึงความเข้าใจปัญหา การวางแผน วิธีการทำโครงการได้ โดยออกแบบหรือคิดค้นขึ้นเอง ลงมือปฏิบัติจนสำเร็จ และเขียนรายงานเป็นลำดับขั้น ได้ชัดเจนและครบถ้วน	ดีมาก หรือ 4

2. การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบย่อย การให้คะแนนแบบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในระหว่างการทำกิจกรรม จึงให้คะแนนแยกออกเป็นองค์ประกอบย่อยครอบคลุมทุกจุดประสงค์ โดยกำหนดรายการอย่างชัดเจน เกณฑ์ย่อยที่ใช้ในการประเมินการทำโครงการแยกออกเป็นองค์ประกอบย่อยและประเมินผลในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ดังนี้ ระดับคุณภาพ 4 หมายถึง ดีมาก ระดับคุณภาพ 3 หมายถึง ดี ระดับคุณภาพ 2 หมายถึง พอใช้ และระดับคุณภาพ 1 หมายถึง ต้องปรับปรุง

ทิมพันธ์ เตชะคุปต์ เพียว ยินดีสุข และราชน มีศรี (2556 : 139) กล่าวว่าไว้ว่าวิธีการประเมินผลโครงการสามารถใช้วิธีประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงสามารถโดยมีวิธีการดังต่อไปนี้

1. การประเมินกระบวนการเรียนรู้ (Process of learning) เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนผ่านกระบวนการคิด และกระบวนการกลุ่ม ดังนั้นผู้สอนจึงต้องดูการพัฒนาของการใช้กระบวนการเรียนรู้เป็นระยะๆ จึงต้องมีการประมวลข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของผู้เรียนในการใช้กระบวนการเรียนรู้

2. การประเมินกระบวนการเรียนการสอน (Process of instruction) เป็นการประเมินการจัดการเรียนรู้ของครู โดยดำเนินการ ดังนี้

- 2.1 ให้คำนิยามของกระบวนการจัดการเรียนการสอน
- 2.2 ประมวลผลจากครูที่เกี่ยวข้อง
- 2.3 สรุปผล
- 2.4 วางแผนเพื่อปรับปรุง

3. การประเมินการปฏิบัติหรือการทำงาน (Performance) เป็นการประเมินพฤติกรรม การปฏิบัติงานของนักเรียนโดยสามารถทำได้ดังนี้

3.1 การใช้เหตุผล เช่น กระบวนการแก้ไขปัญหา การใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ในการแก้ปัญหา หรือทดลองเพื่อหาคำตอบ

3.2 ทักษะ เช่น ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการเขียน ทักษะการทดลอง ทักษะการทำโครงการ

3.3 เจตคติของผู้เรียน ความพอใจ ความสนใจ

3.4 นิสัยการทำงาน

3.5 ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน

4. การประเมินผลผลิต (Product) สามารถประเมินในสิ่งต่อไปนี้

4.1 ผลการเรียนรู้ คือ ความรู้เชิงวิชาการ

4.2 ผลผลิต คือ ผลงานต่างๆ ที่สามารถนับเป็นชิ้นได้ เช่น รายงาน สิ่งประดิษฐ์ และชิ้นงานลักษณะต่างๆ

การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิง ปริมาณและเชิงคุณภาพ จากกระบวนการเรียนรู้ การปฏิบัติงาน และผลผลิตที่ได้จากกระบวนการ เรียนรู้ในสภาพที่สอดคล้องกับชีวิตจริง โดยใช้เรื่องราว เหตุการณ์ สภาพจริงหรือคล้ายจริงเป็นสิ่งเร้า ให้ผู้เรียนตอบสนอง แล้วนำข้อมูลสู่การตีค่า (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ, 2551 : 140) โดย สามารถดำเนินการตามวิธีการดังต่อไปนี้

1. การอภิปรายตามวัตถุประสงค์
2. แบบทดสอบมาตรฐาน
3. แบบทดสอบที่พัฒนาโดยผู้สอน
4. การเขียนบันทึกผลการเรียนรู้
5. การนำเสนอด้วยวาจา
6. โครงการ
7. การปฏิบัติทดลอง
8. แฟ้มสะสมงาน/ผลงาน (Portfolios)
9. การสังเกต
10. การบันทึก
11. การสร้างสถานการณ์จำลอง
12. แบบสอบถาม
13. แบบสัมภาษณ์

14. บันทึกการเรียนรู้หรือการเขียนอนุทิน
15. ทีมจัดการโดยผู้เรียน
16. ทีมประเมินโดยผู้สอน
17. การประชุมของผู้ปกครอง

จากการศึกษาวิธีการประเมินผลโครงการสามารถสรุปได้ว่า การประเมินโครงการต้องประเมินกระบวนการ ผลงานที่ได้จากการทำโครงการ และความร่วมมือภายในกลุ่ม โดยสามารถประเมินได้โดย การสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึกการเรียนรู้ การรายงานและการทดสอบผู้ประเมินสามารถให้นักเรียนประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อน ครูและพ่อแม่ ผู้ปกครอง

ในการจัดทำโครงการของผู้เรียนครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความสามารถในการทำโครงการ หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนการทำโครงการ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถด้านการวางแผนการทำโครงการ 2) ความสามารถด้านกระบวนการทำงาน และ 3) ความสามารถด้านผลงานและการนำเสนอ ซึ่งวัดจากแบบประเมินความสามารถในการทำโครงการ ซึ่งมีลักษณะเป็นเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubrics)

5.5 ประโยชน์ของโครงการ

กรมวิชาการ (2544 : 8-15) กล่าวว่า ประโยชน์ของโครงการสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. กิจกรรมโครงการเหมาะกับการศึกษาในยุคนี้
2. เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน
3. เกิดความรู้จริงจากการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการค้นคว้าทดลอง
4. สามารถใช้ความรู้ได้หลายด้าน
5. สามารถเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ
6. ฝึกให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
7. พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เกิดความภาคภูมิใจที่ปฏิบัติงานสำเร็จ
8. สนุกสนานในการเรียนรู้
9. สนับสนุนการค้นคว้าด้วยตนเอง

กิตติชัย สุธาสิโนบล (2546 : 2-3) กล่าวว่า ประโยชน์จากการจัดทำโครงการสำหรับผู้เรียน และผู้สอน มีดังนี้

ประโยชน์สำหรับผู้เรียน

1. ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้านปัญญาในการแสวงหาความรู้เพื่อนำไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตนเอง

2. ผู้เรียนจะได้ฝึกกระบวนการคิด กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการแก้ปัญหา ซึ่งจะนำไปสู่ความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และเป็นการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้อย่างสูงสุดเต็มตามศักยภาพของผู้เรียน

3. ผู้เรียนได้รับการกระตุ้นให้มีความสนใจในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีความชื่นชมในผลงานของนักคิด นักประดิษฐ์ และเป็นการสร้างเจตคติที่ดีให้กับผู้เรียน

4. ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยใช้วิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย เรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย

5. ผู้เรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และมีคุณค่าเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ โดยเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจ เรียนรู้โดยใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มในการสร้างสรรค์ผลงาน ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นของตน

ประโยชน์สำหรับผู้สอน

ผู้สอนควรสนับสนุนให้ผู้เรียนทำโครงการตามสาระการเรียนรู้ต่างๆ ตามความสนใจ ความต้องการของตนเอง

1. ดึงศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่างๆ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียน นำความรู้ ทักษะ ความคิดริเริ่ม ความคิดแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ อันเป็นการส่งเสริมศักยภาพ แห่งการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน

2. พัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่ดีในการปฏิบัติงานของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3. ฝึกให้ผู้เรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับชุมชน

4. สร้างให้ผู้เรียนตระหนักถึงความยิ่งใหญ่ของสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีต่อสังคมการเรียนรู้ เพื่อการดำรงชีวิต

5. ปลุกฝังเจตคติที่ดี ให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

วรภรณ์ ตรีสกุลสถิตย์ (2551 : 6-7) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ผลิตผลงาน โดยจัดทำโครงการช่วยผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนมาปรับใช้ในการทำโครงการ ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการเรียนรู้ และพัฒนาในหลายด้านด้วยกัน ดังนี้

1. ผู้เรียนต้องนำเอาความรู้ที่ได้จากแหล่งการเรียนรู้ บูรณาการเข้ากับกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ เพื่อนำไปสู่ความรู้ใหม่ๆ ด้วยการศึกษาค้นคว้า หาความหมาย การแก้ปัญหา และเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง

2. ผู้เรียนต้องสร้าง กำหนดความรู้ จากการคิด หรือแนวคิดที่มีอยู่แล้ว กับความคิด หรือแนวคิดที่เกิดขึ้นใหม่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนความรู้ให้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งใหม่

3. การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านโครงงาน ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความคิด กับข้อเท็จจริง ซึ่งจะถูกเชื่อมโยงเข้าเป็นเรื่องเดียวกันในลักษณะของความสัมพันธ์และการเชื่อมโยง อันจะสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆได้

4. การเรียนรู้จากโครงงาน ถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม เพราะทุกคน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา ค้นคว้า หาคำตอบ ความหมาย ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหา มีการร่วมคิด ร่วมทำงาน ส่งผลให้เกิดกระบวนการค้นพบกระบวนการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเองสามารถนำความรู้ ที่ได้รับมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเป็นลักษณะของการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaboration learning)

5. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมผู้เรียนจะถูกกระตุ้นให้แสดงออกด้านความรู้และ ความสามารถด้านต่างๆ ที่มีอยู่ในตัวของผู้เรียน

6. การเรียนรู้แบบโครงงานช่วยส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

7. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานให้ความสำคัญที่ตัวผู้เรียน

7.1 มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ

7.2 มีความสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญา และสังคม

7.3 รู้จักการคิดวิเคราะห์

7.4 รักการเรียนรู้ มีความสุขในการเรียน

7.5 เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

7.6 มีวินัย มีความรับผิดชอบ

7.7 มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต และทักษะทางอาชีพ

7.8 รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น

7.9 ฝึกการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

จากการศึกษาประโยชน์ของโครงงานสรุปได้ว่า การจัดทำโครงงานเป็นการส่งเสริม ให้ผู้เรียนให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงาน ประสานงาน และติดต่อกับหน่วยงานต่างๆ พร้อมทั้ง มีการวางแผนการทำงาน กล้าคิด กล้าแสดงออก ต่อชุมชนมากขึ้น ทำให้รู้จักหน้าที่ และมีความ รับผิดชอบรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักการแบ่งเวลา และการ ตรงต่อเวลารู้จักการแก้ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และทำให้รู้วิธีการทำงานต่างๆ เป็นต้น

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

ชญาน์พัชร ทีสุกะ (2555) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นนี้ศรีสงคราม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านข่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ถิ่นนี้ศรีสงคราม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80 3) หาค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ 4) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และ 5) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านข่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 66 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนบ้านข่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 18 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย ข้อสอบ จำนวน 30 ข้อ 2) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียน ประกอบด้วย ข้อความ จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ (t-test) ชนิดกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระจากกัน (Dependent Sample) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ถิ่นนี้ศรีสงคราม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านโครงสร้าง และเนื้อหา และด้านอัตราเวลาเรียน ตามลำดับ 2) ผลการประเมินหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ 3) ผลการหาค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 0.7439 หรือคิดเป็นร้อยละ 74.39 4) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 5) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่อยู่ในระดับมากที่สุด

ทวิช ลักษณะสง่า (2556) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม การศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) พัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 3) ทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 4) ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับผลการเรียนรู้การศึกษาท้องถิ่น ความสามารถของนักเรียน

ในการศึกษาท้องถิ่น และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชินีบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 11 ห้องเรียน รวม 540 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชินีบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 50 คน ได้มาจากวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลาก 1 ห้องเรียน จากทั้งหมด 11 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น 2) แบบสอบถาม 3) แบบสัมภาษณ์ ประเด็นสนทนากลุ่ม 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) แบบประเมินความสามารถในการศึกษาท้องถิ่น และ 6) แบบบันทึกความภาคภูมิใจในท้องถิ่นการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t (t-test dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญ และต้องการให้พัฒนาหลักสูตรที่เน้นการแสวงหาความรู้โดยใช้ท้องถิ่นที่ผู้เรียนอาศัยเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ คาดหวังให้ผู้เรียนมีกระบวนการในการสร้างองค์ความรู้และเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น 2) ผลการพัฒนาหลักสูตรพบว่า หลักสูตรประกอบด้วยหลักการ จุดหมาย คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ โครงสร้างรายวิชา แนวทางการจัดการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ เกี่ยวกับการกำหนดประเด็นการศึกษาท้องถิ่น การรวบรวมข้อมูล การประเมินข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปเรียบเรียง และนำเสนอ 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน และพฤติกรรมการศึกษาท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน และคนในท้องถิ่นเป็นผู้ให้ความรู้ และ 4) ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรพบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้การศึกษาท้องถิ่นก่อนและหลังใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความสามารถและเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น โดยนักเรียนเห็นว่าในท้องถิ่น มีแหล่งเรียนรู้ให้ศึกษาและมีคนในท้องถิ่นเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ท้องถิ่นของนักเรียนน่าอยู่ คนในท้องถิ่นมีอัธยาศัยดี มีน้ำใจ และนักเรียนต้องการพัฒนาท้องถิ่นของนักเรียนให้น่าอยู่ยิ่งขึ้น

สกุลวัฒน์ รัชนิกร (2559) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เมืองพญา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เมืองพญา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เพื่อประเมินความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่น ผ่านการนำเสนอชิ้นงาน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอักษรพญา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 5 ห้องเรียน รวม 175 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอักษรพญา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 35 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย 1) หลักสูตรหน่วยการเรียนรู้ 2) แผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบประเมินความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่น ผ่านการนำเสนอชิ้นงาน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรหน่วยการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นหลักสูตร ที่มีคุณภาพสูง มีระดับความเหมาะสมอยู่ที่ระดับมาก 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการประเมินความภาคภูมิใจ ในความเป็นท้องถิ่น ผ่านการนำเสนอชิ้นงานอยู่ในระดับดีมาก

อรศรี การสมาน (2559) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่ม สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อหลักสูตร โดยประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนเทศบาลวัดอุปนนันทาราม สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองระนอง จำนวน 4 ห้องเรียน รวม 122 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนเทศบาล วัดอุปนนันทาราม สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองระนอง จำนวน 31 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง 2) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 16 แผน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test ผลการศึกษาพบว่า 1) หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นมีค่าเท่ากับ 0.68 แสดงว่าหลักสูตรท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สูงขึ้นร้อยละ 67.83 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก

นิธิโรจน์ เกษมฤทธิ์ขจร (2560) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้าง อัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างและตรวจสอบ คุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2) เพื่อทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 3) เพื่อประเมินหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใช้แบบแผนการวิจัยแบบคู่ขนาน ซึ่งให้ความสำคัญกับวิธีเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพเท่าเทียมกัน โดยนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนเทศบาล วัดแหลมสุวรรณาราม (วัฒนรวมวิทยา) จำนวน 1 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หลักสูตรท้องถิ่นฯ 2) แบบวัดคุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาคร 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) แบบสังเกตการณ์ปฏิบัติตามอัตลักษณ์สมุทรสาคร และ 5) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t (t-test dependent) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นใช้กระบวนการทางสังคม 5 ขั้นตอน ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ตามแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เน้นกิจกรรมการฝึกปฏิบัติมีลักษณะบูรณาการเนื้อหาสาระในท้องถิ่นเพื่อทำให้เกิดอัตลักษณ์ภายในตัวผู้เรียน หลักสูตรท้องถิ่นประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง สาระการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน แนวการวัดและประเมินผล พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เมื่อนำหลักสูตรไปทดลองใช้ พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจอัตลักษณ์สมุทรสาครสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีคุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครในระดับดีทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน 2) ผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า หลังการใช้หลักสูตรฯ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจอัตลักษณ์สมุทรสาคร สูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินคุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครของผู้เรียน พบว่า คุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครโดยภาพรวม 5 ด้านอยู่ในระดับดี ด้านตราจังหวัด อยู่ในระดับดี ด้านอัตลักษณ์เมืองประมงอยู่ในระดับดีมาก ด้านอัตลักษณ์ดงโรงงาน อยู่ในระดับดี ด้านอัตลักษณ์ลานเกษตรอยู่ในระดับดี และด้านอัตลักษณ์เขตประวัติศาสตร์อยู่ในระดับดี 3) ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้เข้ารับการพัฒนาได้รับการพัฒนาพฤติกรรมที่ระบุในหลักสูตรมากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมการอบรมได้ฝึกปฏิบัติเน้นการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามลำดับ

สำราญ ตั้งศรีทอง (2564) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) ศึกษาผลการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และ 3) เป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

ได้แก่ ครูผู้รับรางวัลจากมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี 5 คน ครูผู้ใช้หลักสูตร 7 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 38 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง แบบสอบถามความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบสอบถามความพึงพอใจ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม การทดลองใช้ และลงพื้นที่ภาคสนาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหาสาระ 4) การจัดการเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งภาพรวมของหลักสูตรมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก สูงกว่าความเหมาะสม ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมแรงบันดาลใจก่อนเรียนน้อยกว่าหลังเรียน สำหรับผลการปรับปรุงหลักสูตร พบว่า ภาพรวมหลังการใช้หลักสูตรมีความเป็นประโยชน์ มากกว่าความเหมาะสม และผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นได้ว่า หลักสูตรมีการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ชวนพิศ สิริพันธนะ (2557) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับอุดมศึกษา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) พัฒนาและทดลองใช้โปรแกรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 3) ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 4) ประเมินและพัฒนาโปรแกรมประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยรัฐและเอกชนทุกแห่งที่จัดการเรียนการสอน รายวิชาคณิตศาสตร์ ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ขั้นตอนแรกสุ่มได้มหาวิทยาลัยรัฐ 15 แห่ง จำแนกเป็นมหาวิทยาลัยสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยจำนวน 5 มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 5 แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชนจำนวน 5 มหาวิทยาลัย รวมเป็น 15 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) จากมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันตก 4 แห่ง ได้กลุ่มตัวอย่างมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยใช้นักศึกษาศาสนาวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 2) แบบสอบถามความคิดเห็นต่อโปรแกรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับอุดมศึกษาสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ การทดสอบค่าที (t-test dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ประกอบด้วย ความต้องการการเรียนรู้คณิตศาสตร์ การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายวิจัย และปฏิบัติการวิจัยคณิตศาสตร์ 2) โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นตามลำดับขั้นการพัฒนาโปรแกรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 4 ขั้น ดังนี้ การวางแผน การออกแบบการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล 3) ผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังเรียนโดยใช้

โปรแกรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการใช้โปรแกรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อในระดับแรก คือ ผู้เรียนได้เรียนรู้เกิดการเรียนรู้จากสภาพจริงจากการลงภาคสนาม รองลงมาคือ ผู้เรียนเรียนรู้จากการบูรณาการจากศาสตร์สาขาต่างๆ และสะท้อนสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริงตามลำดับ

ดิษยุทธิ์ บัวจุม (2557) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อสร้างความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่นของนักเรียนโรงเรียนบ้านพะนางวิทยา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) ศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่นจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และ 3) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีของบ้านพะนางและโรงเรียนบ้านพะนางวิทยา โดยมีผู้ร่วมวิจัย 21 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาประชาชญาชาวบ้าน และกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการพัฒนา 23 คน รวม 44 คน การดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกเป็นระยะเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ร่วมวิจัย และระยะที่สองเป็นระยะวางแผน นำแผนไปปฏิบัติ และปรับปรุง เพื่อให้นักเรียนมีความสนใจทักษะอาชีพในท้องถิ่น การเก็บรวบรวมข้อมูล มีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามความสนใจในอาชีพ แบบทดสอบความรู้ในอาชีพ แบบสอบถาม เจตคติต่ออาชีพทอผ้า และแบบสังเกตความชำนาญในการปฏิบัติงานทอผ้า ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชาอาชีพทอผ้าลายลูกแก้วและทำอุปกรณ์ทอผ้า จำนวน 60 ชั่วโมง โดยเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านควบคู่การฝึกปฏิบัติจริงซึ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของนักเรียน 2) ร่วมตัดสินใจเลือกอาชีพในชุมชน 3) สร้างหลักสูตรท้องถิ่น 4) วิพากษ์หลักสูตรท้องถิ่น และ 5) ทดลองใช้และปรับปรุงหลักสูตร 2) ผลการเปลี่ยนแปลงความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่น พบว่า 1) นักเรียนที่เรียนทอผ้าลายลูกแก้วมีความสนใจในอาชีพอยู่ในระดับสนใจมาก และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนนักเรียนที่เรียนทำอุปกรณ์ทอผ้ามีความสนใจในอาชีพตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) นักเรียนที่เรียนทอผ้าลายลูกแก้วและนักเรียนที่เรียนทำอุปกรณ์ทอผ้ามีทักษะในอาชีพท้องถิ่น อยู่ในระดับดี และ 3) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาศักยภาพของชุมชน 2) กระตุ้นบุคคลในชุมชนและบุคลากรในโรงเรียนตระหนัก และมีพลังอำนาจในการจัดการศึกษาร่วมกัน 3) ศึกษาความต้องการพัฒนาด้านอาชีพในท้องถิ่นของนักเรียน 4) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 5) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง 6) จัดโครงการเสริมการเรียนรู้ และ 7) ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

เรวดี จันทเปรมจิตต์ (2557) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเป็นผู้สูงอายุที่ยังคุณประโยชน์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์หลักสูตร ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์บัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาไทย ประเทศในอาเซียนและนอกอาเซียน ตามกรอบสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 2) ประเมินความต้องการจำเป็น ของสมรรถนะครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 และ 3) นำเสนอแนวทางพัฒนาหลักสูตร สาขาวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าดัชนี PNI Modified และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย สมรรถนะ 77 สมรรถนะ ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 พบสมรรถนะที่มีความต้องการจำเป็น จำนวน 31 สมรรถนะ ซึ่งสมรรถนะที่นิสิต นักศึกษา ครู ควรได้รับการพัฒนามากที่สุด 5 อันดับ คือ พัฒนาภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร รวมทั้งรับ หรือขยายความรู้ที่เป็นสากล ผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นำผลงานวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู ประเมินทักษะการจัดลำดับการคิดระดับสูงของผู้เรียน และพัฒนาภาษา และวัฒนธรรมเพื่อ เสริมสร้างความเป็นครูสากล ตามลำดับ ทั้งนี้ผลการวิจัยได้เสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรต้นแบบ ให้มีรายวิชาจำนวน 39 รายวิชา ที่สนับสนุนสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21

ศรียรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557) ศึกษาเรื่อง “กระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพ ของกระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิด อย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา 2) ศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และ 3) ขยายผลกระบวนการ ทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปล่องเหล็ก จำนวน 98 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6/1 โรงเรียนบ้านปล่องเหล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 34 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) กระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) คู่มือการใช้กระบวนการทัศน์ 3) หน่วยการเรียนรู้ 4) แบบประเมินความสามารถ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test dependent) และการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็น ฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มีชื่อว่า “CLTE” มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้

4 ด้าน ที่ต้องการคำนึง ประกอบด้วย ชุมชน (Community) การจัดการเรียนรู้ (Learning) เทคโนโลยี (Technology) และการประเมินผล (Evaluation) กระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ เป็นการเรียนรู้บนฐานของชุมชน โดยคำนึงถึงองค์ประกอบ 4 ด้านของ “CLTE” โดยจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอน PSRA ซึ่งผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติจริงและแก้ปัญหาที่พบในชุมชน ด้วยการเรียนรู้ที่หลากหลาย และได้ชิ้นงานที่สร้างสรรค์ 2) วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ PSRA ประกอบด้วย ขั้นตอนเตรียมความพร้อม (Preparing) ขั้นตอนกลยุทธ์การเรียนรู้ (Strategies) ขั้นสู่ผลสะท้อนคิด (Reflection) และขั้นประเมินประสิทธิผล (Assessing) 4) การวัดและประเมินผล ประเมินภาพรวมของกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จากการสะท้อนคิดของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และ 5) เงื่อนไขในการนำกระบวนทัศน์ไปใช้ ให้ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ ชุมชนให้การส่งเสริม สนับสนุนและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ผู้เรียนลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ฝึกการคิด และการแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริงที่พบในชุมชน และการยืดหยุ่นเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมนอกห้องเรียน พบว่า กระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.20/83.50 2) ประสิทธิภาพของกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่า 1) หลังเรียนตามกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ การค้นคว้า การแสวงหาคำตอบ ค้นหาความจริง ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือความสามารถในการสรุปผล จากข้อมูลและหลักฐานต่างๆ ที่ปรากฏ 2) หลังเรียนตามกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักเรียนมีความสามารถด้านการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่มีคะแนนสูงที่สุด คือ การค้นพบแนวคิดและด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะการสร้างสรรค์ความรู้ และ 3) ผลการขยายผลกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่า หลังเรียนตามกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน อยู่ในระดับมาก

ชนภัทร์ อินทวารี (2558) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโบสถ์ จังหวัดสิงห์บุรี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโบสถ์ จังหวัดสิงห์บุรี และ 2) ศึกษาการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์

ท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโบสถ์ จังหวัดสิงห์บุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโบสถ์ จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 3 ห้องเรียน รวม 113 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโบสถ์ จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 37 คน สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 ข้อ และ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t-test แบบ Dependent ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จำนวน 5 แผน มีองค์ประกอบดังนี้ สารการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาหลักสูตรการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยมีวิธีจัดการเรียนรู้ คือ การทัศนศึกษาในสถานที่จริง การอภิปรายกลุ่ม การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในเรื่องท้องถิ่น การสร้างแผนผังความคิด ผลการทดลองพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุป

จากการศึกษารรณกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แนวการจัดประสบการณ์ที่มีการจัดทำเป็นแบบแผน เป็นกรอบหรือแนวทางในการจัดการศึกษา โดยมีการกำหนดวิธีการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้ เป็นแผนแสดงแนวทางในการจัดมวลประสบการณ์ และเป็นตัวกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลทำเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือสมบูรณ์ขึ้นกับการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐาน และเป็นมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การประเมินผลหลักสูตร และ 4) การปรับปรุงหลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตรมีความต่อเนื่องเป็นวัฏจักร (Cycle) มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้ทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในตลอดเวลา เพื่อให้หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน โรงเรียน ชุมชน และสังคมปัจจุบันสามารถสรุปขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และ 4) การประเมินหลักสูตรสำหรับการประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีระบบในองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย แนวทางการจัดการเรียนรู้ แนวทางการวัดประเมินผล

คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ โครงสร้างรายวิชา และแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำผลมาใช้ประโยชน์ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าหลักสูตรที่นำไปปฏิบัติว่า สมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่อย่างไร มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพ สำหรับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นหลักสูตรที่เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของท้องถิ่นของตนเองที่เกี่ยวข้องกับมะพร้าว เพราะมะพร้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักชนิดหนึ่งของชาวจังหวัดสมุทรสงคราม มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านจังหวัดสมุทรสงครามมาอย่างช้านาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตั้งแต่เกิดจนตาย ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งการจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามศักยภาพผ่านการเรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างอิสระบนพื้นฐานของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของตนเองผ่านการสอบถาม การสัมภาษณ์จากผู้รู้ในชุมชน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดเวลาผ่านการเรียนรู้จากชุมชนผ่านขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผนและเตรียมการ โดยศึกษาพื้นฐานของชุมชน วิเคราะห์หลักสูตร ประชุมชี้แจงเพื่อออกแบบการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ โดยใช้กลยุทธ์จัดการเรียนรู้ประยุกต์กับการเรียนรู้ด้วยโครงงาน เรียนรู้ในชุมชน และสะท้อนคิด (Reflection) และขั้นที่ 3 ขั้นประเมินผล ประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงผ่านการทำโครงงาน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานประสานงาน และติดต่อกับหน่วยงานต่างๆ พร้อมทั้งมีการวางแผนการทำงาน กล้าคิด กล้าแสดงออก ทำให้รู้จักหน้าที่ และมีความรับผิดชอบมากขึ้น รู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้เกิดการพัฒนาความคิด รู้จักการแบ่งเวลา และการตรงต่อเวลา รู้จักการแก้ปัญหาต่างๆ

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้แบบแผนการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) โดยใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเมธีชูณหะวันวิทยาลัย จำนวน 13 คน มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

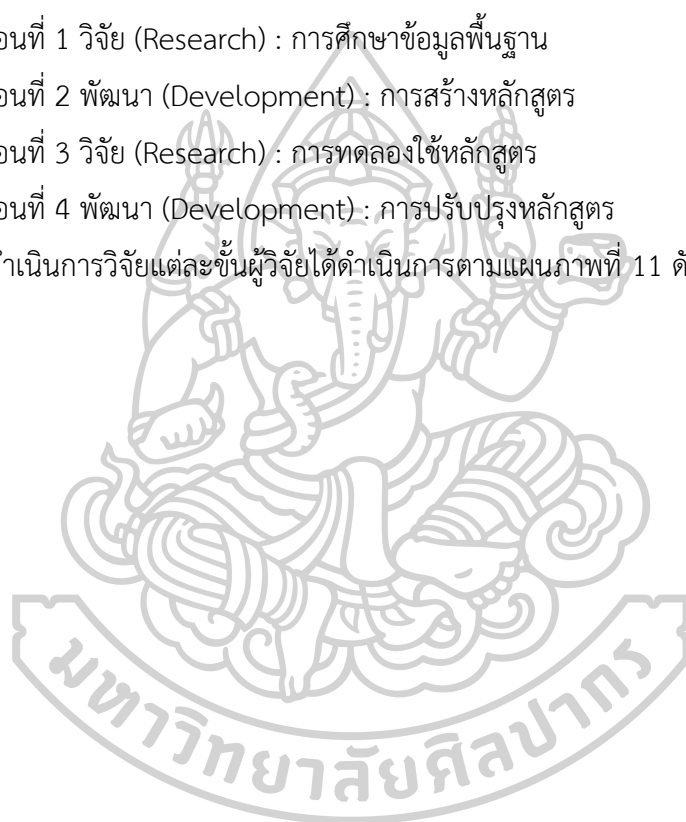
ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

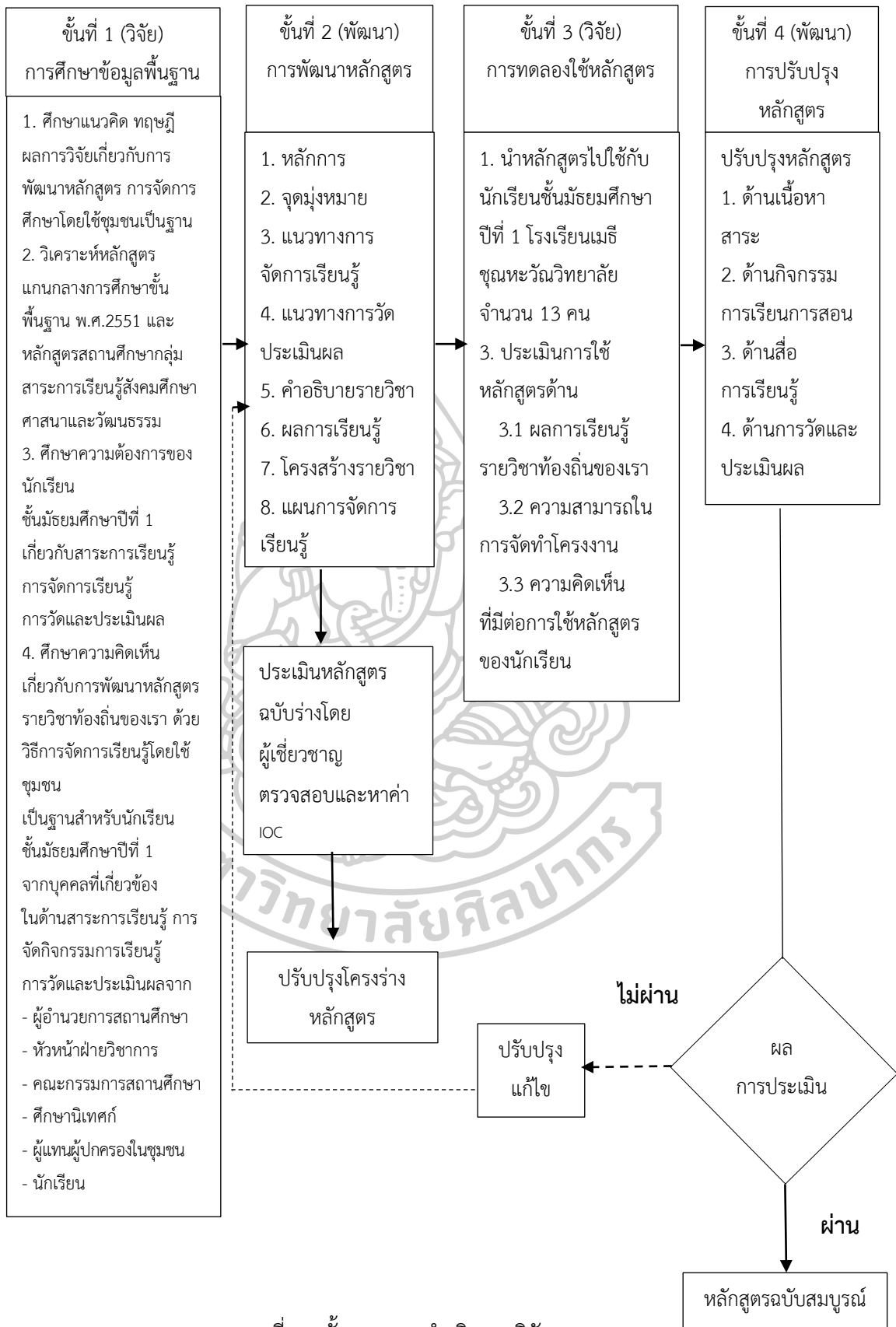
ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Development) : การสร้างหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research) : การทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (Development) : การปรับปรุงหลักสูตร

การดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแผนภาพที่ 11 ดังนี้

แผนภาพที่ 11 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และความต้องการของผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษานิเทศก์ ผู้แทนผู้ปกครองในชุมชน และนักเรียน โดยมีวิธีดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยวิเคราะห์ความต้องการพื้นฐาน เนื้อหาสาระ เพื่อนำมากำหนดจุดมุ่งหมาย สาระการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ และแนวทางการวัดและประเมินผล
2. วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนเมธีชุนหะวันวิทยาลัย
3. สอบถามความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลรูปแบบของหลักสูตรโดยใช้แบบสอบถามความต้องการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. ศึกษาความคิดเห็นโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในท้องถิ่นในด้านสาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้อ การวัดและประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมธีชุนหะวันวิทยาลัย จำนวน 13 คน ในการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอน จำนวน 12 ข้อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ภูมิลำเนา อายุ อาชีพของผู้ปกครอง วิธีการได้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของเรา (จังหวัดสมุทรสงคราม) และวิธีการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของเรา

ตอนที่ 2 ความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัด และการประเมินผลของหลักสูตร จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ สารการเรียนรู้ที่ต้องการศึกษาโดยมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับรายวิชาท้องถิ่นของเรา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เอกสาร ใบงาน ต่างๆ และสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ที่นักเรียนต้องการเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ข้อ

การสร้างแบบสอบถาม มีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และสำรวจข้อมูลที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้รายวิชา ท้องถิ่นของเรา โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

2. นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาประมวลเพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างเครื่องมือ และขอบเขตของเนื้อหาในพฤติกรรมบ่งชี้ โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. สร้างแบบสอบถาม ตามขอบเขตเนื้อหา คำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open Ended Form) และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านเนื้อหาสาระสังคมศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้านท้องถิ่นศึกษา และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ และการประเมินที่ถูกต้องโดยการนำแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence) ของแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาองความเห็นคำนวณหาค่า IOC โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องซึ่งค่า IOC เท่ากับ 1.00 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข หน้า 170-171) เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขโดยกำหนดการให้คะแนนโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

+ 1 = เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามในแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

0 = เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามในแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

- 1 = เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามในแบบสอบถามไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

แล้วนำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) มาแทนค่าสูตรดังนี้

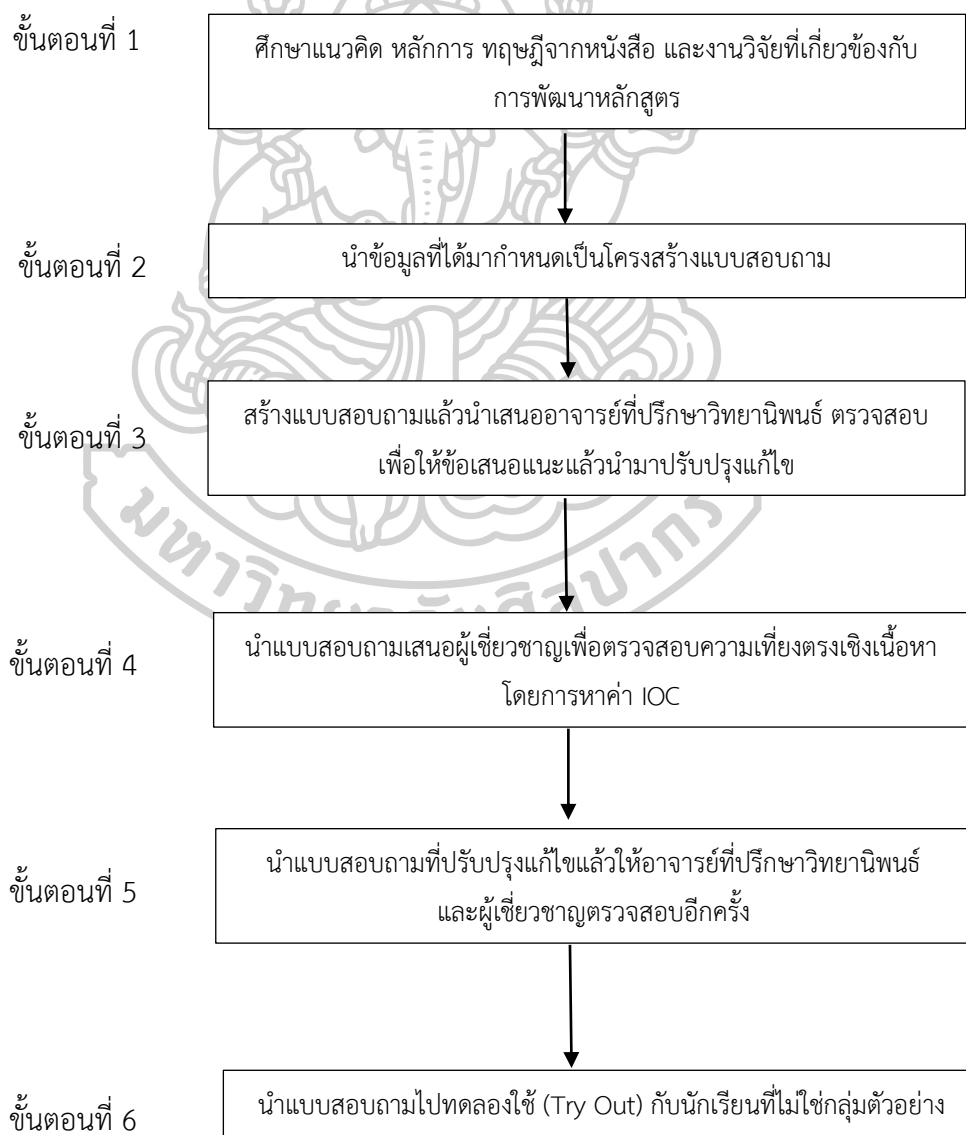
$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามในการสัมภาษณ์
 $\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่า IOC สูงกว่า .50 แสดงว่าข้อคำถามในแบบสอบถามมีความเหมาะสมหรือสอดคล้องกับจุดประสงค์หรือลักษณะเฉพาะของพฤติกรรม (พรธณี ลีกิจวัฒน์ 2559 : 195)

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสกลวิสุทธิ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยสรุปขั้นตอนดังแผนภาพนี้

แผนภาพที่ 12 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

2. แบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

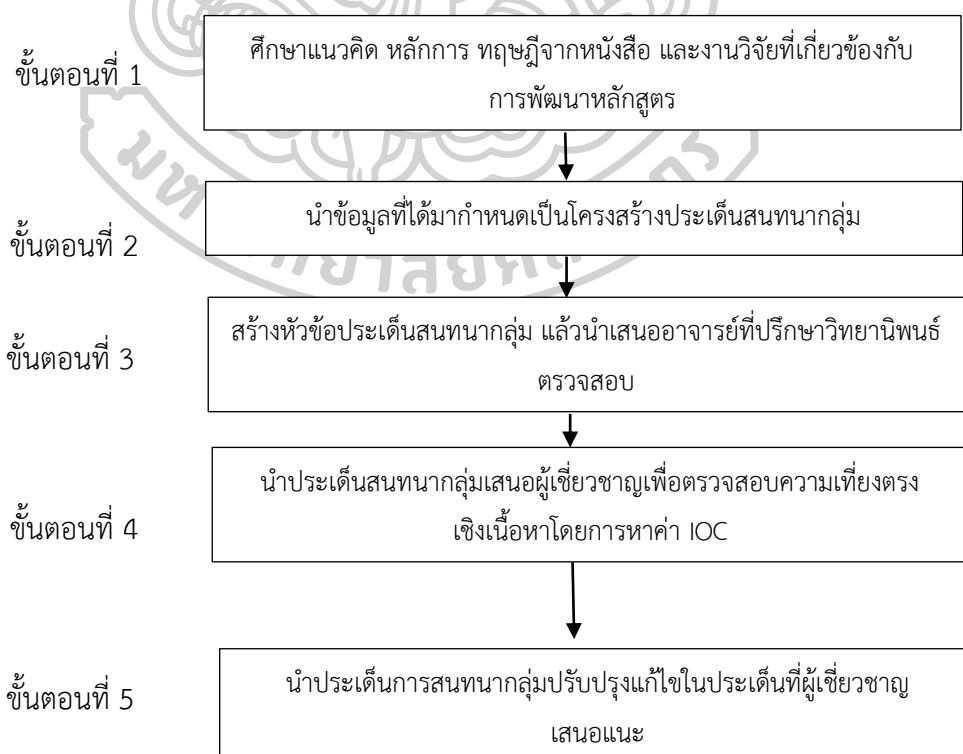
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดหลักการ ทฤษฎี จากหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล เพื่อกำหนดโครงสร้างของเครื่องมือ และขอบเขตของเนื้อหาในพฤติกรรมบ่งชี้ โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่ 3 สร้างประเด็นสนทนากลุ่มตามขอบเขตของเนื้อหา ในพฤติกรรมบ่งชี้ที่กำหนด เพื่อสำรวจความต้องการใช้หลักสูตร จุดมุ่งหมาย หลักการ วิธีการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น จากนั้นนำประเด็นสนทนากลุ่มที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ

ขั้นตอนที่ 4 นำประเด็นสนทนากลุ่มเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของประเด็นสนทนากลุ่ม โดยการนำแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่มไปให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาลงความเห็น และให้คะแนนให้นำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องซึ่งค่า IOC เท่ากับ 0.94 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข หน้า 171-172)

ขั้นตอนที่ 5 หาประเด็นสนทนากลุ่ม ปรับปรุงแก้ไขในประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ เพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยสรุปผังแผนภาพที่ 13

แผนภาพที่ 13 แสดงขั้นตอนการสร้างประเด็นการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนา ใช้สถิติร้อยละ (%)
 ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็น และความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร
 และตอนที่ 3 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลการสัมภาษณ์และการสอบถาม/ข้อเสนอแนะ
 เพิ่มเติม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และจากการสนทนากลุ่มให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ
 การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับ
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากชั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสรุปความต้องการใช้หลักสูตร
 จุดมุ่งหมาย หลักการ วิธีการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น ผู้วิจัยได้สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ดังตารางที่ 5
 ตารางที่ 5 สรุปวิธีดำเนินการวิจัยชั้นตอนที่ 1 การวิจัย (R1 / Research) : ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับนโยบาย การศึกษาแห่งชาติ	การศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับนโยบาย การศึกษา	- แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) - พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ ที่ 3) พุทธศักราช 2553	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. เพื่อศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตร รายวิชา	ศึกษาเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาหลักสูตร รายวิชา	เอกสารของ นักการศึกษาต่างๆ และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยต่างๆ	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. เพื่อวิเคราะห์ หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	วิเคราะห์หลักสูตร แกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	เอกสารหลักสูตร แกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
4. เพื่อวิเคราะห์ หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเมธีคุณหะว็ด วิทยาลัย กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	วิเคราะห์หลักสูตร สถานศึกษาโรงเรียน เมธีคุณหะว็ดวิทยาลัย กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	เอกสารหลักสูตร สถานศึกษาโรงเรียน เมธีคุณหะว็ด วิทยาลัย กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
5. เพื่อสำรวจและ ศึกษาความต้องการ การพัฒนาหลักสูตร รายวิชาท้องถิ่นของเรา	- การสนทนากลุ่ม (Focus Group)	- ผู้อำนวยการ สถานศึกษา - หัวหน้ากลุ่มงาน วิชาการ - คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้น พื้นฐาน - ศึกษานิเทศก์ - ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ใน ท้องถิ่น	- แบบการสนทนากลุ่ม - วิเคราะห์คำร้อยละ - วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/สถิติ
6. เพื่อศึกษาความต้องการในการเรียนรายวิชาท้องถิ่นของเรา	- การสอบถาม	- นักเรียน	- แบบสอบถาม - วิเคราะห์ค่าร้อยละ - วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
7. เพื่อศึกษาข้อบ่งชี้เนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รายวิชาท้องถิ่นของเรา โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	- การสนทนากลุ่ม (Focus Group)	- ผู้อำนวยการสถานศึกษา - หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ - คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน - ศึกษานิเทศก์ - ผู้ปกครอง - ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในท้องถิ่น	- แบบการสนทนากลุ่ม - วิเคราะห์ค่าร้อยละ - วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Development) : การพัฒนาหลักสูตร

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

วิธีดำเนินการพัฒนาหลักสูตร

นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ขั้นตอนที่ 1 คือ ชั้นศึกษาข้อมูลพื้นฐานมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร (ฉบับร่าง)

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินหลักสูตร (ฉบับร่าง) โดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 3 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การพัฒนาหลักสูตร (ฉบับร่าง) โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 จากการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเมธีชุนหะวันวิทยาลัย การศึกษาความคิดเห็น และความต้องการเกี่ยวกับ

สาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ผ่านการร่วมกันวิเคราะห์แล้วพัฒนาหลักสูตร (ฉบับร่าง) ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการจัดการเรียนรู้ 4) แนวทางการวัดประเมินผล 5) คำอธิบายรายวิชา 6) ผลการเรียนรู้ 7) โครงสร้างรายวิชา 8) แผนการจัดการเรียนรู้ และนำหลักสูตร (ฉบับร่าง) นำเสนอที่ประชุมผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในท้องถิ่น ร่วมกันพิจารณาอีกครั้ง

2) การประเมินหลักสูตร (ฉบับร่าง) โดยผู้เชี่ยวชาญ เมื่อสร้างข้อมูลฉบับร่างเสร็จจึงมีการดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ โดยตรวจสอบด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบโครงสร้างหลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 สิ่งที่ต้องตรวจสอบ คือ ส่วนประกอบของหลักสูตร ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการจัดการเรียนรู้ 4) แนวทางการวัดประเมินผล 5) คำอธิบายรายวิชา 6) ผลการเรียนรู้ 7) โครงสร้างรายวิชา 8) แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมกับสภาพปัญหา ความจำเป็นกับการพัฒนาหลักสูตรหรือไม่ และสอดคล้องกันหรือไม่ เพียงใด

2.2 ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฉบับร่าง ผู้วิจัยนำหลักสูตรฉบับร่างที่พัฒนาขึ้นก่อนนำไปทดลองใช้โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความเหมาะสมในประเด็น ดังนี้ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย แนวทางการจัดการเรียนรู้ ระยะเวลาในการเรียน สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา และเนื้อหาของหลักสูตร แล้วหาความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้แก่

2.2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ และตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ว่ามีความสอดคล้องกับหลักสูตรหรือไม่

2.2.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระสังคมศึกษา จำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหา และระยะเวลาในการทดลองใช้หลักสูตร

2.2.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2.2.4 ผู้เชี่ยวชาญด้านท้องถิ่นศึกษา จำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหา และวิธีการศึกษาในชุมชน

2.2.5 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของขั้นตอน และวิธีการวัดและประเมินผล

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ คือ แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง หลักสูตรฉบับร่างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยประกอบด้วยระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของส่วนประกอบต่างๆ ของโครงร่างหลักสูตรและข้อเสนอแนะ

2.4 การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นพร้อมทั้งหลักสูตรฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฉบับร่างโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็น ด้านส่วนประกอบของหลักสูตรฉบับร่าง โดยคำนวณค่า IOC ว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรเหมาะสมสำหรับการนำไปทดลองใช้ และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญให้มีการตรวจสอบหลักการ จุดมุ่งหมาย แนวทางการจัดการเรียนรู้ แนวทางการวัดประเมินผล คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ โครงสร้างรายวิชา และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องซึ่งค่า IOC อยู่ในช่วง 0.80-1.00 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข หน้า 173) แสดงว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องสำหรับการนำไปทดลองใช้

3) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร นำผลการประเมินหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสมที่จะนำไปทดลองใช้

จากขั้นตอนที่ 2 การหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาหลักสูตร (ฉบับร่าง)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/เอกสาร	เครื่องมือ/ การวิเคราะห์ ข้อมูล
1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ฉบับร่าง)	พัฒนาหลักสูตร (ฉบับร่าง) - หลักการ - จุดมุ่งหมาย - แนวทางการจัดการเรียนรู้ - แนวทางการวัดประเมินผล - คำอธิบายรายวิชา - ผลการเรียนรู้ - โครงสร้างรายวิชา - แผนการจัดการเรียนรู้	- เอกสารบันทึกผล การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. เพื่อประเมินหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ฉบับร่าง)	- ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบในการพัฒนาหลักสูตร - ตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร	- ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร, ด้านเนื้อหา สาระสังคมศึกษา, ด้านการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน, ด้านท้องถิ่นศึกษา และ ด้านการวัดและ ประเมินผล จำนวน 5 ท่าน	แบบประเมิน หลักสูตร ฉบับร่าง/หาค่า ดัชนีความ สอดคล้อง (IOC) และวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis)
3. เพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ฉบับร่าง)	ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตามข้อมูลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญก่อนนำมาทดลองใช้	- ผู้วิจัย	หลักสูตร ฉบับร่าง/ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research) : การทดลองใช้หลักสูตร

วัตถุประสงค์ เพื่อทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังจากการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบถึงผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทดลองใช้หลักสูตรดังกล่าว ในการทดลองใช้หลักสูตรกำหนดแบบแผนการวิจัยขั้นพื้นฐาน Pre Experimental Design แบบ The One Group Pretest-Posttest Design คือ กลุ่มเดียวสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (มาเรียม นิลพันธุ์ 2558 : 143-144) โดยประเมินผลการเรียนรู้ รายวิชาท้องถิ่นของเรา ประเมินความสามารถในการทำโครงการ และประเมินความคิดเห็นของนักเรียนมีต่อหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 7 แบบแผนการวิจัย

T_1	X	T_2
-------	---	-------

T_1 หมายถึง ทดสอบวัดผลการเรียนรู้ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา ก่อนการใช้หลักสูตร
 X หมายถึง การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา
 T_2 หมายถึง ทดสอบวัดผลการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเรา หลังการใช้หลักสูตร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 กลุ่มโรงเรียนปัญจมิตร จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสกลวิสุทธิ จำนวน 35 คน โรงเรียนเมธีคุณหะวันวิทยาลัย จำนวน 13 คน โรงเรียนวัดแก้วเจริญอำนวยการ จำนวน 7 คน โรงเรียนเทพสุวรรณชาฎวิทยา จำนวน 60 คน และโรงเรียนวัดบางกระพ้อม (คงลาภยังประชานุสรณ์) จำนวน 15 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สมุทรสาคร สมุทรสงคราม รวมนักเรียน จำนวน 130 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเมธีคุณหะวันวิทยาลัย จำนวน 13 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

วิธีการดำเนินการ

ทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีวิธีดำเนินการลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนเมธีชุนหะวันวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

2. ทดสอบผลการเรียนรู้ก่อนทดลองใช้หลักสูตร โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 40 ข้อ

3. ทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้นำไปใช้ทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมธีชุนหะวันวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 13 คน โดยดำเนินการสอน สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง จำนวน 10 สัปดาห์ รวมระยะเวลาทั้งหมด 20 ชั่วโมง โดยมีผู้รู้ในท้องถิ่นร่วมกับ ครูผู้สอนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจัดให้มีหน่วยการเรียนรู้ทั้งหมด 5 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

3.1 เรื่องเก่าเล่าขาน ตำนานมะพร้าว จำนวน 3 ชั่วโมง

3.2 พัฒนาการเติบโตของมะพร้าว จำนวน 4 ชั่วโมง

3.3 สุขใจ สารพรรณมะพร้าว จำนวน 4 ชั่วโมง

3.4 อันมะพร้าว หนูนสุకుกาล จำนวน 4 ชั่วโมง

3.5 สืบสานภูมิปัญญา คุณค่าจากมะพร้าว จำนวน 3 ชั่วโมง

4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้รู้ในท้องถิ่น ให้นักเรียนตามกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ภาคทฤษฎี ได้แก่ เนื้อหาทั้งหมด 5 หน่วยการเรียนรู้ และภาคปฏิบัติ ได้แก่ การทำโครงการ ดังนี้

ภาคทฤษฎี เป็นการให้ความรู้เนื้อหาวิชาท้องถิ่นของเรา ทั้งหมด 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่

1) เรื่องเก่าเล่าขาน ตำนานมะพร้าว 2) พัฒนาการเติบโตของมะพร้าว 3) สุขใจ สารพรรณมะพร้าว 4) อันมะพร้าว หนูนสุకుกาล และ 5) สืบสานภูมิปัญญา คุณค่าจากมะพร้าว มีการวัดผลและประเมินผล หลังเรียนทุกหน่วยการเรียนรู้ในรูปแบบของใบงาน

ภาคปฏิบัติ เป็นการให้นักเรียนศึกษาเรื่องราวในท้องถิ่นเป็นรายกลุ่มตามที่นักเรียนสนใจ และนำเสนอในรูปแบบของโครงการ

5. ประเมินผลหลักสูตร โดยผู้วิจัยดำเนินการประเมิน 2 ระยะ คือ ประเมินระหว่างการใช้หลักสูตร และประเมินหลังการทดลองใช้หลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ประเมินระหว่างการใช้หลักสูตร โดยการประเมินภาคทฤษฎีจากการทำแบบฝึกหัด ท้ายแผน และใบงาน

5.2 การประเมินหลังการใช้หลักสูตร มีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 ประเมินผลการเรียนรู้ รายวิชาท้องถิ่นของเรา โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนฉบับเดียวกัน แล้วนำผลการทดสอบมาหาค่าความต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียน

5.2.2 ประเมินความสามารถในการทำโครงการ โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการทำโครงการ จากครูผู้สอน เพื่อนร่วมชั้นเรียนที่ไม่ได้อยู่กลุ่มเดียวกับนักเรียน และผู้รู้ในท้องถิ่น

5.2.3 ประเมินความคิดเห็นของนักเรียนมีต่อหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ประเมินโดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหลังการทดลองใช้หลักสูตร ประกอบด้วย

1) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ รายวิชาท้องถิ่นของเรา มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบและหลักเกณฑ์การให้คะแนนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบ การประเมินผลภาคปฏิบัติ แบบประเมินความสามารถในการทำโครงการ และคู่มือการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.2 ศึกษาคู่มือ หนังสือ และสัมภาษณ์

1.3 สร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และครอบคลุมเนื้อหาโดยจัดทำตารางวิเคราะห์เนื้อหา และกำหนดน้ำหนักเนื้อหาตามความสำคัญ จากนั้นจึงกำหนดจำนวนข้อสอบทั้งหมด 80 ข้อ ที่ต้องการใช้จริง จำนวน 40 ข้อ โดยสร้างข้อสอบตามเนื้อหาวิชา สำหรับข้อสอบที่จัดครั้งนี้เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) 4 ตัวเลือก ใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีวิธีการตรวจให้คะแนน ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ รายวิชาท้องถิ่นของเรา และกำหนดน้ำหนักเนื้อหาในหลักสูตร

หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	พฤติกรรมการวัดผลการเรียนรู้						รวม
		ความจำ	ความเข้าใจ	ประยุกต์ใช้	วิเคราะห์	ประเมินค่า	สร้างสรรค์	
1 “เรื่องเก่าเล่า ขาน ตำนาน มะพร้าว”	- รู้และเข้าใจประวัติความเป็นมา และ อิทธิพลของของมะพร้าว ในจังหวัดสมุทรสงครามตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน	3	2	-	1	-	2	8
2 “พัฒนาการ เติบโตของ มะพร้าว”	- รู้และเข้าใจวิธีการปลูก การดูแลรักษา ต้นมะพร้าว	2	1	1	2	1	1	8
3 “สุขโขสาร พวรรณ มะพร้าว”	- รู้และเข้าใจระบบเศรษฐกิจศาสตร์ ของมะพร้าว	2	1	2	1	-	2	8
4 “อันมะพร้าว หนูนสุขคู่ กาล”	- อธิบายความสัมพันธ์ของมะพร้าว ที่มีความสัมพันธ์ของมะพร้าวที่มีอิทธิพล ต่อศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม	2	1	2	1	-	2	8
5 “สืบสาน ภูมิปัญญา คุณค่าจาก มะพร้าว”	- อธิบายความสัมพันธ์ของมะพร้าว ที่มีต่อวัฒนธรรม และการดำรงชีวิต ในสังคม	2	2	2	1	-	1	8
รวม		11	7	7	6	1	8	40

1.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดูความเหมาะสม ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับผลการเรียนรู้

1.5 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้อง

ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องกัน จากเกณฑ์การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญไปคำนวณ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งค่า IOC อยู่ในช่วง 0.60-1.00 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข หน้า 174-176)

1.6 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนเมธีคุณหะวันวิทยาลัย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) เพื่อคัดเลือกแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนตามเกณฑ์ จำนวน 40 ข้อ

1.7 นำคำตอบของนักเรียนมาตรวจให้คะแนน โดยให้คะแนนข้อที่ตอบถูกข้อละ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน แล้วนำมาวิเคราะห์ หาค่าความยากง่าย (p) โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 0.20-1.00 ผลจากการหาค่าความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบ ผู้วิจัยได้ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.25-0.75 ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.50-1.00 และได้เลือกข้อสอบจำนวน 40 ข้อ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข หน้า 177)

นำแบบทดสอบมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อสอบทั้งฉบับ โดยนำผลการทดลองใช้ มาหาค่าความคงตัวภายในของแบบทดสอบ (Internal Consistency) โดยใช้สูตรของ Kuder-Richardson (KR-20) ซึ่งมีสูตรการคำนวณ ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์ 2559 : 90)

1.8 นำแบบทดสอบที่หาค่าความเชื่อมั่นได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 1.02 (ดูรายละเอียดใน ภาคผนวก ข หน้า 177)

1.9 นำแบบทดสอบที่ได้ไปใช้ทดสอบวัดผลการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเราแก่นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเมธีคุณหะวันวิทยาลัย จำนวน 13 คน

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังเรียนมาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) และ (t-test) Dependent เพื่อหาความต่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตร

2. แบบประเมินความสามารถในการทำโครงการ หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอน การทำโครงการ มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินความสามารถในการทำโครงการจากเอกสาร และงานวิจัยต่างๆ

2.2 สร้างแบบประเมินความสามารถในการทำโครงการออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การวางแผนการทำงาน ส่วนที่ 2 ความสามารถด้านกระบวนการทำงาน และส่วนที่ 3 ความสามารถ ด้านผลงานและการนำเสนอ ประเมินจากรูปเล่มรายงาน ระดับคุณภาพตามรายการประเมิน โดยมี เกณฑ์การให้คะแนน ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 เกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการทำโครงการ

รายการประเมิน	คำอธิบายระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน		
	สูง (3)	ปานกลาง (2)	ต่ำ (1)
ส่วนที่ 1 การวางแผนการทำงาน (15 คะแนน)			
1.1 การกำหนดเรื่อง ที่ศึกษา	ระบุความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ชัดเจน น่าสนใจ	ระบุความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ชัดเจน บางส่วน และไม่น่าสนใจ	ระบุความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ไม่ชัดเจน และไม่น่าสนใจ
1.2 การกำหนดปัญหา และสมมติฐาน	ตั้งสมมติฐาน สอดคล้องกับปัญหา และมีความสัมพันธ์ เป็นเหตุเป็นผลชัดเจน	ตั้งสมมติฐาน สอดคล้องกับปัญหา และมีความสัมพันธ์ เป็นเหตุเป็นผล ไม่ชัดเจน	ตั้งสมมติฐานไม่ สอดคล้องกับปัญหา และไม่มีความสัมพันธ์ เป็นเหตุเป็นผล
1.3 การวิเคราะห์ และวางแผนการ ปฏิบัติงาน	การวิเคราะห์ และการวางแผน การปฏิบัติงาน เรียงลำดับขั้นตอน และมีรายละเอียด ครบถ้วน	การวิเคราะห์ และการวางแผน การปฏิบัติงาน เรียงลำดับขั้นตอน แต่มีรายละเอียด ไม่ครบถ้วน	การวิเคราะห์ และการวางแผน การปฏิบัติงาน ไม่เป็นลำดับขั้นตอน และไม่มีความละเอียด
1.4 การกำหนด ขั้นตอนการดำเนินงาน	กำหนดขั้นตอน การดำเนินงานชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง	กำหนดขั้นตอน การดำเนินงานชัดเจน บางส่วน สามารถปฏิบัติได้บ้าง	กำหนดขั้นตอนการ ดำเนินงานไม่ชัดเจน ไม่สามารถปฏิบัติ ได้จริง
1.5 การแบ่ง ภาระหน้าที่ให้สมาชิก	มีการกำหนด ภาระหน้าที่ให้สมาชิก ทุกคนชัดเจน	มีการกำหนด ภาระหน้าที่ให้สมาชิก ไม่ครบทุกคน และไม่ชัดเจน	ไม่มีการกำหนด ภาระหน้าที่ให้สมาชิก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

รายการประเมิน	คำอธิบายระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน		
	สูง (3)	ปานกลาง (2)	ต่ำ (1)
ส่วนที่ 2 ความสามารถด้านกระบวนการทำงาน (15 คะแนน)			
2.1 การปฏิบัติตามวิธีการและขั้นตอนที่กำหนด	ปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่กำหนดทุกขั้นตอนอย่างครบถ้วน	ปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่กำหนดครบถ้วน บางขั้นตอน	ไม่ปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่กำหนด
2.2 การใช้วัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือในการค้นหาข้อมูล	ใช้วัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือในการทำงานทุกชนิด ถูกต้องกับชิ้นงาน	ใช้วัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือในการทำงานบางชนิด ถูกต้องกับชิ้นงาน	ใช้วัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือในการทำงานทุกชนิด ไม่ถูกต้องกับชิ้นงาน
2.3 บันทึกข้อมูลและจัดกระทำข้อมูล ครงงาน สรุป และเรียบเรียงข้อมูล	บันทึกข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ ครบถ้วน และจัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบถูกต้องชัดเจน	บันทึกข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ ครบถ้วนบางส่วน และจัดกระทำข้อมูลถูกต้องบางส่วน	บันทึกข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ และจัดกระทำข้อมูล ไม่ถูกต้อง
2.4 แสดงบทบาทตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากสมาชิก	ทุกคนมีหน้าที่และรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่	มีสมาชิก 1-2 คน ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง	มีสมาชิกมากกว่า 2 คนขึ้นไป ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง
2.5 ทำงานเสร็จตรงเวลา	ส่งชิ้นงานภายในเวลาที่กำหนด	ส่งชิ้นงานช้ากว่าเวลาที่กำหนด 1 วัน	ส่งชิ้นงานช้ากว่าเวลาที่กำหนดเกิน 1 วัน
ส่วนที่ 3 ความสามารถด้านผลงานและการนำเสนอ (15 คะแนน)			
3.1 การจัดทำรูปเล่มรายงาน	การจัดองค์ประกอบรูปเล่มรายงาน มีปก คำนำ สารบัญ	ขาดองค์ประกอบใด องค์ประกอบหนึ่ง	ขาดสององค์ประกอบขึ้นไป

ตารางที่ 9 (ต่อ)

รายการประเมิน	คำอธิบายระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน		
	สูง (3)	ปานกลาง (2)	ต่ำ (1)
	การอ้างอิง และ บรรณานุกรม ครบถ้วนและมีรูปแบบ ถูกต้อง		
3.2 ข้อมูลที่นำมา จัดแสดงผลงาน	มีข้อมูลครบถ้วน การลำดับข้อมูล ถูกต้องชัดเจน มีสื่ออุปกรณ์ครบถ้วน	มีข้อมูลครบถ้วน การลำดับข้อมูล ถูกต้อง แต่ขาด ความชัดเจนบางส่วน มีสื่ออุปกรณ์ประกอบ	มีข้อมูลไม่ครบถ้วน การลำดับข้อมูลสับสน ขาดความชัดเจน และไม่มีสื่ออุปกรณ์ ประกอบ
3.3 ความคิด สร้างสรรค์ผลงาน	โครงงานมี แนวความคิด แปลกใหม่ ไม่เคยมีใครปฏิบัติ มาก่อนหรือ เป็นการคิดนอกกรอบ อย่างสร้างสรรค์	โครงงานบางส่วน มีแนวความคิด แปลกใหม่ เคยมีใคร ปฏิบัติมาก่อนหรือ เป็นการคิดนอกกรอบ อย่างสร้างสรรค์	โครงงานเหมือน กับสิ่งที่เคยทำมาแล้ว
3.4 ความพร้อม ในการนำเสนอ โครงงาน	นำเสนอด้วยท่าทาง น้ำเสียงที่น่าสนใจ มีการสบสายตาผู้ฟัง ดีมาก การลำดับข้อมูล ชัดเจนและมีสื่อ อุปกรณ์ครบถ้วน	นำเสนอด้วยท่าทาง น้ำเสียงค่อนข้าง น่าสนใจ มีการสบสายตาผู้ฟังดี แต่การลำดับข้อมูล ขาดความชัดเจน บางส่วนและมีสื่อ อุปกรณ์ประกอบ บางชิ้น	ท่าทาง น้ำเสียง ไม่น่าสนใจ มีการสบสายตา ผู้ฟังบ้าง แต่การลำดับ ข้อมูลสับสนและ ไม่มีสื่ออุปกรณ์ ประกอบ
3.5 การตอบ ข้อซักถาม	ตอบข้อซักถาม ได้ถูกต้องตรงประเด็น	ตอบข้อซักถาม ส่วนใหญ่ได้ถูกต้อง	ตอบข้อซักถามถูกต้อง บางส่วน

ตารางที่ 9 (ต่อ)

รายการประเมิน	คำอธิบายระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน		
	สูง (3)	ปานกลาง (2)	ต่ำ (1)
ในการนำเสนอผลงาน			

จากตารางที่ 9 เกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการทำโครงการ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบ Rubric ไว้ 3 ระดับ ดังนี้ 3 หมายถึง ระดับสูง 2 หมายถึง ระดับปานกลาง และ 1 หมายถึง ระดับต่ำ มีลักษณะเป็นเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubrics) แปลค่าได้ 3 ระดับ คือ คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 31-45 หมายถึง มีความสามารถในการทำโครงการอยู่ในระดับสูง คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 16-30 หมายถึง มีความสามารถในการทำโครงการอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1-15 หมายถึง มีความสามารถในการทำโครงการอยู่ในระดับต่ำ

2.3 นำแบบประเมินความสามารถในการทำโครงการที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาเพื่อปรับปรุง

2.4 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาถึงความเห็นและให้คะแนน แล้วนำคะแนนมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งค่า IOC เท่ากับ 1.00 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข หน้า 178)

2.5 แบบประเมินความสามารถในการทำโครงการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยประเมินจากครูผู้สอน เพื่อนร่วมชั้นเรียนที่ต่างกลุ่มกัน และผู้รู้ในชุมชน

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ

3.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็น แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ โดยกำหนดระดับความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด ตอนที่ 2 การแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมแบบปลายเปิด (Open Ended)

3.3 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องเชิงเนื้อหาเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.4 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาลงความเห็นและให้คะแนน แล้วนำคะแนนมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งค่า IOC เท่ากับ 1.00 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข หน้า 179-180)

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้เกณฑ์ความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้

- ระดับความคิดเห็น 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- ระดับความคิดเห็น 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- ระดับความคิดเห็น 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- ระดับความคิดเห็น 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- ระดับความคิดเห็น 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

และใช้เกณฑ์การแปลความหมายของความคิดเห็น ดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 แปลความว่า เห็นด้วยมากที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 แปลความว่า เห็นด้วยมาก
- คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 แปลความว่า เห็นด้วยปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 แปลความว่า เห็นด้วยน้อย
- คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 แปลความว่า เห็นด้วยน้อยที่สุด

จากขั้นตอนที่ 3 ประเมินหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สรุปรวธีดำเนินการวิจัย ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 สรุปรวธีดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลหลักสูตร

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/เอกสาร	เครื่องมือ/การวิเคราะห์ข้อมูล
ประเมินผลการใช้หลักสูตร	<ul style="list-style-type: none"> - ทดสอบผลการเรียนรู้ก่อนทดลองใช้หลักสูตร - จัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ - ทดสอบหลังการทดลองใช้หลักสูตร 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 13 คน - ผู้รู้ในท้องถิ่น - ครูผู้สอน 	<ul style="list-style-type: none"> - หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - แผนการจัดการเรียนรู้ - เอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ ใบความรู้ และใบงาน

ตารางที่ 10 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/เอกสาร	เครื่องมือ/การวิเคราะห์ข้อมูล
	<ul style="list-style-type: none"> - ทดสอบเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้หลักสูตร - การประเมินความสามารถในการทำโครงการ 	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมธีชูณหะวันวิทยาลัย จำนวน 13 คน	<ul style="list-style-type: none"> - แบบทดสอบผลการเรียนรู้วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าร้อยละ (\bar{X}, S.D., t-test Dependent - การประเมินความสามารถในการทำโครงการวิเคราะห์ \bar{X}, S.D
	<ul style="list-style-type: none"> - สอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร 	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมธีชูณหะวันวิทยาลัย	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แบบสอบถามความคิดเห็น วิเคราะห์ \bar{X} , S.D., วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (Development) : การปรับปรุงหลักสูตร

วัตถุประสงค์ เพื่อปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้เป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

นำผลการประเมิน และข้อเสนอแนะ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล มาปรับปรุงแก้ไข

เครื่องมือที่ใช้ในการปรับปรุง

เครื่องมือที่ใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วย หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 11 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ตอนที่ 4 พัฒนา (Development) : การปรับปรุงหลักสูตร

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/เอกสาร	เครื่องมือ/การวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อปรับปรุงหลักสูตร	นำผลการประเมิน และข้อเสนอแนะ มาปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ - ด้านเนื้อหาสาระ - ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน - ด้านสื่อการเรียนรู้ - ด้านการวัดและประเมินผล	หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตร

โดยประเมินผลหลังการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ 1) ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) ผลการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 และหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนเมธีชุนหะวันวิทยาลัย 3) ผลการศึกษาความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4) ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะกล่าวถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูลของแต่ละขั้นตอนตามลำดับดังต่อไปนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 และหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนเมธีชุนหะวันวิทยาลัย

ผลการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 และหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนเมธีชุนหะวันวิทยาลัย พบว่า หลักสูตรมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีทักษะชีวิตและอาชีพ ตามศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมความรู้ตามมาตรฐานสากล น้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการดำรงชีวิต สามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ผ่านการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น หลากหลาย สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา ธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนมีจิตสำนึก

ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพปัญหาในชุมชน และสังคม มีค่านิยมอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ โดยกำหนดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังนี้ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

1.2 ผลการศึกษาความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการสอบถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมธีชุมหะวันวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 13 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลจาก 1) สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลของหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกตามภูมิลำเนาของนักเรียน อายุ อาชีพของผู้ปกครอง ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของเรา (จังหวัดสมุทรสงคราม) และวิธีการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของเรา วิเคราะห์โดยใช้สถิติร้อยละ (%) ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 (ต่อ)

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
รัฐวิสาหกิจ	-	-
รับจ้าง	6	46.15
ธุรกิจส่วนตัว	2	15.38
ค้าขาย	4	30.77
ไม่ประกอบอาชีพ	1	7.69
รวม	13	100
4. ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของเรา (จังหวัดสมุทรสงคราม)	(13)	(100)
มะพร้าว	3	23.08
ส้มโอ	1	7.69
ลิ้นจี่	2	15.38
นาเกลือ	1	7.69
นาข้าว	1	7.69
ดอนหอยหลอด	1	7.69
วัดเพชรสมุทรวรวิหาร (วัดบ้านแหลม)	1	7.69
ค่ายบางกุ้ง	1	7.69
อุทยาน ร.2	1	7.69
โบสถ์พระแม่บังเกิด	1	7.69
อื่นๆ	-	-
รวม	13	100
5. วิธีการได้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของเรา (จังหวัดสมุทรสงคราม)	(13)	(100)
การสังเกตหรือเข้าร่วม	5	38.46
จากการอ่านหนังสือ	1	7.69
การสอบถามจากผู้รู้/ปราชญ์ชาวบ้าน	7	53.85
อื่นๆ	-	-
รวม	13	100

จากตารางที่ 12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 76.92 โดยอยู่ในอำเภอบางคนทีทั้งหมด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 76.92 กระจายอยู่ตำบลบางคนที จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 ตำบลบางนกแขวก จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 38.46 ตำบลกระดังงา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 และตำบลบางยี่รงค์ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในจังหวัดราชบุรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 โดยอยู่ในอำเภอเมือง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 กระจายอยู่ตำบลคุ้งน้ำวน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 ตำบลบางป่า จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 และอยู่ในอำเภอดำเนินสะดวก 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 โดยอาศัยอยู่ตำบลขุนพิทักษ์ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69

ด้านอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อายุ 13 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 76.92 รองลงมา อายุ 12 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 ด้านเพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 53.85 และเพศหญิง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 46.15 ด้านการประกอบอาชีพ พบว่า อาชีพของบิดา ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 53.85 รองลงมา ประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 และไม่ประกอบอาชีพ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 ประกอบอาชีพรัฐวิสาหกิจ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 และประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 อาชีพของมารดาส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 46.15 รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 30.77 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 และไม่ประกอบอาชีพ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69

ด้านความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของเรา (จังหวัดสมุทรสงคราม) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับมะพร้าว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 รองลงมา คือ ลิ้นจี่ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 ส้มโอ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 นาเกลือ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 นาข้าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 ดอนหอยหลอด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 วัดเพชรสมุทรวรวิหาร (วัดบ้านแหลม) จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 ค่ายบางกุ้ง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 อุทยาน ร.2 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 และโบสถ์พระแม่บังเกิด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69

ด้านวิธีการได้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของเรา (จังหวัดสมุทรสงคราม) พบว่า ส่วนใหญ่ได้จากการสอบถามจากผู้รู้, ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 53.85 รองลงมา คือ การสังเกตหรือเข้าร่วม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 38.46 และจากการอ่านหนังสือ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69

ตอนที่ 2 ความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลของหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลของหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตร	จำนวน	ร้อยละ
1. ความต้องการด้านเนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้	(13)	(100)
- ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่น จังหวัดสมุทรสงคราม	3	23.08
- ความโดดเด่นด้านวัฒนธรรม และการดำรงชีวิตของคน ในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม	3	23.08
- การประกอบอาชีพของชาวบ้านในท้องถิ่นจังหวัด สมุทรสงคราม	2	15.38
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัด สมุทรสงคราม	4	30.77
- หลักการเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกมะพร้าวใน ท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม	1	7.69
รวม	13	100
2. ความต้องการด้านกิจกรรมการเรียนรู้	(13)	(100)
- จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยครู	1	7.69
- จัดกิจกรรมโดยครูร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น	2	15.38
- จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น	4	30.77
- การศึกษานอกสถานที่	3	23.08
- ศึกษาจากเอกสารใบความรู้ที่ครูเตรียมให้	1	7.69
- สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อน	1	7.69
- การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์หรือสังคมออนไลน์	1	7.69
รวม	13	100

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตร	จำนวน	ร้อยละ
3. ความต้องการด้านผู้ประเมิน	(13)	(100)
- ประเมินตนเอง	1	7.69
- เพื่อน	3	23.08
- ครูผู้สอน	3	23.08
- ผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น	5	38.46
- ผู้ปกครอง	1	7.69
รวม	13	100
4. ความต้องการด้านรูปแบบเอกสารและใบงาน	(13)	(100)
- เนื้อหาสาระที่หลากหลาย	4	30.77
- นำเสนอเนื้อหาพอเข้าใจ ตัวหนังสืออ่านง่าย	2	15.38
- มีรูปภาพประกอบ และสีสันสวยงาม	4	30.77
- มีกิจกรรมที่หลากหลาย	2	15.38
- มีแบบประเมินพัฒนาการหลังเรียน	1	7.69
รวม	13	100
5. ความต้องการด้านการวัดและประเมินผล	(13)	(100)
- การทดสอบโดยใช้แบบทดสอบ	2	15.38
- การตรวจสอบผลงาน ชิ้นงาน/ภาระงาน/รายงาน/โครงงาน	5	38.46
- การสอบถาม	1	7.69
- การสัมภาษณ์	1	7.69
- การสอบปฏิบัติ	2	15.38
- การสังเกตพฤติกรรมการฝึกปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ	1	7.69
- ใช้แฟ้มสะสมผลงาน	1	7.69
รวม	13	100
6. ความต้องการด้านสื่อ	(13)	(100)
- สื่อสิ่งพิมพ์	3	23.08
- สื่อเทคโนโลยี	2	15.38
- สื่ออื่นๆ (บุคคล, กิจกรรม, วัสดุ, ตัวอย่าง)	8	61.54
รวม	13	100

จากตารางที่ 13 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการด้านเรื่องราวที่ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 30.77 รองลงมา คือ ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 ความโดดเด่นด้านวัฒนธรรม และการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 การประกอบอาชีพของชาวบ้านในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 และหลักการเลือกพื้นที่ที่เหมาะสม ในการปลูกมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69

ความต้องการด้านกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 30.77 รองลงมา คือ การศึกษาออกสถานที่ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 จัดกิจกรรมโดยครูร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยครู จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 ศึกษาจากเอกสารใบความรู้ที่ครูเตรียมให้ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์หรือสังคมออนไลน์ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69

ความต้องการด้านผู้ประเมิน พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการรับการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 38.46 รองลงมา คือ ประเมินโดยเพื่อน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 ประเมินโดยครูผู้สอน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 ประเมินโดยตนเอง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 และประเมินโดยผู้ปกครอง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69

ความต้องการด้านรูปแบบเอกสารและใบงาน พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการเนื้อหาสาระที่หลากหลาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 30.77 และต้องการให้มีรูปภาพประกอบ และสีที่สวยงามจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 30.77 รองลงมา คือ นำเสนอเนื้อหาพอเข้าใจ ตัวหนังสืออ่านง่าย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 มีกิจกรรมที่หลากหลาย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 และมีแบบประเมินพัฒนาการหลังเรียน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69

ความต้องการด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการตรวจสอบผลงานชิ้นงาน/ภาระงาน/รายงาน/โครงการ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 38.46 รองลงมา คือ การทดสอบโดยใช้แบบทดสอบ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 การสอบปฏิบัติ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 การสอบถาม จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 การสัมภาษณ์ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 การสังเกตพฤติกรรมการศึกษาปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 และใช้แฟ้มสะสมผลงาน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69

ความต้องการด้านสื่อ พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการสื่ออื่นๆ (บุคคล, กิจกรรม, วัสดุ, ตัวอย่าง) จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 61.54 รองลงมา คือ สื่อสิ่งพิมพ์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 และสื่อเทคโนโลยี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการพัฒนาหลักสูตร สามารถสรุปได้ว่า ควรพัฒนาหลักสูตรโดยเปิดโอกาสให้ผู้รู้ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ใกล้ตัว เช่น มะพร้าวซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนมีความสัมพันธ์กับรากเหง้าทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในท้องถิ่นมาอย่างยาวนานผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เมื่อจบหลักสูตรมีการจัดทำโครงการ จัดนิทรรศการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในโรงเรียน

1.3 ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ร่วมสนทนากลุ่มประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในท้องถิ่น โดยรวบรวมข้อมูลจาก 1) สถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนา 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็น ของการพัฒนาหลักสูตร และ 3) ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

การวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในท้องถิ่น โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน สถานภาพ และความรู้เกี่ยวกับมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าร้อยละ (%) ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	2	33.33
หญิง	4	66.67
รวม	6	100
2. อายุ		
20 – 30 ปี	-	-
31 – 40 ปี	1	16.67
41 – 50 ปี	1	16.67
มากกว่า 50 ปี	4	66.67
รวม	6	100
3. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	2	33.33
ปริญญาโท	4	66.67
รวม	6	100
4. ตำแหน่ง		
ผู้อำนวยการสถานศึกษา	1	16.67
หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ	1	16.67
ศึกษานิเทศก์	1	16.67
ไม่มีตำแหน่ง	3	50
รวม	6	100
5. ประสบการณ์การทำงาน		
ต่ำกว่า 10 ปี	1	16.67
10 – 20 ปี	1	16.67
มากกว่า 20 ปี	4	66.67
รวม	6	100
6. สถานภาพ		
ผู้อำนวยการสถานศึกษา	1	16.67

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
หัวหน้าฝ่ายวิชาการ	1	16.67
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	2	33.33
ศึกษานิเทศก์	1	16.67
ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในท้องถิ่น	1	16.67
รวม	6	100

ตารางที่ 14 (ต่อ)

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
หัวหน้าฝ่ายวิชาการ	1	16.67
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	2	33.33
ศึกษานิเทศก์	1	16.67
ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในท้องถิ่น	1	16.67
รวม	6	100
7. ความรู้เกี่ยวกับมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม		
มี	6	100
ไม่มี	-	-
รวม	6	100

จากตารางที่ 14 พบว่า ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (focus group) ทั้งหมดเป็นเพศชาย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 เพศหญิง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ด้านอายุส่วนใหญ่มากกว่า 50 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมา คือ 41 – 50 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.67 ด้านระดับการศึกษาส่วนใหญ่ ระดับปริญญาโท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาคือปริญญาตรี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ด้านตำแหน่ง พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่ง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ครู จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และ ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ด้านประสบการณ์การทำงานพบว่าส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาคือ 10 – 20 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และ ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ด้านสถานภาพ พบว่าส่วนใหญ่คือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมาคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67

ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในท้องถิ่น จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และด้านความรู้เกี่ยวกับมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าทุกคนมีความรู้เกี่ยวกับมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตร รายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในท้องถิ่น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 หากโรงเรียนจะพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างเป็นอย่างไรพบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา ให้ความคิดเห็นว่า โรงเรียนควรมีการพัฒนาหลักสูตร รายวิชาท้องถิ่นของเรา เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ข้อมูลพื้นฐานของตนเอง

หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ ให้ความคิดเห็นว่า โรงเรียนควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่เน้น เนื้อหาสาระในท้องถิ่นของตนเองเพื่อส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้ที่หลากหลายนอกจากเนื้อหาสาระ หลักจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ที่นักเรียนต้องเรียนอยู่แล้ว เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนมากยิ่งขึ้น ผ่านการศึกษาหาความรู้จากคนในชุมชน สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้จริง

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ความคิดเห็นว่า โรงเรียนควรมีการพัฒนา หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา เพราะในท้องถิ่นของตนเองมีองค์ความรู้ที่มีคุณค่าอยู่มากมายหลาย แขนง ควรค่าแก่การเรียนรู้ และสืบทอดองค์ความรู้ต่อไปไม่ให้สูญหาย อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียน ไม่เห็นว่าสิ่งที่เรียนนั้นเป็นสิ่งไกลตัว จำต้องไม่ได้ ไม่เข้าใจว่าจะนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร

ศึกษานิเทศก์ ให้ความคิดเห็นว่า โรงเรียนจะพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพราะหลักสูตร เปรียบเสมือนเข็มทิศใจการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน หากมีเข็มทิศที่ดี ทิศทางการศึกษาก็จะติดตามไปด้วยผลผลิตทางการศึกษาคือผู้เรียนก็จะมีคุณภาพ

ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในท้องถิ่น ให้ความคิดเห็นว่า โรงเรียนควรจะพัฒนา หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพราะต้องการส่งเสริม ให้ชุมชนได้มีโอกาสจัดการศึกษาให้กับลูกหลานในชุมชน ตามบริบทพื้นฐานการใช้ชีวิตของชาวบ้าน ในจังหวัดสมุทรสงคราม ให้คนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าทางวิถีชีวิต วัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า เพื่ออนุรักษ์ ความรู้อันดีงามไม่ให้สูญหาย ส่งเสริมให้เกิดความรักสามัคคีของคนในชุมชน ระหว่างนักเรียนโรงเรียน และชุมชน

ทุกท่านเห็นด้วยหากโรงเรียนจะพัฒนาหลักสูตรรายรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพราะโรงเรียนควรมีการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นรากเหง้าของตนเอง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สืบทอดองค์ความรู้ที่มีคุณค่าในท้องถิ่น เรียนรู้ผ่านชาวบ้านที่มีความรู้อยู่แล้วเพื่ออนุรักษ์ความรู้ วิถีชีวิตอันดีงามไม่ให้สูญหาย ส่งเสริมให้เกิดความรักสามัคคีของคนในชุมชน ระหว่างนักเรียนโรงเรียน และชุมชน

ประเด็นที่ 2 โรงเรียนเมธิชุมชนห้วยผิงวิทยาลักษณ์จะพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คิดว่าควรให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาและเรียนรู้เนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า

ผู้อำนวยการสถานศึกษาให้ความคิดเห็นว่า ควรให้ผู้เรียนควรได้รับการศึกษาและเรียนรู้เนื้อหาสาระเกี่ยวกับ 1) ประวัติความเป็นมาของจังหวัดสมุทรสงคราม 2) ประวัติความเป็นมาของมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม 3) สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีผลต่อการปลูกมะพร้าวของท้องถิ่น 4) กิจกรรมทางเศรษฐกิจและภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับมะพร้าวในท้องถิ่น และ 5) ภูมิปัญญาต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากมะพร้าว

หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ ให้ความคิดเห็นว่า ควรให้ผู้เรียนควรได้รับการศึกษา และเรียนรู้เนื้อหาสาระ ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ 5 สาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพราะรายวิชาท้องถิ่นของเราเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้แก่ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ความคิดเห็นว่า ควรให้ผู้เรียนควรได้รับการศึกษา และเรียนรู้เนื้อหาสาระ เกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของมะพร้าวในท้องถิ่น จังหวัดสมุทรสงคราม ความโดดเด่นด้านวัฒนธรรม และการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม

ศึกษานิเทศก์ ให้ความคิดเห็นว่า ควรให้ผู้เรียนควรได้รับการศึกษา และเรียนรู้เนื้อหาสาระ เกี่ยวกับ พื้นที่ของจังหวัดสมุทรสงครามที่มีความเหมาะสมในการปลูกมะพร้าวทำให้มะพร้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของชาวบ้านจังหวัดสมุทรสงคราม

ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในท้องถิ่น ให้ความคิดเห็นว่า ควรให้ผู้เรียนควรได้รับการศึกษา และเรียนรู้เนื้อหาสาระ เกี่ยวกับ การประกอบอาชีพของชาวบ้านในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม การซื้อขายมะพร้าว การทำอาหารคาว อาหารหวาน เครื่องใช้ในครัวเรือน ยาสมุนไพรที่ทำจากมะพร้าว การประดิษฐ์ของเล่น การประดิษฐ์เครื่องประดับ เครื่องสำอางที่ทำจากมะพร้าว และเครื่องดนตรี จากมะพร้าว เป็นต้น

ทุกท่านคิดว่าควรให้ผู้เรียนควรได้รับการศึกษาและเรียนรู้เนื้อหาสาระสำคัญที่เกี่ยวกับมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม คือ ด้านที่หนึ่งประวัติศาสตร์จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านที่สองลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีผลต่อการปลูกมะพร้าว ด้านที่สามกิจกรรมทางเศรษฐกิจและภูมิปัญญาพื้นบ้าน ด้านที่สี่สภาพสังคม ด้านศาสนา พิธีกรรม และความเชื่อต่างๆ และด้านที่ห้าภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิต

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราควรพัฒนาเพื่อใคร (โรงเรียน ครู ผู้เรียน ชุมชน) และสอดคล้องกับวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่ต้องการจัดทำในครั้งนี้ อย่างไรก็ตามพบว่า

ผู้อำนวยการสถานศึกษาให้ความคิดเห็นว่ทำให้เกิดความยั่งยืนของการจัดการเรียนรู้ควรพัฒนาให้ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน ครู ผู้เรียน ชุมชน เห็นคุณค่าร่วมกัน เพื่อร่วมกันส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเยาวชนซึ่งเป็นบุตรหลานของตนเอง

หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ ให้ความคิดเห็นว่ การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราควรพัฒนาเพื่อประโยชน์ของโรงเรียน จะได้มีหลักสูตรท้องถิ่นที่ดีไว้สำหรับจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง ชุมชน สังคม

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ความคิดเห็นว่ มีความคิดเห็นเช่นเดียวกับผู้อำนวยการสถานศึกษา ให้ความคิดเห็นว่ทำให้เกิดความยั่งยืนของการจัดการเรียนรู้ควรพัฒนาให้ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน ครู ผู้เรียน ชุมชน เห็นคุณค่าร่วมกัน

ศึกษานิเทศก์ ให้ความคิดเห็นว่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ เรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นการปฏิบัติจริง Active Learning ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้รู้ในชุมชน

ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในท้องถิ่น เน้นให้ผู้เรียนลงพื้นที่เพื่อเรียนรู้ความรู้ต่างๆ จากชาวบ้าน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นควรพัฒนาเพื่อประโยชน์ของโรงเรียน จะได้มีหลักสูตรท้องถิ่นที่ดีไว้สำหรับจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง ชุมชน สังคม สามารถสืบหาค้นคว้าความรู้ และวิถีชีวิตอันดีงามของชุมชนตนเองได้เป็นอย่างดี มีประโยชน์สำหรับครู เพราะ สามารถช่วยให้ครูมีกรอบแนวทางส่งเสริมให้ผู้เรียนของตนเองประสบความสำเร็จในการศึกษาหาความรู้รายวิชาท้องถิ่นของเรา หลักสูตรมีประโยชน์สำหรับผู้เรียนโดยตรงเพราะเป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พื้นฐานชีวิตและสังคมของตนเอง นอกจากนี้หลักสูตรท้องถิ่นที่จะจัดทำขึ้นยังมีประโยชน์กับชุมชน เพราะ ปราชญ์ชาวบ้าน หรือบุคคลทั่วไปที่มีความรู้สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนโดยตรงทำให้ความรู้เหล่านั้นไม่สูญหาย

ตอนที่ 3 ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร รายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ความต้องการให้ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนหรือท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับมะพร้าวซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่พบได้ทั่วไปในจังหวัดสมุทรสงคราม มีความสำคัญกับชีวิตชาวบ้านในจังหวัดสมุทรสงครามมาตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน และสามารถศึกษาองค์ความรู้ ต่างๆ จากชาวบ้านในชุมชน จัดทำเป็นโครงการได้

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระและโครงสร้าง/เวลาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ควรจะเรียนรู้เกี่ยวกับมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม ควรมีเนื้อหา สาระ ดังนี้ เรื่องที่ 1 ศึกษาประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นและมะพร้าวท้องถิ่น เรื่องที่ 2 ศึกษา ความสำคัญเกี่ยวกับลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีผลต่อการปลูกมะพร้าวของท้องถิ่น เรื่อง ที่ 3 ศึกษากระบวนการกิจกรรมทางเศรษฐกิจและภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับมะพร้าวในท้องถิ่น เรื่องที่ 4 ศึกษาสภาพสังคมด้านศาสนา พิธีกรรม และความเชื่อต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับมะพร้าวใน ท้องถิ่น และ เรื่องที่ 5 ศึกษาความสำคัญและเกิดความผูกพันต่อท้องถิ่น ตลอดจนสามารถหาแนวทางใน การอนุรักษ์ ฟื้นฟูวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้นักเรียนทำโครงการ พร้อมนำเสนอผลงาน

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด คือ การให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจของผู้เรียนเองโดยศึกษาทฤษฎีเบื้องต้นจากครูผู้สอน จากนั้นผู้เรียนศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ ภายในชุมชน ควบคู่กับการสืบค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็น ฐาน และให้ผู้เรียนจัดทำโครงการเพื่อให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ที่ศึกษาได้ด้วยตนเอง

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการวัดและประเมินผลหลักสูตร พบว่า ควรแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ การประเมินผลก่อนเรียน การประเมินผลระหว่างเรียน และการประเมินผลหลังเรียน มีการทดสอบวัดผลการเรียนรู้ ประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน ประเมินความสามารถในการทำโครงการโดยครูผู้สอน

5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้การจัดทำหลักสูตรครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ ของหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การนำเสนอผลงานควรมีการจัดแสดงผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและ กันภายในห้องเรียน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก

2. ผลการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลชั้นที่ 1 ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ได้แก่ วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยวิเคราะห์ความต้องการพื้นฐาน เนื้อหาสาระ เพื่อนำมากำหนดจุดมุ่งหมาย สาระการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ และแนวทางการวัดและประเมินผล 2) วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 และหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนเมธีชุนหะวัณวิทยาลัย 3) สอบถามความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4) ศึกษาความคิดเห็นโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษานิเทศก์ ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้รู้ในท้องถิ่น มาเป็นประเด็นในการพัฒนาหลักสูตร โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) การพัฒนา หลักสูตรฉบับร่าง 2) การประเมินหลักสูตรฉบับร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ และ 3) การปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง

2.1 ผลการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง

จากผลการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นำมาพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย แนวทางการจัดการเรียนรู้ แนวทางการวัดประเมินผล คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ โครงสร้างรายวิชา และแผนการจัดการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

หลักการของหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีหลักการเหมือนกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ที่สำคัญดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม บนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของมะพร้าวที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของคนในจังหวัดสมุทรสงครามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริงจากการเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการทำโครงการงาน
4. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความใฝ่เรียนรู้ รักการเรียนรู้อยู่เสมอ

แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 โดยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตร
2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning) เน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงของชุมชน นอกเหนือไปจากการเรียนในชั้นเรียน
3. การจัดการเรียนรู้ในส่วนของเนื้อหาสาระและกิจกรรมควรจัดให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. การจัดการเรียนรู้เน้น (Active Learning) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ แสวงหาความรู้ภายในชุมชนและเทคโนโลยี คิดเป็น ทำเป็น เกิดการใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่พึงงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และส่งเสริมการทำโครงการงาน
5. การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐาน (Project - Based Learning) ครูเป็นผู้กระตุ้นเพื่อนำความสนใจที่เกิดจากตัวนักเรียนมาใช้ในการทำกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวนักเรียนเอง นำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ การฟังและการสังเกตจากผู้เชี่ยวชาญ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. ใบความรู้ ใบงาน
2. ผู้รู้ในท้องถิ่น

3. แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน
4. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และมัลติมีเดีย
5. แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ในชุมชน ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรสวนนอก ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ชุมชนบ้านบางพลับ อุทยานพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (อุทยาน ร.2) โครงการอัมพวา ชัยพัฒนานุรักษ์ บ้านพญาซอ บ้านกะลาบรลง และโรงงานน้ำมันมะพร้าวมงคลเจริญทรัพย์

แนวทางการวัดประเมินผล

เน้นกระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสำคัญทั้งความรู้ กระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลายตามสภาพจริง เพื่อสะท้อนความสามารถของผู้เรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านความรู้ : การตอบคำถาม การระงาน แบบทดสอบ โครงการงาน

ด้านทักษะ/กระบวนการ : การตอบคำถาม การทำใบงาน การทำโครงการงาน

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ : การสังเกตการทำงาน รายงานผลการทำโครงการงาน และแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ใ้เรียนรู้อื่น

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษา วิเคราะห์ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงครามที่มีความผูกพันกับมะพร้าวสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์การปลูกมะพร้าว ความสำคัญของมะพร้าวที่มีต่อขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะพื้นบ้าน วัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการดำเนินชีวิตของประชากร เพื่อให้เกิดความเข้าใจในอิทธิพลของมะพร้าวที่มีต่อสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ และสังคมวัฒนธรรม ต่อการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจ รักและผูกพันกับท้องถิ่นของตน ร่วมมือกันอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ

โดยใช้กระบวนการประชาธิปไตย การคิดสร้างสรรค์ กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการกลุ่ม กระบวนการทางเทคโนโลยี กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การใช้ทักษะในชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณธรรม มีความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์ คติวิจารณ์ญาณ คิดแก้ปัญหา มีการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ตลอดจนมีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม นำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข ในสังคมไทย และสังคมโลก

ผลการเรียนรู้ รวมทั้งหมด 5 ผลการเรียนรู้

1. รู้และเข้าใจประวัติความเป็นมา และอิทธิพลของของมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
2. รู้และเข้าใจวิธีการปลูก การดูแลรักษาต้นมะพร้าว
3. รู้และเข้าใจระบบเศรษฐกิจศาสตร์ของมะพร้าว
4. อธิบายความสัมพันธ์ของมะพร้าวที่มีความสัมพันธ์ของมะพร้าวที่มีอิทธิพลต่อศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม
5. อธิบายความสัมพันธ์ของมะพร้าวที่มีต่อวัฒนธรรม และการดำรงชีวิตในสังคม

โครงสร้างรายวิชา

โครงสร้างรายวิชา ส 20203 รายวิชาท้องถิ่นของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 ชั่วโมง

ตารางที่ 15 โครงสร้างรายวิชาท้องถิ่นของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
1 “เรื่องเก่าเล่าขาน ตำนานมะพร้าว”	- รู้และเข้าใจประวัติ ความเป็นมา และอิทธิพล ของของมะพร้าวใน จังหวัดสมุทรสงคราม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน	- ประวัติศาสตร์จังหวัด สมุทรสงคราม - การเข้ามามีอิทธิพล ของมะพร้าวในจังหวัด สมุทรสงคราม	3	10
2 “พัฒนาการ เติบโตของ มะพร้าว”	- รู้และเข้าใจวิธีการปลูก การดูแลรักษาต้น มะพร้าว	- การปลูกมะพร้าว - การคัดเลือกพันธุ์ มะพร้าว - การดูแลรักษามะพร้าว	4	10
3 “สุขโขสารพวรรณ มะพร้าว”	- รู้และเข้าใจระบบ เศรษฐกิจศาสตร์ของ มะพร้าว	- การซื้อขายมะพร้าว - การสร้างมูลค่าเพิ่มจาก มะพร้าว	4	20

หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
4 “อันมะพร้าว หนูนสุకుกาล”	- อธิบายความสัมพันธ์ ของมะพร้าวที่มีต่อ ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม	- มะพร้าวกับศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อต่างๆ	4	10
5 “สืบสาน ภูมิปัญญาคุณค่า จากมะพร้าว”	- อธิบายความสัมพันธ์ ของมะพร้าวที่มีต่อ วัฒนธรรม และ การดำรงชีวิตในสังคม	- ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับ อิทธิพลจากมะพร้าว	3	10
รวม			18	60
สอบกลางภาค			1	20
สอบปลายภาค			1	20
รวมทั้งหมด			20	100

หมายเหตุ : 1. ภาคทฤษฎี เป็นการให้ความรู้รายวิชาท้องถิ่นของเรา ทั้งหมด 5 หน่วยการเรียนรู้
2. ภาคปฏิบัติ เป็นการให้นักเรียนศึกษา รายวิชาท้องถิ่นของเราในท้องถิ่น เป็นรายกลุ่ม
ตามที่นักเรียนสนใจ และนำเสนอในรูปแบบของโครงการในเวลาว่างหลังเลิกเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการดำเนินการตามหลักสูตร เป็นการวัดประสพการณ์
เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ กระบวนการ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตาม
หลักสูตร ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และดำเนินการ
จัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 หน่วยการ
เรียนรู้ 20 ชั่วโมง ได้แก่

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องเก่าเล่าชน ตำนานมะพร้าว มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา
ของจังหวัดสมุทรสงคราม และการเข้ามามีอิทธิพลของมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม (3 ชั่วโมง)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พัฒนาการเติบโตของมะพร้าว มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการปลูกมะพร้าว
การคัดเลือกพันธุ์มะพร้าว และการดูแลรักษามะพร้าว (4 ชั่วโมง)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 สุขโขสารพรรณมะพร้าว มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับลักษณะ
การซื้อขายมะพร้าว และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากมะพร้าว (4 ชั่วโมง)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 อันมะพร้าว หนูนุสุขคู่กาล มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับมะพร้าวกับศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อต่างๆ (4 ชั่วโมง)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 สืบสาน ภูมิปัญญาคุณค่าจากมะพร้าว มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากมะพร้าว (3 ชั่วโมง)

2.2 ผลการประเมินหลักสูตรฉบับร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ

การประเมินหลักสูตรฉบับร่าง ประเมินก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้ โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระสังคมศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านท้องถิ่นของเรา และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เป็นผู้ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตรฉบับร่าง ระหว่างหลักการ จุดมุ่งหมาย แนวทางการจัดการเรียนรู้ แนวทางการวัดประเมินผล คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ โครงสร้างรายวิชา แผนการจัดการเรียนรู้ นำข้อเสนอแนะที่ต้องปรับปรุงแก้ไข วิเคราะห์ ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร ฉบับร่าง ผลการประเมินหลักสูตรฉบับร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งค่า IOC อยู่ในช่วง 0.80-1.00 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข หน้า 173)

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมธีคุณหะวันวิทยาลัย ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ทำการประเมิน 2 ระยะ คือ ประเมินระหว่างการใช้หลักสูตร โดยการประเมินภาคทฤษฎีจากการทำแบบฝึกหัดท้ายแผน และใบงาน และประเมินหลังการใช้หลักสูตร โดยประเมินผลการเรียนรู้ รายวิชาท้องถิ่นของเราโดยใช้แบบทดสอบ ก่อนเรียน และหลังเรียนฉบับเดียวกัน แล้วนำผลการทดสอบมาหาค่าความต่างของคะแนนเฉลี่ย ก่อนและหลังเรียน ประเมินความสามารถในการทำโครงการ และความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรรายวิชา ท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.1 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเรา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเราโดยใช้ แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ ก่อนเรียน และหลังเรียน จำนวน 1 ชุด เป็นข้อสอบแบบปรนัย มี 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ คะแนน 20 คะแนน นำผลการประเมินก่อนการใช้หลักสูตรเปรียบเทียบกับหลังการใช้ หลักสูตร สรุปได้ดังรายละเอียดตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเราก่อนและหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเร ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วย t-test แบบ Dependent

การใช้หลักสูตร	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	t	Sig.
ก่อนการใช้หลักสูตร	13	20	6.54	1.51	9.619	.000**
หลังการใช้หลักสูตร	13	20	16.85	2.15		

**มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 16 พบว่า คะแนนผลการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเราก่อนและหลังการใช้หลักสูตร รายวิชาท้องถิ่นของเร ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผลการเรียนรู้หลังใช้หลักสูตร ($\bar{X} = 16.85, S.D. = 2.15$) สูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร ($\bar{X} = 6.54, S.D. = 1.51$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค หน้า 182)

3.2 ผลการประเมินความสามารถในการทำโครงการหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินผลความสามารถในการทำโครงการ หลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเร ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แยกเป็นรายกลุ่ม ทั้งหมด 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เรื่อง หอมหวานขนมตาลกะทิสด กลุ่มที่ 2 เรื่อง มหัศจรรย์ยางมะพร้าวบาดิก กลุ่มที่ 3 เรื่อง ขนมบัวลอยรวมมิตร กลุ่มที่ 4 เรื่อง ขนมบ่าบิ่นมะพร้าวอ่อน และกลุ่มที่ 5 เรื่อง ของใช้จากมะพร้าว สรุปได้ดังรายละเอียดตารางที่ 17

ตารางที่ 17 สรุปผลงานโครงการรายวิชาท้องถิ่นของเรา

กลุ่มที่	ชื่อโครงการ	พื้นที่การศึกษา ท้องถิ่นของเรา จังหวัด สมุทรสงคราม	ผลงาน จากโครงการ
1.	หอมหวานขนมตาล กะทิสด	ตำบลบางคนที อำเภอบางคนที	- ขนมตาล
2.	มหัศจรรย์ยางมะพร้าว บาติก	ตำบลบางยี่รงค์ อำเภอบางคนที	- ผ้าเช็ดหน้า - เสื้อยืด - ผ้าคลุมไหล่
3.	ขนมบัวลอยรวมมิตร	ตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที	- ขนมบัวลอยหลากสี
4.	ขนมบัวปิ่นมะพร้าวอ่อน	ตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที	- ขนมบัวปิ่นเบญจรงค์
5.	ของใช้จากมะพร้าว	ตำบลโรงหีบ อำเภอบางคนที	- โคมไฟ - ของตกแต่งบ้าน

ผลการประเมินความสามารถในการทำโครงการ หลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการประเมิน 3 ด้าน คือ 1) ความสามารถด้านการวางแผนการทำโครงการ 2) ความสามารถด้านกระบวนการทำงาน และ 3) ความสามารถด้านผลงานและการนำเสนอ

1. ความสามารถด้านการวางแผนการทำโครงการ

การประเมินความสามารถด้านการวางแผนการทำโครงการ ผู้วิจัยได้ทำการประเมินความสามารถด้านการวางแผนการทำโครงการของนักเรียนโดยใช้แบบประเมินความสามารถในการทำโครงการ ประเมินโดยครูผู้สอน เพื่อนร่วมชั้นเรียนที่ต่างกลุ่มกัน และผู้รู้ในชุมชน ผลปรากฏดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ความสามารถด้านการวางแผนการทำโครงการ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ระดับคุณภาพ	ลำดับ
1. การกำหนดเรื่องที่ศึกษา	2.76	0.16	สูง	1
2. การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน	2.61	0.10	สูง	5
3. การวิเคราะห์และวางแผนปฏิบัติงาน	2.70	0.12	สูง	4
4. การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน	2.75	0.07	สูง	2
5. การแบ่งภาระหน้าที่ให้สมาชิก	2.74	0.08	สูง	3
รวม	2.71	0.11	สูง	

จากตารางที่ 18 ผลการประเมินความสามารถด้านการวางแผนการทำโครงการ หลังการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง มี ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 2.71 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.11 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความสามารถด้านการวางแผนการทำโครงการด้านที่มากที่สุด คือ การกำหนดเรื่องที่ศึกษา มี ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 2.76 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.16 ระดับคุณภาพอยู่ในระดับสูง รองลงมา คือ การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 2.75 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.07 ระดับคุณภาพอยู่ในระดับสูง การแบ่งภาระหน้าที่ให้สมาชิก ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 2.74 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.08 ระดับคุณภาพอยู่ในระดับสูง การวิเคราะห์และวางแผนปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 2.70 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.12 ระดับคุณภาพอยู่ในระดับสูง และการกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 2.61 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.10 ระดับคุณภาพอยู่ในระดับสูง ตามลำดับ

2. ความสามารถด้านกระบวนการทำงาน

การประเมินความสามารถด้านกระบวนการทำงาน ผู้วิจัยได้ทำการประเมินความสามารถด้านกระบวนการทำงานของนักเรียนโดยใช้แบบประเมินความสามารถในการทำโครงการ ประเมินโดยครูผู้สอนเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่ต่างกลุ่มกัน และผู้รู้ในชุมชน ผลปรากฏดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ความสามารถด้านกระบวนการทำงาน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ระดับคุณภาพ	ลำดับ
1. การปฏิบัติตามวิธีการและขั้นตอนที่กำหนด	2.71	0.04	สูง	4
2. การใช้วัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือในการค้นหาข้อมูล	2.90	0.13	สูง	1
3. การบันทึกข้อมูลและจัดกระทำข้อมูล โครงการ สรุป และเรียบเรียงข้อมูล	2.78	0.07	สูง	2
4. การแสดงบทบาทตามหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายจากสมาชิก	2.77	0.10	สูง	3
5. ทำงานเสร็จตรงเวลา	2.71	0.17	สูง	4
รวม	2.77	0.10	สูง	

จากตารางที่ 19 ผลการประเมินความสามารถด้านกระบวนการทำงาน หลังการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 2.77 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.10 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความสามารถด้านการวางแผนการทำโครงการด้านที่มากที่สุด คือ การใช้วัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือในการค้นหาข้อมูล มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 2.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.13 ระดับคุณภาพอยู่ในระดับสูง รองลงมา คือ การบันทึกข้อมูลและจัดกระทำข้อมูลโครงการ สรุป และเรียบเรียงข้อมูล มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 2.78 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.07 ระดับคุณภาพอยู่ในระดับสูง การแสดงบทบาทตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากสมาชิก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 2.77 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.10 ระดับคุณภาพอยู่ในระดับสูง ลำดับสุดท้ายมีคะแนนเท่ากัน 2 ด้าน คือ การปฏิบัติตามวิธีการและขั้นตอนที่กำหนด มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 2.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.04 และทำงานเสร็จตรงเวลา มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 2.71 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.17 ระดับคุณภาพอยู่ในระดับสูง ตามลำดับ

3. ความสามารถด้านผลงานและการนำเสนอ

การประเมินความสามารถด้านผลงานและการนำเสนอ ผู้วิจัยได้ทำการประเมินความสามารถด้านผลงานและการนำเสนอของนักเรียนโดยใช้แบบประเมินความสามารถในการทำโครงการ ประเมินโดยครูผู้สอน เพื่อนร่วมชั้นเรียนที่ต่างกลุ่มกัน และผู้รู้ในชุมชน ผลปรากฏดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ความสามารถด้านผลงานและการนำเสนอ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ระดับคุณภาพ	ลำดับ
1. การจัดทำรูปเล่มรายงาน	2.73	0.16	สูง	3
2. ข้อมูลที่นำมาจัดแสดงผลงาน	2.68	0.05	สูง	5
3. ความคิดสร้างสรรค์ผลงาน	2.78	0.07	สูง	1
4. ความพร้อมในการนำเสนอโครงการ	2.71	0.06	สูง	4
5. การตอบข้อซักถามในการนำเสนอผลงาน	2.77	0.04	สูง	2
รวม	2.73	0.08	สูง	

จากตารางที่ 20 ผลการประเมินความสามารถด้านผลงานและการนำเสนอ หลังการเรียนรู้อยู่ด้วยหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 2.73 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.08 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความสามารถด้านผลงานและการนำเสนอด้านที่มากที่สุด คือ ความคิดสร้างสรรค์ผลงาน มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 2.78 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.07 ระดับคุณภาพอยู่ในระดับสูง รองลงมา คือ การตอบข้อซักถามในการนำเสนอผลงาน มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 2.77 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.04 ระดับคุณภาพอยู่ในระดับสูง การจัดทำรูปเล่มรายงาน มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 2.73 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.16 ระดับคุณภาพอยู่ในระดับสูง ความพร้อมในการนำเสนอโครงการ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 2.71 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.06 และข้อมูลที่นำมาจัดแสดงผลงาน มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 2.68 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.05 ตามลำดับ

3.3 ผลการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วย วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผู้วิจัยได้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สรุปได้ดังรายละเอียดตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
ด้านเนื้อหาสาระ				
1. เนื้อหาที่มีความน่าสนใจเหมาะกับการเรียนรู้	4.85	0.36	มากที่สุด	1
2. เนื้อหาครอบคลุม เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน	4.54	0.50	มากที่สุด	3
3. เนื้อหาส่งเสริมความรู้ เรื่อง ท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม	4.62	0.49	มากที่สุด	2
รวม	4.67	0.45	มากที่สุด	1
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน				
4. กิจกรรมการเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	4.85	0.36	มากที่สุด	1
5. กิจกรรมส่งเสริมให้ชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.46	0.50	มากที่สุด	2
6. กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นระบบ	4.46	0.50	มากที่สุด	2
รวม	4.59	0.45	มากที่สุด	3
ด้านสื่อการเรียนรู้				
7. สื่อการเรียนรู้มีความน่าสนใจ	4.69	0.46	มากที่สุด	1

ตารางที่ 21 (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	ลำดับ ที่
8. สื่อการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหา ได้มากขึ้น	4.38	0.49	มากที่สุด	3
9. การจัดกิจกรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น	4.62	0.49	มากที่สุด	2
รวม	4.56	0.48	มากที่สุด	4
ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้				
10. นักเรียนมีความสุข สนุกสนานในการเรียนรู้	4.62	0.49	มากที่สุด	2
11. เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน และผู้รู้ในชุมชน	4.85	0.36	มากที่สุด	1
12. นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ชุมชน และ ครูผู้สอน	4.46	0.50	มากที่สุด	3
รวม	4.64	0.45	มากที่สุด	2
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ				
13. ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของมะพร้าว ในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงครามและนักเรียน สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาและร่วมอนุรักษ์ ท้องถิ่นได้	4.77	0.42	มากที่สุด	2
14. นักเรียนสามารถทำโครงการเกี่ยวกับมะพร้าว ในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงครามได้อย่างถูกต้อง สมบูรณ์	4.85	0.36	มากที่สุด	1
15. นักเรียนเห็นคุณค่าและมีความภาคภูมิใจใน ท้องถิ่นของตนเอง	4.38	0.49	มากที่สุด	3
รวม	4.67	0.42	มากที่สุด	1
รวมทั้งหมด	4.63	0.48	มากที่สุด	

จากตารางที่ 21 ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร รายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.48 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด ด้านที่สูงที่สุด คือ ด้านเนื้อหาสาระ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 0.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.45 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด และด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.42 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.45 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.45 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด และด้านสื่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.48 ตามลำดับ สำหรับผลการประเมินรายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหาสาระ รายการประเมินเนื้อหาที่มีความน่าสนใจเหมาะสมกับการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) สูงที่สุด คือ 4.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.36 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมา คือ เนื้อหาส่งเสริมความรู้ เรื่อง ท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด และเนื้อหาครอบคลุม เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.50 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด ด้านประโยชน์ที่ได้รับ รายการประเมินประกอบด้วยนักเรียนสามารถทำโครงการเกี่ยวกับมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงครามได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) สูงที่สุด คือ 4.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.36 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมา คือ ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงครามและนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนา และร่วมอนุรักษ์ท้องถิ่นได้มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.42 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด และนักเรียนเห็นคุณค่าและมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ รายการประเมินประกอบด้วยเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน และผู้รู้ในชุมชน มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) สูงที่สุด คือ 4.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.36 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมา คือ นักเรียนมีความสุข สนุกสนานในการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด และนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ชุมชน และครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.46 ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.50 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน รายการประเมินประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนส่งเสริมให้นักเรียน มีความรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยสูง (\bar{X}) ที่สุด คือ 4.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.36 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมา คือ กิจกรรมส่งเสริมให้ชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.50 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด และกิจกรรมการเรียนการสอนช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.50 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด และลำดับสุดท้ายด้านสื่อการเรียนรู้ รายการประเมินประกอบด้วยสื่อการเรียนรู้มีความน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) สูงที่สุด คือ 4.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.46 รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด และสื่อการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้น ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

3.4 ผลการประเมินระหว่างการใช้หลักสูตร

จากการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จัดการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้จำนวน 5 แผน โดยผู้วิจัยและวิทยากรท้องถิ่น ให้คำแนะนำจากใบงานในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และการสังเกตพฤติกรรมการตอบคำถามของนักเรียน พบว่า

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ศึกษาเรื่อง เรื่องเก่าเล่าขาน ตำนานมะพร้าว ในหัวข้อเรื่อง ประวัติความเป็นมาของจังหวัดสมุทรสงคราม จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยครูผู้สอนดำเนินการตั้งนี้ ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาท้องถิ่นของเรา จำนวน 40 ข้อ ชี้แจง และอธิบายผลการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผล ภาระงาน เกณฑ์การประเมินโครงการ แบบตรวจสอบรายการคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ และการกำหนด ข้อตกลงต่างๆ ในการเรียนให้นักเรียนทราบ ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับประวัติจังหวัดสมุทรสงคราม และความเป็นมาของมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม มีกิจกรรมการเรียนรู้โดยชมวิดีโอที่ศูนย์ประวัติจังหวัดสมุทรสงคราม หลังจากนั้นทำกิจกรรมเล่าเรื่องรอบวง ในหัวข้อ “ประวัติศาสตร์จังหวัดสมุทรสงคราม” โดยให้นักเรียนเล่าเรื่อง อธิบายสิ่งที่นักเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นของตนเอง นักเรียนมีการสำรวจที่ตั้งท้องถิ่น แม่น้ำ ลำคลองสายสำคัญ ชุมชน หมู่บ้านที่มีอิทธิพลต่อประวัติศาสตร์ จังหวัดสมุทรสงครามจากแผนที่จังหวัดสมุทรสงคราม ศึกษาไปความรู้ เรื่อง ประวัติความเป็นมาของ

จังหวัดสมุทรสงคราม โดยจัดทำเป็นแผนผังความคิด พร้อมทั้งนำเสนอหน้าชั้นเรียน นอกจากนี้ครูและนักเรียน ร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม แบ่งกลุ่มให้นักเรียนกลุ่มละ 5 - 6 คน สืบค้น ข้อมูลเกี่ยวกับการเข้ามาอิทธิพลของมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม และมอบหมายให้นักเรียน กลับไปศึกษาเพิ่มเติมนอกเวลาจากปราชญ์ในท้องถิ่นที่อยู่บริเวณรอบข้างโรงเรียน สรุปรความรู้ที่ได้เป็นแผนผัง ความคิดลงในกระดาษ และนำเสนอข้อมูลหน้าชั้นเรียน หลังจากนั้นครูให้นักเรียนศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจาก ใบความรู้ เรื่อง ประวัติความเป็นมาของมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม และทำใบงาน เรื่อง ประวัติความเป็นมาของมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม

ผลการจัดกิจกรรม พบว่า นักเรียนที่นำเสนอมีความตั้งใจนำเสนอได้เป็นอย่างดี ครูมีการซักถามเพื่อสรุปรู้ นักเรียนสามารถตอบคำถามได้เป็นอย่างดี เข้าใจรายละเอียดทั้งหมด ที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน นักเรียนสามารถทำแบบฝึกหัดตามที่ครูมอบหมายได้ครบถ้วนสมบูรณ์ สรุปรู้ได้ว่า หลังการจัดการเรียนรู้ นักเรียนเข้าใจและทราบถึงประวัติความเป็นมาของจังหวัดสมุทรสงคราม ได้เป็นอย่างดี นักเรียนเกิดความเข้าใจประวัติความเป็นมาของมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม มากยิ่งขึ้นสามารถตอบคำถามได้ถูกต้องครบถ้วน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง พัฒนาการเติบโตของมะพร้าว ในช่วงที่ 1 นักเรียนศึกษา ในหัวข้อเรื่อง การปลูกมะพร้าว โดยเริ่มจากครูและนักเรียนร่วมกันพูดคุยถึงเนื้อหาที่เรียนผ่านมาในครั้ง ก่อน หลังจากนั้นนักเรียนดูวีดิทัศน์เกี่ยวกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดสมุทรสงคราม ศึกษาใบ ความรู้ เรื่อง การปลูกมะพร้าว การคัดเลือกพันธุ์มะพร้าว และการดูแลรักษามะพร้าว นอกจากนี้ครู เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม จากแหล่งเรียนรู้ห้องสมุด แล้วแบ่งกลุ่มให้นักเรียน ร่วมกันทำโมเดล เกี่ยวกับการปลูกมะพร้าว แล้วนำเสนอโมเดลที่จัดทำขึ้นหน้าชั้นเรียน นักเรียนฝึกทำใบงาน เรื่อง การปลูกมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม และครูเชิญวิทยากรมาบรรยายความรู้ และสาธิตการ ปลูกมะพร้าวให้นักเรียนได้เรียนรู้ กิจกรรมแบ่งเป็นฐานการเรียนรู้ ได้แก่ ฐานการปลูกมะพร้าว ฐาน การคัดเลือกพันธุ์มะพร้าว ฐานการดูแลรักษามะพร้าว

ผลการจัดกิจกรรม พบว่า นักเรียนสามารถอธิบายความรู้และตอบคำถามได้เป็นอย่างดี ก่อนเข้าเนื้อหาเกี่ยวกับการปลูกมะพร้าว นักเรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เช่น อินเทอร์เน็ต สอบถามผู้รู้ในท้องถิ่นของตนเอง ได้แก่ ผู้ปกครองที่บ้าน นักเรียนเข้าใจเนื้อหาต่างๆ จากการศึกษาจากใบความรู้ ผู้รู้ในท้องถิ่น นักเรียนมีความสุขสนุกสนานมีความสุขกับกิจกรรมการเรียนรู้ และนักเรียนคนหนึ่ง กล่าวอีกว่า ตนจะเล่าให้มารดาฟังว่าตนรู้จักสายพันธุ์มะพร้าวสามารถบอกว่า มะพร้าวในสวนของเรามีสายพันธุ์อะไรบ้าง สำหรับการนำเสนอในชั้นเรียนออนไลน์ นักเรียนสามารถ นำเสนอได้ดี โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มที่ 2 สามารถสรุปได้ดีที่สุดเพราะตนเล่าว่า ตนเคยช่วยผู้ปกครอง ดูแลสวน เคยมีประสบการณ์ดูแลสวนมะพร้าว แต่ตอนนั้นยังไม่ทราบว่าควรดูแลใส่ปุ๋ยอย่างไร มีเมล็ดศัตรูพืช อะไรบ้างเพียงแต่ทำตามที่ผู้ปกครองสั่ง แต่หลังจากที่ได้เรียนรู้แล้ว มีความรู้มากยิ่งขึ้น และเป็น

ความรู้ที่สามารถไปใช้ในชีวิตประจำวันร่วมกับครอบครัวได้จริง สำหรับการศึกษาที่วิทยากรท้องถิ่นเพื่อศึกษา เรื่อง การปลูกมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม ที่มีกิจกรรมแบ่งเป็นฐานการเรียนรู้ นั้น เนื่องด้วยสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นั้น วิทยากรไม่สามารถให้ความรู้กับนักเรียนที่โรงเรียนได้ จึงให้วิทยากรบรรยายให้ความรู้ทางระบบออนไลน์ ซึ่งวิทยากรที่มาให้ความรู้ในครั้งนี้ชื่อว่า นายสะอาด นิมมานุทย์ ซึ่งเป็นคุณตาของครูผู้สอนมีประสบการณ์การทำสวนมะพร้าวมา 80 ปี เพราะเกิดและเติบโตมากับสวนมะพร้าวในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ได้บรรยายเนื้อหาเกี่ยวกับการปลูกมะพร้าวว่าควรเลือกพ่อพันธุ์แม่พันธุ์มะพร้าวอย่างไร ควรเลือกพื้นที่อย่างไร ในกิจกรรมการบรรยายครั้งนี้ไม่สามารถจัดกิจกรรมเป็นฐานตามที่ได้วางแผนไว้ได้ วิทยากรบรรยายให้ทั้งหมด ได้แก่ การปลูกมะพร้าว การคัดเลือกพันธุ์มะพร้าว และการดูแลรักษามะพร้าว นอกจากนี้ยังมีการสาธิตการเพาะมะพร้าว เพื่อจะนำไปปลูกอีกด้วย และเรียนรู้วิธีการคัดเลือกพันธุ์มะพร้าวและการเพาะพันธุ์มะพร้าวเพิ่มเติมจากคุณกฤษฎา มีนคร ผู้รู้ของชุมชนตำบลบางยี่รงค์ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม และเรียนรู้อุปกรณ์การเก็บมะพร้าว และวิธีการเก็บผลผลิตจากคุณมงคล นิมมานุทย์ ผู้รู้ชุมชนตำบลโรงหีบ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงครามโดยครูบันทึกคลิปวิดีโอการสอนจากผู้รู้ในชุมชนต่างๆ มาเปิดให้นักเรียนได้เรียนรู้ นักเรียนมีความสนใจตั้งใจรับฟังการบรรยายเป็นอย่างดี มีนักเรียนเพียงคนเดียวเท่านั้นที่ไม่ได้รับฟังการบรรยายจนจบเพราะโทรศัพท์ที่นักเรียนใช้เรียนออนไลน์มีปัญหาแบตเตอรี่หมด และชาร์จแบตเตอรี่ไม่เข้า หลังจากที่นักเรียนได้รับฟังการบรรยายจากวิทยากรเรียบร้อยแล้ว นักเรียนก็สรุปความรู้ ส่งครูโดยนักเรียนสรุปความรู้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ นักเรียนได้มีการส่งข้อความหาครูผู้สอนว่าขณะที่รับฟังการบรรยายผู้ปกครองของนักเรียนได้รับฟังการบรรยายด้วย ผู้ปกครองชื่นชมที่ครูมีการจัดการเรียนรู้เช่นนี้ เพราะเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนแต่เป็นสิ่งที่นักเรียนในยุคปัจจุบันมักจะมองข้าม การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนหันกลับมามองตัวตนของตนเองมากยิ่งขึ้น เป็นสิ่งที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตได้จริง นอกจากนี้วิทยากรผู้บรรยายความรู้อย่างกล่าวว่า ตนมีความภูมิใจที่สามารถถ่ายทอดความรู้การทำสวนมะพร้าวให้กับนักเรียนได้ และพร้อมที่จะบรรยายความรู้กับนักเรียนกลุ่มอื่นให้อีก เพื่อไม่ให้ความรู้การทำสวนมะพร้าวสูญหาย และส่งเสริมให้นักเรียนในปัจจุบันรักหวงแหนวิถีชีวิต การทำสวนมะพร้าวให้อยู่คู่กับจังหวัดสมุทรสงครามต่อไป

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง สุขโขสารพรรณมะพร้าว นักเรียนศึกษาในหัวข้อเรื่องรูปแบบการซื้อขายมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากมะพร้าว โดยครูทบทวนความรู้เพื่อเป็นการทบทวนความรู้เดิม เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ เรื่อง รูปแบบการซื้อขายมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม และเรื่อง การสร้างมูลค่าเพิ่มจากมะพร้าว ในการบรรยายเรื่อง รูปแบบการซื้อขายมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม นักเรียนได้ดูวีดิทัศน์เกี่ยวกับการซื้อขายมะพร้าวของจังหวัดสมุทรสงคราม และได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจาก Internet และศึกษาจากใบความรู้ เรื่อง รูปแบบการซื้อขายมะพร้าว ในจังหวัดสมุทรสงคราม แล้วจึงแบ่งกลุ่มร่วมกันสรุปความรู้ในรูปแบบแผนผังความคิด

สำหรับการบรรยาย เรื่อง การสร้างมูลค่าเพิ่มจากมะพร้าว แบ่งเนื้อหาออกเป็น 8 หัวข้อ ได้แก่ 1) อาหารคาวที่มีส่วนประกอบของมะพร้าว 2) อาหารหวานที่มีส่วนประกอบของมะพร้าว 3) เครื่องใช้ในครัวเรือนที่ทำมาจากมะพร้าว 4) ยาสมุนไพรที่ทำมาจากมะพร้าว 5) การประดิษฐ์ของเล่นจากมะพร้าว 6) การประดิษฐ์เครื่องประดับจากมะพร้าว 7) เครื่องสำอางที่ทำจากมะพร้าว และ 8) เครื่องดนตรีจากมะพร้าว วิทยากร สาธิตการสร้างมูลค่าเพิ่มจากมะพร้าว จำนวน 4 ชนิด และนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติการสร้างมูลค่าเพิ่มจากมะพร้าว

ผลการจัดกิจกรรม พบว่า นักเรียนร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดีสรุปงานได้ดีนำเสนอข้อมูลได้ชัดเจน เนื้อหาเหมาะสมครบถ้วน ในหัวข้อ เรื่อง การสร้างมูลค่าเพิ่มจากมะพร้าว ผู้สอนได้เชิญคุณครูสมศรี ใจชื่น วิทยากรท้องถิ่นชุมชนตำบลบางนกแขวก ซึ่งเป็นอดีตครูคหกรรมของโรงเรียนเมธีคุณหะวันวิทยาลัย เป็นวิทยากรบรรยาย และสาธิตการสร้างมูลค่าเพิ่มจากมะพร้าว 4 ชนิดโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ ได้แก่ การทำน้ำพริกมะพร้าวคั่วสมุนไพร การทำขนมบ้าบิ่น การทำผ้าบาติกจากยางมะพร้าว และสิ่งประดิษฐ์จากมะพร้าว หลังจากนั้นเรียนรู้อุปกรณ์ และขั้นตอนการขึ้นตาลมะพร้าวจากคุณวรยุทธ เหลียงสกุล ชุมชนวัดลิงกา อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม เรียนรู้ขั้นตอนทำมะพร้าวขาวจากคุณเพ็ญแข น้อยประเสริฐ ชุมชนตำบลบางสะแกอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม และคุณขวัญเรือน พันธุ์โพธิ์ ชุมชนตำบลบางขันแตก อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม และเรียนรู้วิถีชีวิตการทำน้ำตาลมะพร้าว และการจัดจำหน่าย จากเตาตาลคุณหมวย โดยครูบันทึกคลิปวิดีโอการสอนจากผู้รู้ในชุมชนต่างๆ มาเปิดให้นักเรียนได้เรียนรู้ชุมชนตำบลท่าคา อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยระหว่างการจัดการเรียนรู้นักเรียนมีความสนใจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในชั้นเรียนมีนักเรียนหนึ่งคนที่ไม่ใช่คนสมุทรสงครามโดยกำเนิด ภูมิลำเนาเดิมอยู่จังหวัดสงขลา ตั้งคำถามว่า “เมื่อได้มาเรียนแล้วรู้สึกสนุก และเกิดความประทับใจว่ามะพร้าวนั้นมีประโยชน์มาก ตนไม่เคยรู้มาก่อน ตนมีความสนุกต่อการเรียนรายวิชานี้อย่างมาก และมีความภาคภูมิใจที่ได้มีโอกาสมาเรียนต่อที่โรงเรียนเมธีคุณหะวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม” หลังจากที่วิทยากรได้บรรยายเนื้อหาครบถ้วนแล้ว วิทยากรได้มอบหมายให้นักเรียนสรุปความรู้เป็นแผนผังความคิด แล้วนำเสนอความรู้หน้าชั้นเรียน ก่อนที่จะสรุปความรู้ร่วมกัน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง อันมะพร้าว หนุนสุขคู่กาล นักเรียนศึกษาในหัวข้อเรื่อง มะพร้าวกับศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อต่างๆ โดยครูทบทวนความรู้เพื่อเป็นการทบทวนความรู้เดิม นักเรียนศึกษาใบความรู้ เรื่อง มะพร้าวกับศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อต่างๆ และศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจาก Internet นักเรียนทำใบงาน เรื่อง มะพร้าวกับศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อต่างๆ หลังจากนั้นครูเชิญวิทยากรบรรยายความรู้ให้กับนักเรียน เรื่อง มะพร้าวกับศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อต่างๆ ในจังหวัดสมุทรสงคราม แล้วจัดทำแผนผังความคิดสรุปองค์ความรู้ต่างๆ แล้วนำเสนอ

ผลการจัดกิจกรรม พบว่า นักเรียนทุกคนทราบว่ามีอิทธิพลต่อความเชื่อ พิธีกรรมทางศาสนาพุทธที่ตนเองนับถืออย่างไร และสามารถยกตัวอย่างพิธีกรรมของศาสนิกชน

ที่มีมะพร้าวเข้าไปเกี่ยวข้องได้ โดยครูมอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมจากวิทยากร ในท้องถิ่นของตนเอง เช่น ผู้ปกครอง และชาวบ้านใกล้เคียงตนเอง แล้วสรุปความรู้เป็นแผนผังความคิด แทนการฟังบรรยายจากวิทยากร เพราะวิทยากรที่อาวุโสไม่สะดวกในการสอนออนไลน์ เมื่อนักเรียนไปสัมภาษณ์ สอบถาม ค้นคว้าหาความรู้จากวิทยากรมาเรียบร้อยแล้ว ให้นักเรียนนำเสนอความรู้ หน้าชั้นเรียนออนไลน์ นักเรียนสามารถนำเสนอข้อมูลได้ดี แต่ยังมีบางคนที่นำเสนอข้อมูลได้น้อย เป็นเพราะนักเรียนยังไม่เข้าใจเนื้อหาชัดเจน ครูจึงให้นักเรียนไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมแล้วนำมาส่งอีกครั้ง จนทำให้นักเรียนสามารถหาความรู้เพิ่มเติมได้ดี และเนื้อหาที่มีความหลากหลายยิ่งขึ้น

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง สืบสานภูมิปัญญาคุณค่าจากมะพร้าว นักเรียนศึกษา ในหัวข้อเรื่อง ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากมะพร้าว ได้แก่ ภูมิปัญญาด้าน อาชีพ ภูมิปัญญาด้านอาหาร ภูมิปัญญาด้านศิลปะท้องถิ่น ภูมิปัญญาด้านภาษา ภูมิปัญญา ด้านที่อยู่อาศัย และภูมิปัญญาด้านยาสมุนไพรเริ่มจากครูทบทวนความรู้เดิม นักเรียนศึกษาใบความรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากมะพร้าว และศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม จาก อินเทอร์เน็ต ครูอธิบายเพิ่มเติมสิ่งที่นักเรียนและตอบคำถามเพื่อให้นักเรียนเกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น นักเรียนทำใบงาน เรื่อง ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากมะพร้าว ครูและนักเรียน ร่วมกันสรุปความรู้ ที่ได้รับ และแบ่งกลุ่มให้นักเรียนกลุ่มละ 5 – 6 คน มอบหมายงานให้นักเรียนจัดทำ โครงการเกี่ยวกับมะพร้าวโดยให้นักเรียนเลือกหัวข้อที่นักเรียนสนใจที่จะศึกษาเลือกเพียง 1 หัวข้อ หัวข้อที่ เลือกจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ที่เคยศึกษามา ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง เรื่องเก่าเล่าขานตำนานมะพร้าว (สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง พัฒนาการเติบโตของมะพร้าว (สาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์) หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง สุขใจ สารพรรณมะพร้าว (สาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง อันมะพร้าว หนูนุสขุคู่กาล (สาระการเรียนรู้ศาสนา ศิลปกรรม และจริยธรรม) และหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง สืบสานภูมิปัญญาคุณค่าจากมะพร้าว (สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต) โดยให้นักเรียนลงพื้นที่ศึกษาหาข้อมูลจาก แหล่งเรียนรู้ และปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน จัดทำรูปเล่มโครงการ นำเสนอในรูปแบบการจัดนิทรรศการ และทำแบบทดสอบหลังเรียน

ผลการจัดกิจกรรม พบว่า นักเรียนตอบข้อซักถามได้ดี มีความเข้าใจเนื้อหา สามารถตอบคำถาม และบรรยายความรู้ความเข้าใจที่แสดงถึงความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง หลังจากนั้น ครูให้นักเรียนศึกษาความรู้จากสื่อวีดิทัศน์ เรื่องต่างๆ และถามคำถามนักเรียน เกี่ยวกับภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่สำคัญในจังหวัดสมุทรสงคราม มะพร้าวที่มีอิทธิพลต่อภูมิปัญญา ของชาวบ้านในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยนักเรียนสามารถตอบคำถามได้บางส่วน ผลการทำโครงการ ของนักเรียนแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ เรื่องที่ 1 หอมหวานขนมตาลกะทิสด ที่ศึกษาหาความรู้จากมารดา เป็นวิทยากรของชุมชนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ ที่มีอาชีพทำขนมตาลจำหน่าย เรื่องที่ 2 มหัศจรรย์

ยางมะพร้าวบาดติก ศึกษาจากวิทยากรท้องถิ่น อาจารย์สมศรี ใจชื่น ซึ่งเป็นวิทยากรท้องถิ่นของชุมชน ตำบลบางยี่รงค์ และตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที เรื่องที่ 3 ขนมหั้วลอยรวมมิตร โดยศึกษากับคุณกนกพร บุซบก วิทยากรชุมชนตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที เรื่องที่ 4 เรื่อง ขนมหั้วบับัน มะพร้าวอ่อน โดยศึกษาคุณอมลวรรณ หนูราช วิทยากรชุมชนตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที และเรื่องที่ 5 ของไข่จากมะพร้าว ที่ศึกษาจากคุณชัญญาภา งามสอน วิทยากรชุมชนตำบลโรงหีบ อำเภอบางคนที เนื่องจากนักเรียนที่รวมกลุ่มกันอยู่บ้านใกล้เคียงกันจึงสามารถร่วมกันทำงานได้ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แต่ยังไม่สามารถจัดนิทรรศการได้ ครูจึงให้นักเรียนทำตัวรูปเล่มโครงการให้เรียบร้อยและนำเสนอผลงานในภาคเรียนที่ 2 หลังจากที่ได้กลับมาเรียนในสถานการณ์ปกติที่โรงเรียนแล้ว โดยนักเรียนนำเสนอผลงานให้กับผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน วิทยากรท้องถิ่น ครูภายในโรงเรียนเมธีชุนหะวันวิทยาลัยได้ร่วมเรียนรู้ นักเรียนสามารถนำเสนอผลงานได้อย่างเข้าใจ ชัดเจน ผลงานออกมาดี เป็นที่ชื่นชมของผู้ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน วิทยากรท้องถิ่น ครูภายในโรงเรียนเมธีชุนหะวันวิทยาลัยทุกท่านและการทำแบบทดสอบหลังเรียน ผลคือนักเรียนทุกคนสามารถทำคะแนนหลังเรียนได้สูงกว่าก่อนเรียน

4. ผลการปรับปรุงหลักสูตร

การปรับปรุงหลักสูตรเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้านเนื้อหาสาระ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล แล้วปรับปรุงหลักสูตร หลังการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ตามสภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไข ดังนี้

ตารางที่ 22 สภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขหลักสูตร

ประเด็นการแก้ไข	สภาพปัญหา	แนวทางการแก้ไข
ด้านเนื้อหาสาระ	หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง เรื่องเก่าเล่าขาน ตำนาน มะพร้าว พบว่า นักเรียนบางคนยังไม่เข้าใจประวัติศาสตร์ของจังหวัดสมุทรสงคราม	ผู้สอนควรเพิ่มเติมเนื้อหา และรายละเอียดต่างๆ ให้นักเรียนได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง พัฒนาการเติบโตของมะพร้าว มีเนื้อหามาก ไม่สามารถ	ปรับวิธีการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้สำรวจข้อมูลหรือเพิ่มคำถามท้าทายให้

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ประเด็นการแก้ไข	สภาพปัญหา	แนวทางการแก้ไข
	จัดการเรียนรู้ภายในคาบเรียนได้ครบ	นักเรียนไปศึกษานอกห้องเรียนก่อนมาเรียนในชั้นเรียน
ด้านสื่อการเรียนรู้	- หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง สุขโชนสารพรรณมะพร้าว การจัดการเรียนรู้หน่วยนี้ได้เชิญวิทยากรไว้เพื่อร่วมบรรยายความรู้ให้กับนักเรียน แต่เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่สามารถ	- จัดหาสื่ออื่นๆ ทดแทน เช่น วิดีทัศน์ที่บรรยายโดยผู้รู้ในท้องถิ่น ที่มีการเผยแพร่ในระบบออนไลน์
	จัดการเรียนรู้ภายในห้องเรียน จึงต้องใช้รูปแบบการเรียนแบบออนไลน์ วิทยากรไม่สะดวกที่จะบรรยายความรู้ในรูปแบบออนไลน์	
	- หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง อันมะพร้าว หนูนุสขุคูกาล การจัดการเรียนรู้หน่วยนี้นักเรียนยังไม่ทราบว่ามะพร้าวมีอิทธิพลต่อความเชื่อ พิธีกรรมทางศาสนาที่ตนเองนับถืออย่างไร	- เพิ่มสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และส่งเสริมให้ศึกษาจากผู้รู้ในท้องถิ่นใกล้ตัวนักเรียนเพื่อให้ นักเรียนเข้าใจ และเชื่อมโยง ความสอดคล้องของมะพร้าวที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อ พิธีกรรมทางศาสนาได้
	- หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง สืบสานภูมิปัญญาคุณค่าจากมะพร้าว นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถตอบได้ว่ามะพร้าวมี	- ควรให้นักเรียนศึกษาจากสื่อการเรียนอย่างหลากหลาย และศึกษาจากผู้รู้ในท้องถิ่นใกล้ตัวนักเรียนเพื่อให้ทราบ

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ประเด็นการแก้ไข	สภาพปัญหา	แนวทางการแก้ไข
	อิทธิพลต่อภูมิปัญญาของ ชาวบ้านในจังหวัด สมุทรสงครามอย่างไร	และเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น
ด้านการวัดและประเมินผล	โครงการงานของนักเรียนในแต่ละ กลุ่มยังไม่ค่อยมีความ หลากหลายเนื่องจากข้อจำกัด ในการลงพื้นที่การศึกษาข้อมูล จากผู้รู้ในท้องถิ่นใน สถานการณ์การระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	ส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษา เพิ่มเติมภายหลัง และจัดนิทรรศการเพื่อนำเสนอ ผลงาน

ดังนั้น การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากหลักสูตรมีองค์ประกอบสอดคล้องเหมาะสม ส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเห็นความสำคัญของท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาท้องถิ่นของเราที่เป็นระบบต่อไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) มีขั้นตอนการดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การปรับปรุงหลักสูตร

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษานิเทศก์ และศึกษาความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เกี่ยวกับความต้องการด้านเนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้ ความต้องการด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ความต้องการด้านผู้ประเมิน ความต้องการด้านรูปแบบเอกสารและใบงาน ความต้องการด้านการวัดและประเมินผล และความต้องการด้านสื่อ หลังจากนั้นนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และพัฒนาหลักสูตรฉบับร่างที่ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการจัดการเรียนรู้ 4) แนวทางการวัดประเมินผล 5) คำอธิบายรายวิชา 6) ผลการเรียนรู้ 7) โครงสร้างรายวิชา และ 8) แผนการจัดการเรียนรู้ และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินตรวจสอบความสอดคล้องหลักสูตรฉบับร่าง แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมธีคุณหะวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จำนวน 13 คน แล้วจึงประเมินผลการเรียนรู้ ความสามารถในการทำโครงงาน และสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) เครื่องมือการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมธีคุณหะวันวิทยาลัย ในการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 2) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลหลังการทดลองใช้หลักสูตร ได้แก่ และ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเรา แบบประเมินความสามารถในการทำโครงงาน และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา

ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดำเนินการเก็บข้อมูลทุกขั้นตอนโดยผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t-test แบบ Dependent

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ ต้องการในการพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาความรู้ในท้องถิ่นของตนเองผ่านผู้รู้ในท้องถิ่นเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่น การประกอบอาชีพ และหลักการเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น การศึกษานอกสถานที่ และเอกสารใบความรู้ รูปแบบเอกสาร และใบงานมีเนื้อหาสาระที่หลากหลาย มีรูปภาพประกอบ และสีเส้นสวยงาม มีกิจกรรมที่หลากหลาย ประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบ และประเมินความสามารถในการทำโครงการร่วมกันระหว่าง ครู ผู้รู้ในท้องถิ่น และนักเรียน จัดนิทรรศการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในโรงเรียน

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า หลักสูตรประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการจัดการเรียนรู้ 4) แนวทางการวัดประเมินผล 5) คำอธิบายรายวิชา 6) ผลการเรียนรู้ 7) โครงสร้างรายวิชา และ 8) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องเก่าเล่าขาน ตำนานมะพร้าว หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พัฒนาการเติบโตของมะพร้าว หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 สุขโขสารพรรณมะพร้าว หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 อันมะพร้าวหนุนสุขคู่กาล และหน่วยที่ 5 สืบสานภูมิปัญญาคุณค่าจากมะพร้าว โดยหลักสูตรมีความเหมาะสม และสอดคล้อง

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีการจัดทำโครงการจำนวน 5 โครงการ ผลการประเมินโครงการทั้ง 5 กลุ่มมีคุณภาพอยู่ในระดับสูง ผลการประเมินความสามารถในการทำโครงการภาพรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคุณภาพอยู่ในระดับสูง และผลการประเมิน

ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในเกณฑ์การประเมินระดับมากที่สุด กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

4. ผลการปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า หลักสูตรมีเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่นำมาเพื่ออภิปรายผลดังนี้

1. จากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องมีความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นรากเหง้าของตนเองการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สืบทอดองค์ความรู้ที่มีคุณค่าในท้องถิ่น เรียนรู้ผ่านชาวบ้านที่มีความรู้อยู่แล้วเพื่ออนุรักษ์ความรู้ วิถีชีวิตอันดีงามไม่ให้สูญหาย ส่งเสริมให้เกิดความรักสามัคคีของคนในชุมชน ระหว่างนักเรียนโรงเรียน และชุมชน การส่งเสริม ให้นักเรียนทำโครงการเป็นการฝึกการใฝ่รู้ใฝ่เรียน การวางแผน การทำงานเป็นทีม การสืบเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ สามารถปฏิบัติงานได้จริงภายนอกห้องเรียน สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560: 9) ที่มีหลักการสำคัญในการพัฒนา คือ ยึดคนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนามุ่งพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดี พัฒนาให้เป็นคนที่มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่รับผิดชอบต่อสังคมรวมถึงสร้างคนให้ใช้ประโยชน์ และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 (ราชกิจจานุเบกษา, 2542: 2) ในมาตราที่ 4 ได้กล่าวถึงความหมายของการศึกษา ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และมาตรา 7 กล่าวว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551: 35) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้มีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ได้เต็มตามศักยภาพ ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมในชีวิตจริงของตนเอง ส่งผลให้เกิดความตระหนักเห็นคุณค่าของท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหา พัฒนาชีวิต อาชีพ ครอบครัวยุคและสังคมของตนเองได้สมควรแก่ฐานะ และเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นในแง่มุมต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561: 1-5) ได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาไว้ อย่างชัดเจนภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศไทย มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทย มีเป้าหมาย คือ ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนจะต้องมีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย มีคุณภาพและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงหลักสูตร และนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ และจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตร ตามความจำเป็น และความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และสังคม ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active Learning) เน้นทักษะกระบวนการ ให้เกิดทักษะ การคิดวิเคราะห์คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน ให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมสนับสนุน การจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อการศึกษา ต่อ และการประกอบอาชีพ อย่างเข้มแข็งต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม วิจารณ์ พานิช (2557 : 2) ที่ให้ ทัศนะว่า โรงเรียนต้องแสวงหาแนวทางจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับองค์กรหรือกลไกต่างๆ ในชุมชน และสังคม นั่นคือ การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-Based Learning) ที่บรรจบเข้ากับการเรียนรู้ แบบสถานที่เป็นฐาน (Place-Based Learning) เรียกว่า การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning) เพราะการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning) นั่นคือ การจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณภาพ เต็มตามศักยภาพของตนเอง ผ่านการเรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถเรียนรู้

และดำรงชีวิตได้อย่างอิสระบนพื้นฐานของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของตนผ่านกระบวนการสอบถามการสัมภาษณ์จากผู้รู้ในชุมชน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ได้ตลอดเวลาจากการเรียนรู้ภายในชุมชนของตนเองทั้งทางกายภาพ ชีวภาพ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ระบบวิถีคิด การทำงาน ความสัมพันธ์ ด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนปัญหา และปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลมาวิเคราะห์แนวโน้มของปัญหา และความต้องการของชุมชนเพื่อใช้เป็นพื้นฐานของการกำหนดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา (ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์, 2554 : 7) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญาณ์พัชร ทีสุกะ (2555) ที่พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นนี้ศรีสงคราม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านข่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยให้นักเรียนเรียนรู้เรื่อง ถิ่นนี้ศรีสงคราม ซึ่งเป็นเรื่องราวที่อยู่ใกล้ตัวจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของตนเอง เช่น สภาพทั่วไปของที่ตั้ง อาณาเขต สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ตลอดจนสภาพปัญหาในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความผูกพัน และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของทวิช ลักษณะสง่า (2556) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม การศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยให้นักเรียนเรียนรู้ประวัติศาสตร์จากท้องถิ่น จากการตั้งประเด็นการศึกษาท้องถิ่น ลงพื้นที่ศึกษาหาข้อมูล โดยให้ผู้เรียนสำรวจข้อมูลท้องถิ่นด้านต่างๆ อย่างรอบด้าน ทั้งด้านภูมิปัญญา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ความเป็นมา พัฒนาการด้านการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม บุคคลสำคัญ และการเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นในด้านต่างๆ อีกทั้งยังเป็นการสร้างการเห็นคุณค่าในท้องถิ่นให้กับนักเรียน และปลูกฝังคุณธรรมให้กับนักเรียนอีกด้วย

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การพัฒนาหลักสูตรได้นำข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งความคิดเห็นของนักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง โดยพัฒนาหลักสูตร มีองค์ประกอบดังนี้ หลักการ จุดมุ่งหมาย แนวทางการจัดการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผล คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ โครงสร้างรายวิชา และแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องเก่าเล่าขานตำนานมะพร้าว ศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์จังหวัดสมุทรสงคราม และการเข้ามามีอิทธิพลของมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พัฒนาการเติบโตของมะพร้าว ศึกษาเกี่ยวกับการปลูก การคัดเลือกพันธุ์ และการดูแลรักษามะพร้าว หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 สุขโขสารพรรณมะพร้าว ศึกษาเกี่ยวกับการซื้อขาย และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากมะพร้าว หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 อันมะพร้าวหนุนสุขคู่กาล ศึกษาเกี่ยวกับมะพร้าวกับศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อต่างๆ และหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 สืบสานภูมิปัญญาคุณค่าจากมะพร้าว ศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากมะพร้าว สอดคล้องกับแนวคิด ของ ไทเลอร์ (Tyler, 1949 : 3) ทาบา (Taba, 1962) เชย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส

(Saylor, Alexander, and Lewis, 1981: 2839) โบแชมป์ (Beauchamp, 1981 : 164) ฟอกซ์ (Robert S. Fox 1962 : 204 อ้างถึงใน ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539 : 26-27) และวิชัย วงษ์ใหญ่ (2554 : 57) ที่ว่าด้วย การพัฒนาหลักสูตรคือการทำให้หลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือสมบูรณ์ขึ้นกับการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐาน และเป็นมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับผู้เรียนทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับนิธิโรจน์ เกษมฤทธิจักร (2560) ที่พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่นำผลข้อมูลพื้นฐานมากำหนดเป็นองค์ประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง สารการเรียนรู้ แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์ประกอบหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ ความสามารถมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า หลังจากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมธีคุณหะวันวิทยาลัย โดยจัดการเรียนการสอนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 5 แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า นักเรียนมีความสนใจในการเรียน มีผลการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนตามสภาพจริงในสิ่งใกล้ตัว ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กับวิทยากรท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างแม่นยำ (กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน, 2543 : 3) สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้แก่สังคม ทั้งนี้ในการจัดการเรียนรู้เน้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ส่งเสริมกระบวนการลงมือทำที่เกิดขึ้นจากตัวบุคคล ความรู้จะถูกสร้างด้วยตนเอง โดยผสมผสานข้อมูลใหม่กับข้อมูลเดิม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551: 35) นอกจากนี้ ยังส่งผลให้ชุมชนเป็นคุณค่าและความสำคัญของตนเอง ในแง่มุมมองขององค์ความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต ทั้งในมิติของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มิติด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเห็นคุณค่าในการถ่ายทอดองค์ความรู้อันทรงคุณค่าให้กับเยาวชนคนรุ่นหลังให้สืบต่อวัฒนธรรมอันสวยงามให้คงอยู่คู่ชุมชนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของชนภัทร์ อินทวารี (2558) ที่ศึกษาการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโบสถ์ จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผลการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นหลังจาก

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพราะผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจากผลการประเมินความสามารถในการทำโครงการ พบว่าโครงการของนักเรียนมีความหลากหลาย จากการลงพื้นที่ศึกษาหาความรู้ในชุมชนผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานการทำโครงการได้อย่างหลากหลายการกำหนดหัวข้อสอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษา เนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับมะพร้าว โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ นักเรียนแบ่งกลุ่มลงพื้นที่ศึกษาหาข้อมูลจากผู้รู้ในชุมชน ศึกษาตามหัวข้อที่นักเรียนสนใจสามารถพัฒนาตนเองได้หลายด้านไม่ว่าจะเป็นสร้างสรรค์ความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการแก้ปัญหา เกิดความรู้จริงจากการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการค้นคว้าทดลอง สามารถใช้ความรู้ได้หลายด้าน มีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.71$, S.D. = 0.11) รายการประเมินที่มีคะแนน สูงที่สุด คือ การกำหนดเรื่องที่ศึกษา รองลงมา คือ การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน การแบ่งภาระหน้าที่ให้สมาชิกการวิเคราะห์และวางแผนการปฏิบัติงาน และการกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐานตามลำดับสอดคล้องกับแนวคิดของวราภรณ์ ตระกูลสถิตย์ (2551 : 6-7) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนจัดทำโครงการโครงการนี้ช่วยผู้เรียนนำความรู้ที่ได้มาจากการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนมาปรับใช้ในการทำโครงการ ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาส ในการเรียนรู้ และพัฒนาในหลายด้านด้วยกัน เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้สำเร็จหลักสูตรแล้วได้ประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.48) โดยมีความคิดเห็นว่าการหลักสูตรมีประโยชน์ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสถานที่จริงมีกิจกรรมการทำโครงการ ส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของมะพร้าวทำให้เห็นคุณค่าและเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของชนวิศ สิริพันธ์ (2557) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้คติชนวิทยาระดับอุดมศึกษา พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการใช้โปรแกรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อในระดับแรก คือ ผู้เรียนได้เรียนรู้เกิดการเรียนรู้จากสภาพจริงจากการลงภาคสนาม รองลงมาคือ ผู้เรียนเรียนรู้จากการบูรณาการจากศาสตร์สาขาต่างๆ และสะท้อนสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริงตามลำดับ

4. ผลการปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า หลักสูตรมีความสมบูรณ์ทั้งในด้านเนื้อหาสาระ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน จะส่งผลต่อผู้เรียนให้เกิดความรู้ ทักษะ เห็นคุณค่า ความสำคัญของท้องถิ่นตนเอง เพราะหลักสูตร คือ องค์ความรู้ ความเชื่อ ทัศนคติ โครงสร้างทางปรัชญา ตลอดจนการศึกษา การออกแบบ การพัฒนา การประเมินหลักสูตรเพื่อสนองความต้องการของสังคมเกี่ยวกับสาระพื้นฐานและมวลประสบการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมและธรรมชาติแวดล้อม (ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2560 : 21) นอกจากนี้ชวลิต ชูกำแพง (2561 : 13) กล่าวถึง ประโยชน์ของ

การพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาระดับใด จะขาดหลักสูตรไม่ได้ เนื่องจากหลักสูตรเป็นตัวกำหนดแนวทางทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน หรือเป็นเครื่องชี้้นำในการจัดความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้เรียน และเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนรายวิชาท้องถิ่นของเราที่เป็นระบบต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของสำราญ ตั้งศรีทอง (2564 : 22) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมแรงบัลดานใจในการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงสำหรับนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ผลการปรับปรุงหลักสูตร ภาพรวมหลังการใช้หลักสูตรมีความเป็นประโยชน์มากกว่าความเหมาะสม และผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรมีการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นดังต่อไปนี้ คือ ข้อเสนอแนะเพื่อนำหลักสูตรไปใช้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1. ผลการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเราสูงขึ้น มีความสามารถในการทำโครงการอยู่ในระดับสูง ดังนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมการบูรณาการสาระเกี่ยวกับมะพร้าวและท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงครามในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ร่วมกับผู้รู้ในท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้
2. ความสามารถในการทำโครงการของนักเรียนอยู่ในระดับสูง ดังนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมการทำโครงการกับทุกรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากการวิจัยพบว่านักเรียนมีความสามารถในการทำโครงการจากการศึกษาหาความรู้จากชุมชน ดังนั้น สถานศึกษาควรทำบันทึกข้อตกลงกับชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดเป้าหมาย แนวทาง และกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนในรายวิชาต่างๆ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
2. จากการวิจัยพบว่าหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสอดคล้องทั้งด้านหลักการ จุดมุ่งหมาย แนวทางการจัดการเรียนรู้ แนวทางการวัดประเมินผล ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พ.ศ.2551 ดังนั้น สถานศึกษาควรนำหลักสูตรดังกล่าวเผยแพร่เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ในรายวิชาท้องถิ่นของเราให้กับโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เช่น การทำนาเกลือ การทำสวนลีนจี การทำสวนส้มโอ เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเรา โดยใช้ชุมชนเป็นฐานกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบอื่นๆ เช่น วิธีการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาวิจัยโดยการนำวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไปบูรณาการกับวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ เช่น วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นต้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2559). **การจำแนกเขตเพื่อ
การจัดการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี จังหวัดสมุทรสงคราม.** (พิมพ์ครั้งที่ 1).
กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
- กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2564). **แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม
ตามฐานข้อมูลเกษตรเชิงรุก AGRI-MAP จังหวัดสมุทรสงคราม.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ:
ม.ป.ท.
- กรมวิชาการ. (2544). **เอกสารชุดเทคนิคการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด โครงการ.**
(พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**
(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.
- เกษร สุนทรเสรี. (2541). **มะพร้าว : ต้นไม้แห่งชีวิต.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนา
พานิช.
- กิตติชัย สุธาสิโนบล. (2546). **การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ในศตวรรษที่ 21 วิธีการจัดการ
เรียนรู้ เพื่อพัฒนากระบวนการคิด.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- กิตติศักดิ์ คนแรงดี. (2559). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชาศิลปะ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
เรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำในบริบทร่วมสมัย ของจังหวัดสุพรรณบุรี.** (วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต). ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กีกก้อง เสือดี. (2561). **วัฒนธรรม 8 วิถี ของดีสมุทรสงคราม ด้าน ศิลปะท้องถิ่น.** (พิมพ์ครั้งที่ 1).
สมุทรสงคราม: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). **การจัดตนเองของชุมชนและท้องถิ่น.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์
- กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2543). **คู่มือการพัฒนา
หลักสูตรท้องถิ่น.** (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์. (2557). **การจัดการความรู้ (KM)
เทคนิคการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ (Community Based
Learning : CBL).** กาฬสินธุ์: ม.ป.ท.

- งานวัดผล กลุ่มสาระการเรียนรู้การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนเมธีชุนหะวัน
วิทยาลัย. (2563). **หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.**
สมุทรสงคราม: โรงเรียนเมธีชุนหะวันวิทยาลัย.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงศ์. (2539). **การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ.** (พิมพ์ครั้งที่ 1).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อัสสัมชัญ จำกัด.
- ชญาณ์พัชร ทีสุภะ. (2555). “**การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นนี้ศรีสงคราม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านข่า สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2.**” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
นครพนม.
- ชวลิต ชุกำแพง. (2553). **การวิจัยหลักสูตรและการสอน.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- _____. (2561). **การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรแนวคิดและกระบวนการ.** (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนภัทร์ อินทาวรี. (2558). “**การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็น
ฐานการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโบสถ์ จังหวัดสิงห์บุรี.**”
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2560). **อุดมคติวิทยา หลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อปวงชน.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวนพิศ สิริพันธนะ. (2557). “**การพัฒนาโปรแกรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้คติชนวิทยา
ระดับอุดมศึกษา.**” วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาหลักสูตรและการสอน,
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณรงค์ โฉมเฉลา. (2530). **เชื้อพันธุ์มะพร้าว.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พี่น้องปัสซิง.
- ดิษยุทธ์ บัวจุม. (2557). “**การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อสร้าง
ความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่นของนักเรียนโรงเรียนบ้านพะเนางวิทยา.**” วิทยานิพนธ์
ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทวิช ลักษณะสง่า. (2556). “**การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.**” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.

- ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์. (2554). **ชุมชนศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิธิโรจน์ เกษมฤทธิชจร. (2560). “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้าง อัตลักษณ์
สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
นเรศวร.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2554). **การพัฒนาหลักสูตร**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- บุรชัย ศิริมหาสาคร. (2547). **แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : บুদ্ধ พอยท์.
ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). **กระบวนการพัฒนาและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**.
(พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- ประยูร บุญใช้ และภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2558). “การวิจัยและพัฒนาการจัดกระบวนการ
เรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาในชุมชน
รอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ปราโมทย์ จันทร์เรือง. (2552). **การพัฒนาหลักสูตร**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). ลพบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเทพสตรี.
- พรณี ลีกิจวัฒน์. (2559). **วิธีการวิจัยทางการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: มิน เซอร์วิส
ซัพพลาย.
- พิชัย น้อยวัฒน์. (2556). **เมืองแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท ด้านสุทธา
การพิมพ์ จำกัด.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ พเยาว์ ยินดีสุข. (2560). **สอนเด็กทำโครงการ สอนอาจารย์ทำวิจัยปฏิบัติการในชั้น
เรียนแนวทางสร้างคนไทย 4.0**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ พเยาว์ ยินดีสุข ราเชน มีศรี. (2549). **การสอนคิดด้วยโครงการ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2551). **การสอนคิดด้วยโครงการ**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2556). **การสอนคิดด้วยโครงการการเรียนการสอนแบบบูรณาการทักษะในศตวรรษที่ 21**.
(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์. (2563). **ชุมชน ท้องถิ่น รัฐ: ความสัมพันธ์ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น.**

วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เชิงพุทธ. ปีที่ 5. ฉบับที่ 8. นครศรีธรรมราช: วัตวัง
ตะวันออก

ภัทรพร อภิชาติ. (2561). **วัฒนธรรม 8 วิถี ของดีสมุทรสงคราม ด้านอาชีพ.** (พิมพ์ครั้งที่ 1).

สมุทรสงคราม: สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม.

มารุฒ พัฒนาผล. (2555). **การประเมินหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา.** (พิมพ์ครั้งที่ 1).

กรุงเทพฯ: อาร์ แอนด์ เอ็น ปริ้น จำกัด.

มนตรี แสนสุข. (2557). **มะพร้าวน้ำหอม เสือนอนกิน ทำเงินตลอดทั้งปี.** (พิมพ์ครั้งที่ 1).

สมุทรสาคร: บริษัท นาคา อินเตอร์มีเดีย จำกัด

ยุทธ ไกยวรรณ. (2546). **สถิติเพื่อการวิจัย.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ยศ บริสุทธิ์. (2558). **การศึกษาชุมชน : แนวคิดฐานการวิจัย และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์.**

(พิมพ์ครั้งที่ 1). ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วาสนา วงใหญ่. (2541). **พฤกษศาสตร์พืชเศรษฐกิจ.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.

(2538). **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. กทม.**

มยุรฉัตร ธรรมวิเศษ. (2547). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องฟ้อนทอผ้าบ้านกบแก้ว สารนาฏศิลป์**

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม).

มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางการศึกษา. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย**

ศิลปากร.

ยุทธ ไกยวรรณ. (2546). **เทคนิค การจัดกิจกรรมการสอน วิชาโครงการ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ:**

ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ราชกิจจานุเบกษา. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม**

(ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553. กรุงเทพฯ.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ:**

นานมีบุ๊คส์

รัตน์ บัณฑิต. (2551). **วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: คำสมัย.**

เรวดี จันทเปรมจิตต์. (2557). **“การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริม**

การเป็นผู้สูงอายุที่ยังคุณประโยชน์.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- รุ่งรัตน์ สุขะเดชะ. (2563). “การอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวไทย: การทบทวนวรรณกรรมแบบบูรณาการอย่างเป็นระบบ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โรงเรียนเมธีคุณหะวันวิทยาลัย. (2563). **หลักสูตรโรงเรียนเมธีคุณหะวันวิทยาลัย อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม.** สมุทรสงคราม: โรงเรียนเมธีคุณหะวันวิทยาลัย.
- วรภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. (2551). **แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: เอ็ม ไอ ที พรินต์ติ้ง.
- วัฒนา มัคคสมัน. (2550). **การสอนแบบโครงงาน.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). **การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างไร.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิจิต นันทสุวรรณ และจำนงค์ แรกพินิจ. (2541). **บทบาทของชุมชนกับการศึกษา.** รายงานการศึกษาวิจัยเสนอสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). **กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: สวีวีริยาสาร.
- _____. (2554). **นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ สู่ความเป็นพลเมืองดี.** กรุงเทพฯ: อาร์ แอนด์ พรินต์
- วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2561). “ผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเขียนบันทึกสะท้อนคิดตามแนวคิดปัญญาศึกษา ในรายวิชาศิลปะการสอน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2553). **การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2556). **หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริกาญจน์ โกสมภ. (2542). “การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.” ปรินญาพนธ์ดุขภู์บัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ.
- ศรียรรณ ฉัตรสุริยวงศ์. (2557). “กระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริม ความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา.” ปรินญาปรัชญาดุขภู์บัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สกุลวัฒน์ รัชนิกร. (2559). “การพัฒนาหลักสูตรหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เมืองพัทยา กลุ่มสาระ
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.” วิทยานิพนธ์
 มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สงัด อุทรานันท์. (2532). **พื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
 แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2552). **การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
 วัฒนธรรม.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: โครงการส่งเสริมการแต่งตั้งตำรา
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุคนธ์ สิ้นพานนท์. (2558). **การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21.**
 (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิควิธีคิด.
- สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์. (2554). **ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมชาวสวนจังหวัดสมุทรสงครามตอนบน
 ตำบลท่าคา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม.** คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุมาลี ชัยเจริญ. (2557). **การออกแบบการเรียนการสอน หลักการ ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.** (พิมพ์ครั้งที่
 1). ขอนแก่น: โรงพิมพ์เพ็ญพรินต์.
- สมณชา พรหมบุญและคณะ. (2541). **การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด
 5 ทฤษฎี.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร:สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2549). **การสอนแบบโครงงาน.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). แพร่: โรงพิมพ์เมืองแพร่การพิมพ์
- สุวัฒน์ นิยมไทย. (2553). “**การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาชีพแบบผสมผสาน โดยใช้
 โครงงานเป็นฐานในสถานประกอบการเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานและการแก้ปัญหา สำหรับ
 นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพช่างอุตสาหกรรม.**” วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต,
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร ปุณโณทก. (2524). **ต้นไม้เพื่อชีวิต 1 ว่าน สมุนไพร และยาไทย.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ภาษิต.
- สรรรอส ชัยชวลิต. (2561). **วัฒนธรรม 8 วิถี ของดีสมุทรสงคราม ด้านภาษา. สมุทรสงคราม:
 สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม.**
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.**
 (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ.
- _____. (2563). **สมุทรสงคราม เมืองสามน้ำ ธรรมชาติล้ำค่า ภูมิปัญญาวิถีไทย.** กรุงเทพฯ:
 กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553.** กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ**

สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ:

พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ :

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560).

แนวทางการจัดการเรียนรู้รูปแบบการเตรียมความพร้อมกลุ่มความถนัดทางสาขาวิชาและ

อาชีพในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551) **ตัวชี้วัด**

และสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำราญ ตั้งศรีทอง. (2564). **การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ตามแนวคิด**

การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น, วารสารชุมชนวิจัย , 15, 214-227.

อภิชาติ ศรีสะอาด. (2561). **ครบเครื่องเรื่องมะพร้าว**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). สมุทรสาคร: บริษัท นาคา

อินเตอร์มีเดีย จำกัด

อรศรี การสมาน. (2559). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจ**

พอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. โรงเรียน

เทศบาลวัดอุปนนันทาราม, สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองระนอง, กรมส่งเสริมการชช
ปกครองท้องถิ่น, กระทรวงมหาดไทย.

ภาษาต่างประเทศ

Beauchamp, George A. (1981). **Curriculum Theory**. 4 th ed. Itasca, Illinois : F.E.

Peacock Publisher.

Bedri, de Ferin, and Dowling, G. (2017). **Community-based learning : A primer**. Irish

Journal of Academic Practice.

- Blumenfeld, Krajcik, Marx, & Solowey. (1994). Lessons learned: How collaboration helped middle grade science teacher learn project-based instruction. *The Elementary School Journal*.
- Davis, Keith and John W. Newstrom. (1981). **Human Behavior at Work : Organizational Behavior**. 7 th. ed. New York : McGraw – Hill Book Company.
- _____. (1989). **Human Behavior at Work Organizational Behavior**. New York : McGraw-Hill.
- Flecky, K. (2011). Foundations of service learning. Jones and Bartlett. Retrieved on June 14, 2018, from <http://samples.jbpub.com/>
- Fox, Robert S. (1962). **The Sources of Curriculum Development**. *Theory Into Practice*. Vol. No. 1, October.
- Oliva, Peter F. (2009). **Developing the curriculum**. 3rd ed. New York: Harper Collins.
- Saylor, Galen J., Alexander, William M : and Lewis. (1974). **Curriculum Planning for schools**. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- _____. (1981). **Curriculum Planning for Better Teaching And learning**. 4 th ed. New York: Holt Rinehart and Wiston.
- Stake, Robert E. (2004). **Standards – Based and Responsive Evaluation**. California : Sage Publications, Inc.
- Stufflebeam, Daniel L. (1983). **The CIPP Model for Program Evaluation**. Evaluation models : viewpoint on educational and human services evaluation. Boston : Kluwer – Nijhoff.
- Taba, Hilda. (1962). **Curriculum development theory and practice**. New York: Harcourt, Brace and Word.
- Tyler, Ralph W. (1949). **Basic principles of curriculum and instruction**. Chicago: The University of Chicago.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. รศ.ดร.จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร
 ปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต (ปร.ด.)
 การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
 อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
2. ผศ.ดร.เพียรพิทย์ โรจนปุลนยา ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระสังคมศึกษา
 ปริญญาปรัชญาดุขฎิบัณฑิต (ปร.ด.) วัฒนธรรมศาสตร์
 อาจารย์สาขาวิชาสังคมศึกษา
 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
3. อ.ดร.วิฑูรย์ คุ้มหอม ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
 ปริญญามหาบัณฑิต (ศศ.ม.) มานุษยวิทยา
 อาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
4. ดร.อรรรณพ ชุ่มเพ็งพันธ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านท้องถิ่นศึกษา (จังหวัดสมุทรสงคราม)
 ปรัชญาดุขฎิบัณฑิต (ปร.ด.) การบริหารการศึกษา
 ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนสมุทรสาครบูรณะ
5. ผศ.ดร.ดวงใจ ชนะสิทธิ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล
 ปรัชญาดุขฎิบัณฑิต (ปร.ด.) การบริหารการศึกษา
 คณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ภาคผนวก ข

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความต้องการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อที่	ประเด็น	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่าเฉลี่ย (IOC)
		1	2	3	4	5		
1.	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2.	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3.	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับการทำกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4.	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับเอกสารและใบงานในหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5.	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับสื่อในหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็น	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่าเฉลี่ย (IOC)
		1	2	3	4	5		
6.	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลในหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7.	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับผู้ประเมินนักเรียน ในหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
								1.00

ตารางที่ 24 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ข้อที่	ประเด็น	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่าเฉลี่ย (IOC)
		1	2	3	4	5		
1.	ความสอดคล้องของประเด็นเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนา	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80
2.	ความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

ตารางที่ 24 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็น	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่าเฉลี่ย (IOC)
		1	2	3	4	5		
	ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เกี่ยวกับความจำเป็น และความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร							
3.	ความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับข้อมูลในเรื่องเนื้อหาสาระ ของหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4.	ความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่ม ในเรื่องการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5.	ความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่ม ในเรื่องของความต้องการให้นักเรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนหรือท้องถิ่น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6.	ความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่ม ในเรื่องการวัดและประเมินผล ของหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7.	ความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่ม ในเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูล การสัมภาษณ์และการสอบถาม/ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80
								0.94

ตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อที่	ประเด็น	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่าเฉลี่ย (IOC)
		1	2	3	4	5		
1.	หลักการมีความสมเหตุสมผลเป็นไปได้อย่างจริง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2.	จุดมุ่งหมายชัดเจนเป็นรูปธรรม สามารถวัดและประเมินผลได้ สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
3.	แนวทางการจัดการเรียนรู้ มีความสอดคล้องและเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4.	ระยะเวลาในการเรียนมีความสอดคล้อง และเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5.	สื่อการเรียนรู้มีความสอดคล้อง และเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ของหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6.	แหล่งเรียนรู้มีความสอดคล้อง และเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ของหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7.	การวัดและประเมินผลมีความสอดคล้อง และเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ของหลักสูตร	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
8.	คำอธิบายรายวิชามีความสอดคล้อง และเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9.	โครงสร้างรายวิชามีความสอดคล้อง และเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
10.	เนื้อหาของหลักสูตรมีความสอดคล้อง และเหมาะสมกับการนำไปปฏิบัติจริง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
								0.96

ตารางที่ 26 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้
รายวิชาท้องถิ่นของเรา

ข้อที่	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่าเฉลี่ย (IOC)
	1	2	3	4	5		
1.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
2.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3.	+1	+1	-1	+1	+1	3	0.60
4.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
7.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
8.	-1	0	0	+1	+1	1	0.20
9.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
10.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
11.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
12.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
13.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
14.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
15.	+1	+1	-1	+1	+1	3	0.60
16.	+1	+1	-1	+1	+1	3	0.60
17.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
18.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
19.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
20.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
21.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
22.	+1	+1	0	+1	0	3	0.60
23.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
24.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
25.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ข้อที่	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่าเฉลี่ย (IOC)
	1	2	3	4	5		
26.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
27.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
28.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
29.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
30.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
31.	+1	+1	-1	+1	+1	3	0.60
32.	+1	+1	-1	+1	+1	3	0.60
33.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
34.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
35.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
36.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
37.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
38.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
39.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
40.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
41.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
42.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
43.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
44.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
45.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
46.	-1	0	0	+1	+1	1	0.20
47.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
48.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
49.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
50.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
51.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
52.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
53.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ข้อที่	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่าเฉลี่ย (IOC)
	1	2	3	4	5		
54.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
55.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
56.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
57.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
58.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
59.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
60.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
61.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
62.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
63.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
64.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
65.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
66.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
67.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
68.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
69.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
70.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
71.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
72.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
73.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
74.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
75.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
76.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
77.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
78.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
79.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
80.	-1	0	-1	+1	+1	0	0.00
							0.88

ตารางที่ 27 ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้
รายวิชาท้องถิ่นของเรา

ข้อที่	ค่าความ ยากง่าย (p)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	แปลผล	ข้อที่	ค่าความ ยากง่าย (p)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	แปลผล
1.	0.75	0.50	ใช้ได้	21.	0.25	0.50	ใช้ได้
2.	0.75	0.50	ใช้ได้	22.	0.75	0.50	ใช้ได้
3.	0.75	0.50	ใช้ได้	23.	0.75	0.50	ใช้ได้
4.	0.25	0.50	ใช้ได้	24.	0.50	1.00	ใช้ได้
5.	0.75	0.50	ใช้ได้	25.	0.75	0.50	ใช้ได้
6.	0.75	0.50	ใช้ได้	26.	0.75	0.50	ใช้ได้
7.	0.75	0.50	ใช้ได้	27.	0.75	0.50	ใช้ได้
8.	0.75	0.50	ใช้ได้	28.	0.75	0.50	ใช้ได้
9.	0.75	0.50	ใช้ได้	29.	0.25	0.50	ใช้ได้
10.	0.25	0.50	ใช้ได้	30.	0.75	0.50	ใช้ได้
11.	0.75	0.50	ใช้ได้	31.	0.25	0.50	ใช้ได้
12.	0.75	0.50	ใช้ได้	32.	0.25	0.50	ใช้ได้
13.	0.75	0.50	ใช้ได้	33.	0.75	0.50	ใช้ได้
14.	0.75	0.50	ใช้ได้	34.	0.75	0.50	ใช้ได้
15.	0.75	0.50	ใช้ได้	35.	0.75	0.50	ใช้ได้
16.	0.75	0.50	ใช้ได้	36.	0.75	0.50	ใช้ได้
17.	0.75	0.50	ใช้ได้	37.	0.75	0.50	ใช้ได้
18.	0.75	0.50	ใช้ได้	38.	0.75	0.50	ใช้ได้
19.	0.75	0.50	ใช้ได้	39.	0.75	0.50	ใช้ได้
20.	0.75	0.50	ใช้ได้	40.	0.50	1.00	ใช้ได้

การคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ รายวิชาท้องถิ่นของเรา

คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder-Richardson
ได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 1.02

ตารางที่ 28 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินความสามารถในการทำ
โครงการ

ข้อที่	ประเด็น	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่าเฉลี่ย (IOC)
		1	2	3	4	5		
1.	ความสามารถด้านการวางแผนการทำโครงการ							
1.1	การกำหนดเรื่องที่ศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
1.2	การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
1.3	การวิเคราะห์และวางแผนปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
1.4	การกำหนดวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือในการสืบค้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
1.5	การแบ่งภาระหน้าที่ให้สมาชิก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2.	ความสามารถด้านกระบวนการทำงาน							
2.1	การปฏิบัติตามวิธีการและขั้นตอนที่กำหนด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2.2	การใช้วัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือในการทำงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2.3	ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงประกอบการทำโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2.4	การสรุปและเรียบเรียงข้อมูล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2.5	ทำงานเสร็จตรงเวลา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3.	ความสามารถด้านผลงานและการนำเสนอ							
3.1	การจัดทำรูปเล่มรายงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3.2	ข้อมูลที่น่าสนใจแสดงผลงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3.3	ความคิดสร้างสรรค์ผลงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3.4	ความพร้อมในการนำเสนอโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3.5	การตอบข้อซักถามในการนำเสนอผลงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
								1.00

ตารางที่ 29 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อที่	ประเด็น	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่าเฉลี่ย (IOC)
		1	2	3	4	5		
1.	ด้านเนื้อหาสาระ							
1.1	เนื้อหาสาระเกี่ยวกับความน่าสนใจ เหมาะกับการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
1.2	เนื้อหาครอบคลุม เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
1.3	เนื้อหาส่งเสริมความรู้ เรื่อง ท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2.	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน							
2.1	กิจกรรมการเรียนส่งเสริมให้นักเรียน มีความรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2.2	กิจกรรมส่งเสริมให้ชุมชนและผู้รู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2.3	กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3.	ด้านสื่อการเรียนรู้							
3.1	สื่อการเรียนรู้มีความน่าสนใจ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3.2	สื่อการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3.3	การจัดกิจกรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ข้อ ที่	ประเด็น	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่าเฉลี่ย (IOC)
		1	2	3	4	5		
4.	ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้							
4.1	นักเรียนมีความสุข สนุกสนาน ในการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4.2	เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน และผู้รู้ในชุมชนได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4.3	กิจกรรมการสอนทำให้นักเรียน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ชุมชน และครูผู้สอน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5.	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ							
5.1	ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญ ของมะพร้าวในท้องถิ่น จังหวัดสมุทรสงครามและนักเรียน สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนา และร่วมอนุรักษ์ท้องถิ่นได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5.2	นักเรียนสามารถทำโครงการ เกี่ยวกับมะพร้าวในท้องถิ่น จังหวัดสมุทรสงครามได้อย่างถูกต้อง สมบูรณ์	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5.3	นักเรียนเห็นคุณค่าและมีความภาคภูมิใจใน ท้องถิ่นของตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
								1.00

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 30 ผลการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเรา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คนที่	คะแนน		ผลต่าง (D)	ผลต่าง (D ²)
	ก่อนเรียน (20)	หลังเรียน (20)		
1.	5	18	13	169
2.	6	17	11	121
3.	7	14	7	49
4.	7	17	10	100
5.	5	13	8	64
6.	4	18	14	169
7.	7	15	8	64
8.	7	19	12	144
9.	5	19	14	196
10.	7	17	10	100
11.	9	14	5	25
12.	9	19	10	100
13.	7	19	12	144
	$\bar{X} = 6.54$	$\bar{X} = 16.85$		
	M = 7	M = 17		
	S.D. = 1.51	S.D. = 2.15		
	t = 9.619			

ตารางที่ 31 ผลการประเมินความสามารถในการทำโครงการหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มที่ 1 เรื่อง หอมหวานขนมตาลกะทิสด

รายการประเมิน	คะแนน			n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ คุณภาพ
	3	2	1				
1. ความสามารถด้านการวางแผน การทำโครงการ							
1.1 การกำหนดเรื่องที่ศึกษา	12	1	0	13	2.92	0.27	สูง
1.2 การกำหนดปัญหา และการตั้งสมมติฐาน	8	5	0	13	2.62	0.49	สูง
1.3 การวิเคราะห์และวางแผน ปฏิบัติงาน	10	3	0	13	2.77	0.42	สูง
1.4 การกำหนดขั้นตอนการ ดำเนินงาน	8	5	0	13	2.62	0.49	สูง
1.5 การแบ่งภาระหน้าที่ให้สมาชิก	12	1	0	13	2.92	0.27	สูง
2. ความสามารถด้านกระบวนการ ทำงาน							
2.1 การปฏิบัติตามวิธีการและ ขั้นตอนที่กำหนด	9	4	0	13	2.69	0.46	สูง
2.2 การใช้วัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือ ในการค้นหาข้อมูล	13	0	0	13	3.00	0.00	สูง
2.3 การบันทึกข้อมูลและจัดกระทำ ข้อมูลโครงการ สรุปล และเรียบเรียง ข้อมูล	11	2	0	13	2.85	0.36	สูง
2.4 การแสดงบทบาทตามหน้าที่ที่ ได้รับมอบหมายจากสมาชิก	11	2	0	13	2.85	0.36	สูง
2.5 ทำงานเสร็จตรงเวลา	10	3	0	13	2.77	0.42	สูง
3. ความสามารถด้านผลงาน และการนำเสนอ							
3.1 การจัดทำรูปเล่มรายงาน	9	4	0	13	2.69	0.46	สูง

ตารางที่ 31 (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนน			n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ คุณภาพ
	3	2	1				
3.2 ข้อมูลที่นำมาจัดแสดงผลงาน	8	5	0	13	2.62	0.49	สูง
3.3 ความคิดสร้างสรรค์ผลงาน	8	5	0	13	2.62	0.49	สูง
3.4 ความพร้อมในการนำเสนอ โครงการ	7	6	0	13	2.54	0.50	สูง
3.5 การตอบข้อซักถามในการ นำเสนอผลงาน	8	4	0	13	2.69	0.46	สูง
รวม	145	50	0	195	2.74	0.44	สูง

ตารางที่ 32 ผลการประเมินความสามารถในการทำโครงการหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มที่ 2 เรื่อง มหัศจรรย์ยางมะพร้าวบาติก

รายการประเมิน	คะแนน			n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ คุณภาพ
	3	2	1				
1. ความสามารถด้านการวางแผนการทำโครงการ							
1.1 การกำหนดเรื่องที่ศึกษา	10	2	0	12	2.83	0.37	สูง
1.2 การกำหนดปัญหา และการตั้งสมมติฐาน	8	4	0	12	2.67	0.47	สูง
1.3 การวิเคราะห์และวางแผน ปฏิบัติงาน	9	3	0	12	2.75	0.43	สูง
1.4 การกำหนดขั้นตอนการ ดำเนินงาน	9	3	0	12	2.75	0.43	สูง
1.5 การแบ่งภาระหน้าที่ให้สมาชิก	9	3	0	12	2.75	0.43	สูง
2. ความสามารถด้านกระบวนการทำงาน							
2.1 การปฏิบัติตามวิธีการและ	9	3	0	12	2.75	0.43	สูง

ตารางที่ 32 (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนน			n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ คุณภาพ
	3	2	1				
ขั้นตอนที่กำหนด							
2.2 การใช้วัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือ ในการค้นหาข้อมูล	10	2	0	12	2.83	0.37	สูง
2.3 การบันทึกข้อมูลและจัดกระทำ ข้อมูลโครงการ สรุปลง และเรียบเรียง ข้อมูล	8	4	0	12	2.67	0.47	สูง
2.4 การแสดงบทบาทตามหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายจากสมาชิก	10	2	0	12	2.83	0.37	สูง
2.5 ทำงานเสร็จตรงเวลา	9	3	0	12	2.75	0.43	สูง
3. ความสามารถด้านผลงาน และการนำเสนอ							
3.1 การจัดทำรูปเล่มรายงาน	11	1	0	12	2.92	0.28	สูง
3.2 ข้อมูลที่นำมาจัดแสดงผลงาน	9	3	0	12	2.75	0.43	สูง
3.3 ความคิดสร้างสรรค์ผลงาน	9	3	0	12	2.75	0.43	สูง
3.4 ความพร้อมในการนำเสนอ โครงการ	10	2	0	12	2.83	0.37	สูง
3.5 การตอบข้อซักถามในการ นำเสนอผลงาน	9	3	0	12	2.75	0.43	สูง
รวม	139	41	0	180	2.77	0.42	สูง

ตารางที่ 33 ผลการประเมินความสามารถในการทำโครงการหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มที่ 3 เรื่อง ขนมหั้วลอยรวมมิตร

รายการประเมิน	คะแนน			n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับคุณภาพ
	3	2	1				
1. ความสามารถด้านการวางแผน							
การทำโครงการ							
1.1 การกำหนดเรื่องที่ศึกษา	8	4	0	12	2.67	0.47	สูง
1.2 การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน	7	5	0	12	2.58	0.49	สูง
1.3 การวิเคราะห์และวางแผนปฏิบัติงาน	8	4	0	12	2.67	0.47	สูง
1.4 การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน	11	1	0	12	2.92	0.28	สูง
1.5 การแบ่งภาระหน้าที่ให้สมาชิก	7	5	0	12	2.58	0.49	สูง
2. ความสามารถด้านกระบวนการทำงาน							
2.1 การปฏิบัติตามวิธีการและขั้นตอนที่กำหนด	10	2	0	12	2.83	0.37	สูง
2.2 การใช้วัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือในการค้นหาข้อมูล	11	1	0	12	2.92	0.28	สูง
2.3 การบันทึกข้อมูลและจัดกระทำข้อมูลโครงการ สรุปล และเรียบเรียงข้อมูล	11	1	0	12	2.92	0.28	สูง
2.4 การแสดงบทบาทตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากสมาชิก	10	2	0	12	2.83	0.37	สูง
2.5 ทำงานเสร็จตรงเวลา	9	2	0	12	2.58	0.39	สูง
3. ความสามารถด้านผลงานและการนำเสนอ							
3.1 การจัดทำรูปเล่มรายงาน	10	2	0	12	2.83	0.37	สูง

ตารางที่ 33 (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนน			n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ คุณภาพ
	3	2	1				
3.2 ข้อมูลที่นำมาจัดแสดงผลงาน	10	2	0	12	2.83	0.37	สูง
3.3 ความคิดสร้างสรรค์ผลงาน	11	1	0	12	2.92	0.28	สูง
3.4 ความพร้อมในการนำเสนอ โครงการ	10	2	0	12	2.83	0.37	สูง
3.5 การตอบข้อซักถามในการ นำเสนอผลงาน	10	2	0	12	2.83	0.37	สูง
รวม	143	36	0	180	2.80	0.40	สูง

ตารางที่ 34 ผลการประเมินความสามารถในการทำโครงการหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มที่ 4 เรื่อง ชนม้งบ้านมะพร้าวอ่อน

รายการประเมิน	คะแนน			n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ คุณภาพ
	3	2	1				
1. ความสามารถด้านการวางแผน การทำโครงการ							
1.1 การกำหนดเรื่องที่ศึกษา	10	2	0	12	2.83	0.37	สูง
1.2 การกำหนดปัญหา และการตั้งสมมติฐาน	7	5	0	12	2.58	0.49	สูง
1.3 การวิเคราะห์และวางแผน ปฏิบัติงาน	8	4	0	12	2.67	0.47	สูง
1.4 การกำหนดขั้นตอนการ ดำเนินงาน	9	3	0	12	2.75	0.43	สูง
1.5 การแบ่งภาระหน้าที่ให้สมาชิก	9	3	0	12	2.75	0.43	สูง
2. ความสามารถด้านกระบวนการ ทำงาน							
2.1 การปฏิบัติตามวิธีการและ	7	5	0	12	2.58	0.49	สูง

ตารางที่ 34 (ต่อ)

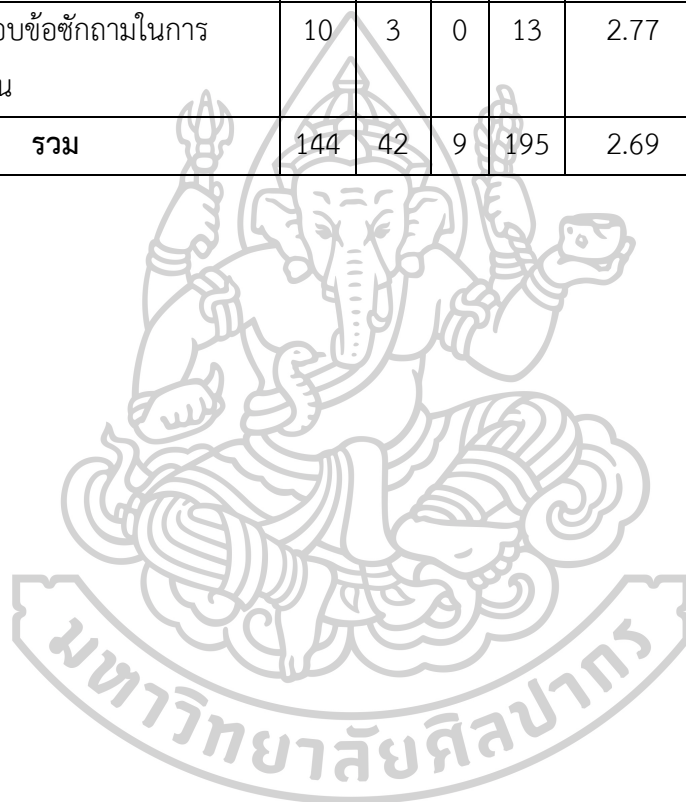
รายการประเมิน	คะแนน			n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ คุณภาพ
	3	2	1				
ขั้นตอนที่กำหนด							
2.2 การใช้วัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือ ในการค้นหาข้อมูล	11	1	0	12	2.92	0.28	สูง
2.3 การบันทึกข้อมูลและจัดกระทำ ข้อมูลโครงการ สรุปล และเรียบเรียง ข้อมูล	8	4	0	12	2.67	0.47	สูง
2.4 การแสดงบทบาทตามหน้าที่ที่ ได้รับมอบหมายจากสมาชิก	8	4	0	12	2.67	0.47	สูง
2.5 ทำงานเสร็จตรงเวลา	9	3	0	12	2.75	0.43	สูง
3. ความสามารถด้านผลงาน และการนำเสนอ							
3.1 การจัดทำรูปเล่มรายงาน	9	3	0	12	2.75	0.43	สูง
3.2 ข้อมูลที่นำมาจัดแสดงผลงาน	6	6	0	12	2.50	0.50	ปานกลาง
3.3 ความคิดสร้างสรรค์ผลงาน	9	3	0	12	2.75	0.43	สูง
3.4 ความพร้อมในการนำเสนอ โครงการ	7	5	0	12	2.58	0.49	สูง
3.5 การตอบข้อซักถามในการ นำเสนอผลงาน	10	2	0	12	2.83	0.37	สูง
รวม	127	53	0	180	2.71	0.46	สูง

ตารางที่ 35 ผลการประเมินความสามารถในการทำโครงการหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มที่ 5 เรื่องของใช้จากมะพร้าว

รายการประเมิน	คะแนน			n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับคุณภาพ
	3	2	1				
1. ความสามารถด้านการวางแผน การทำโครงการ							
1.1 การกำหนดเรื่องที่ศึกษา	9	2	2	13	2.54	0.75	สูง
1.2 การกำหนดปัญหา และการตั้งสมมติฐาน	10	1	2	13	2.62	0.74	สูง
1.3 การวิเคราะห์และวางแผน ปฏิบัติงาน	10	1	2	13	2.62	0.74	สูง
1.4 การกำหนดขั้นตอนการ ดำเนินงาน	9	4	0	13	2.69	0.46	สูง
1.5 การแบ่งภาระหน้าที่ให้สมาชิก	9	4	0	13	2.69	0.46	สูง
2. ความสามารถด้านกระบวนการ ทำงาน							
2.1 การปฏิบัติตามวิธีการและ ขั้นตอนที่กำหนด	9	4	0	13	2.69	0.46	สูง
2.2 การใช้วัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือ ในการค้นหาข้อมูล	11	2	0	13	2.85	0.36	สูง
2.3 การบันทึกข้อมูลและจัด กระทำข้อมูลโครงการ สรุปลง และเรียบ เรียงข้อมูล	10	3	0	13	2.77	0.42	สูง
2.4 การแสดงบทบาทตามหน้าที่ที่ ได้รับมอบหมายจากสมาชิก	10	2	1	13	2.69	0.61	สูง
2.5 ทำงานเสร็จตรงเวลา	9	4	0	13	2.69	0.46	สูง
3. ความสามารถด้านผลงาน และการนำเสนอ							
3.1 การจัดทำรูปเล่มรายงาน	8	3	2	13	2.46	0.75	ปานกลาง

ตารางที่ 35 (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนน			n	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ คุณภาพ
	3	2	1				
3.2 ข้อมูลที่นำมาจัดแสดงผลงาน	9	4	0	13	2.69	0.46	สูง
3.3 ความคิดสร้างสรรค์ผลงาน	11	2	0	13	2.85	0.36	สูง
3.4 ความพร้อมในการนำเสนอ โครงการ	10	3	0	13	2.77	0.42	สูง
3.5 การตอบข้อซักถามในการ นำเสนอผลงาน	10	3	0	13	2.77	0.42	สูง
รวม	144	42	9	195	2.69	0.55	สูง

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม 3 ตอน จำนวน 12 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลของหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2. นักเรียนต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีดำเนินการอย่างไร (ตอบได้เพียง 1 ข้อ)

- () จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยครู
- () จัดกิจกรรมโดยครูร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น
- () จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น
- () การศึกษานอกสถานที่
- () ศึกษาจากเอกสารใบความรู้ที่ครูเตรียมให้
- () การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อน
- () การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์หรือสังคมออนไลน์
- () อื่นๆ ระบุ

3. นักเรียนต้องการให้ใครเป็นผู้ประเมิน (ตอบได้เพียง 1 ข้อ)

- () ประเมินตนเอง
- () เพื่อน
- () ครูผู้สอน
- () ผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น
- () ผู้ปกครอง
- () อื่นๆ ระบุ

4. นักเรียนต้องการให้เอกสารและใบงานต่างๆ ที่ครูจัดให้มีรูปแบบอย่างไร (ตอบได้เพียง 1 ข้อ)

- () เนื้อหาสาระที่หลากหลาย
- () นำเสนอเนื้อหาพอเข้าใจ ตัวหนังสืออ่านง่าย
- () มีรูปภาพประกอบ และสีสันสวยงาม
- () มีกิจกรรมที่หลากหลาย
- () มีแบบประเมินพัฒนาการหลังเรียน
- () อื่นๆ ระบุ

5. นักเรียนต้องการให้มีการวัดและประเมินผลในหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อย่างไร (ตอบได้เพียง 1 ข้อ)

- () การทดสอบโดยใช้แบบทดสอบ
- () การตรวจสอบผลงาน ชิ้นงาน/ภาระงาน/รายงาน/โครงการงาน
- () การสอบถาม

แบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้
โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สำหรับ

1. ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน
2. หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ จำนวน 1 คน
3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน
4. ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน
5. ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในท้องถิ่น จำนวน 1 คน

รวม 6 คน

คำชี้แจง

ประเด็นการสนทนากลุ่ม (focus group) ฉบับนี้ เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน จำนวน 13 ข้อ

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนา จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็น และความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 ข้อ

ประเด็นสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนา

1. ชื่อ – สกุล เพศ อายุ ปี
2. ระดับการศึกษา
3. ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน
4. สถานภาพ

☐ ผู้อำนวยการสถานศึกษา	☐ หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ
☐ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	☐ ศึกษานิเทศก์
☐ ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในท้องถิ่น	
5. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม หรือไม่

☐ ไม่มี	☐ มี เกี่ยวกับเรื่อง
--------------------------------	---

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. หากโรงเรียนจะพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

2. โรงเรียนเมธีคุณหะวันวิทยาลัยจะพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ท่านคิดว่าควรให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาและเรียนรู้เนื้อหาสาระสำคัญอะไร อย่างไรบ้างเกี่ยวกับมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม

.....

.....

3. ท่านคิดการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นควรพัฒนาเพื่อใคร (โรงเรียน ครู ผู้เรียน ชุมชน) และสอดคล้องกับวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่ต้องการจัดทำในครั้งนี้อย่างไร

.....

.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ท่านต้องการให้ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนหรือท้องถิ่นและสามารถทำอะไรได้บ้าง

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าเนื้อหาสาระและโครงสร้าง/เวลาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ควรจะเรียนรู้เกี่ยวกับมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม ควรมีเนื้อหาสาระอะไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าควรจัดการเรียนรู้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีการอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าแนวทางในการวัดและประเมินผลหลักสูตรควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

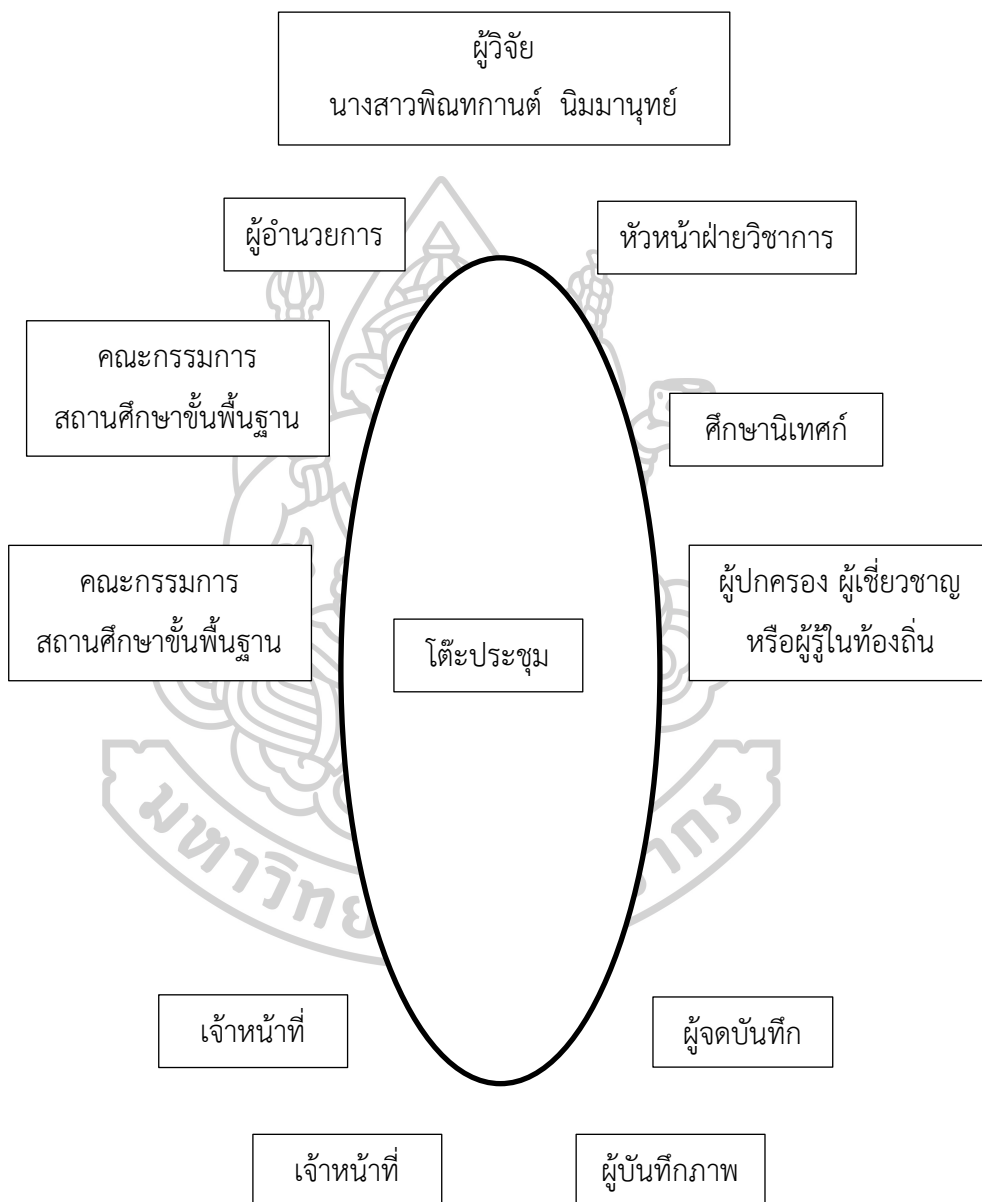
5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้การจัดทำหลักสูตรครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

.....

.....

.....

การจัดสถานที่ในการสนทนากลุ่ม
ณ ห้องประชุมสมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนเมธีคุณะวัฒณวิทยาลัย

**ผลิตภัณฑ์รายวิชาท้องถิ่นของเรา
ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**

**โดย
นางสาวพิณทกานต์ นิมมานุกุญ์**

**กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
โรงเรียนเมธีคุณะวัฒน์วิทยาลัย
จังหวัดสมุทรสงคราม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สมุทรสาคร สมุทรสงคราม**

หลักการของหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีหลักการเหมือนกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ที่สำคัญดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของมะพร้าวที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของคนในจังหวัดสมุทรสงครามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริงจากการเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการทำโครงการ
4. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความใฝ่เรียนรู้ รักการเรียนรู้อยู่เสมอ

แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 โดยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตร
2. จัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติจริงจากสถานการณ์ที่พบในชุมชน
3. การจัดการเรียนรู้ในส่วนของเนื้อหาสาระและกิจกรรมควรจัดให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. การจัดการเรียนรู้เน้นฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ แสวงหาความรู้ภายในชุมชนและเทคโนโลยี คิดเป็น ทำเป็น เกิดการใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สื่อและแหล่งเรียนรู้

การใช้สื่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มีดังนี้

1. ใบความรู้ ใบงาน
2. ผู้รู้ในท้องถิ่น
3. แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน
4. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และมัลติมีเดีย

แหล่งเรียนรู้

การออกไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานที่ ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ชุมชนบ้านบางพลับ อุทยานพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (อุทยาน ร.2) โครงการอัมพวาชัยพัฒนานุรักษ์ บ้านพญาขอ บ้านกะลาบรรเลง และโรงงานน้ำมันมะพร้าวมงคลเจริญทรัพย์

แนวทางการวัดประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ คือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ โดยเน้นกระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีความสำคัญทั้งความรู้ กระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้วยวิธีการประเมิน ที่หลากหลายตามสภาพจริง เพื่อสะท้อนความสามารถของผู้เรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านความรู้ : การตอบคำถาม ชิ้นงาน ภาระงาน แบบทดสอบ โครงการงาน

ด้านทักษะ/กระบวนการ : การตอบคำถาม ตรวจใบงาน โครงการงาน

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ : การสังเกตการทำงาน รายงานผลการทำโครงการงาน และแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ใ้เรียนรู้

เกณฑ์การวัดและประเมินผล

การตัดสินผลการเรียน

หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีหลักการเหมือนกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยมีหลักการตัดสินผลการเรียนดังนี้

1. ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด
2. ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกมาตรฐานการเรียนรู้ แต่ละมาตรฐานต้องผ่านร้อยละ 60 ขึ้นไป จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์

การให้ระดับผลการเรียน

การตัดสินผลการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้ระบบตัวเลข โดยกำหนดเกณฑ์การตัดสินผ่านที่ร้อยละ 50 จากนั้นจึงให้ระดับผลการเรียนที่ผ่านเป็นระบบ ตามที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งแสดงตามตารางเกณฑ์การให้ระดับผลการเรียน ดังนี้

ระดับผลการเรียน	ช่วงคะแนนเป็นร้อยละ	ความหมาย
4	80 - 100	ดีเยี่ยม
3.5	75 - 79	ดีมาก
3	70 - 74	ดี
2.5	65 - 69	ค่อนข้างดี
2	60 - 64	ปานกลาง
1.5	55 - 59	พอใช้
1	50 - 54	ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ
0	0 - 49	ต่ำกว่าเกณฑ์

คำอธิบายรายวิชา

ส 20203 วิชา ท้องถิ่นของเรา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ

วัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ภาคเรียนที่ 1

จำนวน 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วย

กิต

.....

ศึกษา วิเคราะห์ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงครามที่มีความผูกพันกับมะพร้าวสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์การปลูกมะพร้าว ความสำคัญของมะพร้าวที่มีต่อชนบทรอบริมน้ำ ประเพณี ศิลปะพื้นบ้าน วัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการดำเนินชีวิตของประชากร เพื่อให้เกิดความเข้าใจในอิทธิพลของมะพร้าวที่มีต่อสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคม วัฒนธรรมต่อการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจ รักและผูกพันกับท้องถิ่นของตน ร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

โดยใช้กระบวนการประชาธิปไตย การคิดสร้างสรรค์ กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการกลุ่ม กระบวนการทางเทคโนโลยี กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การใช้ทักษะในชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และการทำโครงการ

เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณธรรม มีความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดวิจารณ์ญาณ คิดแก้ปัญหา มีการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพ ตลอดจนมีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม นำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทย และสังคมโลก

ผลการเรียนรู้

1. บอกประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นและมะพร้าวท้องถิ่น
2. วิเคราะห์ความสำคัญเกี่ยวกับลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีผลต่อการปลูกมะพร้าวของท้องถิ่น
3. อธิบายกระบวนการกิจกรรมทางเศรษฐกิจและภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับมะพร้าวในท้องถิ่น
4. อธิบายสภาพสังคมด้านศาสนา พิธีกรรม และความเชื่อต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับมะพร้าวในท้องถิ่น
5. ตระหนักถึงความสำคัญและเกิดความผูกพันต่อท้องถิ่น ตลอดจนสามารถหาแนวทางในการอนุรักษ์ พื้นฟูวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

รวมทั้งหมด 5 ผลการเรียนรู้

โครงสร้างรายวิชา ส 20203 รายวิชาท้องถิ่นของเรา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก
1 “เรื่องเก่าเล่าขาน ตำนานมะพร้าว”	- รู้และเข้าใจประวัติ ความเป็นมา และอิทธิพล ของของมะพร้าวใน จังหวัดสมุทรสงคราม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน	- ประวัติศาสตร์จังหวัด สมุทรสงคราม - การเข้ามามามีอิทธิพลของ มะพร้าวในจังหวัด สมุทรสงคราม	3	10
2 “พัฒนาการ เติบโตของ มะพร้าว”	- รู้และเข้าใจวิธีการปลูก การดูแลรักษาต้น มะพร้าว	- การปลูกมะพร้าว - การคัดเลือกพันธุ์ มะพร้าว - การดูแลรักษามะพร้าว	4	10
3 “สุขโขสารพรรณ มะพร้าว”	- รู้และเข้าใจระบบ เศรษฐกิจศาสตร์ ของมะพร้าว	- การซื้อขายมะพร้าว - การสร้างมูลค่าเพิ่มจาก มะพร้าว	4	20
4 “อันมะพร้าว หนูนสุขคู่กาล”	- อธิบายความสัมพันธ์ ของมะพร้าวที่มีอิทธิพล ต่อศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม	- มะพร้าวกับศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อต่างๆ	4	10
5 “สืบสาน ภูมิปัญญาคุณค่า จากมะพร้าว”	- อธิบายความสัมพันธ์ ของมะพร้าวที่มีต่อ วัฒนธรรม และ การดำรงชีวิตในสังคม	- ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ใน การดำเนินชีวิตที่ได้รับ อิทธิพลจากมะพร้าว	3	10
รวม			18	60
สอบกลางภาค			1	20
สอบปลายภาค			1	20
รวมทั้งหมด			20	100

หมายเหตุ : 1. ภาคทฤษฎี เป็นการให้ความรู้รายวิชาท้องถิ่นของเรา ทั้งหมด 5 หน่วยการเรียนรู้

2. ภาคปฏิบัติ เป็นการให้นักเรียนศึกษา รายวิชาท้องถิ่นของเราในท้องถิ่น เป็นรายกลุ่ม ตามที่นักเรียนสนใจ และนำเสนอในรูปแบบของโครงการในเวลาว่างหลังเลิกเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5

สืบสานภูมิปัญญาคุณค่าจากมะพร้าว

ชื่อรายวิชา ท้องถิ่นของเรา
ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เวลา 3 ชั่วโมง

1. ผลการเรียนรู้

ตระหนักถึงความสำคัญและเกิดความผูกพันต่อท้องถิ่น ตลอดจนสามารถหาแนวทางในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายและยกตัวอย่างภูมิปัญญาด้านต่างๆ ของมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม ได้
2. อธิบายความสัมพันธ์ของภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากมะพร้าวได้ถูกต้อง

3. สาระสำคัญ

ในชีวิตประจำวันของคนไทยไม่มีใครสามารถปฏิเสธได้ว่าไม่เคยมีความเกี่ยวข้องกับมะพร้าว มะพร้าวถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการใช้ชีวิตประจำวันของคนไทย ไม่ว่าจะเป็นด้านอาหารการกิน ทั้งอาหารคาว และอาหารหวาน หรืออาหารว่างล้วนแล้วแต่มีมะพร้าวเป็นส่วนประกอบทั้งสิ้น

4. สาระการเรียนรู้

ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากมะพร้าว ได้แก่

- ภูมิปัญญาด้านอาชีพ
- ภูมิปัญญาด้านอาหาร
- ภูมิปัญญาด้านศิลปะท้องถิ่น
- ภูมิปัญญาด้านภาษา
- ภูมิปัญญาด้านที่อยู่อาศัย
- ภูมิปัญญาด้านยาสมุนไพร

5. สมรรถนะสำคัญ

1. ความสามารถในการคิด
2. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ใฝ่เรียนรู้

7. ชิ้นงาน/ภาระงาน

1. ใบงาน
2. แผนผังความคิด
3. โครงงาน

8. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1 - 2 ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมะพร้าว

1. ขั้นวางแผน/เตรียมการ

1.1 ครูทบทวนความรู้เพื่อเป็นการทบทวนความรู้เดิมโดยใช้คำถาม ดังนี้

- จากการศึกษาในหน่วยการเรียนรู้ที่ผ่านมา เรื่อง อันมะพร้าว หนูนุสคู่กาลนักเรียนได้รับองค์ความรู้อะไรบ้าง

1.2 ครูให้นักเรียนดูวีดิทัศน์เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยด้านต่างๆ ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านอาชีพ, ภูมิปัญญาด้านอาหาร, ภูมิปัญญาด้านศิลปะท้องถิ่น, ภูมิปัญญาด้านภาษา, ภูมิปัญญาด้านที่อยู่อาศัย และภูมิปัญญาด้านยาสมุนไพร

2. ขั้นดำเนินการ

2.1 ครูถามคำถามนักเรียน โดยใช้คำถาม ดังนี้

- จังหวัดสมุทรสงครามของเรามีภูมิปัญญา วัฒนธรรมที่สำคัญอะไรบ้าง
- มะพร้าวที่เป็นพืชหลักในจังหวัดสมุทรสงครามเข้าไปมีอิทธิพลทางภูมิปัญญา วัฒนธรรมอย่างไรบ้าง (จุดประสงค์การเรียนรู้ข้อที่ 1)

2.2 ครูให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากมะพร้าว

2.3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม จาก Internet

2.4 ครูอธิบายเพิ่มเติมสิ่งที่ให้นักเรียนยกตัวอย่าง และร่วมกันตอบคำถามเพื่อให้นักเรียนเกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น (จุดประสงค์การเรียนรู้ข้อที่ 1)

3. ขั้นประเมินผล

3.1 ครูให้นักเรียนทำใบงาน เรื่อง ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพล

จากมะพร้าว

3.2 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับเป็นแผนผังความคิด

3.3 ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

ชั่วโมงที่ 3 กิจกรรมการทำโครงการ

1. ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนกลุ่มละ 5 – 6 คน
2. ครูมอบหมายงานให้นักเรียนจัดทำโครงการเกี่ยวกับมะพร้าวโดยให้นักเรียนเลือกหัวข้อที่นักเรียนสนใจที่จะศึกษา เลือกเพียง 1 หัวข้อ หัวข้อที่เลือกจะต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ที่เคยศึกษามา ได้แก่ (จุดประสงค์การเรียนรู้ข้อที่ 2)
 - หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เรื่องเก่าเล่าขานตำนานมะพร้าว (สาระการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์)
 - หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง พัฒนาการเติบโตของมะพร้าว (สาระการเรียนรู้ ภูมิศาสตร์)
 - หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง สุขใจ สารพรรณมะพร้าว (สาระการเรียนรู้ เศรษฐศาสตร์)
 - หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อันมะพร้าว หนุ่นสุขคู่กาล (สาระการเรียนรู้ ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม)
 - หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง สืบสานภูมิปัญญาคุณค่าจากมะพร้าว (สาระการเรียนรู้ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต)
3. ครูให้นักเรียนลงพื้นที่ศึกษาหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ และปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน หลังเลิกเรียน (จุดประสงค์การเรียนรู้ข้อที่ 2)
4. จัดทำรูปเล่มโครงการ เรื่องที่ 1 หอมหวานขนมตาลกะทิสด เรื่องที่ 2 มหัศจรรย์ ยางมะพร้าวবাদึก เรื่องที่ 3 ขนมบัวลอยรวมมิตร เรื่องที่ 4 ขนมบ้าบิ่นมะพร้าวอ่อน และเรื่องที่ 5 ของใช้จากมะพร้าว

9. การวัดและประเมินผล

ประเด็น	วิธีการ	เครื่องมือ	ผู้ประเมิน
ด้านความรู้ - ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพล จากมะพร้าว	- ถาม - ตอบ - ไปงาน - จัดทำแผนผัง ความคิด	- คำถาม - ใบความรู้ - แผนผังความคิด	- ครู/นักเรียน
สมรรถนะ - ความสามารถในการคิด - ความสามารถในการใช้ทักษะ ชีวิต	- ถาม - ตอบ - การศึกษาแหล่ง เรียนรู้ในชุมชน	- คำถาม - โครงการงาน	- ครู/นักเรียน

ประเด็น	วิธีการ	เครื่องมือ	ผู้ประเมิน
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ - ใฝ่เรียนรู้	การประเมินจากการ เรียนรู้ ภาระงาน และชิ้นงาน	- แบบประเมิน คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้	- ครู/นักเรียน

11. เกณฑ์การพิจารณาคะแนน

รายการ	ดีมาก (ด้านความรู้ 5 / ด้านสมรรถนะ, ด้านคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ 3)	ดี (ด้านความรู้ 4 / ด้านสมรรถนะ, ด้านคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ 2)	พอใช้ (ด้านความรู้ 3 / ด้านสมรรถนะ, ด้านคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ 1)	ปรับปรุง (ด้านความรู้ ปรับปรุง / ด้านสมรรถนะ, ด้านคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ 0)
ด้านความรู้ ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิต ที่ได้รับอิทธิพล จากมะพร้าว	ศึกษาความสัมพันธ์ ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิต ที่ได้รับอิทธิพลจาก มะพร้าวและทำงาน เสร็จสิ้นตามกำหนด และคุณภาพงาน ออกมาดีมาก	ศึกษาความสัมพันธ์ ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิต ที่ได้รับอิทธิพลจาก มะพร้าวและทำงาน เสร็จสิ้นตามกำหนด และคุณภาพงาน ออกมาดี	ศึกษาความสัมพันธ์ ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิต ที่ได้รับอิทธิพลจาก มะพร้าวและทำงาน เสร็จสิ้นตามกำหนด และคุณภาพงาน ออกมาพอใช้	ทำงานไม่เสร็จสิ้น ตามกำหนดและ คุณภาพงานออกมา ไม่ดี
สมรรถนะ - ความสามารถ ในการคิด - ความสามารถ ในการใช้ทักษะชีวิต	สามารถคิดได้อย่าง มีเหตุผลชัดเจน และสามารถนำ ความรู้ไป ประยุกต์ใช้ในชีวิต ได้อย่างเหมาะสม	สามารถคิดได้อย่าง มีเหตุผล และ สามารถนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตได้	สามารถคิดได้อย่าง ค่อนข้างมีเหตุผล และสามารถนำ ความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	ไม่สามารถคิดได้ อย่างมีเหตุผลและ ไม่สามารถ นำความรู้ไป ประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน
ด้านคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ - ใฝ่เรียนรู้	เข้าเรียนตรงเวลา มีส่วนร่วมใน กิจกรรมการเรียนรู้	เข้าเรียนตรงเวลา มีส่วนร่วมใน กิจกรรมการเรียนรู้	เข้าเรียนตรงเวลา มีส่วนร่วมใน กิจกรรมการเรียนรู้	เข้าเรียนไม่ตรงเวลา ไม่ค่อยร่วมกิจกรรม การเรียนรู้และต้อง

รายการ	ดีมาก (ด้านความรู้ 5 / ด้านสมรรถนะ, ด้านคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ 3)	ดี (ด้านความรู้ 4 / ด้านสมรรถนะ, ด้านคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ 2)	พอใช้ (ด้านความรู้ 3 / ด้านสมรรถนะ, ด้านคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ 1)	ปรับปรุง (ด้านความรู้ ปรับปรุง / ด้านสมรรถนะ, ด้านคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ 0)
	โดยไม่ต้องเรียกชื่อ	เป็นบางครั้งโดยไม่ต้อง เรียกชื่อ	เป็นบางครั้งแต่ต้อง มีการเรียกชื่อ	มีการเรียกชื่อ

หมายเหตุ

1. คะแนนด้านความรู้ เป็น 5,4,3 หากต่ำกว่า 3 ต้องมีการซ่อมเสริม
2. คะแนนด้านสมรรถนะ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็น 3,2,1,0 หากเป็น 0 ต้องมีการซ่อมเสริม

10. สื่อการเรียนรู้

1. สื่อเอกสาร ประกอบด้วย
 - 1.1 ใบความรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากมะพร้าว
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์
 - 2.1 ชื่อบทความ 13 ความสำคัญของมะพร้าว พืชแห่งชีวิต (Tree for life) ผู้แต่ง กรมส่งเสริมการเกษตร สืบค้นจาก <https://www.technologychaoban.com>
3. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ได้แก่
 - 3.1 ห้องสมุดประชาชน"เฉลิมราชกุมารี"อำเภอบางคนที ที่อยู่ 148/3 หมู่ 6 ตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม รหัสไปรษณีย์ 75210 เบอร์โทรศัพท์ 034 844567
 - 3.2 สำนักงานเกษตรอำเภอบางคนที ที่อยู่ 60 หมู่1 ตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม รหัสไปรษณีย์ 75210 เบอร์โทรศัพท์ 034 761814
 - 3.2 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางพลับ ที่อยู่ 9/3 หมู่4 ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม รหัสไปรษณีย์ 75210 เบอร์โทรศัพท์ 081 2744433

บันทึกผลการสอน

ผลการจัดการเรียนการสอน

นักเรียนสามารถอธิบาย และยกตัวอย่างภูมิปัญญาด้านต่างๆ ของมะพร้าวในท้องถิ่น จังหวัดสมุทรสงครามได้ดี และอธิบายความสัมพันธ์ของภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิต ที่ได้รับอิทธิพลจากมะพร้าวได้อย่างถูกต้อง นักเรียนให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอน ตอบข้อซักถามต่างๆ ได้ดี จัดทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ มีความกระตือรือร้น ในการเรียนทั้งใน และนอกห้องเรียน

ปัญหา/อุปสรรค

เกิดข้อจำกัดในการลงพื้นที่ศึกษาความรู้ในชุมชน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควโรนา 2019 ไม่สามารถลงพื้นที่ในบางแหล่งเรียนรู้ได้ ทำให้เกิดข้อจำกัดให้นักเรียนต้องศึกษาหา ความรู้จากชุมชนใกล้เคียงทำให้ได้ข้อมูลไม่หลากหลายมากนัก

แนวทางแก้ไข

จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมอีกครั้งหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดีขึ้น

ลงชื่อ ผู้บันทึก

(นางสาวพิณทกานต์ นิมมานุทย์)

17 / สิงหาคม / 2564

แบบประเมินแผนผังความคิด (สำหรับครูผู้สอน)

คำชี้แจง ให้ครูผู้สอนที่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องคะแนนตามเกณฑ์การประเมิน

เลขที่	ชื่อ - สกุล	สรุปความรู้ ได้ถูกต้อง ครบตรงประเด็น				การเชื่อมโยง ความรู้ได้ถูกต้อง ตามลำดับชั้น ความสัมพันธ์				มีความคิด สร้างสรรค์ ในการเขียน แผนผังความคิด				รวม
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	
1.														
2.														
3.														
4.														
5.														
6.														
7.														
8.														
9.														
10.														
11.														
12.														
13.														

ลงชื่อ ผู้บันทึก

(.....)

..... / /

เกณฑ์การให้คะแนน

ดีมาก = 4

ดี = 3

พอใช้ = 2

ปรับปรุง = 1

คะแนนตัดสินระดับคุณภาพ

คะแนน คุณภาพ

10 - 12 ดีมาก

7 - 9 ดี

4 - 6 พอใช้

3 ควรปรับปรุง

แบบประเมินแผนผังความคิด

รายการประเมิน

1. สรุปความรู้ได้ถูกต้อง ครบตรงประเด็น
2. การเชื่อมโยงความรู้ได้ถูกต้องตามลำดับชั้นความสัมพันธ์
3. มีความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนผังความคิด

เกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพ

รายการประเมิน	คำอธิบายระดับคุณภาพ			
	4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ปรับปรุง)
1. สรุปความรู้ได้ถูกต้อง ครบตรงประเด็น	สามารถสรุปความรู้ได้ครบ ตรงประเด็น และถูกต้องทุกหัวข้อ	สามารถสรุปความรู้ได้ครบตรงประเด็น และถูกต้อง	สรุปความรู้ไม่ครบทุกประเด็น	สรุปความรู้ไม่ถูกต้อง
2. การเชื่อมโยงความรู้ได้ถูกต้องตามลำดับชั้นความสัมพันธ์	สามารถเชื่อมโยงความรู้ได้ถูกต้องตามลำดับความสัมพันธ์	สามารถเชื่อมโยงความรู้ได้ และลำดับความสัมพันธ์ได้ครบถ้วน	สามารถเชื่อมโยงความรู้ได้และลำดับความสัมพันธ์ได้บ้าง	และลำดับความสัมพันธ์ได้ แต่ไม่เป็นไปตามความสัมพันธ์
3. มีความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนแผนผังความคิด	สามารถเขียนแผนผังความคิดได้ในรูปแบบที่ถูกต้องและสวยงาม	สามารถเขียนแผนผังความคิดได้ถูกต้องและมีข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อย	สามารถเขียนแผนผังความคิดได้ และมีข้อบกพร่องเป็นบางส่วน	สามารถเขียนแผนผังความคิดได้ แต่ขาดรูปแบบและความสวยงาม

คะแนนตัดสินระดับคุณภาพ

คะแนน	คุณภาพ
10-12	ดีมาก
7-9	ดี
4-6	พอใช้
3	ควรปรับปรุง

ใบความรู้

เรื่อง ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากมะพร้าว

วัฒนธรรม จึงหมายถึงทุกสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม และยังหมายรวมถึงแบบแผนพฤติกรรมทั้งหมดของสังคมที่สืบทอดมานับตั้งแต่อดีต ผ่านการเรียนรู้คิดค้นดัดแปลง เพื่อสนองความต้องการ และพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ โดยมีวิวัฒนาการสืบทอดต่อกันมาอย่างมีแบบแผน เพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงในสังคม

วิถีชีวิต หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย รวมถึงปัจจัยสี่ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต อันได้แก่ ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค นอกจากนี้วิถีชีวิตยังหมายถึงความรู้เรื่องสังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญา การประพฤติปฏิบัติ การศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ภูมิปัญญา หมายถึง องค์ความรู้ความสามารถและทักษะซึ่งเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้เลือกสรร ประยุกต์ พัฒนา ถ่ายทอดสืบทอดกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตให้สมดุลกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย ภูมิปัญญาของไทยมีความเด่นชัดในหลายด้านทั้งด้านเกษตรกรรม ศิลปกรรม วรรณกรรมและภาษา

กล่าวได้ว่า วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญา เป็นสิ่งสะท้อนถึง ความสามารถของผู้คนในท้องถิ่น อันเกิดจากการสั่งสมสติปัญญาความรู้ที่หลากหลาย และการปรับตัวผสมผสานให้เกิดความกลมกลืนกับธรรมชาติกระบวนการเหล่านี้ได้ผ่านมาหลายชั่วอายุคนจนสืบทอดเป็นวิถีในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมไทย

มะพร้าวกับภูมิปัญญาด้านอาชีพ

1. การทำสวนตาล การปลูกมะพร้าวเพื่อทำน้ำตาลที่เรียกว่า สวนตาล ชาวสวนตาลถือว่าเป็นคนขยันเป็นอย่างมาก เพราะต้องทำงานหนักทุกวันไม่มีวันหยุด ภูมิปัญญาการทำน้ำตาลมะพร้าวมีรายละเอียดมากมายหลายขั้นตอน เพื่อให้ได้น้ำตาลแท้คุณภาพดี ตั้งแต่การคัดพันธุ์มะพร้าวการดูแลต้นมะพร้าว การขึ้นปาดตาลอย่างสม่ำเสมอวันละ 2 รอบเช้าและเย็น กระบอกที่ใช้รองน้ำตาลต้องเป็นกระบอกไม้ไผ่ลอกผิวออกใส่ไม้พะยอมหรือไม้เคี่ยมที่สับเป็นชิ้นเล็กๆ ไว้เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำตาลบูด ตลอดถึงความรู้เรื่องการเคี่ยวตาลด้วยเตาป่อง เพื่อเปลี่ยนน้ำตาลใสให้เป็นน้ำตาลมะพร้าวที่เข้มข้น งวด และแห้ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563 : 132-135)

ภาพการขึ้นปาดตาล

การเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าวเตาเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าวที่คนแม่กลองใช้ในอดีตเป็นเตาแบบระบายควัน ออกด้านข้างใช้มาจนถึงหลังสงครามดลกครั้งที่ 1 ต่อมาผู้คิดค้นเตาเคี้ยวตาลแบบปล่องขึ้น ที่ตำบลบางชันแตก สามารถวางกระทะเคี้ยวตาลได้ 2 – 6 ใบ พร้อมกัน โดยใส่ฟืนจากช่องด้านหน้า เพียงช่องเดียว ใช้ไม้ฟืนได้ทุกชนิดไม่ว่าทางมะพร้าว เศษวัสดุในสวน ชี้เลื่อย หรือไม้ฟืนท่อน โดยความร้อน จะส่งผ่านตั้งแต่ช่องใส่ฟืนไปจนสุดเตาและควันออกปล่องด้านบน กระทะแรกที่อยู่ใกล้ช่องใส่ฟืนจะมีความร้อนสูงสุด ส่วนกระทะถัดไปเป็นการอุ่นให้น้ำตาลที่ความร้อนขึ้นเรื่อยๆ ควันที่ออกปล่องเตาตาลนี้ ไม่ใช่ควันดำและไม่เหม็นแต่ส่งกลิ่นน้ำตาลมะพร้าวที่หอม

ภาพการเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าว

ภาพการบรรจุน้ำตาลมะพร้าวพร้อมจัดจำหน่าย

มะพร้าวกับภูมิปัญญาด้านอาหาร

อาหารหวาน หรือ ขนมไทย เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทยอย่างหนึ่งที่น่าภาคภูมิใจ ต้นกำเนิดของขนมไทยมีพื้นฐานมาจากส่วนผสมสำคัญเพียง 3 ชนิด คือ แป้ง น้ำตาล และกะทิ จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นแหล่งวัตถุดิบในการทำขนม จึงมีการทำขนมรับประทานในชีวิตประจำวันทำขนมไทย ในทุกเทศกาลหรืองานประเพณี และมีขนมไทยใส่เรือพายขายตามลำคลอง (ภัทรพร อภิชาติ, 2561 : 41)

มะพร้าวกับภูมิปัญญาด้านศิลปะท้องถิ่น

เมืองแม่กลองมีความสำคัญในฐานะเมืองศิลปวัฒนธรรมมาตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ศิลปวัฒนธรรมที่งดงามล้วนแสดงออกถึงศิลปะในยุคปลายกรุงศรีอยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งล้วนแล้วแต่เชื่อมโยงกับศิลปะในราชสำนัก โดยเฉพาะในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 อันเป็นยุครุ่งเรืองของดนตรีและนาฏศิลป์ อีกทั้งยังเป็นแหล่ง กะลาซอ หรือ กระโหลกซอ ที่นำมาทำซอฮู้และซอสามสาย (กีกก้อง เสือตี, 2561 : 15)

กะโหลก (กะลา) ซอ จากมะพร้าวกะลาสู่เครื่องดนตรีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

มะพร้าวซอ มีลักษณะคล้ายกับมะพร้าวทั่วๆ ไป แต่กะลาของมะพร้าวซอจะมีลักษณะพิเศษเป็นรูปทรงสามเหลี่ยม มีพู 3 พู อยู่ตรงข้ามกับตากะลาซึ่งเกิดจากเส้นสาแหรก มะพร้าวซอพันธุ์ดีส่วนมากพบที่อำเภอบางคนที และอำเภออัมพวา มะพร้าวซอแบ่งย่อยได้ 2 สายพันธุ์ตามขนาดของกะลามะพร้าวซอขนาดเล็กนิยมนำไปทำซอสามสาย ส่วนขนาดใหญ่ใช้ทำซอฮู้

ผู้ที่แสวงหากะลาซอจะประเมินความงามของกะลาซอด้วยลักษณะของปุมพู ลักษณะที่ดีที่สุดเรียกว่า มวยพราหมณ์ มีพูหนึ่งซึ่งอยู่ตรงกลางจะโป่งมากกว่าพูอื่นๆ ลักษณะคล้ายมวยผม ปัจจุบันหายากมาก อีกลักษณะหนึ่งคือ เคียรซ่าง หรือ พญาซอ มีพูปดุนเท่าๆ กัน เมื่อวางบนพื้นราบจะมีช่องระหว่างพูขนาดจิ้งจกสองตัวซี้กันพอดี แต่ตรงกลางมีพลูมาบรรจบกันจะยุบลง ในอดีตจะนำไปถวายพระมหากษัตริย์ แต่ปัจจุบันหายากเช่นกันมักอยู่ในแวดวงนักแสดง

มะพร้าวกับภูมิปัญญาด้านภาษา

คนสมุทรสงครามมักเรียกตนเองว่า “คนแม่กลอง” แม้จะพูดภาษาไทยกลางเหมือนจังหวัดอื่นๆ ในภาคกลาง แต่ก็มีสำเนียงพูดที่เป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นและมี “ภาษาแม่กลอง” เป็นศัพท์และสำนวนเฉพาะอยู่ไม่น้อย ซึ่งโดยมากเป็นภาษาที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตในระบบนิเวศสามน้ำ การประกอบอาชีพต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำสวน การทำประมง หรือการทำนาเกลือ ซึ่งในนี้ จะกล่าวถึง ภาษาที่เกี่ยวกับอาชีพชาวสวนมะพร้าวที่เป็นภาษาเอกลักษณ์ในร่องสวน อันได้แก่

ชนิด พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานอธิบายคำนี้ไว้ว่า เป็นลักษณะนามใช้เรียกสวนที่มีคันดินกันเป็นตอนๆ เช่น สวนชนิดหนึ่ง สวน 2 ชนิด

ชนิดไม่ใช่หน่วยวัดพื้นที่เป็นไร่ - งาน - ตารางวา หากแต่ชนิดสวน หมายถึง เนื้อที่สวนที่มีถนน หรือลำประโดงขวางหรือล้อมอยู่เป็นตอนๆ ซึ่งเนื้อที่สวนจากถนนหนึ่งหรือจากลำประโดงหนึ่งไปสู่อีกลำประโดงหนึ่งนั้นไม่มีขนาดที่แน่นอน ชนิดจึงมีทั้งใหญ่และเล็กไม่เท่ากัน

ในสวนชนิดหนึ่งๆ จะขอย້ท้องร่องได้มากน้อยเท่าไรก็แล้วแต่รูปที่ดิน ความเหมาะสมในเรื่องระบบน้ำ ความสะดวกในการทำงาน ชนิดสวนจึงเป็นการจัดแผนผังของสวนนั่นเอง

ตาล หมายถึง น้ำตาลจากดอกมะพร้าว มาจากคำว่า “น้ำตาล” คนแม่กลองจะเข้าใจกันเมื่อพูดถึง “ตาล” ว่าเป็น “น้ำตาลมะพร้าว” ไม่ได้หมายถึงตาลโตนด หรือพืชตระกูลตาลอื่นๆ

ขึ้นตาล การขึ้นไปเก็บน้ำตาลบนต้นมะพร้าว

ตาลเข้า - ตาลเย็น หมายถึง ช่วงเวลาหรือรอบในการขึ้นไปเก็บน้ำตาล ตามปกติชาวสวนจะขึ้นตาล 2 รอบ เข้าและบ่าย (หรือเย็น) โดยตาลเข้าจะได้น้ำตาลในปริมาณมากกว่าตาลบ่าย (หรือตาลเย็น)

น้ำตาลปึก น้ำตาลปิบ หลังจากหมดยุคหม้อตาล ภาชนะที่บรรจุน้ำตาลสำหรับจำหน่าย คือ ปีบสังกะสี จึงเรียกน้ำตาลมะพร้าวตามหน้าตาของภาชนะว่า น้ำตาลปิบ

น้ำตาลปึก คือ น้ำตาลที่เคี้ยวจนงวดแล้วหยอดลงภาชนะที่เป็นทรงขามหรือถ้วย จะได้น้ำตาลเป็นก้อน ชาวสวนนิยมหยอดให้ได้น้ำหนักก้อนละ 1 กิโลกรัม เพื่อความสะดวกในการจำหน่าย

โค - กง - กะวัง ทั้ง 3 คำนี้มีความหมายเดียวกัน ซึ่งแม้แต่ชาวสวนในจังหวัดสมุทรสงคราม หากต่างพื้นที่ก็ยังเรียกด้วยชื่อที่ต่างกันไป โค หรือกง หรือกะวัง คือ อุปกรณ์ที่ครอบบนปากกระบะใบบัวสำหรับเคี้ยวตาล กันไม่ให้ฟองน้ำตาลล้นออกมา ทำจากไม้ไผ่สานเป็นทรงกระบอกกลมใหญ่ ขนาดความกว้างเล็กกว่าขอบกระบะเคี้ยวตาลเล็กน้อย มี 2 ขนาดความสูง คือ 70 และ 50 เซนติเมตร แต่ขนาดความกว้างเท่ากัน ปัจจุบันมีดคที่ทำจากโลหะด้วย

ปุด คือ อาการของน้ำตาลที่ต่อเนื่องจากช่วงเป็นดอกหมาก น้ำตาลจะเดือดขึ้นมาก ความร้อนสะสมจะดันน้ำตาลให้ปะทุ หรือผุดขึ้น ฟองเริ่มยุบลง ลักษณะคือ ปุด คนเคี้ยวตาลต้องจับกระบะหมุนไปมา เพื่อไม่ให้น้ำตาลไหม้ เมื่อเนื้อขึ้นขึ้นและหมดฟอง จึงยกกระบะออกจากเตา แล้วนำไปกระทุ้งจนหนืดขึ้นในขั้นตอนต่อไป

วงง คือ คำเรียกจั่นมะพร้าว หรือดอกมะพร้าวที่ยังตูมอยู่ ที่เรียกเช่นนี้อาจเพราะมีลักษณะทรวดทรงคล้ายวงงข้าง

กะเปี้ยว หมายถึง กาบที่หุ้มจั่นมะพร้าว เมื่อจั่นหรือวงงเริ่มแก่ คือ เปลี่ยนจากสีเหลืองเป็นสีเขียว กะเปี้ยวจะแตกหลุดออกไป

โครงคราง คือ จั่นมะพร้าวที่แห้งแล้ว

ลูกตุ้ม, ลูกกะตุ้ม คือ ลูกมะพร้าวที่เสียร่วงจากจั่นโดยไม่ทันโต

พะอง หมายถึง ไม้ไผ่ลำยาวที่เอาไว้พาดต้นมะพร้าวเพื่อปีนต้นเก็บน้ำตาล โดยมีแฉ่งไผ่สลัดซ้ายขวาเพื่อปีนเหยียบขึ้นไป ส่วนที่ปีนเหยียบขึ้นไปเรียกว่า ลูกพะอง

มะพร้าวกับภูมิปัญญาด้านที่อยู่อาศัย

บ้านเรือนของชาวสวน ชุมชนชาวสวนเกิดขึ้นในบริเวณที่สามารถจัดการน้ำจืดได้ ส่วนใหญ่กระจายตัวขึ้นไปตั้งแต่บริเวณน้ำกร่อยแต่ยังได้รับอิทธิพลจากน้ำขึ้น - ลง ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชาวสวนจะจัดรูปที่ดินเป็นชนิดสวน ในชนิดจะประกอบไปด้วยคันดิน และร่องน้ำสลับกัน แต่ละชนิดมีลำปะโดงเป็นเส้นทางน้ำขนาดกว้างประมาณ 2 - 3 เมตร ขุดขึ้นเพื่อใช้เป็นทางน้ำระหว่างคลองหลักกับชนิดสวน และใช้เป็นเส้นทางคมนาคมไปสู่คลอง และแม่น้ำสายหลักด้วย ลำปะโดงและร่องสวนกระจายเป็นโครงข่ายทั่วทั้งพื้นที่ เมื่อน้ำขึ้นกระแสน้ำก็นำพาแร่ธาตุสารอาหารและสัตว์น้ำมาด้วย

พอน้ำลงก็ทิ้งร่าตุตะกอนดินไว้เป็นปุ๋ยให้กับต้นไม้เป็นเช่นนี้ทุกวันๆ ละ 2 ครั้ง (กึ่งก๋อง เสือดี, 2561 : 19-29)

เรือนของชาวสวนจะตั้งอยู่ริมลำน้ำเสมอและตั้งอยู่ในสวนไม่ไกลจากสวนของตนมากนัก เพื่อการคมนาคมที่สะดวก การทำสวนส่วนใหญ่เป็นงานระดับครอบครัว เรือนจึงมีขนาดไม่ใหญ่มากนักมีลักษณะเป็นเรือนยกใต้ถุนสูง ไม่สร้างอยู่ชิดตลิ่งมากเนื่องจากพื้นดินริมตลิ่งขึ้นและตลอดเวลาใต้เรือนชาวสวนจะมีระดับสูงกว่าระดับน้ำขึ้น เอาไว้เก็บเครื่องใช้ในสวน สะสมไม้สำหรับซ่อมเรือนหรือเป็นพื้นที่ซ่อมเรือ แต่พื้นที่ใต้ถุนก็ยังยอมให้น้ำขึ้นถึงได้หากเป็นฤดูกาลที่น้ำขึ้นสูงมากจริงๆ แต่ก็ไม่ปีละไม่กี่วันเท่านั้น หรือเป็นฤดูน้ำเหนือหลากลงมา เรือนชาวสวนเป็นเรือนเครื่องสับ (เรือนที่ทำจากไม้จริง) ส่วนใหญ่มีลักษณะแบบเรือนทรงไทย แต่ก็เป็นทรงไทยที่ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตแล้ว

นอกจากนี้ เรือนชาวสวนยังมีองค์ประกอบรอบเรือนตามแต่ละชนิดของสวนอีกด้วย โดยชาวสวนตาลก็จะมี โรงตาล เอาไว้ใช้เคียวตาลและเก็บอุปกรณ์ที่ใช้ในสวน โรงตาลเป็นอาคารโถงไม่มีฝาขนาดก็ขึ้นอยู่กับขนาดเตาว่าเป็นกี่กระทะ ส่วนใหญ่สร้างขึ้นอย่างง่าย ๆ ไม่ยกพื้นหลังคามุงจาก แต่ปัจจุบันส่วนใหญ่เปลี่ยนเป็นมุงกระเบื้องซีเมนต์แล้ว เรือนของชาวสวนในคลองแควอ้อมในอดีตนั้น มียุงข้าวอยู่ข้างๆ เรือนหลักด้วย เนื่องจากเป็นพื้นที่ติดต่อกับนาข้าวของอำเภอบางแพ บางครอบครัวจะมีนาข้าวที่บริเวณนั้นและบ้างก็ซื้อมาเก็บไว้รอขายนอกฤดูกาล เนื่องจากคลองแควอ้อมเป็นเส้นทางคมนาคมหลักเส้นหนึ่ง ชุมชนริมคลองแควอ้อมจึงเป็นชุมชนชาวสวนกึ่งชุมชนการค้าด้วย

มะพร้าวกับภูมิปัญญาด้านสมุนไพร

มะพร้าวมีประโยชน์ในด้านการเป็นยาสมุนไพรสามารถรักษาโรคต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ตัวอย่างตำรายาสมุนไพรที่ใช้มะพร้าวเป็นส่วนผสมมีดังนี้

1. **เปลือกต้น** เเผาเป็นถ่าน ใช้แปลงฟันแก้ปวดฟัน
2. **ราก** ต้มน้ำดื่มเพื่อขับปัสสาวะ แก้โรคเกี่ยวกับทางเดินปัสสาวะ หนองใน หลอดลมอักเสบ โรคตับ บิด ตกขาว ตกเลือด ส่วนรากอ่อน ใช้ผัดสมานขงน้ำร้อน หรือต้มน้ำอมบัวนกลั้วคอ แก้เจ็บคอ
3. **น้ำหวานที่ได้จากช่อดอก** น้ำหวานหรือน้ำตาลสดนำมาดื่ม ทำให้สดชื่น สามารถขับปัสสาวะได้ ถ้าหมักไว้ดื่มเป็นยาระบาย น้ำหวานที่รองจากช่อดอกใหม่ๆ ผสมแบ่งข้าวเจ้าอุ่นให้ร้อน ใช้พอกแก้แผลเน่าเปื่อยเรื้อรัง และฝีฝักบัวได้ดี
4. **ผลอ่อน** มีรสฝาด สามารถใช้ต้มน้ำอมบัวนกลั้วคอแก้อาการเจ็บคอในเด็ก
5. **น้ำมะพร้าวอ่อน** มีรสหวานหอมชื่นใจ ต้มแก้กระหาย ทำให้สดชื่น แก้ไข้ รักษาความผิดปกติเกี่ยวกับทางเดินปัสสาวะ แก้อาการอาเจียนได้ดี ต้มน้ำมะพร้าวอ่อนครั้งละหลายๆ แก้อาการปัสสาวะกะปริบะปรอย ถ้าต้มนอนท้องว่าง 1-2 ผลช่วยให้ระบายได้ดี น้ำมะพร้าวมีโพแทสเซียมมาก ดังนั้น

ถ้าดื่มมากก็จะเป็นยาขับปัสสาวะ นอกจากนี้ การดื่มน้ำมะพร้าวอย่างพอเหมาะเป็นประจำยังสามารถรักษาโรคหัวใจล้มเหลวได้

6. เนื้อมะพร้าว เนื้อมะพร้าวอ่อนเป็นของเหลวข้น มีคุณค่าทางอาหารมากมีฤทธิ์ขับปัสสาวะ เนื้อมะพร้าวแก่มีฤทธิ์ขับพยาธิ แก้ไข้ และอาการผิดปกติเกี่ยวกับทางเดินปัสสาวะ เนื้อมะพร้าวแก่มีฤทธิ์ขับพยาธิโดยเฉพาะพยาธิตัวตืด โดยการรับประทานเนื้อมะพร้าวขูด 1 ผล แล้วทิ้งเวลาประมาณ 30 นาที แล้วทานยาถ่ายน้ำมันระหุ่งตาม

7. น้ำมันมะพร้าว สามารถเป็นยาบำรุงร่างกายได้โดยให้เด็กที่มีร่างกายผอมหรือผู้ที่เป็นโรคเกี่ยวกับปอดโดยการทานน้ำมันมะพร้าวโดยให้ทานครั้งละ 20-30 หยด วันละ 3 ครั้ง แล้วค่อยๆ เพิ่มปริมาณขึ้นจนถึง 4 มิลลิลิตร เพราะน้ำมันจากเนื้อมะพร้าวแก่ช่วยบำรุงร่างกายได้ดี นอกจากนี้ น้ำมันมะพร้าวยังสามารถรักษาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ทาแก้ผิวหนังแห้งในฤดูหนาว และหมักผมที่หยาบกระด้างให้ดูดีมีน้ำหนักเงางามได้

8. น้ำมันที่ได้จากการเผากะลา ในน้ำมันนี้มีสารประเภทฟีนอลอยู่มาก มีฤทธิ์ฆ่าเชื้อ ใช้ทาแก้โรคผิวหนัง กลาก ผื่นคันได้

9. สารสีน้ำตาลไต้ใบ สารสีน้ำตาลที่ย่อยแข็งอยู่ไต้ใบ มีรสฝาด สามารถใช้ห้ามเลือดและสมานบาดแผลได้

10. เปลือกหุ้มรากมะพร้าว มีฤทธิ์สามารถรักษาโรคคอตีบได้ โดยการนำไปตากแห้ง การใช้สำหรับเด็กใช้ 30 กรัม สำหรับผู้ใหญ่ใช้ 60 กรัม ต้มกับน้ำตาลทรายขาว ดื่มทุกวันประมาณ 1 สัปดาห์

ใบงาน

เรื่อง ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากมะพร้าว

คำชี้แจง : ให้นักเรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรม หมายถึงอะไร

.....

2. วิถีชีวิต หมายถึงอะไร

.....

3. ภูมิปัญญา หมายถึงอะไร

.....

4. จงอธิบายความสัมพันธ์ของมะพร้าวที่มีต่อวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาไทยแต่ละด้านในจังหวัดสมุทรสงครามต่อไปนี้

- ภูมิปัญญาด้านอาชีพ

.....

.....

- ภูมิปัญญาด้านอาหาร

.....

.....

- ภูมิปัญญาด้านศิลปะท้องถิ่น

.....

.....

- ภูมิปัญญาด้านภาษา

.....

.....

- ภูมิปัญญาด้านที่อยู่อาศัย

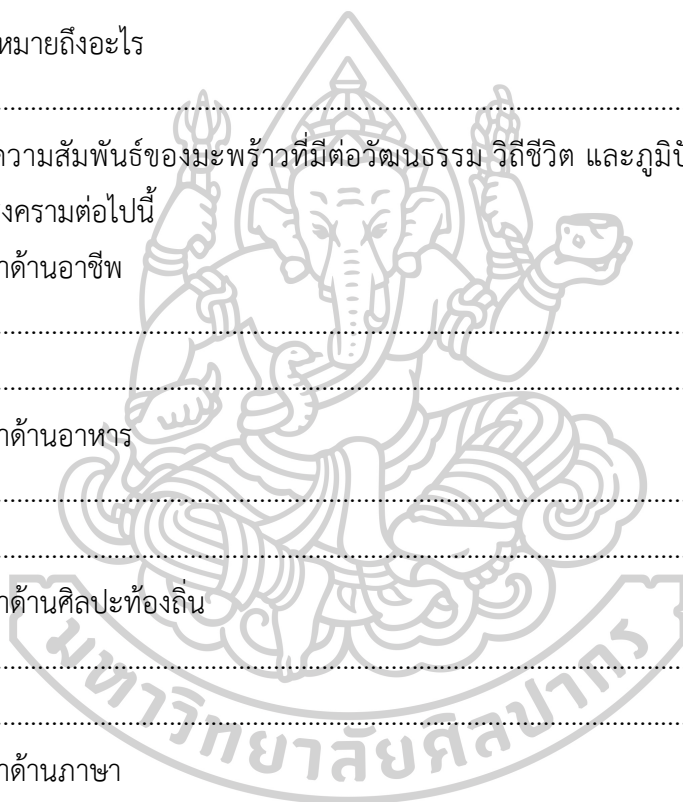
.....

.....

- ภูมิปัญญาด้านยาสมุนไพร

.....

.....

แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้
รหัสวิชา 20203 รายวิชาท้องถิ่นของเรา

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ฉบับนี้เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ใช้เวลา 60 นาที
2. ให้นักเรียนอ่านคำถามในแต่ละข้อ แล้วเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยทำเครื่องหมาย (X) ลงในกระดาษคำตอบที่ตรงกับคำตอบที่เลือก
3. **ห้าม** ขีดเขียนข้อความใดๆ ลงในเอกสารข้อสอบ
4. เมื่อนักเรียนทำแบบทดสอบฉบับนี้เสร็จสิ้นให้ส่งเอกสารข้อสอบ พร้อมกระดาษคำตอบให้กับกรรมการคุมสอบ

1. พืชเศรษฐกิจหลักที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุดในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามคือพืชชนิดใด (ความจำ)

ก. มะพร้าว	ข. ลิ้นจี่
ค. ส้มโอ	ง. กล้วย
2. การทำสวนแบบยกร่องเป็นชนิด คือภูมิปัญญาการทำสวนตามวัฒนธรรมของชาติใด (ความจำ)

ก. วัฒนธรรมไทยและอินเดีย	ข. วัฒนธรรมไทยและจีน
ค. วัฒนธรรมไทยและลาว	ง. วัฒนธรรมไทยและกัมพูชา
3. อาชีพที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในพื้นที่เมืองแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งเป็นชนกลุ่มหนึ่งที่อพยพมาจากอุทัยธานี คืออาชีพอะไร (ความจำ)

ก. การแปรรูปอาหารทะเล	ข. การทำน้ำตาลมะพร้าว
ค. การค้าขาย	ง. การทำประมงน้ำจืด
4. ข้อใดอธิบายลักษณะของน้ำตาลเมาได้ถูกต้องที่สุด (ความเข้าใจ)

ก. น้ำตาลเมาหรือกระแซ่คือสุราชนิดหนึ่งที่ทำจากน้ำตาลโตนด	ข. น้ำตาลเมาหรือกระแซ่คือสุราชนิดหนึ่งที่ทำจากน้ำตาลมะพร้าว
ค. น้ำตาลเมาหรือกระแซ่คือเครื่องดื่มบำรุงกำลังที่ทำจากน้ำตาลโตนด	ง. น้ำตาลเมาหรือกระแซ่คือเครื่องดื่มบำรุงกำลังที่ทำจากน้ำตาลมะพร้าว
5. เพราะเหตุใดมะพร้าวจึงเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่นิยมปลูกในจังหวัดสมุทรสงคราม (ความเข้าใจ)

ก. เพราะดินเป็นดินทรายเหมาะแก่การปลูกมะพร้าว	ข. เพราะพื้นที่อยู่ติดแม่น้ำแม่กลองมีน้ำจืดสำหรับทำเกษตรกรรมตลอดทั้งปี
ค. เพราะพื้นที่อยู่ติดทะเลเหมาะสมต่อการปลูกมะพร้าว	ง. เพราะพื้นที่ติดแม่น้ำและทะเลน้ำมีลักษณะเป็นน้ำกร่อยเหมาะต่อการปลูกมะพร้าว

6. ข้อใดมีความสัมพันธ์กับ “สวนนอกบางช้าง” มากที่สุด (การวิเคราะห์)

- ก. เป็นพื้นที่ปลูกทุเรียนอันลือชื่อ
- ข. เป็นพื้นที่ตั้งถิ่นฐานของชาวจีนอพยพ
- ค. เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การปลูกข้าว
- ง. เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์พบการปลูกมะพร้าวจำนวนมาก

7. ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลองเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีวิวัฒนาการมายาวนานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญเพื่อการศึกษาสงคราม และเป็นทางผ่านไปสูทิศตะวันตก และทิศใต้ โดยออกสู่ทะเลอ่าวไทยตอนกลางไปทางใต้และเข้าสู่แม่น้ำแม่กลองไปทางทิศตะวันตก พื้นที่โดยทั่วไปมีความอุดมสมบูรณ์ และมีความอุดมสมบูรณ์มากในบริเวณริมแม่น้ำ และปากแม่น้ำแม่กลอง สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสวนทั้งสวนไม้ยืนต้นและสวนผลไม้ต่างๆ โดยเฉพาะมะพร้าว

จากบทความข้างต้นข้อใดคือความจริง (สร้างสรรค์)

- ก. มะพร้าวสามารถเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ดินตะกอนปากแม่น้ำ
- ข. มะพร้าวเจริญเติบโตได้ดีเฉพาะบริเวณทะเลอ่าวไทย
- ค. มะพร้าวเจริญเติบโตได้ดีเฉพาะบริเวณทะเลอ่าวไทยตอนกลางไปทางใต้
- ง. การเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญเพื่อการศึกษาสงครามทำให้มีมะพร้าวเข้ามาปลูกในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามจำนวนมาก

8. จากข้อความ “บางช้างสวนนอก บางกอกสวนใน น้ำตาลบางช้างขึ้นชื่อในเรื่องของความหวาน มัน จากธรรมชาติ ส่งขายสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรเป็นจำนวนมาก โดยคำว่า บางช้าง คือ ชื่อเดิมของ อัมพวา คำว่าสวนนอก คือสวนบ้านของเจ้านายวงศ์ราชินิกุล ณ บางช้าง หรือสมเด็จพระราชินีในรัชกาลที่ 1” จากข้อความดังกล่าวข้อใดแสดงให้เห็นว่าน้ำตาลมะพร้าวของจังหวัดสมุทรสงครามเป็นน้ำตาลมะพร้าวที่มีคุณภาพดีที่สุด (สร้างสรรค์)

- ก. มะพร้าวคือพืชที่ปลูกจำนวนมากในบางช้าง
- ข. มะพร้าวคือพืชที่ปลูกจำนวนมากในบางกอก
- ค. น้ำตาลมะพร้าวคือผลผลิตจากสวนมะพร้าว
- ง. ความอุดมสมบูรณ์ของบางช้างส่งผลให้น้ำตาลมะพร้าวขึ้นชื่อในเรื่องของความหวานมัน

จากธรรมชาติ

9. ข้อใดบอกได้ว่าพื้นที่ของจังหวัดสมุทรสงครามมีความเหมาะสมต่อการปลูกมะพร้าวอย่างมาก (ความจำ)

- ก. ดินทะเล พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์
- ข. มีแม่น้ำไหลผ่าน เป็นที่ลุ่ม
- ค. เป็นดินร่วน ปนทราย อุ่มน้ำได้ดี
- ง. เป็นดินตะกอนอันอุดมสมบูรณ์

10. ธาตุอาหารของมะพร้าวธาตุอาหารใดเป็นหลัก (ความจำ)
- ไนโตรเจนกับฟอสฟอรัส
 - ฟอสฟอรัสและโพแทสเซียม
 - ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และแคลเซียม
 - ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม
11. ข้อใด ไม่ใช่ ลักษณะของพันธุ์มะพร้าวที่ดี (ความเข้าใจ)
- ผลขนาดใหญ่
 - เป็นผลที่แก่จัด
 - มีผลขนาดเล็กไม่ใหญ่
 - เขย่าได้ยินเสียงน้ำโคลน
12. การปลูกพืชชนิดใดที่สามารถเพิ่มรายได้ และเพิ่มธาตุอาหารในดินให้กับสวนมะพร้าวได้ (ประยุกต์ใช้)
- การปลูกหญ้าแห้วหมู
 - การปลูกพืชตระกูลถั่ว
 - การปลูกหญ้าคา
 - การปลูกพืชใดก็ได้
13. หลักการที่ดีในการวางแผนปลูกมะพร้าวสามารถจัดทำด้วยวิธีการแบบใด (วิเคราะห์)
- แบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส
 - แบบสี่เหลี่ยมด้านเท่า
 - แบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส และแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า
 - แบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส และแบบสี่เหลี่ยมด้านเท่า
14. การเตรียมดินให้เหมาะต่อการปลูกมะพร้าว สามารถกระทำด้วยวิธีการใดจึงเหมาะสม (วิเคราะห์)
- ยกคันร่อง ตากดินให้แห้งสนิท ใส่ปุ๋ยขาว รดน้ำให้ปุ๋ยขาว และใส่ปุ๋ยคอก
 - ยกคันร่อง และใส่ปุ๋ยคอก
 - พรวนดินให้ร่วนซุย และใส่ปุ๋ยคอก
 - ทำลักษณะใดก็ได้ ตามสะดวก
15. เพราะเหตุใดชาวสวนถึงนิยมทำสวนแบบยกร่อง (ประเมินค่า)
- เพื่อทำพื้นที่การเกษตรให้สวยงาม
 - เพื่อลดการเกิดของวัชพืช
 - เพราะลดการก่อกวนจากแมลงศัตรูพืช
 - เพื่อปรับให้เข้ากับลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ใกล้ทะเล
16. จังหวัดสมุทรสงคราม หรือเมืองแม่กลอง เป็นจังหวัดที่เล็กที่สุดในประเทศไทย มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มน้ำและชายฝั่งทะเล มีคลองเชื่อมต่อกัน 300 คลอง สภาพน้ำมีทั้งน้ำเค็ม น้ำกร่อย และน้ำจืด ประชาชนจึงประกอบอาชีพทำนาเกลือ ทำประมงทะเล ประมงน้ำกร่อย และน้ำจืด ทำสวนมะพร้าว สวนส้มโอ ลิ้นจี่ ฝรั่ง มะละกอ ส้มแก้ว ฯลฯ เมืองแม่กลอง หรือจังหวัดสมุทรสงคราม

จึงเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ มีภูมิปัญญาวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า โดยหลักทั่วไปในการคัดเลือกที่ปลูกมะพร้าวควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ดิน เป็นดินร่วน หรือร่วนปนทราย อุ้มน้ำได้ดี ถ้าเป็นดินเหนียวต้องมีการระบายน้ำดี สภาพดินเป็นกลาง

จากบทความข้างต้นข้อใดถูกต้อง (สร้างสรรค์)

ก. มะพร้าวสามารถเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่น้ำจืด

ข. มะพร้าวสามารถเจริญเติบโตได้ดีเฉพาะในจังหวัดสมุทรสงครามเท่านั้น

ค. มะพร้าวสามารถเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ดินร่วน หรือร่วนปนทราย อุ้มน้ำได้ดี สภาพดินเป็นกลาง

ง. มะพร้าวสามารถเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ดินชั้นแฉะ น้ำท่วมถึงตลอดทั้งปี

17. ชาวสวนมะพร้าวจังหวัดสมุทรสงครามขายมะพร้าวผ่านพ่อค้าท้องถิ่นโดยมีผู้รวบรวมเรียกว่าอะไร (ความจำ)

ก. เล้า

ข. โกดัง

ค. คลัง

ง. ลัง

18. มะพร้าวอ่อนนิยมส่งเข้าโรงงานเพื่อผลิตอะไร (ความจำ)

ก. ผลิตอาหารกระป๋อง

ข. ผลิตอาหารสัตว์

ค. ผลิตกะทิ

ง. ผลิตผลิตภัณฑ์

19. หากนักเรียนต้องการทำอาหารน้ำพริกมะพร้าวควัสมุนไพโร นักเรียนควรเลือกมะพร้าวลักษณะใด (ความเข้าใจ)

ก. เลือกมะพร้าวอ่อน

ข. เลือกมะพร้าวห้าว หรือมะพร้าวที่แก่จัด

ค. เลือกมะพร้าวกะทิ

ง. เลือกมะพร้าวลักษณะใดก็ได้

20. หากนักเรียนต้องการทำแกงหอยแครงกับใบชะพลู แล้วต้องการความเผ็ดร้อน หอมเครื่องเทศสามารถเลือกน้ำพริกแกงแบบใด (ประยุกต์ใช้)

ก. น้ำพริกแกงควัภาคกลาง

ข. น้ำพริกแกงควัภาคใต้

ค. น้ำพริกแกงควัภาคเหนือ

ง. น้ำพริกแกงควัภาคอีสาน

21. การใช้ประโยชน์ของถ่านกะลามะพร้าว นอกจากจะเป็นเชื้อเพลิงในการประกอบอาหารแล้วสามารถใช้ประโยชน์อย่างไร (ประยุกต์ใช้)

ก. ทำเครื่องประดับ

ข. ประกอบอาหาร

ค. ใช้เป็นยาแก้ท้องเสีย

ง. ไม่สามารถใช้ประโยชน์อะไรได้อีก

22. หลักการเลือกขายมะพร้าวของชาวสวนที่ผู้ซื้อต้องการนำไปใช้ประโยชน์ในการคั้นกะทิ (วิเคราะห์)

- ก. เลือกขายมะพร้าวอ่อน
- ข. เลือกขายมะพร้าวห้าว หรือมะพร้าวที่แก่จัด
- ค. เลือกขายมะพร้าวกะทิ
- ง. เลือกขายมะพร้าวลักษณะใดก็ได้

23. ปัจจุบันมีร้านขายก๋วยเตี๋ยวจำนวนมาก หากนักเรียนต้องการสร้างจุดขายสามารถสร้างความแตกต่างได้อย่างไร (สร้างสรรค์)

- ก. การทำก๋วยเตี๋ยวหมอบสับสูตรโบราณ
- ข. การทำก๋วยเตี๋ยวในร่องสวน
- ค. การทำก๋วยเตี๋ยวในลูกมะพร้าวอ่อน
- ง. การทำก๋วยเตี๋ยวเรือ

24. เมื่อนักเรียนทำห่อหมกทะเลแล้วรู้สึกวุ้นเนื้อห่อหมกที่ได้มีความกระด้าง หากนักเรียนทำครั้งต่อไป นักเรียนควรเพิ่มวัตถุดิบอะไรให้มากยิ่งขึ้น (สร้างสรรค์)

- ก. น้ำพริกแกง
- ข. น้ำกะทิ
- ค. กระชาย
- ง. เนื้อสัตว์

25. สมัยโบราณนิยมทำพิธีทำขวัญให้กับทารกแรกเกิดนับแต่กำเนิดจากครรภ์มารดาวันแรก จะใช้มะพร้าวลักษณะใดมาประกอบพิธีเพื่อความมงคล (ความจำ)

- ก. มะพร้าวห้าวหรือมะพร้าวแก่
- ข. มะพร้าวอ่อน
- ค. มะพร้าวกะทิ
- ง. มะพร้าวที่งอกมีใบแล้ว

26. พิธีบายศรี ในพิธีโกนผมจุกจะใช้มะพร้าวลักษณะใดมาประกอบพิธีเพื่อความมงคล (ความจำ)

- ก. มะพร้าวห้าวหรือมะพร้าวแก่
- ข. มะพร้าวอ่อน
- ค. มะพร้าวกะทิ
- ง. มะพร้าวที่งอกมีใบแล้ว

27. การอธิบายเชิงปริศนาธรรมในการใช้น้ำมะพร้าวล้างหน้าศพเป็นอย่างไร (ความเข้าใจ)

- ก. เพื่อให้ดวงวิญญาณไปสู่ภพภูมิที่ดี
- ข. ปฏิบัติตามโบราณที่ปฏิบัติตามๆ กันมา
- ค. เป็นน้ำที่สะอาดกว่าน้ำธรรมดาเปรียบเหมือนการล้างสิ่งโสโครก ล้างอกุศลกรรมให้หมดสิ้น
- ง. เป็นน้ำทิพย์จากสวรรค์เมื่อล้างแล้วเชื่อว่าดวงวิญญาณจะไปสู่สรวงสวรรค์

ง. มะพร้าวที่ใช้ในพิธีฝังรกเด็ก เมื่อฝังรกจะปลุกมะพร้าวและใช้กระดาษเงินกระดาษทอง ปิดมะพร้าว

36. หากต้องการยาบำรุงร่างกายให้เด็กที่มีร่างกายผอม หรือผู้ที่เป็นโรคเกี่ยวกับปอด สามารถใช้ประโยชน์จากส่วนใดของมะพร้าว (ความเข้าใจ)

ก. เปลือกต้น	ข. น้ำมันมะพร้าว
ค. น้ำหวานที่ได้จากช่อดอก	ง. สารสีน้ำตาลได้ใบ

37. เมื่อมีอาการของโรคคอติด สามารถใช้ประโยชน์จากส่วนใดของมะพร้าวช่วยรักษาอาการได้ (ประยุกต์ใช้)

ก. เปลือกหุ้มรากมะพร้าว โดยนำไปตากแห้ง ต้มกับน้ำตาลทรายขาว ต้มทุกวันประมาณ 1 สัปดาห์

ข. น้ำมันมะพร้าว โดยทานครั้งละ 20 – 30 หยด วันละ 3 ครั้ง แล้วค่อยๆ เพิ่มปริมาณขึ้น จนถึง 4 มิลลิลิตร

ค. น้ำมันที่ได้จากการเผากะลา เพราะ มีสารประเภทฟีนอลอยู่จำนวนมาก

ง. เนื้อมะพร้าว โดยรับประทานเนื้อมะพร้าวชุด 1 ผล แล้วทิ้งเวลาประมาณ 30 นาที อาการจะดีขึ้น

38. หากต้องการขับพยาธิ โดยเฉพาะพยาธิตัวตืด สามารถใช้ประโยชน์จากส่วนใดของมะพร้าวได้ (ประยุกต์ใช้)

ก. เปลือกหุ้มรากมะพร้าว โดยนำไปตากแห้ง ต้มกับน้ำตาลทรายขาว ต้มทุกวันประมาณ 1 สัปดาห์

ข. น้ำมันมะพร้าว โดยทานครั้งละ 20 – 30 หยด วันละ 3 ครั้ง แล้วค่อยๆ เพิ่มปริมาณขึ้น จนถึง 4 มิลลิลิตร

ค. น้ำมันที่ได้จากการเผากะลา เพราะ มีสารประเภทฟีนอลอยู่จำนวนมาก

ง. เนื้อมะพร้าว โดยรับประทานเนื้อมะพร้าวชุด 1 ผล แล้วทิ้งเวลาประมาณ 30 นาที แล้วทานยาน้ำมันระหุ่งตาม

39. จากข้อความที่กล่าวว่า “ในชีวิตประจำวันของคนไทยไม่มีใครสามารถปฏิเสธได้ว่าไม่เคยมีความเกี่ยวข้องกับมะพร้าว มะพร้าวถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการใช้ชีวิตประจำวันของคนไทย” ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด (วิเคราะห์)

ก. ถูกต้อง เพราะ คนไทยใช้ประโยชน์ทุกส่วนของมะพร้าวมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ในการดำเนินชีวิต

ข. ถูกต้อง เพราะ คนไทยใช้ทุกสิ่งที่หาได้มาใช้ประโยชน์

ค. ไม่ถูกต้อง เพราะ สามารถใช้สิ่งอื่นแทนมะพร้าวได้

ง. ไม่ถูกต้อง เพราะ มะพร้าวไม่ใช่สิ่งที่ทำได้ง่ายในสังคมไทย

40. หากนักเรียนเป็นชาวสวนมะพร้าว มีพื้นที่อยู่ใกล้ริมน้ำ ซึ่งงทุกปีหน้าน้ำหลากน้ำจะท่วมพื้นที่ของนักเรียน นักเรียนสามารถสร้างบ้านลักษณะใด เพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างไม่ลำบาก (สร้างสรรค์)

ก. กระท้อบ

ข. เรือนแพ

ค. ปลุกบ้านบนเนินดิน

ง. ปลุกบ้านใต้ถุนสูง

เฉลยแบบทดสอบ

1. ก	2. ข	3. ข	4. ข	5. ง	6. ง	7. ก	8. ง	9. ค	10. ง
11. ก	12. ข	13. ง	14. ก	15. ง	16. ค	17. ง	18. ก	19. ข	20. ข
21. ค	22. ข	23. ค	24. ข	25. ง	26. ข	27. ค	28. ข	29. ก	30. ง
31. ข	32. ค	33. ข	34. ก	35. ง	36. ข	37. ก	38. ง	39. ก	40. ง

แบบประเมินความสามารถในการทำโครงการ

ชื่อโครงการ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายชื่อผู้จัดทำ

1.
2.
3.
4.
5.

ผู้ประเมินโครงการ

() ครูผู้สอน () เพื่อนร่วมชั้นเรียน () ผู้รู้ท้องถิ่น

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ระดับคุณภาพตามรายการประเมิน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

3 หมายถึง สูง
2 หมายถึง ปานกลาง
1 หมายถึง ต่ำ

รายการประเมิน	คะแนน		
	3	2	1
1. ความสามารถด้านการวางแผนการทำโครงการ			
1.1 การกำหนดเรื่องที่ศึกษา			
1.2 การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน			
1.3 การวิเคราะห์และวางแผนปฏิบัติงาน			
1.4 การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน			
1.5 การแบ่งภาระหน้าที่ให้สมาชิก			
2. ความสามารถด้านกระบวนการทำงาน			
2.1 การปฏิบัติตามวิธีการและขั้นตอนที่กำหนด			
2.2 การใช้วัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือในการค้นหาข้อมูล			

รายการประเมิน	คะแนน		
	3	2	1
2.3 การบันทึกข้อมูลและจัดกระทำข้อมูลโครงการ สรุปลง และเรียบเรียงข้อมูล			
2.4 การแสดงบทบาทตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากสมาชิก			
2.5 ทำงานเสร็จตรงเวลา			
3. ความสามารถด้านผลงานและการนำเสนอ			
3.1 การจัดทำรูปเล่มรายงาน			
3.2 ข้อมูลที่นำมาจัดแสดงผลงาน			
3.3 ความคิดสร้างสรรค์ผลงาน			
3.4 ความพร้อมในการนำเสนอโครงการ			
3.5 การตอบข้อซักถามในการนำเสนอผลงาน			

ประเมิน

ลงชื่อ

ผู้

(.....)

..... / /

เกณฑ์ตัดสินคุณภาพ

ค่าเฉลี่ย	31 - 45	สูง
ค่าเฉลี่ย	16 - 30	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1 - 15	ต่ำ

เกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการทำโครงการ

ส่วนที่ 1 การวางแผนการทำงาน (15 คะแนน)

รายการประเมิน	คำอธิบายระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน		
	สูง (3)	ปานกลาง (2)	ต่ำ (1)
1.1 การกำหนดเรื่องที่ศึกษา	ระบุความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ชัดเจน น่าสนใจ	ระบุความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ชัดเจน บางส่วน และไม่น่าสนใจ	ระบุความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ไม่ชัดเจน และ ไม่น่าสนใจ
1.2 การกำหนดปัญหาและสมมติฐาน	ตั้งสมมติฐานสอดคล้องกับ ปัญหาและมีความสัมพันธ์ เป็นเหตุเป็นผลชัดเจน	ตั้งสมมติฐานสอดคล้องกับ ปัญหาและมีความสัมพันธ์ เป็นเหตุเป็นผลไม่ชัดเจน	ตั้งสมมติฐานไม่สอดคล้อง กับปัญหาและไม่มี ความสัมพันธ์เป็นเหตุ เป็นผล
1.3 การวิเคราะห์และวางแผนการปฏิบัติงาน	การวิเคราะห์และ การวางแผนการปฏิบัติงาน เรียงลำดับขั้นตอนและ มีรายละเอียดครบถ้วน	การวิเคราะห์และ การวางแผนการปฏิบัติงาน เรียงลำดับขั้นตอน แต่มี รายละเอียดไม่ครบถ้วน	การวิเคราะห์และ การวางแผนการปฏิบัติงาน ไม่เป็นลำดับขั้นตอน และไม่มีรายละเอียด
1.4 การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน	กำหนดขั้นตอนการ ดำเนินงานชัดเจนสามารถ ปฏิบัติได้จริง	กำหนดขั้นตอนการ ดำเนินงานชัดเจนบางส่วน สามารถปฏิบัติได้บ้าง	กำหนดขั้นตอนการ ดำเนินงานไม่ชัดเจน ไม่สามารถปฏิบัติได้จริง
1.5 การแบ่งภาระหน้าที่ให้สมาชิก	มีการกำหนดภาระหน้าที่ให้ สมาชิกทุกคนชัดเจน	มีการกำหนดภาระหน้าที่ ให้สมาชิกไม่ครบทุกคน และไม่ชัดเจน	ไม่มีการกำหนดภาระหน้าที่ ให้สมาชิก

ส่วนที่ 2 ความสามารถด้านกระบวนการทำงาน (15 คะแนน)

รายการประเมิน	คำอธิบายระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน		
	สูง (3)	ปานกลาง (2)	ต่ำ (1)
2.1 การปฏิบัติตามวิธีการและขั้นตอนที่กำหนด	ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดทุกขั้นตอนอย่างครบถ้วน	ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดครบถ้วนบางขั้นตอน	ไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนด
2.2 การใช้วัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือในการค้นหาข้อมูล	ใช้วัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือในการทำงานทุกชนิด ถูกต้องกับชิ้นงาน	ใช้วัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือในการทำงานบางชนิด ถูกต้องกับชิ้นงาน	ใช้วัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือในการทำงานทุกชนิดไม่ถูกต้องกับชิ้นงาน
2.3 บันทึกข้อมูล และจัดกระทำข้อมูล โครงงาน สรุป และเรียบเรียงข้อมูล	บันทึกข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ครบถ้วนและจัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบถูกต้องชัดเจน	บันทึกข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ครบถ้วน บางส่วนและจัดกระทำข้อมูลถูกต้องบางส่วน	บันทึกข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์และจัดกระทำข้อมูลไม่ถูกต้อง
2.4 แสดงบทบาทตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากสมาชิก	ทุกคนมีหน้าที่และรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่	มีสมาชิก 1-2 คน ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง	มีสมาชิกมากกว่า 2 คนขึ้นไป ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง
2.5 ทำงานเสร็จตรงเวลา	ส่งชิ้นงานภายในเวลาที่กำหนด	ส่งชิ้นงานช้ากว่าเวลาที่กำหนด 1 วัน	ส่งชิ้นงานช้ากว่าเวลาที่กำหนดเกิน 1 วัน

ส่วนที่ 3 ความสามารถด้านผลงานและการนำเสนอ (15 คะแนน)

รายการประเมิน	คำอธิบายระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน		
	สูง (3)	ปานกลาง (2)	ต่ำ (1)
3.1 การจัดทำรูปเล่มรายงาน	การจัดองค์ประกอบรูปเล่มรายงาน มีปก คำนำ สารบัญ การอ้างอิง และบรรณานุกรม ครบถ้วนและมีรูปแบบถูกต้อง	ขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง	ขาดสององค์ประกอบขึ้นไป
3.2 ข้อมูลที่นำมาจัดแสดงผลงาน	มีข้อมูลครบถ้วน การลำดับข้อมูลถูกต้องชัดเจนมีสื่ออุปกรณ์ครบถ้วน	มีข้อมูลครบถ้วน การลำดับข้อมูลถูกต้อง แต่ขาดความชัดเจนบางส่วน มีสื่ออุปกรณ์ประกอบ	มีข้อมูลไม่ครบถ้วน การลำดับข้อมูลสับสน ขาดความชัดเจน และไม่มีสื่ออุปกรณ์ประกอบ
3.3 ความคิดสร้างสรรค์ผลงาน	โครงงานมีแนวความคิดแปลกใหม่ ไม่เคยมีใคร	โครงงานบางส่วนมีแนวความคิดแปลกใหม่	โครงงานเหมือนกับสิ่งที่เคยทำมาแล้ว

รายการประเมิน	คำอธิบายระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน		
	สูง (3)	ปานกลาง (2)	ต่ำ (1)
	ปฏิบัติมาก่อนหรือเป็น การคิดนอกกรอบอย่าง สร้างสรรค์	เคยมีใครปฏิบัติมาก่อน หรือเป็นการคิด นอกกรอบ อย่างสร้างสรรค์	
3.4 ความพร้อมในการ นำเสนอโครงการ	นำเสนอด้วยท่าทาง น้ำเสียง ที่น่าสนใจ มีการสบสายตาผู้ฟังดีมาก การลำดับข้อมูลชัดเจนและมี สื่ออุปกรณ์ครบถ้วน	นำเสนอด้วยท่าทาง น้ำเสียงค่อนข้างน่าสนใจ มีการสบสายตาผู้ฟังดี แต่การลำดับข้อมูลขาด ความชัดเจนบางส่วนและมี สื่ออุปกรณ์ประกอบ บางชิ้น	ท่าทาง น้ำเสียง ไม่น่าสนใจ มีการสบสายตาผู้ฟังบ้าง แต่ การลำดับข้อมูลสับสนและ ไม่มีสื่ออุปกรณ์ประกอบ
3.5 การตอบข้อ ซักถามในการนำเสนอ ผลงาน	ตอบข้อซักถามได้ถูกต้องตรง ประเด็น	ตอบข้อซักถามส่วนใหญ่ ได้ถูกต้อง	ตอบข้อซักถามถูกต้อง บางส่วน

หมายเหตุ : คัดคะแนนจากการประเมินของครูผู้สอน เพื่อนร่วมชั้นเรียนที่ไม่ได้อยู่กลุ่มเดียวกับ
นักเรียน และผู้รู้ในชุมชน

แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา
ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มี 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่นักเรียนต้องการแต่ละข้อ ซึ่งมีให้นักเรียนเลือก 5 ช่อง คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน โดยมีจำนวน 4 ด้าน 15 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
ด้านเนื้อหาสาระ					
1. เนื้อหาที่มีความน่าสนใจเหมาะสมกับการเรียนรู้					
2. เนื้อหาครอบคลุม เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน					
3. เนื้อหาส่งเสริมความรู้ เรื่อง ท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม					
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน					
4. กิจกรรมการเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน					
5. กิจกรรมส่งเสริมให้ชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
6. กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นระบบ					
ด้านสื่อการเรียนรู้					
7. สื่อการเรียนรู้มีความน่าสนใจ					
8. สื่อการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้น					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็นด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
9. การจัดกิจกรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น					
ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ 10. นักเรียนมีความสุข สนุกสนานใน การเรียนรู้					
11. เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับเพื่อน และผู้รู้ในชุมชนได้					
12. นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ชุมชน และครูผู้สอน					
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ 13. ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญ ของมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัด สมุทรสงครามและนักเรียนสามารถนำ ความรู้ที่ได้รับ ไปพัฒนาและร่วมอนุรักษ์ท้องถิ่นได้					
14. นักเรียนสามารถทำโครงการ เกี่ยวกับมะพร้าวในท้องถิ่นจังหวัด สมุทรสงคราม ได้อย่างถูกต้อง สมบูรณ์					
15. นักเรียนเห็นคุณค่าและมีความ ภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง					

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

ภาพกิจกรรมการเรียนการสอนในการลงพื้นที่

ภาพกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในการลงพื้นที่

เรียนรู้วิธีการคัดแยกพันธุ์มะพร้าวและการเพาะพันธุ์มะพร้าวจากคุณกฤษฎา มีนคร

ชุมชนตำบลบางยี่รงค์ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ที่มา : นางสาวพิณทกานต์ นิมมานุทย์

เรียนรู้อุปกรณ์การเก็บมะพร้าว และวิธีการเก็บผลผลิตจากคุณมงคล นิมมานุทย์

ชุมชนตำบลโรงหีบ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ที่มา : นางสาวพิณทกานต์ นิมมานุทย์

เรียนรู้อุปกรณ์ และขั้นตอนการขึ้นตาลมะพร้าวจากคุณวรยุทธ เหล็งสกุล

ชุมชนวัดลิงกา อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ที่มา : นางสาวปิยนุช เหล็งสกุล

เรียนรู้ขั้นตอนทำมะพร้าวขาวจากคุณเพ็ญแข น้อยประเสริฐ ชุมชนตำบลบางสะแก
อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม และคุณขวัญเรือน พันธุ์โพธิ์ ชุมชนตำบลบางขันแตก
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
ที่มา : นางสาวศรีสุดา จันทรมณี

เรียนรู้วิถีชีวิตการทำน้ำตาลมะพร้าว และการจัดจำหน่าย จากเตาตาลคุณหมาย
ชุมชนตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
ที่มา : นางสาวพิณทกานต์ นิมมานุทย์

นักเรียนเรียนรู้การผลิตขนมจากมะพร้าวและฝึกปฏิบัติกับผู้ปกครองของตนเอง
ที่มา : เด็กหญิงสุพิชชา แม่นใจดี

ภาพตัวอย่างผลงานนักเรียน

ของตกแต่งบ้านจากมะพร้าว

โคมไฟจากมะพร้าว

แผนผังความคิด

เรื่อง การสร้างมูลค่าเพิ่มจากมะพร้าว

แผนผังความคิด

เรื่อง เรื่องประวัติความเป็นมาของมะพร้าว

ในจังหวัดสมุทรสงคราม

ผลงานการศึกษาในชุมชนของนักเรียน

ตัวอย่างโครงงานของนักเรียน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวพิณทกานต์ นิมมานุทย์
วัน เดือน ปี เกิด	วันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2535
สถานที่เกิด	จังหวัดสมุทรสาคร
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2554 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม พ.ศ.2559 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีสาขาวิชาสังคมศึกษา (ค.บ.) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ เจ้าพระยา พ.ศ.2560 ศึกษาต่อระดับปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 38 หมู่ 4 ตำบลโรงหีบ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
ผลงานตีพิมพ์	บทความวิจัย พิณทกานต์ นิมมานุทย์. (2564) “การพัฒนาหลักสูตร รายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” วารสารครุศาสตร์สาร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

